

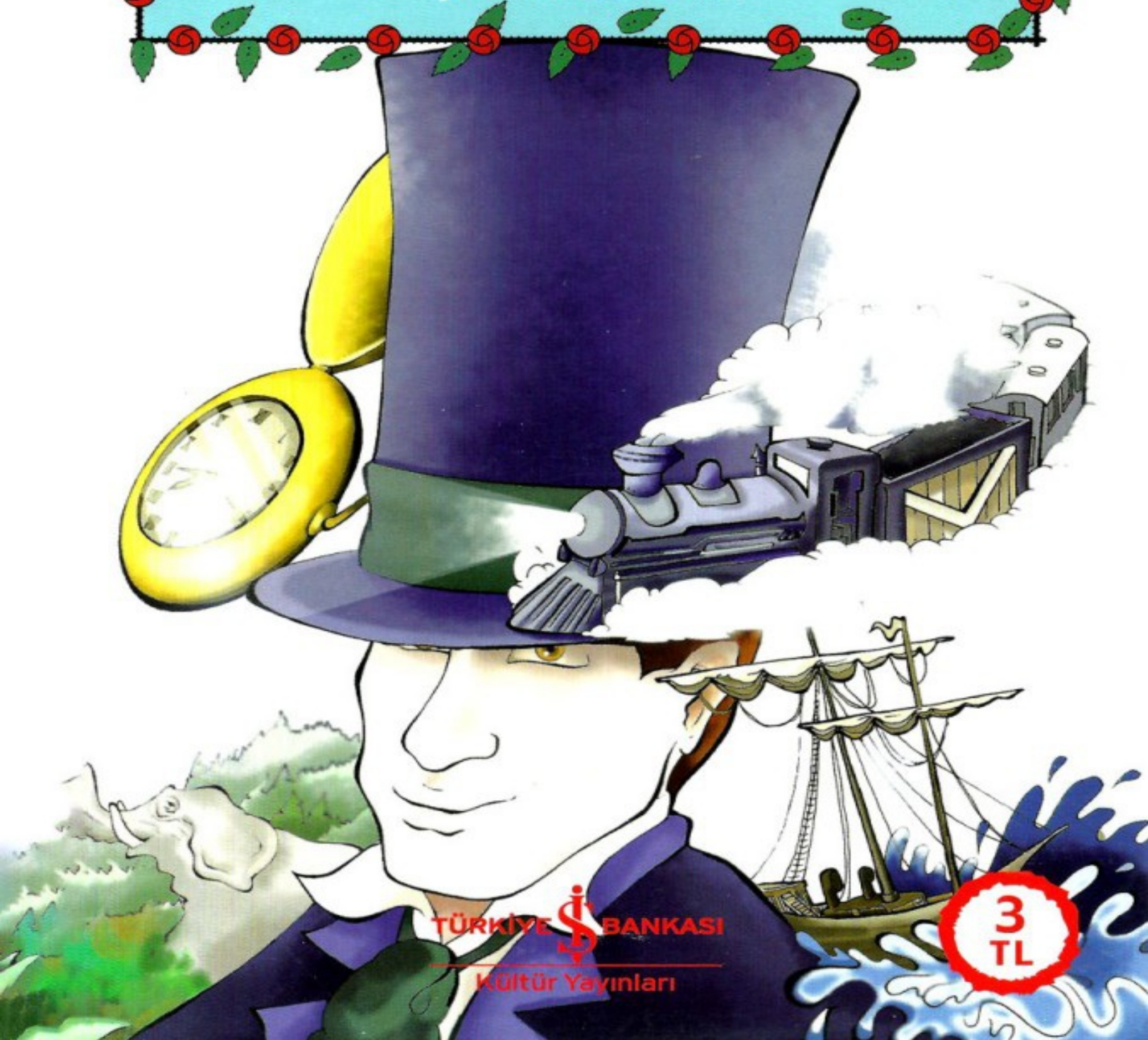
100 TEMEL ESER

Orijinal dilinden, kısaltılmamış çeviri

JULES VERNE

80 GÜNDE DÜNYA GEZİSİ

Çeviren: Bertan Onaran

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Kültür Yayınları

3
TL

80 Günde
Dünya Gezisi
Jules Verne

JULES VERNE
80 GÜNDE DÜNYA GEZİSİ

ÖZGÜN ADI
LE TOUR DU MONDE EN QUATRE-VINGTS JOURS

ORİJİNAL FRANSIZCA METİNDEN KISALTILMADAN ÇEVİRİLMİŞTİR

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2007

Sertifika No: 11213

ÇEVİREN
BERTAN ONARAN

EDİTÖR
NEVİN AVAN ÖZDEMİR

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARINDA

1. BASIM: OCAK 2006, İSTANBUL

12. BASIM: OCAK 2014, İSTANBUL

Genel Yayın Numarası: 1462

ISBN 978-9944-88-350-4

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme hiçbir yolla yayınevinden izin alınmadan çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve dağıtılamaz.

BASKI
PASİFİK OFSET LTD. ŞTİ.

CİHANGİR MAH. GÜVERCİN CAD. NO: 3/I BAHA İŞ MERKEZİ A. BLOK
KAT: 2

HARAMİDERE / İSTANBUL

(0212) 412 17 00

Sertifika No: 12027

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433
İSTANBUL

Tel. (0212) 252 39 91 Fax. (0212) 252 39 95

www.iskultur.com.tr

80 Günde
Dünya Gezisi
Jules Verne

Çeviren
Bertan Onaran

I

PHILEAS FOGG'LA PASSEPARTOUT TANIŞIYOR

1872 yılında, Burlington Gardens'ın Saville-row sokağındaki 7 numaralı evde -1814'te, Sheridan bu evde ömrünü tamamlamıştı- dikkati çekmek için hiç bir çaba harcamıyormuş gibi durmasına rağmen, Londra Reform-Kulüp'ün en garip, en gözde üyelerinden Phileas Fogg oturmaktaydı.

Böylece, İngiltere'ye onur veren en büyük konuşmacılardan birinin yaşadığı evde şimdi Phileas Fogg kalıyordu. Soylu İngiliz toplumunun en yakışıklı, en çelebi kişilerinden biri oluşundan başka hiç kimse pek bir şey bilmiyordu bu anlaşılmaz insan konusunda.

Byron'a benzediği söylenirdi -ama yalnız kafa yapısıyla, çünkü ayakları gerçekten kusursuzdu- ancak, Byron'ın yaşlanmadan bin yıl yaşamış, soğukkanlı, bıyıklı ve favorilisi.

İngiliz olduğuna kuşku bulunmayan Phileas Fogg belki Londralı değildi. Hiç kimse onu Borsa'da, Merkez Bankası'nda, ya da City'deki yabancı ticarethanelerde görmemişti şimdiye dek. Londra kızakları ya da iskeleleri Phileas Fogg'un sahip olduğu bir gemiyle karşılaşmamıştı. Bu kibar adam hiç bir yönetim kurulunda üye değildi. Adı ne Baro'da, ne Temple'da, ne Lincoln'ün Yeri'nde, ne de Gray'in Yeri'nde duyulmuştu. Ne Başbakanlık'ın, ne Kraliçe'nin, ne Maliye Bakanlığı'nın, ne de Kilise'nin bir davasını savunmuştu. Ne sanayiciydi, ne büyük tüccar, ne küçük tüccar, ne de tarımcı. Ne Büyük Britanya Krallık Kurumu'na üyeydi, ne Londra Kurumu'na, ne Zanaatçılar Birliği'ne, ne Russell Kurumu'na, ne Batı Bölgesi Edebiyatçılar Birliği'ne, ne Hukuk Kurumu'na, ne de doğrudan doğruya Kraliçe Hazretleri'nin başkanlığı altında bulunan Birleşik Sanat ve Bilim Kurulu'na. Ve son olarak, İngiltere başkentinde kum gibi kaynayan derneklerden hiçbirine, ne Armonika Derneği'ne, ne de özellikle zararlı böcekleri yok etmek üzere kurulmuş olan Böcek Derneği'ne üye değildi.

Phileas Fogg, Reform-Kulüp üyesiydi, o kadar.

Onun kadar giz dolu bir insanın bu onurlu kulübe üye olabilmesine şaşacak kimselere, sonsuz güvenlerine sahip bulunduğu Baring Kardeşler'in salık vermesiyle oraya girebildiğini söyleyeceğiz. Tabii bir de yazdığı çeklerin her zaman karşılığının olmasının ve hesaplarının düzenli olarak ödenmesinin verdiği bir "saygınlığı" vardı.

Peki, varlıklı mıydı bu bizim Phileas Fogg? Hiç kuşkusuz. Ama servetinin nereden geldiğini en kulağı delikler bile bilmezdi ve tabii bu konuda bir şeyler öğrenebilmek üzere başvurulacak en son insan Bay Fogg'un kendisiydi. Sizin anlayacağınız, tutumsuz değildi, ama cimri hiç... soylu, yararlı ya da verimli bir işe katkıda bulunması gerektiğinde, sessizce, hatta gizlice yapardı bunu.

Sözün kısası, bağdaşılması, dostluk kurulması alabildiğine zor bir insandı. Ağzını kırk yılda bir açar ve bu suskunluk, giz dolu havasını iyice arttırırdı. Oysa bütün yaşamı ortadaydı, ama yaptıkları öylesine matematik bir kesinlikle hep aynı şeylerdi ki, bununla yetinmeyen düş gücü daha başka şeyler arıyordu.

Çok yolculuk yapmış mıydı acaba? Herhalde, çünkü hiç kimse Dünya haritasını onun kadar iyi tanımıyordu. En ıssız köşeler konusunda bile ayrıntılı bilgisi vardı. Kimi zaman, açık seçik, yerli yerinde edilmiş iki çift sözle, kulüpte yitik ya da yolunu şaşırmış gezginler hakkında söylenen bir sürü lafi çürütürdü; asıl olasılıkları gösterir ve olaylar sonunda mutlaka kendisini haklı çıkardığından, çevresindekiler gizli şeyleri de gören ikinci bir çift gözü olduğu hissine kapılırlardı. Dünya'nın dört bir yanını gezmiş bir adamdı — hiç değilse zihninde.

Ama kesin olan bir şey varsa, Phileas Fogg, yıllardır Londra'dan ayrılmamıştı. Kendisini ötekilerden biraz daha çok tanıma onuruna kavuşanlar, her gün geçtiği, evinden doğruca kulübe giden yolun dışında bir yerde görülmediğini ileri sürmekteydiler. Zamanını gazete okumakla, 'whist' denen İngiliz kâğıt oyunuyla geçirirdi. Kişiliğine pek yaraşan bu sessiz oyunda çoğu kez kazanır, ama kazandıkları kesesine girmez, bütçesinin yoksullara yardım hanesine yazılırdı. Ayrıca şurasını da belirtmek gerekir ki, Bay Fogg kazanmak için değil, oynamak için oynardı. Oyun, onun için bir savaş, bir kavgaydı, kişiliğine tıpatıp uyan hareketsiz, kıpırtısız, insanı yormayan bir kavga.

Hiç kimse Phileas Fogg'un karısını ya da çocuklarını -oysa en dürüst kişilerin bile karısı ve çocukları vardır- hısım akrabasını ya da dostunu görmemişti o güne dek - eh, bu sonuncular gerçekten enderdir zaten.

Phileas Fogg, Saville-row'daki evinde tek başına yaşıyor, kendinden başka kimsecikler girmiyordu oraya. Evinin içini tanıyan yoktu. Tek bir uşak yetiyordu hizmetini görmeye. Öğle ve akşam yemeklerini Kulüp'te, saniye

şasırmamacasına aynı saatlerde, aynı salonda, aynı masada yer, öbür üyelerle hoşbeş etmez, hiç kimseyi masasına çağırmaz, Reform-Kulüp'ün üyelerine ayırdığı o rahat odalarda kalmaz, tam gece yarısı, yatmak üzere eve yollanırdı. Yirmi dört saatin onunu, uyumak ya da temizlenip giyinmek için evinde geçirirdi. Gezintilerini bile, uygun adımlarla, kulübün girişindeki gömme parkeli salonda, ya da kızıl mermerden yapılmış İon tarzı yirmi sütunun taşıdığı mavi camlı bir kubbeye örtülü yuvarlak salonda yapardı. Öğle ya da akşam yemeklerinde kulübün mutfağında, tel dolabında, servis odasında, balıkhanesinde, süthanesinde ne var ne yoksa masasına taşınırdı. Kulübün siyah giysili, altına keçe çakılmış pabuçlu, ciddi yüzlü uşakları son derece güzel Saksonya örtüsüyle örtülmüş bir masada, özel porselen takımlar içinde verirlerdi yemeğini; sherry'si, porto'su ya da tarçınlı, baldırıkaralı, sinnamomlu claret'si kulübün dededen kalma billur bardaklarında gelir ve yine kulübün -büyük harcamalarla Amerika göllerinden getirilmiş -buzu serinletirdi içkilerini.

Bu koşullarda yaşamak gariplikse, böyle garipliğe can kurban doğrusu!

Saville-row'daki ev, görkemli olmamakla birlikte, son derece rahattı.

Ayrıca, kiracının hiç değişmeyen alışkanlıklarından ötürü, bu evde hizmet de pek ağır değildi. Bununla birlikte Phileas Fogg, biricik uşağından olağanüstü bir zaman titizliği ve düzenlilik beklerdi. O gün, yani 2 Ekim'de, Phileas Fogg -tırış suyunu seksen altı Fahrenheit yerine seksen dört Fahrenheit derecesinde getirmiş olan -James Forster'a yol vermiş, saat on birle on bir buçuk arasında gelmesi gereken yeni uşağı bekliyordu.

Phileas Fogg baston yutmuş gibi koltuğuna kurulmuş, ayaklarını hazıroldaki erler gibi bitişirmiş, ellerini dizlerine koymuş, gövdesi ve vücudu dimdik, sarkaçlı saatin göstergesine bakıyordu - saatleri, dakikaları, saniyeleri, günleri, ayları ve yılı gösteren karmaşık bir saatti bu. Bay Fogg, alışageldiği üzere, saat tam on bir buçukta evden ayrılıp Reform-Kulüp'e yollanmalıydı.

Tam o sırada, Phileas Fogg'un oturduğu salonun kapısı vuruldu.

Yol verilen James Forster gözüktü.

— Yeni uşak geldi, efendim, dedi.

Otuz yaşlarında bir adam belirdi kapıda, Bay Fogg'u selamladı.

— Fransız'sınız, adınız da John, öyle değil mi? diye sordu Phileas Fogg.

— Yüksek izninizle, John değil, Jean efendim, diye karşılık verdi yeni uşak, Jean Passepartout (Maymuncuk Jean); her işten kolayca sıyrıldığım için takılan bu ad üstümde kalmış durumda. Dürüst bir insan olduğumu sanıyorum efendim, yalnız doğrusunu söylemek gerekirse, bir sürü uğraş değiştirdim

şimdiye dek. Sokak şarkıcılığı, bir sirkte at cambazlığı yaptım, Leotard gibi perendeler attım, ip üstünde Blondin kadar hünerliydim; sonra, yeteneklerimi daha iyi değerlendirebilmek için jimnastik öğretmeni oldum, en son olarak da Paris'te itfaiyeci çavuşluğu yapmaktaydım. Epeyce önemli yangınlar görmüş bulunuyorum. Beş yıl önce Fransa'dan ayrıldım. Derli toplu yaşamak istediğimden, İngiltere'de uşak olarak çalışmaktayım. Son günlerde işsiz kalıp da, Bay Phileas Fogg'un İngiltere'nin en titiz, en az yer değiştiren insanı olduğunu öğrenince, dingin bir ömür sürmek, hatta şu Passepartout adını bile unutmak üzere Beyefendi'nin karşısına geldim..

— Her kapıyı açan bir adam çok işime gelir, diye karşılık verdi bizim soylu İngiliz. Salık verdiler sizi bana. Hakkınızda iyi şeyler işittim. Çalışma koşullarını biliyor musunuz?

— Evet, efendim.

— Peki. Saatiniz kaç.

— On biri yirmi iki geçiyor, diye karşılık verdi Passepartout yeleşinin derinliklerinden kocaman, gümüş bir saat çıkararak.

— Geri kalmış, dedi Bay Fogg.

— Beyefendi beni bağışlasınlar, ama olanaksız.

— Dört dakika geri kalmış saatiniz. Neyse, önemi yok. Önemli olan aradaki farkı saptamaktır. Şu andan, yani 2 Ekim 1872 Çarşamba sabahı on bir yirmi dokuzdan başlayarak hizmetime girmiş bulunuyorsunuz.

Phileas Fogg, bunu dedikten sonra kalktı, sol eliyle şapkasını aldı, robot gibi kafasına geçirdi, başka, bir şey söylemeden çıkıp gitti.

Passepartout, sokak kapısının kapandığını duydu; yeni efendisi evden çıkıyordu. Derken kapı bir daha açılıp kapandı; bu sefer de, kendinden önceki uşak, James Forster çıkmıştı.

Böylece, Passepartout, Saville-row'daki evde yalnız kaldı.

II

PASSEPARTOUT EN SONUNDA ARADIĞINI BULDUĞUNU ANLIYOR

“Yemin ederim,” dedi ilk ağızda pek şaşırان Passepartout kendi kendine, “Bayan Tussaud’nun evinde de en az yeni efendim kadar canlı insanlar tanımıştım!”

Bu arada şunu belirtmemiz gerekir ki, Bayan Tussaud Mumya Müzesi’ndeki “insanlar”, Londra halkının seyretmeye bayıldığı, balmumundan yapılmış yaratıklardır ve öylesine canlıdırlar ki, az sonra ağızlarını açıp konuşacaklar sanırsınız.

Passepartout, Phileas Fogg’la yaptığı o kısacık görüşme sırasında, yeni efendisini şöyle çabucak, ama alıcı gözle inceleyivermişti. Kırk yaşlarında, güzel ve soylu yüzlü, uzun boylu, azıcık göbekli, ama yine de filinta görünüşlü, kumral saçlı ve favorili, alnı göz kenarlarındaki kırışıklarla şakaklarından ayrılmayan, yanakları solgunca, inci dişli bir adamdı. Karakter analizcilerinin “eylemde serinkanlılık” adını verdikleri, gürültü patırtı etmeden iş görenlere özgü yetiye fazlasıyla sahip görünüyordu. Britanya’da sık sık rastlanan ve Angelica Kauffmann’ın o yarı resmi tavırlarını büyük bir ustalıkla tablolarına geçirdiği sakin, ağır-kanlı, duru bakışlı, kirpikleri oynamayan, heyecansız İngiliz tipinin canlı örneğiydi. Yaşamının çeşitli dönemlerinde izleyip incelediğiniz zaman, bu kibar adamın sözcüğün en gerçek anlamıyla dengeli, ölçülü, bir Leroy ya da Earnshaw kronometresi kadar kusursuz olduğunu görürdünüz. Gerçekten de, Phileas Fogg, şaşmazlığın ta kendisiydi ve bunu “elleriyle ayaklarına bakıp” açıkça görebilirdiniz, çünkü gerek hayvanlarda, gerek insanoğlunda, ellerle ayaklar tutkuları olduğu gibi belli ederler.

Phileas Fogg, hiç bir zaman acele etmeyen, her yere vaktinde yetişen, adımlarını da, hareketlerini de ölçülü kullanan, matematik şaşmazlıktaki insanlardandı. Gideceği yere en kestirmeden gider, gereksiz tek bir adım atmazdı. Sağa sola bakıp oyalanmaz, yararsız hiç bir harekette bulunmazdı. Kimsecikler onu heyecanlı ya da şaşkın görmemişti. Dünyanın en ağırkanlı

adamıydı, ama her yere vaktinde gelirdi. Bu açıdan bakınca, neden yapayalnız, hatta her türlü toplumsal ilişkinin dışında yaşadığını anlamak kolaylaşıyor. Yaşarken sürtünmelere de bir yer ayırmak gerektiğini biliyor ve sürtünmeler insanı geciktirdiğinden, kimseye değmemeye çalışıyordu.

Doğma büyüme Parisli olan Maymuncuk Jean'a gelince, İngiltere'ye yerleşip Londra'da uşaklık yapmaya başlayalı beri gönlüne göre bir efendi aramaktaydı.

Passepartout omuzlarını kabartıp, burunlarının dikine giden, kendini beğenmiş, donuk bakışlı, gülünç ve saygısız Frontin ya da Mascarille'lerden^[1] değildi. Tam tersine, sevimli yüzlü, hep bir şeyler yemeye ya da birilerini öpmeye hazırmışçasına hafifçe öne çıkık dudaklı, ancak bir dostun omuzları üstünde görmekten hoşlandığımız biçimde yuvarlak başlı, tatlı ve yumuşak bir adamdı. Gözleri mavi, teni canlıydı, yüzü öyle tombuldu ki, elmacık kemiklerini kendisi bile görebiliyordu, omuzları geniş, beli inceydi, çelik gibi kasları vardı. Gençliğinde yaptığı beden eğitimlerinden ötürü Herkül gibi güçlüydü. Kumral saçları hafifçe havadaydı. Eski Yunan'daki heykelticilerin Minerva'nın saçlarına on sekiz ayrı biçim verebilmelerine karşılık, bizim Passepartout'nun tek bir saç tarama yöntemi vardı: Şöyle üç kaba tarak attı mı, tamamı.

Bu oğlanın dışa dönük kişiliğinin Phileas Fogg'unkiyle uyuşup uyuşmayacağını söylemek bizim harcıımız değil doğrusu. Passepartout, efendisinin aradığı kadar şaşmaz bir uşak olabilir mi? Bunu ancak olaylar geliştikçe anlayacağız. Bildiğiniz gibi, başıboş gençlik yıllarından sonra, sessiz sakin yaşamak istiyordu Passepartout. İngiliz titizliğini ve soylu kişilerin o buz gibi soğukluğunu işitmiş, talihini bir de İngiltere'de denemeye gelmişti. Ama talih, o güne dek yüzüne gülmemişti. Hiç bir yerde dikiş tutturamamıştı. Tam on ev değiştirmişti.

Bunların hepsindeki insanlar değişken huylu, tutarsız, çapkın ya da gezegendi - bu da Passepartout'nun hiç işine gelmiyordu tabii. Son efendisi, genç Lord Longsferry milletvekiliydi, geceyi Hay-Market'in "istiridye odaları"nda geçirdikten sonra, eve çoğu kez polislerin omzunda gelirdi. Efendisine her şeyden önce saygı duymak isteyen Passepartout, elinde olmadan saygılı bir iki uyardı bulunmuş, bunlar ters karşılanınca işi bırakmıştı. Ve tam o sırada, soylu Phileas Fogg'un bir uşak aradığını öğrenmişti. Bu soylu kişi hakkında bilgi toplamıştı. Böylesine düzenli yaşayan, evinden başka yerde yatmayan, yolculuğa falan çıkmayan, bir gün bile evden ayrılmayan bu adamdan iyisini bulamazdı. Gelip kendisine başvurdu ve bildiğiniz gibi kabul

edildi.

Böylece, Passepartout -saat tam on bir buçukta- Saville-row sokağındaki evde yalnızdı. Hemen evi dolaşmaya başladı. Bodrumdan tavan arasına dek her yeri gezdi. Bu temiz, düzenli, ciddi, sıkı ilkeci, rahat hizmet edilecek biçimde düşünülmüş ev hoşuna gitti. Güzel bir salyangoz kabuğuna benzetti onu, ama havagazıyla ısıtılıp aydınlatılan bir salyangoz kabuğu; gerçekten de, evin bütün ışık ve ısı ihtiyacını havagazı karşılıyordu. Passepartout ikinci katta kendisine ayrılan odayı kolayca buldu. Beğendi. Elektrikli bir gösterge levhasıyla ses getirip götüren borular bu odayı zemin katla birinci kattaki öbür odalara bağlamaktaydı. Ocağın üstündeki elektrikli duvar saati, Phileas Fogg'un yatak odasındaki saate göre ayarlanmıştı ve iki saat saniyesi saniyesine aynıydı.

“Güzeel, güzeel, her şey tam istediğim gibi!” dedi Passepartout kendi kendine.

Odasında, duvar saatinin üstüne asılmış bir kâğıt ilişti gözüne. Günlük hizmet çizelgesiydi bu. Phileas Fogg'un şaşmaz kalkış saati olan sekizden, Reform-Kulüp'e gitmek üzere evden çıktığı on bir buçuğa dek yapacağı işleri gösteriyordu: Sekizi yirmi üç gece kızartmalar ve çay, dokuz otuz yedide tıraş suyu verilecek, ona yirmi kala süslenip giyinme başlayacaktı. Saat on bir buçuktan, düzenli beyzadenin yatağa girme zamanı olan gece yarısına dek de her şey önceden hesaplanmış, düzene konmuş, not edilmişti. Passepartout oturdu, büyük bir zevkle bu program üstünde düşünüp maddelerini ezberlemeye çalıştı.

Beyefendinin giysi dolabına gelince, çok zengin ve düzenliydi. Her pantolonun, ceketin ve yeleşin bir numarası ve mevsime göre, hangisinin giyileceğini gösteren bir giriş-çıkış defteri vardı. Aynı düzen ayakkabılar için de geçerliydi.

Ünlü, ama haylaz Sheridan'ın^[2] çağında düzensizliğin tapınağı sayılacak Saville-row sokağındaki bu evde her şey tatlı bir rahatlığın habercisiydi. Ne kitaplık vardı evde, ne de kitap, çünkü Reform-Kulüp, biri edebi yapıtlara, öbürüye siyaset ve hukuka ayrılmış iki kitaplık sunuyordu Bay Fogg'a. Dolayısıyla evde kitap bulundurmak gereksizdi. Yatak odasında, yangına da, hırsızlığa da kafa tutacak sağlamlıkta, orta boy bir kasa vardı. Ve evde tek bir silah, tek bir av ya da savaş aleti yoktu. Her şey, barışçı alışkanlıkları haber vermekteydi.

Passepartout, evi inceden inceye gözden geçirdikten sonra ellerini ovuşturdu, geniş yüzü aydınlandı, sevinçle tekrarladı:

“Güzel! Tam bana göre bir yer burası! Bay Fogg’la çok iyi anlaşacağına benzeriz! Düzenli ve evcimen bir adam! Makine gibi mübarek! Ben de bir makineye hizmet etmekten kaçınmam doğrusu!”

III

PHILEAS FOGG' A PAHALIYA PATLAYACAK BİR KONUŞMA

Phileas Fogg, Saville-row'daki evinden saat on bir buçukta ayrılmış, sağ ayağını tam beş yüz yetmiş beş kez sol ayağının önüne, sol ayağını da yine beş yüz yetmiş beş kez sağ ayağının önüne attıktan sonra, Pall-Mall'deki, herhalde en az üç milyona mal olmuş kocaman Reform-Kulüp'e gelmişti.

Dokuz penceresi sonbaharın çoktan altın sarısına boyadığı ağaçlarla süslü güzel bir bahçeye bakan yemek odasına çıktı hemen. Hazırlanmış olarak kendisini bekleyen her zamanki masasına oturdu. Öğle yemeğinde birkaç çerez, birinci sınıf "reading soslu" haşlama balık, ünlü "mantar" baharatıyla süslü, kan kırmızı bir rozbif, üstüne ravent yapraklarıyla Frenk üzümü serpiştirilmiş bir pasta - hepsinin ardından da, Reform-Kulüp mutfağı için özel olarak devşirilmiş nefis çaydan birkaç fincan.

Soylu beyimiz, on ikiyi kırk yedi geçe masadan kalktı, çok değerli çerçevelerin içine oturtulmuş resimlerle süslü, göz alıcı büyük salona yürüdü. Salonda, uşaklardan biri sayfaları açılmamış bir Times gazetesi sundu kendisine. Phileas Fogg, bu güç işe epey alışkın olduğunu gösteren ustaca el hareketleriyle gazeteyi açtı. Phileas Fogg, üç kırk beşe dek bu gazeteyi, ondan sonra, akşam yemeğine dek de Standard'ı okudu. Akşam yemeği de öğle yemeğinin koşullarında tamamlandı, yalnız bu sefer salça değişmiş, "reading sos"un yerini "royal british sos" almıştı.

Kibar beyimiz, saat altıya yirmi kala büyük salona döndü ve Morning Chronicle'ı okumaya koyuldu.

Yarım saat sonra, Reform-Kulüp'ün çeşitli üyeleri salona giriyor, maden kömürü yakılan ocağın başında toplaşıyorlardı. Bunlar, Bay Phileas Fogg'un oyun arkadaşlarıydılar, tıpkı onun gibi whist'e bayılırlardı: mühendis Andrew Stuart, bankacı John Sullivan'la Samuel Fallentin, bira fabrikası işleten Thomas Flanagan, İngiliz Merkez Bankası yöneticilerinden Gauthier Ralph - hepsi de varlıklı, sanayi ve maliye dünyasının belli başlı kodamanlarının üye

olduğu Reform-Kulüp'te bile sayılan kişilerdi.

— Ee, Ralph, diye sordu Thomas Flanagan, ne oldu şu hırsızlık sorunu?

— Banka biraz paradan olacak galiba, diye karşılık verdi Andrew Stuart.

— Tam tersine, hırsızları enseleyeceğimizi sanıyorum, dedi Gauthier Ralph.

Son derece usta polisler Amerika ve Avrupa'nın belli başlı yüklenme ve boşaltma limanlarına gönderildi, hırsızın ellerinden kaçması epey güç olacağı benzer.

— Hırsızın kimliği biliniyor demek? diye sordu Andrew Stuart.

— Bir kere adam hırsız değil, diye karşılık verdi Gauthier, ciddi bir tavırla.

— Nasıl olur, bankanın elli beş bin sterlinini yürüten adam hırsız değil mi yani?

— Hayır, değil, diye karşılık verdi Gauthier Ralph.

— Öyleyse sanayici? dedi John Sullivan.

— Morning Chronicle, onun soylu biri olduğunu ileri sürüyor.

Bunu söyleyen, önündeki kâğıt yığınının yalnız tepesi gözükken Phileas Fogg'dan başkası değildi. Phileas Fogg, bunu söylerken, bir yandan da arkadaşlarını selamladı, onlar da buna karşılık verdiler.

Birleşik İngiliz Krallığındaki bütün gazetelerin ateşli ateşli tartışmaları söz konusu olay üç gün önce, yani 29 Eylül'de geçmişti. İngiltere Merkez Bankası'nın baş veznedarının masasından elli bin sterlinlik bir tomar yürütülmüştü.

Böylesine büyük bir hırsızlığın bu denli kolaylıkla başarılabilmesine şaşan kimselere, bankanın müdür yardımcısı Gauthier Ralph, veznedarın o sırada üç şilin altı pens'lik bir hesabı deftere geçirmekte olduğunu, aynı anda dört bir yana bakamayacağını söyleyerek karşılık veriyordu.

Yalnız şunu da belirtmek yerinde olur ki -ve o zaman olayın anlaşılması da epey kolaylaşacaktır- "İngiltere Merkez Bankası" denen o harika kurum müşterilerinin saygınlığına büyük önem verir. Ne bekçi vardır bu bankada, ne alarm, ne de demir parmaklık! Onca altın, gümüş ve kâğıt para ortalık yerde, hırsızın elinin altında gibidir. Hiç kimsenin saygınlığından kuşulanılmaz, İngiliz geleneklerini çok iyi bilenlerden biri şöyle bir olay anlatmıştır: Bir gün, bankanın salonlarından birindeyken, veznedarın masasında duran bir altın külçesini yakından görmek ister; aşağı yukarı bir buçuk kilo ağırlığındaki külçeyi eline alır, inceler, yanındaki adama uzatır, o ona, o ona derken, külçe karanlık bir koridorun sonuna dek gider, yarım saat sonra döner yerine gelir ve bu arada veznedar başını bile kaldırmaz.

Ancak, 29 Eylül günü işler böyle olmamıştır. Para tomarı geri gelmemiş ve “drawing-office”in kapısındaki görkemli duvar saati bankanın kapanış saati olan beşi vurduğunda, İngiltere Merkez Bankası için, bu elli bin sterlini zarar hanesine geçirmekten başka çare kalmamıştır.

Hırsızlık açık seçik kabul edildikten sonra, başarı halinde kendilerine iki bin sterlinlik bir ödülle ele geçirilecek paranın yüzde beşi vaat edilerek, Dünya’nın belli başlı limanlarına, Liverpool, Glasgow, Havre, Süveys, Brindisi, New York ve diğerlerine en seçkin polisler, “hafiyeler” gönderildi. Hemen girişilen soruşturma sonucu elde edilecek bilgiler beklenirken, bu müfettişler adı geçen limanlara girip çıkan bütün yolcuları dikkatle gözleyeceklerdi.

Oysa, Morning Chronicle’ın da belirttiği üzere, parayı çalan, İngiltere hırsız derneklerinin hiç birine üye değildi. 29 Eylül günü, düzgün giyimli, kibar tavırlı, soylu bir kişinin hırsızlığın geçtiği ödeme salonunda beş aşağı, beş yukarı dolaştığı saptanmıştı. Soruşturma, bu adamın dış görünüşünü olabildiği kadar kesinlikle açığa çıkarmış ve bu, hemen bütün Büyük Britanya hafiyelerine bildirilmişti. Bazı iyi niyetli kişiler -Gauthier Ralph da bunlar arasındaydı- hırsızın eninde sonunda yakalanacağı umundaydılar.

Tahmin edileceği gibi, Londra’da ve tüm İngiltere’de günün konusu bu olaydı. Herkes bunun üzerinde tartışıyor, başkent polisinin başarıya ulaşip ulaşamayacağı konusunda iddialara girişiliyordu. Hele müdür yardımcılarında birinin de üyeler arasında bulunduğu düşünülürse, Reform-Kulüp’te de bu konu üzerinde durulmasına şaşmamak gerekir.

Saygıdeğer Gauthier Ralph, verilecek ödülün polislerin çabalarını arttırıp zekâlarını bileyeceğini de umarak, soruşturmanın başarısızlığa uğrayacağını düşünmek bile istemiyordu. Kulüp arkadaşı Andrew Stuart’sa onun bu güvenini paylaşmaktan epey uzaktı. Böylece, tartışma oyun masasında da devam etti; Stuart, Flanagan’ın, Fallentin’sen Phileas Fogg’un karşısında oturuyordu. Oyun sırasında hiç konuşmuyorlar, ama her el arasında, konuşma eskisinden daha ateşli bir biçimde yeniden başlıyordu.

— Bence, talih bundan sonra da ustaca davranmaktan geri kalmayacak hırsıza gülecektir! dedi Andrew Stuart.

— Hadi canım siz de! diye karşılık verdi Ralph, sığınabileceği tek bir ülke yok ki!

— Yok canım!

— Pekiyi ama nereye gidebilir?

— Ne bileyim ben, diye karşılık verdi Andrew Stuart, yalnız yeryüzü

oldukça geniştir.

— Eskiden öyleydi... diye karşılık verdi Phileas Fogg, alçak sesle. Sonra, kartları Thomas Flanagan'a uzatarak, Kesme sırası sizde, efendim, diye ekledi.

Konuşma, yeni el sırasında kesildi. Ama Andrew Stuart az sonra, bırakılan yerden devam etti:

— Nasıl eskiden öyleydi! Yerküre o günden bu yana küçüldü mü acaba?

— Elbette, diye karşılık verdi Gauthier Ralph. Ben de Bay Fogg'un görüşündeyim. Bugün onu yüz yıl öncesine göre on kez daha çabuk dolaşabildiğimize göre, Dünya küçülmüş demektir. Dolayısıyla, ele aldığımız konuda da, hırsızın araştırılması çok daha hızlı olacaktır.

— Hırsızın kaçıışı da hızlanacaktır ama!

— Oyun sırası sizde, Bay Stuart! dedi Phileas Fogg.

Ancak, kuşkucu Stuart ikna edilmiş değildi, oyun biter bitmez:

— İtiraf etmek gerekir ki, Bay Ralph, diye devam etti, Dünya'nın küçüldüğünü göstermek için epey eğlendirici bir örnek seçtiniz! Demek ki şimdi, Dünya üç ayda dolaşılabilir diye...

— Üç ay değil, seksen günde, dedi Phileas Fogg.

— Gerçekten de öyle, baylar, diye ekledi John Sullivan, 'Büyük Hint Yarımadası Demiryolları' Rothal'la Allahabad'ı bağlayan yolu açalı beri, dünya seksen günde dolaşılabilir, Morning Chronicle'ın hesabı şöyle:

<i>Mont-Cenis ve Brindisi üzerinden demir yolu</i>	
<i>ve gemiyle Londra-Süveyş _____</i>	<i>7 gün</i>
<i>Süveyş'ten Bombay'a, gemiyle _____</i>	<i>13 gün</i>
<i>Bombay'dan Kalküta'ya, trenle _____</i>	<i>3 gün</i>
<i>Kalküta'dan Hong Kong'a, gemiyle _____</i>	<i>13 gün</i>
<i>Hong Kong'dan Yokohama'ya (Japonya) gemiyle _____</i>	<i>6 gün</i>
<i>Yokohama'dan San Francisco'ya gemiyle _____</i>	<i>22 gün</i>
<i>San Francisco'dan New York'a, trenle _____</i>	<i>7 gün</i>
<i>New York'tan Londra'ya, gemi ve trenle _____</i>	<i>9 gün</i>
	<i>Toplam 80 gün</i>

— Evet, evet, seksen günde! diye bağırdı Andrew Stuart ve heyecandan en büyük kartı kesti; yalnız fırtınaları, ters rüzgârları, geminin batmasını, trenin yoldan çıkmasını falan hesaba katmazsak.

— Hepsini katarak, diye karşılık verdi Phileas Fogg oynamaya devam ederek. Tartışma oyuna ağır basıyordu artık.

— Hintliler ya da Kızılderililer rayları sökse, trenleri durdursa, yük vagonlarını talan etse, yolcuları soysa bile mi? diye bağırdı Andrew Stuart.

— Öyle olsa bile, diye karşılık verdi Phileas Fogg ve sonra kartlarını masaya açıp, iki koz, dedi.

Kâğıtları karıştırma sırası kendisine gelen Andrew Stuart kartları toplarken:

— Kuramsal açıdan haklısınız, Bay Fogg, dedi, ama uygulama açısından...

— Uygulamada da öyle, Bay Stuart.

— Doğrusu ya, işbaşında görmek isterdim sizi.

— Nasıl isterseniz. Birlikte yola çıkabiliriz.

— Tanrı beni korusun! diye bağırdı Stuart, ama dört bin sterlin koyarım böyle bir gezinin başaramayacağına.

— Tam tersine, kolayca başarılabilir, diye karşılık verdi Bay Fogg.

— Peki, yapın bakalım!

— Seksen günde Dünya'yı mı dolaşayım yani?

— Evet.

— Kabul.

— Ne zaman?

— Hemen.

— Düpedüz çılgınlık bu! diye haykırdı karşısındakinin ısrarından canı sıkılmaya başlayan Andrew Stuart. Alın şu kartları da, oyunumuza bakalım!

— Öyleyse, yeniden karıştırın lütfen, diye karşılık verdi Phileas Fogg, yanlış dağıttınız çünkü.

Andrew Stuart, heyecanla kartları topladı; sonra, ansızın masaya bırakıp:

— Evet, Bay Fogg, evet, dedi, tam dört bin sterlin koyarım bu işe!..

— Sevgili Stuart, dedi Fallentin, sakın olun. Ciddi değil ki bu konuştuklarımız.

— Ben bahse giriyorum dedim mi, son derece ciddiyimdir, diye karşılık verdi Andrew Stuart.

— Kabul! dedi Bay Fogg. Sonra oyun arkadaşlarına dönüp ekledi, Baring Kardeşler'de yirmi bin sterlinim var. Seve seve ortaya koyabilirim bu parayı...

— Yirmi bin sterlin ha! diye bağırdı John Sullivan. Umulmadık bir gecikme elinizden uçurabilir bu yirmi bini!

— Umulmadık şey yoktur, diye karşılık vermekle yetindi Phileas Fogg.

— İyi ama Bay Fogg, bu seksen gün gerekenin en azı!

— İyi kullanılırsa yeter.

— Ama o zaman da, matematik bir kesinlikle trenlerden inip gemilere,

gemilerden inip trenlere binmeli ki konan sınır aşılmasın!

— Ben de öyle yaparım!

— Şaka yapıyorsunuz herhalde!

— Ortada bahis gibi ciddi bir iş varken, hiç bir İngiliz şaka etmez, diye karşılık verdi Phileas Fogg. İsteyen herkese karşı bahse girerim ki, seksen ya da daha az günde, yani bin dokuz yüz yirmi saat ya da yüz on beş bin iki yüz dakikada dünyayı dolaşabilirim. Kabul ediyor musunuz?

— Kabul, diye karşılık verdi Bay Stuart, Bay Fallentin, Bay Sullivan, Bay Flanagan ve Bay Ralph, kendi aralarında anlaşdıktan sonra.

— Peki, dedi Bay Fogg, Douvres treni sekiz kırk beşte kalkıyor. Ona yetişirim.

— Hemen bu akşam mı? diye sordu Stuart.

— Hemen bu akşam, diye karşılık verdi Phileas Fogg. Öyleyse, diye ekledi cebinden çıkardığı bir takvimi inceledikten sonra, bugün 2 Ekim Çarşamba olduğuna göre, 21 Aralık Cumartesi günü, akşam sekiz kırk beşte Londra'da, Reform-Kulüp'ün bu salonunda bulunmak zorundayım; bulunamazsam Baring Kardeşler Bankası'ndaki yirmi bin sterlinim fiilen ve hukuken sizin olur, baylar, işte yirmi binlik çekiniz!

Altı kişi arasında, tutuşulan bahsi gösteren bir tutanak düzenlenip imzalandı hemen. Phileas Fogg, bütün bunlar olup biterken kılını bile oynatmamıştı. Kazanmak için girmemişti bu bahse ve yalnız -varlığının yarısı demek olan- yirmi bin sterlini ortaya koyuşu, öbür yarıyı hani sırf olanaksız dememek için güç diyeceğimiz bu tasarıya ayırmış bulunmasındandı. Öbür yarışmacılara gelince, onlar epey heyecanlıydılar, giriştikleri bahsin büyüklüğünden değil, böyle eşit olmayan koşullarda yarışmaktan azıcık utandıkları için.

O sırada saat yediyi vuruyordu. Yol hazırlığı yapabilmesi için oyunu bırakmayı önerdiler Bay Fogg'a.

— Hazırım zaten! diye karşılık verdi bizim soğukkanlı bey ve kartları dağıtarak, karoyu atıyorum, dedi. Sıra sizde, Bay Stuart.

IV

PHILEAS FOGG, UŞAĞI PASSEPARTOUT'YU ŞAŞKINA ÇEVİRİYOR

Phileas Fogg, oyunda aşağı yukarı yirmi guinee^[3] kazandıktan sonra, saat yedi yirmi beşte saygıdeğer kulüp arkadaşlarından izin istedi ve Reform-Kulüp'ten ayrıldı. Yedi ellide evinin kapısını açıp içeri giriyordu.

Günlük çalışma programını inceden inceye gözden geçirmiş bulunan Passepartout, Bay Fogg'un kendi ilkelerini çiğneyip böyle beklenmedik bir saatte eve döndüğünü görünce epey şaştı. Programa göre, Saville-row'lu kiracının tam gece yarısı eve dönmesi gerekiyordu çünkü.

Phileas Fogg doğruca odasına çıktı, sonra seslendi:

— Passepartout!

Passepartout karşılık vermedi. Kendisi çağrılıyor olamazdı. Saati değildi çünkü.

— Passepartout, diye yineledi Bay Fogg, sesini yükseltmeksizin.

Passepartout gözüktü.

— İkidir sesleniyorum, dedi Bay Fogg.

— Daha gece yarısı olmadı ama, diye karşılık verdi Passepartout, elinde saati.

— Biliyorum, diye devam etti Phileas Fogg, ayrıca sizi de suçlamıyorum. On dakika sonra Douvres ve Calais'ye doğru yola çıkıyoruz.

Fransız'ın toparlacık yüzünde hoşnutsuzluğa benzer bir kıpırtı dolaştı. Yanlış işitmişti herhalde.

— Beyefendi yolculuğa mı çıkıyorlar acaba? diye sordu.

— Evet, diye karşılık verdi Phileas Fogg. Dünya'yı dolaşacağız.

Gözleri fal taşı gibi açılan, kaşlarıyla kirpikleri alnının tepesine çıkan, kolları iki yanına düşen, omuzları çöken Passepartout'nun yüzünde duyduğu büyük şaşkınlığın bütün belirtileri vardı.

— Dünya'yı mı dolaşacağız! diye mırıldandı.

— Seksen günde, diye karşılık verdi Bay Fogg. Onun için, yitirecek bir saniyemiz bile yok.

— İyi ama bavullar?., dedi, farkında olmadan başını sallayan Passepartout.

— Bavul falan istemez. Bir yol çantası yeter. İçine de iki yün gömlek, üç çift çorap. Kendinize de öyle. Gerisini yoldan alırsınız. Yağmurluğumla battaniyemi unutmayın. Sağlam ayakkabılar giyin. Ancak, ya pek az yürüyeceğiz, ya da hiç yürümeyeceğiz. Haydi bakalım.

Passepartout bir şeyler söylemek istedi. Başaramadı. Bay Fogg'un odasından ayrılıp kendi odasına çıktı, iskemlelerden birine çöktü, ülkesinin kaba laflarından birini savurdu:

— İyi be! Bu da çok kıyak ha! Ben de şöyle sessiz sakin yaşayıp kafamı dinleyeyim diyordum!..

Ve sonra, robot gibi yol hazırlığına koyuldu.

Seksen günde Dünya gezisi ha! Çılgının birine mi düşmüştü ne? Ama hayır, hayır... Sakın bir şaka olmasındı? Douvres'a gitmeye bir diyeceği yoktu. Calais'ye de öyle. Zavallıcık tam beş yıldır ayak basmamıştı ana yurduna, böyle bir gezi hiç de kötü olmazdı doğrusu. Belki Paris'e de uzanırlardı, eh, başkenti de seve seve görebilirdi. Ama işte o kadar, bunun kadar evcimen bir adam oradan öteye öldürsen gitmezdi... İyi ama, o güne dek evinden dışarı adım atmamış bu kibar adam, yuvasından ayrılıyor, yolculuğa çıkıyordu işte!

Saat sekizde, Passepartout efendisinin giysileriyle kendininkileri yerleştirdiği çantayı hazırlamıştı; zihni hâlâ allak bullak, odasından çıktı. Kapıyı sıkıca örttü, Bay Fogg'un yanına gitti.

Bay Fogg da hazırды. Yolculuğu sırasında ihtiyaç duyacağı bütün bilgileri gösteren Bradshaw Kara ve Deniz Yolu Kılavuzu da koltuğundaydı.

Passepartout'nun elinden çantayı aldı, dünyanın dört bir yanında geçen o gıcır gıcır kâğıt paralardan koca bir desteyi içine tıktı.

— Hiç bir şey unutmadınız, değil mi? diye sordu.

— Hayır efendim.

— Yağmurluğumla battaniyem?

— Buradalar...

— Peki, alın şu çantayı.

Bay Fogg, çantayı Passepartout'ya verdi.

— Dikkat edin, yirmi bin sterlin var içinde, diye ekledi.

Yirmi bin sterlin altındanmış ve külçe gibi ağırmışçasına, Passepartout az kalsın çantayı düşürüyordu.

Bunun üzerine, efendiyle uşak aşağı indiler, sokak kapısını anahtarı iki kez

çevirerek kilitlediler.

Saville-row sokağının sonunda bir araba durağı vardı. Phileas Fogg'la uşağı bir arabaya bindiler, Güney-Batı Demiryollarından bir hattın bitim noktası olan Charing-Cross garına yollandılar.

Araba, sekiz yirmide garın önündeydi. Passepartout hemen fırladı. Efendisi de inip arabacıya parasını verdi.

Tam bu sırada, çamurlar içinde yalın ayak yürüyen, başına kenarından insanın içini burkan bir tüy sarkan yırtık pırtık bir şapka geçirmiş, partial giysileri üstüne bir şal atmış zavallı bir dilenci kadın, yanında elinden tuttuğu bir çocuk, Bay Fogg'a yaklaşp sadaka istedi.

Bay Fogg, az önce oyunda kazandığı yirmi guinee'yi çıkardı, kadına uzatıp: — Alın, hanım, dedi, size rastladığıma sevindim.

Ve yürüdü.

Passepartout, gözbebeklerinin nemlendiğini hissetti. Efendisi, gönlünü kazanma yolunda bir adım atmıştı.

Bay Fogg'la ikisi, garın büyük salonuna girdiler hemen. Phileas Fogg, Passepartout'ya, Paris için iki birinci mevki bileti almasını söyledi. Ve geri döndüğü zaman, Reform-Kulüp üyesi beş arkadaşıyla karşılaştı.

— Yola çıkıyorum, baylar, dedi, pasaportuma işleteceğim vizeler, dönüşte, geçtiğim yolları denetlemenize izin verecektir.

— Aman, Bay Fogg, gerek yok böyle bir denetlemeye, diye karşılık verdi Gauthier Ralph, çelebice. Sizin gibi soylu bir beyin sözüne güveniyoruz bu konuda!

— Böylesi çok daha iyi elbet, dedi Bay Fogg.

— Geri döneceğiniz zamanı unutmuyorsunuzdur sanırım?.. dedi Andrew Stuart.

— Seksen gün sonra, 21 Aralık 1872 Cumartesi günü, akşam saat sekiz kırk beşte burada olacağım, diye karşılık verdi Bay Fogg. Hoşça kalın, baylar.

Sekiz kırkta, Phileas Fogg'la uşağı aynı kompartımana yerleşmişti. Sekiz kırk beşte keskin bir düdük sesinden sonra tren yola koyuldu.

Gece zifiri karanlıktı. İncecikten bir yağmur çiseliyordu. Köşesine yaslanmış bulunan Phileas Fogg konuşmuyordu. Düştüğü şaşkınlıktan hâlâ uyanamamış Passepartout'ysa, farkında olmaksızın, paraların bulunduğu çantayı sıkı sıkı göğsüne bastırmaktaydı.

Daha tren Sydenham'ı geçmemişti ki, Passepartout düpedüz bir çığlık attı.

— Neyiniz var? diye sordu Bay Fogg.

— Şey... aceleyle... şaşkınlığımdan... unuttum...

- Ne unuttunuz?
- Odamdaki havagazı lambasını söndürmeyi!
- Üzülmeýin, diye karşılık verdi hiç istifini bozmayan Bay Fogg, sizin hesabınıza yanacak demektir!

V

LONDRA'DA YEPYENİ BİR TEORİ ORTAYA ÇIKIYOR

Phileas Fogg, Londra'dan ayrılırken, yola çıkışının yaratacağı yankıyı aklının köşesinden bile geçirmiyordu herhalde. Tutuşulan bahis önce Reform-Kulüp'te duyuldu ve bu onurlu kulübün üyeleri arasında büyük bir heyecan yarattı. Sonra, muhabirler kanalıyla bütün büyük gazetelere, gazetelerden Londra'ya, oradan tüm İngiltere'ye yayıldı.

Bu "Dünya turu", yeni bir Alabama^[4] olayı söz konusuymuşçasına, tutkuyla, ateşli bir dille ele alınıp işlendi, tartışıldı, enine boyuna incelendi. Kimileri Phileas Fogg'u tuttu, kimileriye karşı tarafı destekledi -ve bunlar kısa sürede çığ gibi büyüdü. O günkü ulaşım araçlarıyla, kâğıt üzerinde ve kuramsal olmadıktan sonra, Dünya turuna çıkmak yalnız olanaksız değil, düpedüz çılgınlıktı!

Times, Stardard, Evening Star, Morning Chronicle ve benzeri yirmi büyük gazete Bay Fogg'a cephe aldı. Yalnız Daily Telegraph, belli oranda onu tuttu. Phileas Fogg, genel olarak, delinin, çılgının biri diye nitelendi, Reform-Kulüp'teki arkadaşları da, böyle bir bahse tutuştukları için ayıplandılar -bahis, Phileas Fogg'un zihinsel yeteneklerindeki zayıflığı ortaya koymaktan başka bir işe yaramıyordu çünkü.

Sorunla ilgili son derece ateşli, ama aynı zamanda mantıklı yazılar çıktı, İngiltere'de, insanların coğrafi sorunlara düşkünlüğü herkesçe bilinir. Bu yüzden, hangi sınıftan olursa olsun, Phileas Fogg'la, ilgili yazıları yutarcasına okumayan tek bir okur yoktu.

İlk günler, Illustrated London News gazetesi, Reform-Kulüp'teki fotoğrafına bakılarak çizilmiş resmini yayımladıktan sonra, bazı gözü pek kişiler -özellikle kadınlar- ondan yana çıktı. Kimi soylu beyler işi: "Heh, hee! neden olmasın canım? Bundan çok daha garip şeyler görmüşüzdür!" diyecek kadar ileri götürmekteydiler. Bunlar, özellikle Daily Telegraph okurlarıydı. Ama bir süre sonra, bu gazetenin bile gevşediği görüldü.

7 Ekim’de, Krallık Coğrafya Derneği Dergisi’nde uzun bir yazı çıktı. Sorunu her yönüyle inceleyen bu yazı, girişimin çılgınlığını ortaya koymaktaydı. Yazıya göre, her şey ama her şey, insani engeller de, doğal engeller de bizim gezgine karşıydı. Böyle bir tasarımı gerçekleştirebilmek için, bütün vapurlarla trenlerin kalkış ve varış saatlerinin birbirine uygun düşmesi gerekiyordu, oysa bu tür bir uygunluk olmadığı gibi, olamazdı da. Çok çok Avrupa’da ve gezinin ancak çok küçük bir bölümünde, trenlerin vaktinde kalkıp vaktinde gelmesi düşünülebilirdi; ama üç günde Hindistan’ı, yedi günde de Amerika Birleşik Devletleri’ni geçen bir trenin zamanında geleceği umuduyla bu kadar büyük bir işe girişilebilir miydi? Makinelerdeki bozulmalar, yoldan çıkmalar, katarların karşılaşması, kötü havalara, kardan kapanan yollar falan hep Phileas Fogg’a karşı değil miydi? Kış bastırıldığında, bindiği gemiler rüzgârın ve sisin keyfine bağlı kalmayacak mıydı? Kıtalar arasında çalışan en iyi yolcu gemilerinin bile iki üç gün gecikmesi görülmemiş şeylerden miydi? Oysa tek bir gecikme, bütün aktarma zincirinin dağılmasına yeterdi. Phileas Fogg, şöyle birkaç saatlik gecikmeyle tek bir gemiyi kaçırırsa, yolculuğu düzelmemesine tehlikeye girerdi.

Yazı büyük yankılar uyandırdı. Hemen bütün gazeteler sayfalarında yer verdiler bu yazıya ve bahislerde Phileas Fogg’a oynayanların sayısı hissedilir ölçüde düştü.

Bizim soylu beyin yola çıkışından sonraki birkaç gün süresince, giriştiği yolculuğun “başarı ya da başarısızlığı” konusunda büyük bahislere girilmişti. İngiltere’de, kumarcılara oranla çok daha zeki ve üst sınıftan olan ortak bahisçilerin ne denli yaygın olduğunu hemen herkes bilir. Bahse tutuşmak, bir İngiliz’in ikinci kişiliği gibidir. Bu yüzden, yalnız Reform-Kulüp üyeleri değil, geniş halk kitleleri de oyuna katılıp Phileas Fogg’dan yana ya da ona karşı paralar ortaya koydular. Phileas Fogg bir yarış atı gibi, ortak bahis defterlerine geçti. Hatta bir borsa değeri haline gelip, Londra borsasında yer aldı. Herkes, değişmez değerli ya da primli “Phileas Fogg” senedi alıp satmaktaydı, böylece epey büyük işler çevrildi. Ama yola çıkışından beş gün sonra, *Krallık Coğrafya Derneği Dergisi’nin* yazısı üzerine herkes elindeki senetleri satışa çıkardı. Phileas Fogg senetlerinin değeri düştü. Tomarla satılmaya başlandı. Önceleri üçer beşer alınırken, sonradan yirmişer, ellişer, yüzer alınır oldular!

Phileas Fogg’u tutan tek bir kişi kaldı. Bu da eli ayağı tutmayan, yaşlı Lord Albermale’di. Oturduğu koltuktan kıpırdamayan bu soylu adam, öyle seksen günde değil, on yılda Dünya’yı gezebilmek için varını yoğunu vermeye hazırdı! Onun için de, Phileas Fogg’dan yana beş bin sterlin koydu. Ve bu tasarının

saçmalığı yanında gereksizliğinden de söz açıldı mı, “Böyle bir gezi yapılabilecekse, bunu herkesten önce bir İngiliz’in yapması hoş olur!” demekle yetiniyordu.

Oysa durum, yukarda belirttiğimiz gibiydi, Phileas Fogg’u tutanlar gittikçe azalıyordu. Hemen herkes, üstelik haklı olarak, ona karşı birleşmekteydi. Adını taşıyan hisse senetleri artık yüz ellide, iki yüzde bir değerindeydi.

Yola çıkışından yedi gün sonra, beklenmedik bir olay, bu alımlara da son verdi.

Gerçekten de, gidişinin sekizinci günü, akşam dokuzda, Başkent Polis Müdürü aşağıdaki telgrafi almıştı:

Süveys'ten Londra'ya.

Rowan, Polis Müdürü, Merkez Bürosu, Scotland Yard. Banka hırsızı Phileas Fogg'un ardındayım. Bombay'a hemen bir tutuklama belgesi gönderin.

Detektif FIX

Bu tel anında etkisini gösterdi. Bizim soylu bey uçup gitti, yerine banka hırsızı çıkageldi. Reform-Kulüp'teki fotoğrafı, bahse tutuştuğu arkadaşlarınıninkilerle birlikte incelendi. Resim, soruşturma sonunda üstünde durulan kişiye tıpatıp uymaktaydı. Phileas Fogg'un giz dolu kişiliği, herkesten ayrı yaşayışı, apansız yola çıkışı hatırlatıldı ve bu garip adamın, Dünya'yı dolaşma bahanesiyle, akıl almaz bir bahse tutuşarak, aslında, İngiliz polisini şaşırtmak istediği açıkça ortaya çıktı.

VI

POLİS MEMURU FIX PEK HAKLI BİR SABIRSIZLIK GÖSTERİYOR

Şimdi gelelim, Bay Phileas Fogg'la ilgili şu telgrafın nasıl gönderildiğine. 9 Ekim Çarşamba günü, sabah on birde, *Mongolia* yolcu gemisinin Süveyş'e gelmesi bekleniyordu. *Mongolia* buharla işleyen, pervanesi ve iskelesi demirden, iki bin sekiz yüz ton yük alan, beş yüz beygir gücünde bir gemiydi. İspanya yarımadasıyla doğu ülkeleri arasında yolcu taşıyan bir şirket hesabına çalışmaktaydı. Süveyş Kanalı yoluyla, Brindisi-Bombay arasında düzenli seferler yapardı. Şirketin en hızlı gemilerinden biriydi; Brindisi-Süveyş arasında saatte on mil, Süveyş-Bombay arasında da 9,59 mil olarak saptanan hızı hep aşmıştı.

Mongolia'yı bekleyen yerli yabancı kalabalığı arasında, rıhtımda beş aşağı beş yukarı dolanan iki adam vardı; De Lesseps'in büyük bir iş başarıp kanalı açmasından önce küçük bir kasaba olan Süveyş'in geleceği epey umutluydu.

Rıhtımda dolanan iki adamdan biri Büyük Britanya'nın, Süveyş'te yerleşmiş konsolosluk görevlisiydi ve -İngiliz Hükümeti'nin olumsuz yargılarıyla mühendis Stephenson'ın karamsar tahminlerine rağmen- Ümit Burnu'ndan dolaşarak Hindistan'a giden eski yolu yarıya indirmek üzere Süveyş Kanalı'ndan geçen İngiliz gemilerinin gün günden artışıını izlemekteydi.

Öbürü, ufak tefek, zayıf, oldukça zeki görünüşlü, sinirli, kaşlarını yöneten kasları büyük bir inatla gergin tutan bir adamdı. Uzun kirpiklerinin arasından canlı gözleri ışıldamaktaydı. Ancak, dilediği zaman bunların parıltısını söndürürdü. O anda, belli bir sabırsızlık içindeydi, gidiyor, geliyor, durduğu yerde duramıyordu.

Bu adamın adı Fix'ti. İngiliz Merkez Bankası'ndaki hırsızlıktan sonra, Dünya'nın türlü limanlarına gönderilmiş "detektiflerden" yani İngiliz polislerinden biriydi. Fix, Süveyş kanalından geçecek bütün yolcuları dikkatle gözleyecek, içlerinden biri kendisine kuşku verici gelirse, tutuklama belgesi gönderilene dek "ardına düşecekti".

Fix iki gün önce, Londra polisinden, hırsızlığı yapmış olmasından kuşkulanan kişinin kaşı gözü, boyu posu ve kılığı konusunda birtakım haberler almıştı. Bunlara göre, Banka'nın ödeme salonunda dikkatleri üstüne çeken kişi kılığı kıyafeti düzgün, soylu bir adamdı.

Başarı halinde verilecek yüklü ödülün ateşiyle kanı iyiden iyiye alevlenen detektif, *Mongolia*'nın gelişini, anlaşılması kolay bir sabırsızlıkla bekliyordu.

— Sizce, gemi gecikmez, öyle mi, Konsolos Bey? diye sordu ikinci kez.

— Hayır, Bay Fix, gecikmez, diye karşılık verdi konsolos. Dün Port-Said'de olduğu bildirildi, böyle bir gemi için kanaldaki yüz kilometrelik yol hiçtir. Bir daha hatırlatayım ki, *Mongolia* tarifeye göre yirmi dört saat erken gelecek gemilere verilmek üzere hükümetin koyduğu yirmi beş sterlinlik ödülü her zaman kazanmıştır.

— Bu gemi doğruca Brindisi'den mi geliyor? diye sordu Fix.

— Evet, Brindisi'den geliyor, Hindistan'a gidecek malları yükleyip cumartesi akşamı saat beşte yola çıktı. Onun için sabırlı olun; gecikmesi düşünülemez. Yalnız, aklımın ermediği şey, verilen o birkaç ipucuyla, *Mongolia*'da olsa bile, aradığınız adamı nasıl tanıyacaksınız!

— Konsolos Bey, diye karşılık verdi Fix, biz böylelerini tanımaktan çok, kokusunu alırız. Bunun için de sezgi gerekir; sezgiyse, göz, kulak ve burunla yarışan bir duyudur. Şimdiye dek epey soylu hırsız yakalamışımıdır, eğer gemideyse, inanın elimden kaçamaz.

— Umarım öyle olur, Bay Fix, çünkü önemli bir hırsızlık bu.

— Harika bir hırsızlık, diye karşılık verdi iyice coşan polis memuru. Elli beş bin sterlin! Her zaman elimize böylesi geçmez! Hırsızlar da soysuzlaşıyor canım! Ünlü Sheppard gibileri yok artık! Adamlar, birkaç şilin için yakayı ele veriyorlar şimdi!

— Öyle heyecanlı konuşuyorsunuz ki, başarınızı candan istiyorum, Bay Fix; yalnız bir daha tekrarlayayım, içinde bulunduğunuz koşullarda bu işin epey güç olacağını sanıyorum. Size verilen bilgilere göre, hırsızın dürüst bir adama benzediğinin farkındasınız herhalde.

— Konsolos Bey, diye karşılık verdi bizim dediği dedik polis memuru, büyük hırsızlar hep dürüst görünüşlüdür. Hırsız görünüşlülerinse dürüst kalması gerekir, yoksa hemen yakayı ele verirler. Asıl üstünde durulacaklar, dürüst görünüşlülerdir. Bununsa epey güç bir iş olduğunu kabul ediyorum elbet, polislikten çok, insan sarraflığı diyebiliriz buna.

Görüldüğü gibi, bizim polis hafiyesi Fix epeyce kendini beğenmiş bir adamdı.

O arada, rıhtım gittikçe canlanmaktaydı. Türlü ulustan denizciler, tüccarlar, simsarlar, hamallar, fellahlar doldurmuştu dört bir yanı. Geminin gelişi yaklaşmıştı besbelli.

Hava oldukça güzel, ama doğudan esen rüzgâr dolayısıyla serindi. Güneşin solgun ışıkları altında, birkaç minare yükseliyordu kentin üstünde. Güneyde, gemilerin demirlediği yerde, iki kilometrelik bir dalgakıran bir kol gibi sarıyordu Süveyş limanını. Kızıldeniz'in üzerinde bir sürü balıkçı sandalı ya da yük motoru dolaşmaktaydı; bunların bazıları eski çağlardaki kadırgaların biçimindeydi.

Fix, rıhtımı dolduran kalabalığın arasında dolaşırken, mesleğinden gelen bir alışkanlıkla, gelip geçen herkese şöyle bir göz atıyordu.

Saat on buçuktu.

— Bu gemi gelmeyecek galiba! diye bağırdı liman saatinin vuruşunu duyunca.

— Pek uzaklarda olamaz, diye karşılık verdi konsolos.

— Süveyş'te ne kadar kalacak? diye sordu Fix.

— Dört saat. Yani kömür alana dek. Süveyş'ten, Kızıldeniz'in bitimindeki Aden limanına bin üç yüz on millik bir yol var, onun için yakıtını tamamlaması gerek.

— Peki, bu gemi Süveyş'ten kalkıp doğruca Bombay'a mı gidiyor? diye sordu Fix.

— Evet, başka bir yere uğramadan, doğruca Bombay'a.

— Hırsız bu yolu ve bu gemiyi seçtiyse, Asya'daki Hollanda ya da Fransız topraklarına geçebilmek üzere, Süveyş'te gemiden inecektir, dedi Fix. İngiliz yönetiminde bulunan Hindistan'da rahat edemeyeceğini biliyordur.

— Çok güçlü bir adamsa, o başka, diye karşılık verdi konsolos. Bilirsiniz, bir İngiliz suçlusu, Londra'da, yabancı bir ülkeye oranla çok daha iyi gizlenebilir.

Konsolos, bizim polis hafiyesini derin düşüncelere salan bu sözünden sonra, hemen yakınlardaki yazıhanesine yollandı. Polis müfettişi, içinde aradığı hırsızın *Mongolia*'da olduğu sezgisi, sınırlı bir sabırsızlıkla rıhtımda yalnız kaldı -bu alçak adam, Yeni Dünya'ya (yani Amerika'ya) gitmek üzere İngiltere'den ayrılmışsa, çok daha az denetlenen ya da denetlenmesi çok daha güç olan Hindistan yolunu seçmiş olabilirdi.

Fix, düşünceleriyle uzun süre baş başa kalamadı. Keskin düdük sesleri geminin yaklaşmakta olduğunu haber verdi. Hamal ve fellah alayı, rıhtımda bekleyen yolcuların kolları bacakları ve giysileri için epey büyük tehlikeler

yaratan bir itiş kakış, bağış çağış arasında rıhtıma doğru aktı. Ona yakın sandal iskeleden ayrılıp gemiyi karşılamaya gitti.

Az sonra, kanalın ortasında ilerleyen *Mongolia*'nın kocaman gövdesi gözüktü ve gemi, büyük bir gürültüyle buhar çıkara çıkara dalgakıranın beri yanına demir attığında saat on bir buçuktu.

Gemide bir hayli yolcu vardı. Kimisi, kentin alışılmamış görünümünü seyretmek üzere güvertede kaldı; ama çoğunluk, *Mongolia*'ya, yavaşan sandallara doldu.

Fix karaya çıkan herkesi dikkatle inceliyordu. Tam bu sırada, hizmet edebilmek için çevresini kuşatan fellahları sertçe kendinden uzaklaştıran bir yolcu geldi yanına ve son derece kibar bir tavırla, İngiliz Konsolosluğu'nun yerini sordu. Bunu sorarken, bir yandan da, herhalde İngiliz vizesini işletmek istediği pasaportunu gösteriyordu.

Fix, içgüdüsel bir hareketle pasaportu aldı, göz açıp kapayıncaya dek okudu. Az kalsın istemediği bir harekette bulunacaktı. Elindeki pasaport titredi. Belgedeki bilgiler, Londra polisinin aktardıklarına tıpatıp uymaktaydı.

— Bu pasaport sizin değil mi? diye sordu yolcuya.

— Hayır, efendimin, diye karşılık verdi beriki.

— Efendiniz nerede peki?

— Gemide kaldı.

— Kimliğini ispatlamak üzere, konsolosluğa kendisinin gelmesi gerek, diye devam etti polis hafiyesi.

— Demeyin! İlle de gerekli mi?

— Zorunlu.

— Peki, konsolosluk nerede?

— Şurada, alanın sonunda, diye karşılık verdi müfettiş, iki yüz adım ötedeki bir evi göstererek.

— Öyleyse, gidip efendime haber vereyim, ama bu işten pek hoşlanacağımı sanmıyorum!

Yolcu, bunu söyledikten sonra Fix'i selamladı ve gemiye döndü.

VII

POLİSLE İLGİLİ KONULARDA PASAPORTUN HİÇBİR İŞE YARAMADIĞI BİR KEZ DAHA BELLİ OLUYOR

Polis müfettişi rıhtıma inip konsolosun yazıhanesine yürüdü. Israrı üzerine, hemen konsolosun yanına alındı.

— Konsolos Bey, dedi doğrudan doğruya konuya girerek, aradığımız adamın *Mongolia*'da, yolculuk ettiği kanısındayım ve bunun için epey güçlü ipuçları var elimde.

Sonra, pasaportla ilgili olarak, kendisiyle uşak arasında geçen konuşmaları anlattı.

— Peki, Bay Fix, diye karşılık verdi konsolos, bu alçak adamın suratını görmek benim de hoşuma gider doğrusu. Yalnız, tahmin ettiğiniz kişiye, yazıhaneme gelmeyecektir. Hiç bir hırsız geçtiği yerlerde iz bırakmak istemez, ayrıca, pasaport işlemleri de artık zorunlu değil.

— Hayır, Konsolos Bey, diye karşılık verdi polis hafiyesi, sandığımız gibi güçlü bir insansa, gelecektir!

— Pasaportuna vize almaya mı?

— Evet. Pasaportlar ancak dürüst kişilerin canını sıkan, alçakların kaçmasına yardım eden belgelerdir. İnanın bana, adam karşınıza gelecek, yalnız umarım ki istediği vizeyi vermezsiniz...

— Neden vermeyeyim? Pasaportu düzgünse, vize vermemezlik edemem, diye karşılık verdi konsolos.

— İyi ama Konsolos Bey, Londra'dan tutuklama belgesi gönderilene dek bu adamı alıkoymalıyım.

— Haa, orası sizin bileceğiniz iş, Bay Fix, diye karşılık verdi konsolos, ben karışmam...

Konsolos cümlesini tamamlayamadı. Tam o sırada kapı vuruldu ve hademe iki yabancı aldı içeri; bunlardan biri, polis hafiyesinin az önce konuştuğu uşaktı.

Gelenler, gerçekten de, bizim efendiyle uşığıydı. Efendi pasaportunu uzattı ve sözü hiç uzatmadan, konsolostan kendisine vize vermesini rica etti.

Beriki pasaportu aldı, dikkatle okumaya başladı. Bu sırada Fix yazıhanenin bir kösesine çekilmiş yabancıyı izliyor, daha doğrusu bakışlarıyla yiyordu.

Konsolos okumayı bitirince:

— Şövalye Phileas Fogg siz misiniz? diye sordu.

— Evet, efendim, diye karşılık verdi bizimki.

— Bu da uşığınız galiba?

— Evet. Fransız'dır, adı da Passepartout.

— Londra'dan mı geliyorsunuz?

— Evet.

— Gidiş?

— Bombay'a.

— Peki, beyefendi. Bu vize işleminin gereksiz olduğunu biliyorsunuz sanırım, şimdi artık kimseden pasaportunu getirmesini istemiyoruz.

— Biliyorum, efendim, diye karşılık verdi Phileas Fogg, ancak ben vuracağınız damgayla Süveyş'ten geçtiğimi göstermek istiyorum.

— Peki, beyefendi.

Ve konsolos pasaporta o günün tarihini yazıp imzaladıktan sonra bir de damga bastı. Bay Fogg vize harcını ödedi, soğuk bir selam verdi, uşığını ardına takıp çıktı.

— Ee? dedi polis müfettişi.

— Eesi, son derece dürüst bir adama benziyor, diye karşılık verdi konsolos.

— Olabilir, dedi Fix, ama bizim üstünde durduğumuz konu bu değil. Şu garip beyin, elimdeki tanımlamaya tıpatıp uyduğunu siz de kabul ediyorsunuz, değil mi Konsolos Bey?

— Kabul ediyorum, ama siz de bilirsiniz ki, bütün tanımlar...

— Yakında daha açık seçik öğrenirim, diye karşılık verdi Fix. Uşak, efendisine oranla daha kolay yaklaşılabılır bir adama benziyor. Ayrıca Fransız, konuşmadan duramaz. Pek yakında görüşmek üzere, hoşça kalın, Konsolos Bey.

Polis hafiyesi, bunu söyledikten sonra çıktı, Passepartout'yu aramaya koyuldu.

Bu arada, konsolosun yazıhanesinden çıkan Bay Fogg da rıhtıma yollanmıştı. Orada, uşığına birkaç şey buyurdu; bir sandala bindi, *Mongolia*'ya döndü, kamarasına kapandı. Anılarını yazdığı defteri aldı, şunlar

yazılıydı defterde :

“2 Ekim, Çarşamba, saat 8.45 'te Londra'dan ayrılış.

3 Ekim, Perşembe, sabah 7.20 'de Paris 'e varış.

Perşembe günü, saat 8.40'ta Paris'ten ayrılış.

4 Ekim, Cuma günü, sabah 6.35 'te Mont-Cenis yoluyla Torino 'ya varış.

Cuma günü, sabah 7.20 'de Torino'dan ayrılış.

5 Ekim, Cumartesi, akşamüstü 4 'te Brindisi 'ye varış.

Cumartesi, akşam 5 'te Mongolia 'ya, biniş.

9 Ekim, Çarşamba, sabah 11 'de Süveyş 'e varış.

Toplam, saat olarak: 158,5; gün olarak: 6,5.”

Bay Fogg, yukardan aşağı çekilmiş çizgilerle ayrılmış -2 Ekim'den başlayıp 21 Aralık'a dek- ayı, günü ve Paris, Brindisi, Süveyş, Bombay, Kalküta, Singapur, Hong Kong, Yokohama, San Francisco, New York, Liverpool, Londra gibi belli başlı merkezlere tarifeye göre varılacak zamanla gerçekten varılan zamanı gösteren bir gezi çizelgesine işledi bu tarihleri. Böylece, her konakta kazanılan ya da yitirilen zaman ortaya çıkmış oluyordu.

Bu ayrıntılı çizelge, görüldüğü gibi her şeyi inceden inceye hesaplıyor, Bay Fogg da böylece erken mi geldiğini, geç mi kaldığını anlıyordu.

O gün, yani 9 Ekim Çarşamba günü Süveyş'e varışını da çizelgeye işledi, gemi tam zamanında geldiğinden, ne kaybı ne de kazancı vardı.

Bundan sonra, öğle yemeğini kamarasına getirtti. Kenti gezip görme işine gelince, uğradıkları kentleri uşaklarına gezdiren İngilizlerden olduğu için, böyle bir şeyi aklının köşesinden bile geçirmiyordu.

VIII

PASSEPARTOUT GEREĞİNDEN BİRAZ FAZLA KONUŞUYOR

Fix koşup gelmiş, efendisi gibi etrafta dolaşmayı anlamsız kabul etmediği için salına salına dolaşan ve çevresini seyreden Passepartout'un ardına düşmüştü.

— Ee, dostum, diyerek Passepartout'ya yanaştı Fix, pasaportunuzu vize ettirdiniz mi?

— Oo, siz misiniz efendim! diye karşılık verdi Fransız. Çok nazıksınız. Her şeyimiz tamam.

— Şimdi de kenti geziyorsunuz galiba?

— Evet, öyle hızlı yolculuk ediyoruz ki, düşteyim sanıyorum. Şimdi biz Süveyş'te miyiz?

— Süveyş'tesiniz.

— Yani Mısır'da?

— Evet, Mısır'da.

— Afrika'da?

— Afrika'da.

— Afrika'da ha! diye tekrarladı Passepartout. Bir türlü inanamıyorum doğrusu. Düşünebiliyor musunuz, Beyfendi, Paris'ten öteye geçmeyeceğimizi sanıyordum ve bu ünlü başkenti, yıllar sonra, şakır şakır yağmur altında, Kuzey garından Lyon garına giderken, bindiğimiz arabanın camından, ancak sabah 7.20'yle 8.40 arası görebildim! Ah nasıl üzüldüm bu işe, nasıl! Oysa Pere-Lachaise mezarlığıyla, Champs Elysees'deki sirki görmek isterdim!

— Demek ki epey aceleniz var? diye sordu polis müfettişi.

— Benim yok, efendimin var. Bu arada, çorap ve gömlek almalıyım! Yanımıza tek bir bavul almadan, yalnız bir çantayla yola çıktık.

— Gelin bir çarşıya götüreyim sizi, dilediğiniz her şeyi bulabilirsiniz orada.

— Beyfendi, gerçekten çok nazıksınız, diye karşılık verdi Passepartout.

Ve birlikte yola koyuldular. Passepartout durmadan anlatıyordu.
— Ayrıca, gemiyi kaçırmamaya dikkat etmeliyim, dedi.
— Vaktiniz var, diye karşılık verdi Fix, saat daha on iki!
Passepartout kocaman köstekli saatini çıkardı.
— On iki mi? dedi. Hadi canım siz de! Saat dokuz elli iki!
— Saatiniz geri kalıyor, diye karşılık verdi Fix.
— Benim saat mi?! Dedemin dedesinden kalma bu saat ha! Yılda beş dakika bile geri kalmaz. Kronometre gibidir!
— Şimdi anladım, diye karşılık verdi Fix. Süveyş'e oranla iki saat geri olan Londra'ya göre ayarlı saatiniz. Onu, geçtiğiniz her ülkenin saatine göre ayarlamalısınız.

— Saati dokunmak ha, Tanrı yazdıysa bozsun! diye bağırdı
Passepartout.

— Öyleyse, saatiniz güneşle uyuşmayacak demektir.
— Aman beyefendi, cehenneme kadar yolu var güneşin! Bana uymazsa, kendisi şaşırır!

Ve bizim yiğit delikanlı, görkemli bir tavırla saatini yelek cebine yerleştirdi.

Bir süre sonra Fix başladı konuşmaya:

— Londra'dan apar topar ayrıldınız demek?
— Sanırım öyle! Geçen çarşamba, Bay Fogg, alışkanlığının tersine, akşam sekizde kulüpten döndü, üç çeyrek sonra yola çıkmıştık.
— Peki ama efendiniz nereye gidiyor böyle?
— Burnunun doğrusuna! Dünya'yı dolaşıyor!
— Dünya'yı mı dolaşıyor? diye bağırdı Fix.
— Evet, hem de seksen günde! Dediğine bakılırsa, bahse tutuşmuş, ama ben inanmıyorum. Akıl alacak şey değil çünkü. Başka bir şey vardır mutlaka altında.

— Yaa! Garip bir insan galiba, sizin şu Bay Fogg?
— Sanırım öyle.
— Zengin mi?
— Elbette, yepyeni paracıklardan koca bir deste var yanında! Yolda para falan da esirgemiyor! Örneğin, *Mongolia*'nın makinecisine, Bombay'a epeyce erken varalım diye, yüklüce bir ödül vaat etti!
— Uzun süredir mi tanıyorsunuz efendinizi?
— Ben mi? diye karşılık verdi Passepartout, yola çıktığımız gün girmiştin yanına.

Bu sözlerin, zaten heyecanından kabına sığamayan polis müfettişinin zihninde yaptığı etkiyi kolayca tahmin edebilirsiniz.

Londra'dan, hırsızlıktan hemen sonra, böyle apar topar yola çıkış, götürülen yüklüce para, yabancı ülkelere varmaktaki telaş, o garip bahis bahanesi, sözün kısası her şey Fix'in düşüncelerini doğrulamaktaydı. Fransız'ı azıcık daha konuşturdu ve onun efendisini hiç tanımadığı, adamın Londra'da tek başına yaşadığını, varlığının kaynağı bilinmemekle birlikte zengin sayıldığını, yanına yaklaşılmaz, giz dolu bir insan olduğunu öğrendi. O arada, Phileas Fogg'un Süveyş'te inmeyeceğini, gerçekten de Bombay'a gitmekte olduğunu da anladı.

— Bombay uzak mıdır? diye sordu Passepartout.

— Oldukça, diye karşılık verdi polis hafiyesi. Dokuz on gün deniz üstünde kalacaksınız.

— Peki, nerededir bu Bombay?

— Hindistan'da.

— Asya'da yani?

— Elbette.

— Hay Allah! Bir şey diyeyim mi size... asıl kafamı kurcalayan... şu benim lamba!

— Ne lambası?

— Söndürmeyi unuttuğum, benim hesabıma yanmakta olan havagazı lambası. Yaptığım hesaba göre, yirmi dört saatte iki şilinlik gaz yanıyor, yani günlük kazancımdan daha fazlası; anlıyorsunuz ya, yolculuğumuz biraz daha uzarsa...

Fix bu havagazı işini anladı mı dersiniz? Pek sanmıyorum. Zaten artık Passepartout'yu dinlemiyordu bile, aklı başka yerdeydi. Fransız'la polis hafiyesi çarşıya gelmişlerdi. Fix, alışveriş etmesi için arkadaşını orada bıraktı, *Mongolia*'yı kaçırmamaya dikkat etmesini söyledi, sonra koşar adım konsolosun yazıhanesine döndü.

İnancı kesinleşen Fix eski soğukkanlılığına kavuşmuştu yeniden.

— Beyefendi, dedi konsolosa, hiç kuşku kalmadı. Aradığım adamı bulmuş durumdayım. Seksen günde Dünya'yı dolaşacak garip bir adam gibi gözükme istiyor.

— Hinoğlunun biri desenize, diye karşılık verdi konsolos, üstelik iki kıtadaki polisleri atlattıktan sonra, yine Londra'ya dönmeyi tasarlıyor ha!

— Dönüp dönemeyeceğini göreceğiz, diye karşılık verdi Fix.

— Yalnız, yanılmadığınıza eminsiniz, değil mi? diye sordu konsolos son

bir kez.

— Eminim.

— İyi ama onun gibi bir hırsız, Süveys'ten geçtiğini neden belgelemeye çalışsın?

— Neden mi? Bilmiyorum, Konsolos Bey, diye karşılık verdi polis hafiyesi, ama bildiğim başka şeyler var.

Ve birkaç cümleyle, sözü geçen Fogg'un uşağı ile aralarında geçen konuşmanın ilginç yanlarını aktardı ona.

— Gerçekten de, eldeki bütün ipuçları bu adama karşı, dedi konsolos. Ne yapacaksınız şimdi?

— Londra'ya, Bombay'a bir tutuklama belgesi yollamaları için tel çekip *Mongolia*'ya bineceğim, benim hırsızın ardına düşeceğim, Hindistan'a varınca, İngiliz toprağında olacağımız için, bir elimde tutuklama belgesi, bizim soylu beyzadenin yanına yaklaşıp kibarca yakasına yapışacağım.

Polis hafiyesi, buz gibi bir sesle bunları söyledikten sonra konsolostan izin istedi, postaneye yollandı. Ve Londra polis müdürüne, yukarıdaki telgrafi çekti.

Bir çeyrek sonra, Fix elinde küçük bir valiz, cüzdanında bir tomar para, *Mongolia*'ya biniyor ve bu hızlı buharlı gemi, Kızıldeniz'e açılıyordu.

IX

KIZILDENİZ'LE HİNT OKYANUSU PHILEAS FOGG'UN TASARILARINI DESTEKLIYOR

Süveyş'le Aden arası tamı tamına bin üç yüz on mildir ve işletme tarifesinde gemilere bu yolu alabilmek için yüz otuz sekiz saat ayrılmıştır. Kazanları durmadan beslenen *Mongolia*'ysa tarifedeki zamandan önce varacak biçimde ilerlemekteydi.

Brindisi'den binen yolcuların çoğu Hindistan'a gitmekteydi. Kimisi Bombay'da, kimisi de Kalküta'ya inecekti. Ama bu sonuncular da Bombay üzerinden Kalküta'ya geçeceklerdi, çünkü kıtayı bir başından öbür başına kesen demir yolu yapılamıyorsa, koskoca yarımada'yı gemiyle dolaşmak gereksizdi.

Mongolia'nın yolcuları arasında birçok sivil memurla çeşitli rütbelerde subay vardı. Subayların bir kısmı İngiliz ordusunda görevliydi, bir kısmıysa yerli birliklere kumanda etmekteydi ve İngiliz Hükümeti eski Hindistan İşletmesi'nin bütün hak ve yükümlülüklerini devraldıktan sonra bile epeyce yüksek aylıklarla çalışmaktaydılar: Teğmenler yılda 7.000 Frank, yüzbaşılar 60.000 Frank, generallerse 100.000 Frank alıyordu.^[5]

Sizin anlayacağınız, *Mongolia'daki* memur toplumu pek rahat ve keyifli yaşamaktaydı; bunlar arasında, ceplerinde milyonlarla uzak illerde ticari işletmeler kurmaya giden genç İngilizler de vardı. İngilizlerin gemi yazmanı dedikleri, İşletme'nin tam güvenine sahip, rütbesi de kaptana denk bir adam bütün işlere göz kulak olmaktadır. Sabah kahvaltısında, saat ikideki öğle yemeğiyle beş buçuktaki akşam yemeğinde ve saat sekizdeki gece yemeğinde masalar geminin kilerleriyle kasabından gelen eşsiz yemekler, taptaze etlerle dolup taşmaktaydı. Kadın yolcular -birkaç da kadın yolcu vardı gemide- günde iki kez kılık değiştirmekteydi. Müzik çalınıyor hatta deniz elverişli olduğu zaman, dans bile ediliyordu.

Ancak, bütün dar ve uzun körfezler gibi, Kızıldeniz de epey değişken, çoğu

kez de allak bullaktır. Rüzgâr Asya'dan ya da Afrika'dan doğru esti mi, pervaneli bir iği andıran *Mongolia* dalgayı yandan yiyip beşik gibi sallanıyordu. O zaman hanımlar ortalıktan çekiliyor, piyanolar susuyor, şarkı ve danslar bir anda kesiliyordu. Bütün bu çalkantılara, boralara rağmen, gemi güçlü makinelerinin yardımıyla, gecikmesiz Bab-ül-Mendeb Boğazı'na doğru yol almaktaydı.

Bu arada Phileas Fogg ne yapıyordu acaba? Tahmin edileceği gibi, bin bir kaygı ve tasa içinde, geminin hızını kesebilecek rüzgârları, makinelerde bozukluğa yol açacak çalkalanmaları, sözün kısası *Mongolia*'yı limanlardan birine sığınmaya zorlayacak, dolayısıyla yolculuğu tehlikeye düşürecek terslikleri mi hesaplıyordu dersiniz?

Ne gezer! Ya da, bizim soylu İngiliz bu gibi şeylerin olabileceğini düşünse bile, dıştan hiç bir şey belli etmiyordu. Her zamanki gibi, hiç bir olay ya da kazanın şaşırtamayacağı, Reform-Kulüp'ün sarsılmaz üyesi, serinkanlı bir insandı. Gemideki kronometrelerden daha heyecanlı değildi. Güverteye pek ender çıkıyordu, insanlık tarihinin ilk dramatik sahnelerinden birinin geçtiği, anı yüklü Kızıldeniz'i seyretmeye falan da aldıracağı yoktu. Avrupalıyı şaşırtan ince çizgileriyle zaman zaman kıyılarda boy gösteren ilginç kentleri tanıyıp hakkında yorumlar yapmaya da kalkmıyordu. Strabon, Arrien, Arthemidore, Edrisi gibi ünlü tarihçilerin korkuyla sözünü ettikleri, gemicilerinse türlü adaklar adamadan yanına yaklaşmaya cesaret edemedikleri Arabistan körfezindeki tehlikeleri bile düşündüğü yoktu.

İyi ama, *Mongolia*'da hapis kalan bu garip adam ne yapıyordu acaba? Bir kere geminin öne arkaya ya da sağa sola sallanmasına aldırmadan, her gün dört öğün yemek yiyordu. Sonra, whist oynuyordu.

Evet, evet! Kendisi kadar hırslı oyuncular bulmuştu: Goa'daki görevine gitmekte olan bir vergi toplayıcısı, Bombay'a dönmekte olan Sayın Büyükelçi Decimus Smith ve Benares'teki birliğine dönen İngiliz ordusu subaylarından bir tuğgeneral. Bu üç yolcu whist'e Bay Fogg kadar tutkundu ve saatlerce, tıpkı onun gibi, çıt çıkarmadan oynayabiliyorlardı.

Passepartout'ya gelince, deniz tutması diye bir derdi yoktu. Geminin burnunda bir kamarası vardı ve efendisi gibi, hiç sektirmeden dört öğün yemeğini yemekteydi. Doğrusunu isterseniz, böyle bir yolculuğa, pek bir diyeceği yoktu. Gününü gün etmeye bakıyordu. Krallar gibi yiyip içip yatıyor, bir sürü yer görüyordu, ayrıca, bu peri masalının Bombay'da sona ereceğine inanıyordu.

Süveyş'ten yola çıktıklarının ertesi günü, yani 10 Ekim'de, Mısır'da

karaya çıktığı zaman rastladığı kibar adamı güvertede görüverince epey sevindi doğrusu.

— Yanılmıyorsam, Süveyş'te bendenize yardım etme lütfunda bulunan sizdiniz, beyefendi? diye sordu en tatlı gülüşüyle adama yaklaşarak.

— Evet, evet, ben de sizi tanıdım, diye karşılık verdi polis hafiyesi. Şu garip İngiliz'in uşağısınız...

— Tam üstüne bastınız, Bay?..

— Fix.

— Evet, Bay Fix, dedi Passepartout. Sizi gemide bulduğuma sevindim. Nereye gidiyordunuz acaba?

— Sizin gibi, Bombay'a.

— Güzeel! Daha önce geçtiniz mi bu yoldan?

— Birkaç kez, diye karşılık verdi Fix. İspanya Denizyolları İşletmesi'nin adamıyım.

— Öyleyse Hindistan'ı tanırınız?

— Evet... ama... diye karşılık verdi Fix, fazla açılmak istemiyordu.

— Peki, ilginç bir yer mi bu Hindistan?

— Çok ilginç! Camiler, minareler, tapınaklar, Hint fakirleri, Buda tapınakları, kaplanlar, yılanlar, çengiler! Ancak, umalım ki gezip görecektir vakti bulasınız, öyle değil mi?

— Öyle, Bay Fix. Seksen günde Dünya'yı dolaşacağım diye, gemiden inip trene, trenden inip gemiye binmenin pek akıllı işi olmadığı kabul edersiniz sanırım? Bütün bu cambazlıkların Bombay'da sona ereceğine kuşkunuz olmasın.

— Bay Fogg iyidir herhalde? diye sordu Fix, son derece doğal bir sesle.

— Çok çok iyi, Bay Fix. Ayrıca, ben de iyiyim. Uzun süre oruç tutmuş bir dev gibi yemek yiyorum. Deniz havasından galiba.

— Efendinizi güvertede görmüyorum pek.

— Hiç çıkmaz. Meraklı değildir.

— Biliyor musunuz, Bay Passepartout, bu seksen günde Dünya'yı dolaşmanın altında gizli bir görev... örneğin, diplomatik bir görev bulunabilir!

— Açıkçası, Bay Fix, hiç bir fikrim yok bu konuda ve inanın bana, öğrenmek için de kılımı bile oynatmam.

Passepartout'yla Fix, ondan sonra sık sık buluşup konuştular. Polis Hafiyesi Fix, Bay Fogg'un uşağıyla içli dışlı olmaya çalışıyordu. Gereğinde işe yarardı. Bu yüzden de, *Mongolia*'nın barında, Passepartout'ya sık sık bir kadeh viski ya da bira ısmarlıyor, o da bunları hiç nazlanmadan kabul ediyor

ve altında kalmamak için -dürüst bir insan saydığı Fix'e- kendisi de zaman zaman bir şeyler ısmarlıyordu.

Bu arada gemi hızla yol alıyordu. 13 Ekim günü, yıkılmış, orasında burasında yeşilimtırak hurma ağaçları bitmiş duvarlarla çevrili Moka ile tanıştılar. Daha ötede, dağların yamaçlarında geniş kahve tarlaları uzanmaktaydı.

Passepartout bu ünlü kenti seyrederken kendinden geçti, çevresini kuşatan surları ve bir kulpu andıran yıkık dökük kalesiyle kocaman bir kahve fincanına benzetti onu.

Ertesi gece *Mongolia*, Bab-ül-Mendeb Boğazı'nı geçti. Bu Arapça sözün anlamı Gözyaşı Kapısı'ydı. Ertesi gün, yani 14 Ekim'de, Aden limanının kuzey-batı kesiminde, Buharlı Gemi Noktası denen yerde demirledi. Yakıtını buradan alacaktı.

Gemilerin, kömür madenlerinden böylesine uzak yerlerde yakıt alması son derece önemli ve ciddi bir iştir. Örneğin İspanya Denizyolları İşletmesi bu iş için yılda sekiz yüz bin sterlin harcamaktadır. Gemilerin uğrayacağı birçok limana, yakıt depoları açmak gerekmiştir ve bu kadar uzak denizlerde kömürün tonu yüz seksen liraya patlamaktadır.

Mongolia'nın Bombay'a kadar, bin altı yüz millik yolu vardı ve kömür ambarlarını doldurabilmek için, Buharlı Gemi Noktası'nda dört saat kalacaktı. Ama bu gecikme Phileas Fogg'un programını bozmuyordu. Böyle şeyler hesaba katılmıştı. Ayrıca *Mongolia*, Aden'e 15 Ekim sabahı gelmesi gerekirken, 14 Ekim akşamı varmıştı. Bu da, on beş saatlik kazanç demektir.

Bay Fogg'la uşağı karaya çıktılar. Bizim soylu İngiliz pasaportunu vize ettirmek istiyordu. Fix çaktırmadan arkalarına düştü. Vize işlemi bittikten sonra, Phileas Fogg gemiye dönüp yarım bıraktığı oyununa devam etti.

Passepartout'ysa her zamanki gibi, Aden'deki yirmi beş bin kişilik Osmanlı, Bardan, Parsi, Yahudi, Arap ve Avrupalı kalabalığının içine dalıp dolaşmaya başladı.

Aden'i, Hint Denizi'nin Cebelitarık'ı haline getiren o sağlam surlara, Hazreti Süleyman'ın mühendislerinden iki bin yıl sonra, bu sefer İngiliz mühendislerin üzerinde çalıştığı müthiş sarnıçlara hayran oldu.

— Çok ilginç, çok ilginç doğrusu! deyip duruyordu Passepartout gemiye dönerken. Yeni şeyler görmek istersen, yolculuk hiç de yararsız değil.

Akşam saat altıda, *Mongolia*'nın güçlü pervanesi Aden körfezinin sularında dönmekte ve gemi az sonra Hint Denizi'ne açılmaktaydı. Aden'den Bombay'a gidebilmesi için kendisine yüz altmış sekiz saat ayrılmıştı. Hint

Denizi de pek bir güçlük çıkarmadı doğrusu. Rüzgâr kuzey-batıdan esiyordu. Böylece yelkenler de yardıma gelmiş oluyordu.

İyice yükünü alan gemi ondan sonra daha az sallandı. Giysilerini değiştirip süslenmiş olan hanım yolcular yeniden güvertede boy gösterdiler, şarkı ve dans yeniden başladı.

Ve yolculuk çok tatlı geçti. Passepartout, Fix gibi sevimli bir arkadaş bulduğu için son derece hoşnuttu.

20 Ekim Pazar günü, öğleye doğru Hindistan kıyıları gözükte. İki saat sonra da, kılavuz kaptan gemiye biniyordu. Ufukta, uyumlu bir dağ dizisi göğün maviliğine uzanmaktaydı. Az sonra, kenti örten palmye dizileri olanca canlılıklarıyla ortaya çıktı. Gemi Salcette, Colaba, Elephanta, Butcher adalarının çevrelediği koya girdi. Saat dört buçuktaysa Bombay rıhtımına yanaşıyordu.

Phileas Fogg o sırada, günün otuz üçüncü elini tamamlamaktaydı. Ortağıyla birlikte gözü pek manevralar sonunda pek çoğunu kazanmıştı; böylece bu güzel yolculuğu harika bir başarıyla kapamış oluyordu.

Mongolia'nın Bombay'a 22 Ekim'de gelmesi gerekiyordu. Oysa, 20 Ekim'de gelmişti. Böylece, Londra'dan yola çikalı beri iki gün kazanılmıştı. Phileas Fogg vakit geçirmeden kazanç hanesine işledi bu iki günü.

X

PASSEPARTOUT AYAKKABILARINI YİTİRİP BU DERTTEN KURTULDUĞUNA PEK SEVİNİYOR

Herkes bilir ki -tabanı kuzeyde, tepesi güneyde kocaman bir üçgeni andıran- Hindistan'ın yüzölçümü üç milyon iki yüz yirmi sekiz bin metre karedir. Üzerinde, değişik yoğunluklarda dağılmış olarak, yüz seksen milyon kişi yaşamaktadır. İngiliz hükümeti, bu uçsuz bucaksız ülkenin belli bir bölümünde koşulsuz egemendir. Kalküta'da bir genel valisi; Madras, Bombay ve Bengal'de birer valisi, Agra'daysa bir vali yardımcısı vardır.

İngiliz Hindistanı'nın yüzölçümü bir milyon altı yüz dokuz bin metre kare, nüfusuysa yüz, yüz on milyondur. Sizin anlayacağınız, ülkenin yarısından fazlası Kraliçe'nin etki alanı dışındadır. Nitekim bazı korkunç ve yırtıcı racalıklarda bağımsızlık mutlaktır.

Bugünkü Madras kentinin bulunduğu yerde ilk İngiliz işletmesinin kurulduğu tarih olan 1756'dan 1857'deki büyük Sipahi ayaklanmasına dek, Fransızların ünlü Hindistan İşletmesi ülkenin dediği dedik, astığı astık egemen gücüydü. İşletme, yavaş yavaş birçok eyaleti kendine mal ediyor, bu toprakları racalardan para karşılığı kir alıyor, ama sonra kirayı ya ödüyor, ya ödemiordu. İşbaşına kendi dilediği genel valiyi getiriyor, sivil ya da asker, bütün memurları kendisi görevlendiriyordu. Ama 1872'de durum değişmiş, Hindistan İşletmesi ortadan kalkmış, Hindistan'daki İngiliz mal ve mülkü doğrudan doğruya Kraliçe'ye bağlanmıştı.

Dolayısıyla yarımada'nın görünüşü, töreleri, kavimleri, kavimsel bölünmesi gün geçtikçe değişmekteydi. Eskiden en ilkel araçlarla, yaya, at sırtında, arabayla, el arabasıyla, tahtirevanla, insan sırtında, posta arabasıyla falan yolculuk edilirdi. Şimdiyse buharlı gemiler olanca hızlarıyla İndüs ya da Ganj nehirleri üzerinde gidip gelmekte, geçtiği yerlerde birçok kola ayrılan bir demir yolu hattı yarımada'nın iki yakasını birbirine bağlamakta, Bombay'la Kalküta arasını üç güne indirmiş bulunmaktadır.

Demir yolu düz bir çizgi halinde uzanmamaktadır. Bombay'la Kalküta arası, kuş uçuşu, bin yedi yüzle bin sekiz yüz kilometre kadardır ve orta hızdaki bir tren bunu üç günden daha az bir sürede alabilir. Ancak, demir yolu hattı yarımadanın kuzeyindeki Allahabad'a dek uzandığından, yol en azından üçte bir oranında artmaktadır.

Büyük Hint Yarımadası Demiryolları İşletmesi'nin belli başlı uğrak noktaları şunlardır: Tren yolu Bombay'dan ayrıldıktan sonra Salcette adasından geçmekte, Tannah'ın karşısında yarımadaya dönmekte, Batı Gat Sıradağlarını aşıp Burampour'a dek kuzeye doğru koşmakta, yarı bağımsız Bundelkund topraklarında iz bıraktıktan sonra Allahabad'a ulaşmakta, oradan doğuya yönelip Benares'te Ganj'la buluşmakta, daha sonra ondan azıcık ayrılmakta, Burdivan ve Fransız kenti Chandernagor üzerinden güney-batıya yönelmekte, gelip Kalküta'ya ulaşmaktadır.

Mongolia yolcuları akşamüstü dört buçukta Bombay'a inmişlerdi, Kalküta treniyse saat tam sekizde kalkıyordu, Bay Fogg oyun arkadaşlarından izin istedi, gemiden ayrılıp uşağına alınacak şeylerin listesini verdi, saat sekizden önce garda olmasını söyleyip dev boyutlu bir saat sarkacı kadar düzenli adımlarla pasaport dairesine yöneldi.

Görüldüğü gibi, Bombay'daki ilginç şeylerin hiç birini, ne Belediye Sarayı'nı, ne o eşsiz kitaplığı, ne kaleleri, ne rıhtımları, ne pamuk pazarını, ne antikacıları, ne camileri, ne Ermeni kiliselerini, ne Yahudi havralarını, ne de çok kenarlı iki kuleyle süslü göz kamaştırıcı Malebar-Hill tapınağını gezmeye niyeti vardı. Ne Elephanta adasındaki başyapıtları, ne limanın güney-doğu kesiminde kalan gizli yeraltı yapılarını, ne de Salcette adasındaki güzelim Buda mimarisi kalıntılarından Kanherie mağaralarını görecek.

Hayır, hiç bir şey görmeyecekti! Pasaport dairesinden çıktı, doğruca gara gitti, akşam yemeğini getirtti. Başgarson, birçok yemek arasında, öve öve göklere çıkardığı "özel tavşan yahnisi"ni salık verdi kendisine.

Phileas Fogg bu öneriyi kabul edip bir yahni getirtti. Büyük bir dikkatle tadına baktı. Tuzu biberi ve yerinde salçasına rağmen hiç beğenmedi.

Çıngırağı kapıp başgarsonu çağırdı.

— Garson Bey, dedi gözlerinin içine bakarak, tavşan eti mi bu?

— Evet, efendim, diye karşılık verdi küstah adam, vahşi ormanlarda avlanmış bir tavşandır bu.

— Peki, boğazlanırken miyavlamadı mı acaba?

— Miyavlamak mı! Aman efendim! Tavşan miyavlar mı hiç! Yemin ederim ki...

— Bakın, Garson Bey, diye devam etti Bay Fogg soğuk bir sesle, yemini falan bırakın da şunu hatırlayın: Bir zamanlar, Hindistan’da, kedilere kutsal hayvan gözüyle bakılırdı. Ama çok gerilerde kaldı şimdi o günler.

— Kedilere mi, efendim?

— Evet, biraz da yolculara tabii.

Bay Fogg, bunları söyledikten sonra, sakın sakın yemeğini bitirdi.

Bay Fogg’un karaya çıkışından birkaç saniye sonra, polis hafiyesi Fix de *Mongolia*’dan ayrılmış, doğruca Bombay polis müdürünün yanına koşmuştu. Kimliğini, görevini, hırsız sandığı kişi karşısındaki durumunu anlattı. Londra’dan bir tutuklama belgesi gelmiş miydi acaba? Hiç bir şey gelmemişti. Aslında, Fogg’un yola çıkışından epey sonra postalanan belgenin gelmesi olanaksızdı.

Fix büyük hayal kırıklığına uğradı. Polis müdüründen, Bay Fogg için bir tutuklama belgesi koparmaya çalıştı. Oysa sorun Londra polisini ilgilendiriyordu, dolayısıyla, belgeyi yalnız orası verebilirdi. İngiliz törelerine tıpatıp uyan bu ilke titizliği, yasalara uygun davranma kaygısı, kişisel özgürlük konusunda keyfi davranışlara yer bırakmaz.

Fix ısrar etmedi, belgeyi beklemek zorunda olduğunu anladı. Ancak, Bombay’da kalacağı süre içinde, yanına varılmaz sanığını gözden kaçırmamaya karar verdi. Phileas Fogg’un bir süre burada kalacağına kuşku yoktu -bilindiği gibi, Passepartout da bu inançtaydı- böylece tutuklama belgesi de gelmiş olacaktı.

Yalnız, *Mongolia*’dan çıkarken efendisinin verdiği buyruklar Passepartout’ya Bombay’da da tıpkı Paris ya da Süveyş’teki gibi birkaç saat kalacaklarını, yolculuğun burada bitmeyeceğini, hiç değilse Kalküta’ya, belki de daha ötelere dek uzayacağını göstermişti. Ve işte o zaman, Bay Fogg’un tuttuğu bahsin ciddi olup olmadığını, yazgısının, kendisi gibi sakın sakın yaşamak isteyen bir adamı, seksen günde Dünya’yı dolaşmaya sürükleyip sürüklediğini düşünmeye başladı!

Birkaç gömlekle birkaç çift çorap almış, tren saatini beklerken Bombay sokaklarında dolanıyordu. Sokaklar tam bir panayır yeriydi, türlü ulustan Avrupalıların yanında, sivri külahlı İranlılar, sarıklı Bunhyalar, dört köşe takkeli Sindeler, uzun entarili Ermeniler, kara külahlı Parsiler doldurmuştu dört bir yanı.

O gün, Zoroastre mezhebinden gelen bu Parsi ya da Guebre’lerin bayramıydı.

Bunlar Hintli kavimlerin en uygarı, sanayide en ileri gitmiş, en zekisi, en

sert ilkelisiydiler - Bombay'daki en zengin yerli tüccarlar bu kavimdendi. O gün, türlü dinsel tören ve eğlencelerle karnavala benzer bir bayramı kutluyorlardı. Kenarları sırmalı ya da gümüşlü pembe tüllere bürünmüş çengiler, kemana benzer çalgılarla çeşitli darbukaların sesine uyarak, terbiyeli bir tavırla, insanı hayran bırakan oyunlar oynuyorlardı.

Passepartout'nun bu törenlere nasıl şaşkınlıkla baktığını, olup biteni görebilmek için gözlerini nasıl dört açtığını, her şeyi işitebilmek için nasıl kulak kabarttığını, suratının bütün o insan kalabalığı içinde nasıl göze çarptığını, nasıl "ahmak" bir havaya büründüğünü belirtmek gereksiz.

Yalnız talihsizliğe bakın ki, bizim Passepartout meraklanmakta biraz ileri gitti ve az kalsın efendisinin yolculuğunu tehlikeye düşürüyordu.

Passepartout, bu Parsi bayramını gördükten sonra istasyona yollandı; ancak o harika Malebar-Hill tapınağının önünden geçerken, hangi şeytan aklına getirdiyse, tapınağı gezmeye karar verdi.

Ama iki şeyden habersizdi: Bir kere, bazı Hint tapınakları Hıristiyanlara kapalıdır; ayrıca, o dinden olanlar bile tapınaklarına girerken pabuçlarını kapıda bırakırlar. Ve bu arada şunu da belirtmek gerekir ki, ülkenin dinine saygı gösteren ve aynı saygıyı, en ince ayrıntılara varana dek, kendi uyruklarından da bekleyen İngiliz yönetimi, bu yasaklara uymayanları şiddetle cezalandırmaktadır.

Passepartout basit bir turist gibi, hiç bir kötülük düşünmeksizin tapınağa girdi. Brahman sanatının bütün inceliklerini taşıyan Malebar-Hill'i hayran hayran seyrederken, bir anda kendini döşeme taşlarının üstünde buldu. Bakışlarıyla ateş püsküren üç din adamı üstüne çullanıp pabuçlarını ve çoraplarını çıkardılar. Sonra da korkunç çığlıklar atarak onu pataklamaya başladılar.

Sırım gibi, güçlü kuvvetli bir delikanlı olan Fransız hemen doğruldu. Birine bir yumruk, ötekine bir tekme atarak üstüne çullananlardan, ikisini yere yıktı, yalın ayak başıkabak tapınaktan dışarı fırladı, bacaklarının bütün gücüyle koşmaya başladı. Kısa bir süre sonra, avaz avaz bağırarak, herkesi telaşa veren üçüncü din adamıyla arasını epey açmıştı.

Passepartout, trenin kalkışına birkaç dakika kala, aşağı yukarı yedi elli beşte, yalın ayak istasyona vardı; kavga sırasında, elindeki çamaşır paketini yitirmişti.

Fix de orada, perondaydı. Bay Fogg'un ardına düşüp gara gelmiş, bu aşağılık adamın Bombay'dan ayrılmak üzere olduğunu anlamıştı. Hemen o anda, ardına düşüp Kalküta'ya, gerekirse daha ötelere dek gitmeye karar

vermişti.

Passepartout karanlık bir köşeye gizlenen Fix'i görmedi, ama Fix birkaç cümleyle efendisine anlatırken, Passepartout'nun başından geçenleri öğrendi.

Phileas Fogg vagonlardan birine yerleşirken:

— Umarım bir daha böyle bir şey gelmez başınıza, demekle yetindi.

Zavallı oğlan, yalın ayak başı kabak, saçları darmadağınık, hiç bir şey demeden efendisinin ardına düştü.

Fix de başka bir vagona yürüdü, tam binmek üzereyken aklına gelen bir düşünce onu bu tasarıdan vazgeçirdi.

— Hayır, kalıyorum, dedi kendi kendine. Hint topraklarında işlenmiş bir suç... Şimdi kısıkvrak yakaladım işte adamımı.

Tam o sırada, lokomotif keskin bir düdük çaldı ve tren gecenin karanlığına dalıp gitti.

XI

PHILEAS FOGG AKILLARA DURGUNLUK VERECEK FİYATA BİR BİNEK HAYVANI SATIN ALIYOR

Tren tam saatinde kalkmıştı. İçinde biraz yolcu, birkaç subay, birkaç sivil memur ve işleri dolayısıyla yarımadanın doğu yakasına geçmekte olan haşhaş ve çivit tüccarları vardı.

Passepartout efendisiyle aynı kompartımanda kalıyordu. Karşı köşede de başka bir yolcu vardı.

Bu, Süveyş'le Bombay arasında Bay Fogg'a oyun arkadaşılığı eden, şimdi de Benares'teki birliğinin başına giden Tuğgeneral Sir Francis Cromarty'ydi.

Sir Francis Cromarty uzun boylu, sarışın, elli yaşlarında bir adamdı, son sipahi ayaklanması sırasında dikkatleri üzerinde toplamıştı, gören rahatça yerli derdi ona. Genç yaşından beri Hindistan'da yaşamaktaydı, doğduğu ülkeye pek ender gitmişti. Bilgili bir insandı, Phileas Fogg'un öğrenmeye niyeti olsa, Hint töreleri, tarihi ve toplumsal düzeni konusunda seve seve birçok şey anlatabilirdi. Ama bizimki hiç bir şey sormuyordu. Yolculuk etmiyor, Dünya çevresinde dönüyordu sanki. Dünya çevresindeki bir yörüngede, zihinsel mekanizmanın yasaları uyarınca dönmekte olan ağır bir cisim gibi. Tam o sırada, zihninde, Londra'dan çıkalı beri kaç saat harcadığını hesaplamaktaydı ve gereksiz hareketler yapan bir adam olsaydı, sevinçle ellerini ovuştururdu.

Sir Francis Cromarty yol arkadaşını yalnız iki el arasında ve elinde kâğıtlarla incelemiş olmasına rağmen, garipliğini fark etmemiş değildi elbet. Dolayısıyla, şu soğuk görünüşün altında bir insan yüreği çarpıp çarpmadığını, Phileas Fogg'un doğal güzelliklere, insani olaylara karşı duyarlı olup olmadığını merak etmekteydi. Doğrusu, çözümü güç bir soruydu bu. Tuğgeneral'in gördüğü garip adamların hiçbiri, pozitif bilimlerin ürünü olan şu adamlarla kıyaslanamazdı.

Phileas Fogg gerek Dünya'yı dolaşma tasarısını, gerekse gezinin koşullarını Sir Francis Cromarty'den gizlememişti. Tuğgeneral, bu bahsi

amaçsız bir gariplik, her akıllı insana yol gösteren şu transire benefaciendo'dan (her işe belli bir çıkar gözeterek atılma ilkesinden) yoksun bir girişim saymaktaydı. Bu gidişle, bizim garip beyzade ömrünü kendine de, başkalarına da yararı dokunacak "herhangi bir şey yapamadan" tüketecekti besbelli.

Bombay'dan ayrılışlarından bir saat sonra, tren su kemerlerini geçmiş, Salcette adasından yarımadaya atlamış, şimdi kıtada yol almaktaydı. Callyan istasyonunda, Kandallah ve Punah üzerinden güneydoğu Hindistan'a inen hattı sağda bırakıp Pauwell'e geldiler. Oradan sonra, dorukları sık ormanlarla kaplı, iyi birer trapp ve bazalt yatağı olan bin bir kollu Batı Gat Sıradağları'na daldılar.

Sir Francis Cromarty ile Phileas Fogg zaman zaman iki çift laf etmekteydiler; o sırada da Sir Cromarty, hep yarıda kesilen konuşmalardan birine daha başlamıştı:

— Bilir misiniz, Bay Fogg, bundan birkaç yıl önce, şu geçtiğimiz yerde, belki de yolculuğunuzu tehlikeye düşürecek bir gecikmeye uğradınız.

— Neden, Sir Francis?

— Demir yolu dağların eteğinde kesiliyor, öbür yamaçtaki Kandallah'a tahtirevanla ya da at sırtında gitmek gerekiyordu da ondan.

— Böyle bir gecikme programımı aksatmazdı, diye karşılık verdi Bay Fogg. Bu türlü engelleri hesaba katmamış değilim ki.

— Ayrıca, diye devam etti Sir Francis, şu oğlanın başından geçenler sizin başınızı da epey derde sokabilirdi, Bay Fogg.

Passepartout, çıplak ayaklarını battaniyesine sarmış, mışıl mışıl uyuyor, kendisinden söz edildiğini aklının köşesinden geçirmiyordu.

— İngiliz Hükümeti, bu gibi suçlara karşı son derece sert davranmaktadır, diye devam etti Sir Francis Cromarty. Hint halkının dinsel alışkanlıklarına saygı gösterilmesine büyük önem vermektedir, uşağınız yakalansaydı...

— Yakalansaydı, yargılanır, cezasını çeker, sonra paşa paşa Avrupa'ya dönerdi Sir Francis, diye karşılık verdi Bay Fogg. Bu olayın, efendisini yolundan alıkoymasına aklım ermiyor doğrusu!

Ve bu laftan sonra konuşma kesildi. Tren, gece Gatları aşip Nassik'ten geçti ve ertesi gün, yani 21 Ekim'de, Kandeış ilinin görece düz yaylasına daldı. Son derece iyi işlenmiş yaylada düzensiz yerleşmiş evlerden oluşan kasabalar vardı. Üzerlerinde Avrupa kiliselerinin çan kuleleri yerine cami minareleri yükselmekteydi. Çoğu Godavery'nin ya da ona bağlı ırmakların kolları olan sayısız derecik suluyordu bu verimli yaylayı.

Passepartout uyanmış, yanına yöresine bakıyor ve bir trenle Hint ülkesinden geçtiğine bir türlü inanamıyordu. Akıl almaz bir şeydi bu. Oysa yüzde yüz gerçektir işte. Bir İngiliz'in yönettiği, İngiliz kömürüyle beslenen lokomotif kara dumanını pamuk, kahve, Hindistan cevizi, karanfil, kızıl armut bahçelerine saçıyordu. Trenin bacasından çıkan, duman ve buhar palmiyeler arasında döne döne uzanıyordu. Sağda solda, tek katlı, verandalı şirin evler, terk edilmiş Budist tapınakları, Hint mimarisinin bin bir süsle donattığı, göz kamaştırıcı tapınaklar görülüyordu. Bunların ardında, trenin çufçularından ürken kaplanlarla yılanların doldurduğu vahşi ormanlar, uçsuz bucaksız tarlalar; daha gerilerde de demir yolunun kestiği, içlerinde hâlâ o kocaman filleri barındıran ormanlar vardı; bu sevimli hayvanlar, düşünceli bakışlarla, ipini koparmışçasına geçip giden katarı seyrediyorlardı.

O sabah, Malligaum istasyonundan sonra, Tanrıça Kali'ye tapanların sık sık kana buladığı uğursuz bir bölgeden geçtiler. Hemen yakınlarda, güzelim pagodlarıyla Ellora ve ünlü Aurungabad vardı. Bu sonuncusu eskiden korkunç Aureng-Zeb'in başkentiymiş, bugünse Nizam krallığından kopmuş eyaletlerden birinin belli başlı kentidir. Thug'ların, yani insan kasabı yerlilerin kralı Feringhea işte bu bölgede egemendi. Bu katil adamlar, Ölüm Tanrıçası adına, önlerine çıkan herkesi, kadın erkek, genç yaşlı demeden boğazlamaktaydılar ve bir ara, hangi taşı kaldırırsanız altından bir ceset çıkar olmuştur. İngiliz Hükümeti bu kıyımaya büyük ölçüde set çekmişti, ama o korkunç dernek yine de vardı ve etkinlik göstermekteydi.

Saat yarımında, tren Burhampur istasyonunda durdu ve Passepartout ateş pahasına, yalancı incilerle süslü bir çift ucu kalkık ayakkabı alıp epeyce şişinerek ayağına geçirdi.

Yolcular tez elden yemeklerini yediler ve bir süre, Surate yakınlarından Cambaye körfezine dökülen küçük Taptı Nehri'nin kıyısını izledikten sonra, Assurghur'a doğru yollandılar.

O sırada Passepartout'un zihninden geçenleri anlatmanın zamanıdır sanıyoruz. Bombay'a gelene dek, bu işin orada biteceğine inanmış, inanabilmişti. Ama şimdi son hızla Hint yarımadasını geçerken, tam bir geriye dönüş olmuştur zihninde. Yaratılışının gizli kapaklı yanları yeniden ortaya çıkmaktaydı. Gençliğindeki hayalci fikirler yeniden uyanıyor, efendisinin tasarısını ciddiye almaya, tutuşulan bahse, yani seksen günde Dünya'yı dolaşma işine inanmaya başlıyor, zaman konusunda kaygılanıyordu. İlerde karşılaşılabilecekleri gecikmelerin, kazaların tasası şimdiden yüreğini sarmıştı. Şimdi artık o da tutuşulan bahisle ilgiliydi ve bir gün önceki bağışlanmaz

alıklığının bu işi geciktirebileceğini düşündükçe soğuk terler döküyordu. Bay Fogg'dan çok daha az serinkanlı olduğundan, daha fazla tedirgindi. Geçen günleri bir bir sayıyor, trenin duruşlarına kızıyor, makiniste önceden bir ödül vaat etmediği için de Bay Fogg'u içinden kınıyordu. Garip oğlan, bir gemi için mümkün olan şeyin, kalkış ve varış saatleri önceden saptanmış tren için geçerli olmadığını bilmiyordu.

Akşama doğru, Kandeış iliyle Bundelkund ilini birbirinden ayıran Sutpur Dağları'na vurdular.

Ertesi gün, yani 22 Ekim'de, Sir Francis Cromarty'nin bir sorusu üzerine, Passepartout köstekli saatini çıkarıp baktı ve saat sabahın üçü diye karşılık verdi. Oysa hâlâ aşağı yukarı yetmiş yedi derece batıda kalmış bulunan Greenwich boylamına göre ayarlı olan bu ünlü saat tam dört saat geriydi.

Sir Francis Cromarty, Passepartout'nun saatini düzeltmesi gerektiğini söyledi, ama beriki kendisine Fix'e verdiği karşılığı verdi. Tuğgeneral, saatini her boylama göre yeniden ayarlaması gerektiğini, hep doğuya doğru yol aldıklarına göre, saatin her boylam derecesi için dört dakika ileri alınması gerektiğini anlatmaya çalıştı. Ama boşuna, inatçı oğlan Sir Francis'in dediğini anladı mı anlamadı mı bilmeyiz, ancak saatine el sürmeyip Londra ayarında bırakmakta direndi. Ayrıca, bu çocuksu inadın kimseye bir zararı da yoktu doğrusu.

Sabah sekizde, Rothal istasyonuna on beş mil kala, birkaç dağ eviyle işçi kulübesinin çevrelediği genişçe bir açıklıkta tren duruverdi. Katar şefi bütün vagonların, önünden geçip:

— Yolcular aşağı, diye bağırdı.

Phileas Fogg, Sir Francis Cromarty'ye baktı, ama trenin bu ılgın khajur ormanının ortalık yerinde duruşuna o da akıl erdirememişti.

Bu işe en az efendisi kadar şaşırın Passepartout hemen dışarı fırladı ve az sonra haykırarak geri geldi:

— Demir yolu bitmiş, efendim!

— O da ne demek? diye sordu Sir Francis Cromarty.

— Şu demek ki, tren daha fazla gidemiyor!

Tuğgeneral hemen vagonlardan indi. Phileas Fogg da, hiç acele etmeden ardına düştü. Birlikte katar şefine gittiler:

— Neredeyiz? diye sordu Sir Francis Cromarty.

— Kholby köyünde, diye karşılık verdi katar şefi.

— Burada mı kalıyoruz?

— Elbette. Demir yolu bitmemiş...

— Nasıl! Bitmemiş mi?

— Hayır, bitmemiş! Allahabad'la bulunduğumuz nokta arasında, döşenmesi gereken elli millik bir parça var.

— İyi ama gazeteler demir yolunun tümünün açıldığını yazdı!

— Ne diyeyim, generalim, gazeteler yanılmış!

— Pekiyi ama Bombay'dan Kalküta'ya dek bilet kesiyorsunuz! diye devam etti yavaş yavaş kafası kızmakta olan Sir Francis Cromarty.

— Haklısınız, diye karşılık verdi biletçi, ancak yolcuların, Kholby'den Allahabad'a gidebilmenin çaresine bakacaklarını biliyorlar.

Sir Francis Cromarty kızmış köpürmüştü. Passepartout elinden gelse, katar şefini gebertirdi. Efendisinin yüzüne bakmaya cesaret edemiyordu.

— Sir Francis, dedi Bay Fogg sakın bir sesle, isterseniz Allahabad'a gidebilmenin yolunu arayalım.

— Bay Fogg, size epey zararı dokunacak bir gecikme bu, öyle değil mi?

— Hayır, Sir Francis, hesapta bu da vardı...

— Nasıl! Demir yolunun...

— Böyle olacağını bilmiyordum tabii, ama yolda er geç bir engelle karşılaşacağımı tahmin ediyordum. Oysa henüz yitirilmiş bir şey yok. Bu işe harcanacak, önceden kazanılmış iki günüm var. Ayın 25'inde, Kalküta'dan Hong Kong'a bir buharlı gemi kalkacak. Bugünse ayın 22'si, rahat rahat yetişiriz Kalküta'ya.

Böylesine güvenle verilen bir karşılıktan sonra diyecek bir şey kalmıyordu. Demir yolu yapımının o noktada kesildiği acı, ama gerçektir. Gazeteler, ileri gitmeye bayılan saatlere benzerler, demir yolunun tümünün açıldığını da işte böyle alelacele yazmışlardı. Yolcuların çoğu, hattın burada kesildiğini biliyordu, trenden inmiş, köyde buldukları araçlara, dört tekerlekli palkigari'lere, hörgüçlü öküzlerin çektiği yük arabalarına, tekerlekli pagodalara benzeyen posta arabalarına, tahtirevan ve midillilere saldırmışlardı. Bu yüzden, Bay Fogg'la Sir Francis Cromarty bütün köyü dolaşmış ve elleri boş dönmüşlerdi.

— Yaya giderim, dedi Phileas Fogg.

Tam o sırada efendisinin yanına gelmiş olan Passepartout, süslü püslü, ama yürüyüşe uygun olmayan pabuçlarına bakıp dudak büktü. Neyse ki, efendisiyle birlikte o da araç aramaya çıkmıştı. Çekine çekine:

— Efendim, dedi, ben bir araç buldum galiba.

— Ne buldun?

— Fil! Yüz adım ilerde oturan bir Hintli'nin bir fili var.

— Gidip görelim şu fili, diye karşılık verdi Bay Fogg.

Beş dakika sonra, Phileas Fogg, Sir Francis Cromarty, ve Passepartout, kocaman tahta perdelerle çevrili bir avlunun yanı başındaki küçük bir kulübeye gelmişlerdi. Kulübede bir Hintli, avludaysa bir fil vardı. İstek üzerine Hintli, Bay Fogg'la arkadaşlarını alıp avluya soktu.

Avluda, adamın yük taşımak falan için değil de, savaş için yetiştirdiği yarı evcil bir hayvanla karşılaştılar. Adam bu amaçla, hayvanın uysal yaratılışını değiştirmekle işe başlamıştı; onu halk dilinde “muç” diye bilinen azgınlığa getirebilmek için, üç aydır şeker ve yağla beslemekteydi. Böyle bir beslenme istenen sonucu vermeyecekmiş gibi gözükür, ama bakıcılar yine de bu yolu izlemekte ve başarıya ulaşmaktadırlar. Neyse ki, söz konusu fil pek kısa bir süre önce besiyeye çekilmişti ve “muç” daha başlamamıştı.

Kiuni -filin adı Kiuni'ydi- bütün soydaşları gibi, uzun süre oldukça hızlı yürüyebilirdi, başka da araç bulunmadığından, Phileas Fogg onu kullanmaya karar verdi.

Ancak, soyları azalmaya başladığından, fil Hindistan'da da pahalıdır. Hele sirklerdeki fil dövüşlerinde kullanılan erkek filler ateş pahasıdır.

Evcilleştirildikleri zaman pek ender olarak yavrularlar, dolayısıyla ancak ormanda yakalayarak fil sahibi olabilirsiniz. O yüzden de, ele geçiren gözü gibi bakar hayvanına; nitekim Bay Fogg, Hintli'ye filini kiralamak istediğini söylediği an adam, “Kesinlikle hayır!” dedi.

Fogg ısrar etti ve hayvan için, saat başına on sterlin gibi müthiş bir ücret önerdi. Cevap, hayır. Yirmi sterlin? Olmaz. Kırk sterlin? Yine olmaz. Fiyat arttırıldıkça Passepartout hop oturup hop kalkıyordu Hintli'yse Nuh diyor, peygamber demiyordu.

Oysa verilen ücret hiç de fena değildi. Filin Allahabad'a on beş saatte gittiği kabul edilse, efendisi altı yüz sterlin kazanacaktı.

Phileas Fogg, hiç istifini bozmadan, bu sefer Hintli'nin hayvanını satın almaya karar verdi ve bu iş için ilk elde bin sterlin önerdi.

Hintli satmak istemedi! Hızır adam, daha büyük bir para koparacağını sezmişti galiba.

Sir Francis Cromarty, Bay Fogg'u bir köşeye çekti ve pazarlığa girişmezden önce iyice düşünmesini istedi. Phileas Fogg düşünmeden hareket etme alışkanlığında olmadığını, işin uçunda yirmi beş bin sterlinlik bir bahis bulunduğunu, bu file ihtiyaç duyduğunu, değerinden yirmi misli fazlasına da olsa satın alacağını söyledi.

Bay Fogg, Hintli'nin yanına döndü, adamın çipil gözleri ışıltılı ışıltılı yanıyor,

paradan başka bir şey düşünmediğini belli ediyordu. Phileas Fogg, art arda, bin iki yüz, bin beş yüz, bin sekiz yüz ve en sonunda da iki bin sterlin verdi. Genellikle pancar gibi kıpkırmızı olan Passepartout sapsarı kesilmişti.

Hintli, iki bin sterline teslim oldu.

“Pabucum üstüne yemin ederim ki, bu herif altın fiyatına satıyor fil etini!” diye bağırdı Passepartout.

Alım-satım bitmiş, şimdi sıra bir kılavuz bulmaya gelmişti. Bu iş çok daha kolay çözüldü. Zeki bakışlı bir Parsi delikanlısı ben yaparım dedi. Bay Fogg delikanlıyı kabul etti ve zekâsını bilemek üzere, yüklüce bir ücret vaat etti oğlana.

Fil hemen getirilip yolculuk için hazırlandı. Parsi delikanlısı bu işleri çok iyi biliyordu. Filin sırtına kalınca bir örtü atıp iki yanına da oldukça rahat, arkalıklı iki iskemle astı.

Phileas Fogg, o ünlü çantayı açıp Hintli'nin parasını verdi. Fogg paraları çekip aldıkça Passepartout'nun ciğerleri sökülüyordu sanki. Bu iş de bittikten sonra, Phileas Fogg, Sir Francis Cromarty'ye kendisini de Allahabad'a götürmeyi önerdi. Tuğgeneral de kabul etti. O kocaman hayvan bir fazla yolcuyla yorulacak değildi ya.

Kholby'den yiyecek içecek aldılar. Sir Francis Cromarty arkalıklı iskemlelerden birine yerleşti, Phileas Fogg da öbürüne. Passepartout'ysa, hayvanın sırtına çıkıp efendisiyle Tuğgeneral'in arasına kuruldu. Parsi delikanlısı filin boynuna tünedi ve saat tam dokuzda, köyden ayrılıp sık latanya ormanı içersindeki kestirme yola daldılar.

XII

PHILEAS FOGG'LA YOL ARKADAŞLARI HİNT ORMANLARINA DALIYOR VE BAKALIM NELER OLUYOR?

Kılavuz, yolu kısaltmak üzere, yapımı devam eden demir yolunu sağda bırakıp ormana daldı. Demir yolu, Vindhia Dağları'nın pek ender rastlanan ağaçsız kesimlerini izlemek zorunda olduğundan kestirmeden gidemiyordu, Phileas Fogg'ansa kestirmeden gitmesi gerekiyordu. Parsi delikanlısı, bölgedeki yolları ve patikaları avucunun içi gibi bildiğinden, ormandan gitmekle en az yirmi kilometre kazanacaklarını söylüyordu, dolayısıyla işi kendisine bıraktılar.

Seyis fili oldukça hızlı yürütüyor, hayvanın iki yanındaki arkalıklı iskemlelere kurulmuş bulunan Phileas Fogg'la Sir Francis Cromarty her adımda hop hop hopluyorlardı. Ancak, tam bir İngiliz serinkanlılığıyla gık demeden bu sıkıntıya katlanıyor, oturdukları yerden birbirlerini de pek göremedikleri için, hemen hemen hiç konuşmuyorlardı.

Passepartout'ysa hayvanın sırtına yerleştiği için sarsıntıları dolaysız hissediyor, ama efendisi çenesini tutmasını buyurduğundan, ağzını açıp tek laf etmiyordu. Zavallı oğlan, kimi zaman öne, kimi zaman arkaya fırlıyor, tramlene çıkmış soytarı gibi taklalar atıyordu. Bununla birlikte, sazan balığınıninkileri andıran bu sıçramalar arasında bile neşesini yitirmiyor, gülüp eğleniyor, ara sıra çantasından bir kesme şeker çıkarıp file uzatıyor, akıllı Kiuni bunu hortumuyla alıp yürüyüşünü aksatmadan mideye indiriyordu.

İki saat yol aldıktan sonra kılavuz, hayvanı durdurup bir saatlik mola verdi. Fil önce gidip yakınlardaki bir su birikintisinde susuzluğunu giderdi, sonra dal budak ya da fidan ne bulduysa yiyip yuttu. Sir Francis Cromarty bu molaya hiç ses çıkarmadı, yorgunluktan bitmişti çünkü. Bay Fogg'sa, yataktan yeni çıkmışçasına diriydi.

— Demirden midir nedir! dedi Tuğgeneral hayranlıkla ona bakarak.

— Hem de iyice dövülmüş demirden, diye karşılık verdi şöyle üstünkörü

bir öğle yemeği hazırlamakta olan Passepartout.

Saat on ikide, kılavuz hareket borusunu çaldı. Çevre az sonra, son derece vahşi bir görünüş aldı. Ulu ağaçlı ormanlardan sonra bodur palmyelere ve demirhindi ağaçlarına, onların ardındansa yer yer cılız mı cılız fidanlarla kaplı, ötesinde berisinde kocaman siyanit kümeleri göze çarpan, uçsuz bucaksız, kurak açıklıklara geldiler. Yolcuların pek ayak basmadığı Bundelkund ilinin bu yüksek kesimlerinde Hindu dininin en korkunç töreleriyle yoğrulmuş, koyu dinci bir kavim yaşamaktadır. Vindhia Dağları'nın en sarp kesimlerinde kalan ve racaların boyunduruğunda yaşayan bu bölgelerde İngiliz egemenliği yüzde yüz kurulamamıştı.

Birkaç kez hızla geçip gitmekte olan koca memeliyi görünce kızgın kızgın ellerini kollarını sallayan, ürkünç yerlilerle karşılaştılar. Ayrıca, yerlilere rastlamanın uğursuzluk getireceğine inanan Parsi delikanlısı da, elinden geldiğince uzaklarından geçmekteydi. Yolda, taklalar atıp kaşlarını gözlerini oynatarak Passepartout'yu eğlendiren birkaç maymunun dışında, pek az hayvan gördüler.

Zavallı oğlanın kafasını kurcalayan başlıca düşünce, Allahabad'a vardıktan sonra Bay Fogg'un fili ne yapacağıydı. Yanına mı alacaktı? Olacak iş değildi. Satın alırken verdiği paraya bir de yol parası eklendi miydi, hayvan son derece tuzluya patlayacaktı. Satacaklar mı, yoksa salıverecekler miydi? Bu saygıdeğer hayvan epey ilgi istiyordu doğrusu. Örneğin, Bay Fogg kalkar da onu kendisine armağan ederse, Passeportout'nun hali duman olurdu. Akli fikri bu sorundaydı.

Akşam sekizde, Vindhia'ların en büyük dizisini aşmışlardı, dağların kuzey kesimindeki yamaçlardan birinde buldukları yıkık dökük dağ evine indiler.

O gün, aşağı yukarı yirmi beş millik yol almışlardı, Allahabad istasyonuna dek, bir bu kadar yolları daha vardı.

Gece serindi. Parsi delikanlısı yıkık dökük dağ evinde topladığı çalı çırpıyı yaktı ve bu ateş pek hoşlarına gitti. Geç vakitte Kholby'den aldıkları öteberiyi yediler. Yemek sırasında, yorgunluktan hepsi külçe gibiydi. Bölük pörçük cümlelerle konuşmaya çalıştılsa da, çok geçmeden, hepsi birden horlamaya başladı. Kılavuz, gövdesini kalın ağaçlardan birine yaslayıp ayakta uyuyan Kiuni'yi bekledi.

O gece anlatılmaya değer hiç bir şey olmadı. Yalnız gecenin sessizliğinde, maymunların tiz çığlıkları arasında, birkaç kez yaban kedileriyle panterlerin kükreyişleri işitildi. Ama bu etobur hayvanlar kükremekle yetinip dağ evinin beklenmedik konuklarını görmeye gelmediler. Sir Francis Cromarty,

yorgunluktan turşusu çıkmış yiğit bir asker gibi deliksiz uyudu. Passepartout epeyce tedirgin geçen uykusunda, gündüzki taklaları tekrarladı. Bay Fogg'sa, Saville-row'daki evindeymiş gibi mışıl mışıl uyuyup dinlendi.

Sabah altıda yeniden yola koyuldular. Kılavuz, o akşam Allahabad'a varacaklarını umuyordu. Ne olursa olsun, Bay Fogg yolculuğun başından beri kazandığı kırk sekiz saatin ancak bir kısmını yitirecekti.

Vindhia Sıradağları'nın son tepelerini indiler. Kiuni eski hızına kavuşmuştu. Kılavuz öğleye doğru, Ganj Nehri'nin kollarından biri olan Kani Deresi'nin kıyısında kurulmuş bulunan Kallenger kasabasının dışından geçirdi onları.

Köylere, kasabalara girmemeye çalışıyor, büyük Ganj Nehri'nin açtığı ilk çukurların hissedildiği ıssız ovalardan geçmeyi yeğliyordu. Allahabad istasyonu kuzeyde on-on iki mil ötedeydi. Bir küme muz ağacının dibinde mola verdiler, yolcuların deyimiyle "krema kadar tatlı, ekmek kadar besleyici" muzlar pek beğenildi.

Saat ikide, kılavuz birkaç mil uzunluğundaki, sık bir ormana daldı. Orman içlerinde yolculuğu yeğliyordu. Şimdiye dek de tatsız bir olayla karşılaşmamışlardı. Yolculuğu kazasız belasız atlatacaklarını sandıkları sırada, fil birkaç tedirginlik belirtisinden sonra zınk diye durdu. Saat dörttü.

— Ne var, ne oluyor? diye sordu oturduğu yerden başını uzatan Sir Francis Cromarty.

— Bilmiyorum, generalim, diye karşılık verdi Parsi delikanlısı, yaprak hışırtısı arasında derinden derine duyulmakta olan bir gürültüye kulak kabartarak.

Gürültü, bir süre sonra daha belirginleşti. Ta ötelerde, insanlarla nefesli çalgılar birlikte bir konser veriyordu sanki.

Passepartout gözünü kulağını açmış dinliyordu. Bay Fogg'sa, tek söz etmeden, sabırla olacakları bekliyordu.

Parsi delikanlısı yere atladı, fili bir ağaca bağladı ve fundalıkların en sık kesimine daldı. Az sonra geri geldi ve,

— Tören yapmakta olan Brahmanlar bu yana doğru geliyorlar. Görünmesek iyi olur, dedi.

Kılavuz fili ağaçtan çözdü, bir çalılığa götürüp gizledi, yolculara da "Sakın, hayvanın sırtından inmeyin," dedi. Kendisiyse, kaçmak gerektiğinde hemen boynuna fırlamak üzere, hayvanın yanı başında durdu. Ama yapraklar kendilerini bütünüyle gizlediğinden, Brahman alayının onları görmeden geçip gideceği inancındaydı.

O karman çorman insan ve çalgı sesi gittikçe yaklaşmaktaydı. Zil ve davul sesleri arasında tekdüze ezgiler duyuluyordu. Kısa bir süre sonra, Bay Fogg'la arkadaşlarının gizlendikleri yerden elli metre kadar ötede, ağaçlar arasında tören alayının başı gözüktü. Bu dinsel törenin garip kişilerini yapraklar arasından kolaylıkla seçebiliyorlardı.

En önde, bin bir renkli giysilere bürünmüş, başlarına da sivri külahlar oturtmuş din adamları yürümekteydi. Çevrelerinde, tamtam ve zil sesleri arasında kederli bir ezgi söylemekte olan kadınlar, erkekler ve çocuklar vardı. Bunların ardında, tekerlek parmaklarıyla çemberleri yılan gibi kıvrımlı, kocaman tekerlekli bir araba üstünde, korkunç bir heykel gözüktü; arabayı, alabildiğine süslü iki çift hörgüçlü öküz çekmekteydi. Heykelin dört kolu vardı; gövdesi koyu kırmızıya boyanmış, bakışları bulanık, saçı başı darmadağınık, dili dışarıda, dudakları kınalıydı. Boynunda insan kafalarından bir gerdanlık, belindeyse kesik ellerden yapılmış bir kemer vardı. Kafası koparılmış olarak yerde yatan bir devin göğsünde, ayakta durmaktaydı.

Sir Francis Cromarty hemen tanıdı bu heykeli.

— Ölüm ve Aşk Tanrıçası Kali bu, diye mırıldandı.

— Ölüm tanrıçası olmasına bir diyeceğim yok, ama aşk tanrıçası olamaz! dedi Passepartout. Pis, aşağılık kadın!

Parsi delikanlısı, 'aman susun' diye işaret etti. Heykelin çevresindeki yaşlı Hint fakirleri çırpınıyor, yerlerde kıvranıyor, aşı boyasıyla enlemesine boyanmış, yer yer çapraz yaralar açılmış vücutlarından damla damla kan akıyordu; bu akılsız çılgınlar, daha büyük Hindu törenlerinde kendilerini Jagernaut'un arabasının altına bile atarlar.

Onların gerisindeyse, birkaç Brahman rahibi, Doğululara özgü görkemli giysiler içinde, güçlkle ayakta durabilen genç bir kadını sürükleyerek getirmekteydiler.

Kadın genç, güzel ve Avrupalılar gibi ak tenliydi. Başında, boynunda, omuzlarında, kulaklarında, kollarında, ellerinde, ayak parmaklarında sayısız gerdanlık, bilezik, küpe ve yüzük vardı, ince bir tülün altından gözükten sırmalı giysisi vücudunun bütün çizgilerini belli etmekteydi.

Genç kadının arkasındaysa -insanı şaşkına çeviren bir çelişkiyle-bellerindeki kayışlara birer kılıfsız kılıçla uzun saplı, kakmalı tabancalar asmış muhafızlar, bir tahtirevan üstünde bir ölü taşımaktaydılar.

Görkemli race giysileri içinde yatan yaşlı bir adamdı bu. Yaşarkenki gibi başında incili bir sarık, sırtında altın işlemeli, ipekli bir giysi, belindeyse Keşmir yünlüsünden yapılma, elmasla süslü bir kemer ve Hint prenslerine

özgü göz kamaştırıcı silahlar vardı.

Tahtirevanın ardından gelen çalgıcılarla ve çığlıkları zaman zaman çalgıların sesini bile bastıran ikinci ağıtçılar takımıyla alay sona eriyordu.

Sir Francis Cromarty bu alaya belli bir kederle bakıyordu, bir ara kılavuza dönüp:

— Bir sati galiba? dedi.

Parsi delikanlısı başıyla onayladı, sonra parmağını dudaklarına götürüp ‘aman susun’ diye işaret etti. Uzun tören alayı ağır ağır geçti, ormanın derinliklerinde gözden yitti.

Ezgiler de yavaş yavaş işitilmez oldu. Derinlerden gelen bir - iki çığlığın ardından, bütün o korkunç şamata yerini tam bir sessizliğe bıraktı.

Phileas Fogg, Sir Francis Cromarty’nin dediğini işitmişti, alay geçip gider gitmez:

— Sati nedir kuzum? diye sordu.

— Sati bir insanı kurban etme törenidir, Bay Fogg, hem de kendi isteğiyle, diye karşılık verdi Tuğgeneral. Gördüğünüz kadın, yarın şafakla birlikte yakılacak.

— Vay alçaklar vay! diye bağırdı kendini tutamayan Passepartout.

— Peki, o ceset ne? diye sordu Bay Fogg.

— Bundelkund ilinin bağımsız racalarından biri olan kocasının cesedi, diye karşılık verdi kılavuz.

— Nasıl? diye devam etti Phileas Fogg, son derece heyecansız bir sesle, bu yamyamca töreler sürüp gidiyor ve İngilizler buna engel olamıyor ha?

— Hindistan’ın büyük kesiminde bu türlü kurban törenleri yok artık, diye karşılık verdi Sir Francis Cromarty, ancak bazı vahşi bölgelere, özellikle Bundelkund iline hiç mi hiç söz geçiremiyoruz. Vindhia Sıradağları’nın kuzey iç kesimi sürekli kıyım ve yağmalara sahne olmaktadır.

— Vah zavallı kadıncağz, diri diri yanacak ha! diye söyleniyordu Passepartout.

— Evet, yakılacak, diye devam etti Tuğgeneral, ama yakılmasa, yakınlarının kendisine neler çektireceklerini aklınızın köşesinden geçiremezsiniz. Saçları kesilir, her gün ancak bir avuç pirinç verilir, itilir kakılır, dünya dışı bir yaratık sayılır, bilmem hangi köşede it gibi can verirdi. Sizin anlayacağınız, sevgi ya da koyu dinsel inançlardan çok, işte bu korkunç yaşam iter zavallılıkları böyle bir özveriye. Kimi zaman özveri gerçekten gönüllüdür, o vakit bile valiliğin araya girip buna engel olması gerekir. Nitekim bundan birkaç yıl önce, Bombay’da çalışırken, genç bir dul gelip

validen kocasıyla birlikte yakılması için izin istemişti. Tahmin edeceğiniz gibi, vali bu isteği reddetti. Bunun üzerine dul kadın kentten ayrıldı, bağımsız rascalıklardan birine sığındı ve arzusunu orada gerçekleştirdi.

Tuğgeneral anlatırken, kılavuz habire başını sallıyordu, anlatı bitince:

— Yarın şafakta verilecek kurban gönüllü değil, dedi.

— Nereden biliyorsunuz?

— Bundelkund’da bilmeyen var mı bunu? diye karşılık verdi kılavuz.

— İyi ama bu talihsiz kadın hemen hiç karşı koymadan gidiyordu, diyerek kendi görüşünü belirtti Sir Francis Cromarty.

— Kenevir tohumu ve haşhaşla sarhoş etmişler de ondan.

— Peki, nereye götürüyorlardı kadını?

— İki mil ötedeki Pillaji tapınağına. Kurban edileceği saati beklerken, geceyi orada geçirecek.

— Ve mutlaka kurban edilecek, değil mi?..

— Yarın, gün ışıır ışımaz.

Kılavuz, bunu söyledikten sonra fili gizlediği yerden çıkardı ve boynuna yerleşti. Özel bir ıslıkla hayvanı yürüteceği sırada, Bay Fogg buna engel oldu ve Sir Francis Cromarty’ye dönüp:

— Şu kadıncağızı kurtarsak mı? dedi.

— O kadını kurtarmak mı dediniz, Bay Fogg!.. diye bağırdı Tuğgeneral.

— Programa göre on iki saat kazancım var hâlâ. O zamanı bu işe harcayabilirim.

— Bak hele! Siz de bir yürek taşıyorsunuz ha! dedi Sir Francis Cromarty.

— Ara sıra ben de duygularıma göre davranırım, diye karşılık verdi Phileas Fogg. Vaktim varsa tabii.

XIII

PASSEPARTOUT TALİHİN ANCAK GÖZÜ PEKLERE GÜLDÜĞÜNÜ BİR KEZ DAHA KANITLIYOR

Yapmayı tasarladıkları şey epey atakça, bin bir güçlükle dolu, belki de olanaksızdı. Bay Fogg canını değilse bile özgürlüğünü, dolayısıyla giriştiği işi tehlikeye atıyordu, ama bir an bile duraksamadı. Ayrıca, Sir Francis Cromarty de bu konuda en az kendisi kadar kararlıydı.

Passepartout'ya gelince, o da yardıma hazırdı, her isteneni yerine getirebilirdi. Efendisinin kadını kurtarma fikri coşturmuştu onu. Şu buz gibi görünüşün altında bir yüreğin, bir ruhun varlığını hissediyordu. Phileas Fogg'u sevmeye başlamıştı.

Geriye bir kılavuz kalıyordu. Kimi tutacaktı acaba? Hindulardan yana çıkmayacak mıydı? Yardım etmese bile, yan tutmaması sağlanmalıydı.

Sir Francis Cromarty sorunu açıkça ortaya koydu.

— Generalim, diye karşılık verdi kılavuz, ben Parsi'yim, bu kadın da bizim mezhepten. Onun için ne dersiniz yaparım.

— Aferin, kılavuz, diye karşılık verdi Bay Fogg.

— Yalnız şurasını bilmiş olun ki, diye devam etti Parsi delikanlısı, yakalanırsak öldüğümüz bir şey değil, türlü işkenceye uğrarız. Bunu da hesaba katın.

— Hepsi hesaba katıldı, diye karşılık verdi Bay Fogg. Harekete geçmek için geceyi beklesek daha iyi olur kanısındayım, öyle değil mi?

— Ben de aynı kanıdayım, diye karşılık verdi kılavuz.

Ve sonra, bu yiğit Hint delikanlısı, kadın konusunda biraz bilgi verdi. Bombaylı zengin tüccarlardan birinin, Parsi ırkından gelen, güzelliği dillere destan kızıydı bu.

Bombay'da İngiliz eğitime göre yetişmişti, davranışlarına, kültürüne bakan Avrupalı sanırdı onu. Adı da Auda'ydı.

Öksüz kalınca, hiç istemediği halde, şu yaşlı Bundelkund Raca'sıyla

evlendirilmişti. Üç ay sonra dul kalmıştı. Kendisini bekleyen sonucu bildiğinden kaçmış, hemen yakalanmıştı. Onun ölümünden yararlanmayı düşünen Raca'nın hısım akrabası, kadıncağızı kurtulması olanaksız bir hükme çarptırmış, kurban etmeye karar vermişlerdi.

Kılavuzun anlattıkları, Bay Fogg'la arkadaşlarının kararlarını kesinleştirmekten başka bir işe yaramadı tabii. Kılavuzun filii Pillaji tapınağına doğru sürmesi ve elinden geldiğince yaklaşması kararlaştırıldı.

Yarım saat sonra, tapınaktan beş yüz adım beride, balta girmemiş bir ağaçlıkta mola verdiler; tapınak gözükmüyor, ama ağaçların ulumaları açık seçik işitiliyordu.

Bunun üzerine oturup zavallı kadıncağıza ulaşabilme yollarını konuştular. Kılavuz, kadının kapatıldığını sandığı Pillaji tapınağını çok iyi biliyordu. Bütün alay körkütük sarhoşlar gibi deliksiz bir uykuya daldığı zaman kapılardan birinden mi girmeliydiler, yoksa duvarda bir delik mi açmalıydılar? Bu, ancak harekete geçtikleri anda ve hemen orada verilecek bir karardı. Yalnız, kuşkuya yer bırakmayan bir şey varsa, o da kurbanlık kadının, yarın sabah yakılmaya götürülürken değil, hemen o gece kaçırılması gerektiği. Kurban töreni başladıktan sonra hiç kimse bir şey yapamazdı çünkü.

Bay Fogg'la arkadaşları karanlığı beklediler. Ve karanlık basar basmaz, yani saat altıya doğru, hemen çevreyi kolaçan etmeye çıktılar. O sırada, en son fakir çığılıkları da kesilmek üzereydi. Gelenekleri uyarınca, bütün bu Hintliler az sonra "hang"ın -içine kenevir suyu karıştırılmış sıvı afyonun- yoğun sarhoşluğuna dalacaklardı ve işte o zaman; aralarından geçip tapınağına ulaşma olanağı doğacaktı belki.

Bay Fogg'u, Sir Francis Cromarty ve Passepartout'yu ardına takan Parsi delikanlısı, ağaçlar arasında, gürültü etmeden yol aldı. Alçacık dalların altında sürünürcesine on, on beş dakika yürüdükten sonra bir dere kıyısına vardılar ve reçine yakılan madeni meşalelerin aydınlığında, kocaman bir odun yığınıyla karşılaştılar. O değerli sandal ağacından yapılmış ve daha şimdiden kokulu bir gazla ıslatılmış bir yığındı bu. Tepesinde, dul karısıyla birlikte yakılacak olan Raca'nın cesedi yatmaktaydı. Odun yığından yüz adım ötedeysen, minareleri, gecenin karanlığında ağaçların bile üstüne çıkan tapınak göze çarpıyordu.

— Gelin! dedi kılavuz alçak sesle.

Ve arkadaşlarını ardına taktı, eskisinden daha büyük bir dikkatle, diz boyu otlar arasına daldı.

Şimdi artık gecenin sessizliğinde yalnızca rüzgârın dallar arasındaki

mırıltıları duyulmaktaydı.

Kılavuz, az sonra, ağaçsız bir kesimin bitimine gelip durdu. Birkaç reçine meşalesi aydınlatıyordu alanı. Dört bir yan, afyonun esrikliğiyle kendilerinden geçmiş, horul horul uyuyan adamlarla doluydu. Gören, ölülerle dolu bir savaş alanı sanırdı. Kadın, erkek ve çocuklar üst üsteydi. Sağdan soldan hâlâ bir-iki sarhoş hırıltısı geliyordu.

Pillaji tapınağı arkada, ağaç kümeleri arasında hayal meyal seçiliyordu. Ancak, kılavuzun tahminlerinin tersine, Raca'nın muhafızları kapkara meşalelerin aydınlığında nöbet tutuyor, yalın kılıç beş aşağı beş yukarı gidip geliyorlardı. Bu durumda, tapınaktaki rahiplerin de uyumadığı söylenebilirdi tabii.

Parsi delikanlısı olduğu yerde çakıldı kaldı. Tapınağın kapısını zorlamanın hiç bir işe yaramayacağını anlamıştı, arkadaşlarını alıp geri çekildi.

Phileas Fogg'la Sir Francis Cromarty de bu yakadan hiç bir şey yapılamayacağını anlamışlardı. Durup alçak sesle konuşmaya başladılar.

— Bekleyelim, dedi Tuğgeneral, saat daha sekiz, bakarsınız nöbetçiler de uykuya dayanamaz.

— Evet, dayanamazlar belki, diye karşılık verdi Parsi delikanlısı.

Bunun üzerine, Phileas Fogg'la arkadaşları bir ağacın dibine uzanıp beklemeye başladılar.

Zaman geçmek bilmiyordu! Kılavuz ara sıra yanlarından ayrılıyor, açıklığın, başladığı yere dek gidip tapınağı gözlüyordu. Raca'nın nöbetçileri, meşalelerin ışığında hâlâ kapıyı bekliyor, tapınağın pencerelerindense zayıf bir ışık sızıyordu.

Böylece gece yarısını ettiler. Durumda bir değişiklik olmadı. Kapı aynı biçimde denetim altındaydı. Nöbetçilerin uyuyacağı falan yoktu. Onları “hang” esrikliğinden yoksun bırakmışlardı besbelli. Demek ki başka türlü hareket etmek, tapınağın duvarında açılacak bir delikten içeri girmek gerekiyordu. O zaman da, kurban edilecek kadının başındaki rahiplerin, kapıdaki nöbetçiler kadar uyanık olup olmadıkları sorunu kalıyordu.

Son bir görüşmeden sonra kılavuz, “Haydi gidelim,” dedi. Bay Fogg, Sir Francis Cromarty ve Passepartout da ardına düştüler. Tapınağın mihrap kısmına çıkabilmek için, oldukça geniş bir yay çizdiler.

Gece yarısı yarımaya doğru, kimseciklere gözükmeyen, tapınağın duvar dibine geldiler. Bu kesimde nöbetçi yoktu, ama şurasını da belirtmeliyiz ki, kapı pencere falan da yoktu görünürlerde.

Ortalık zifiri karanlıktı. On dördündeki ay, az önce kocaman bulutlarla

kaplı ufukta yitip gitmişti. Ulu ağaçlar karanlığı daha da arttırıyordu.

Tapınağın duvarının dibine gelmek bir şey değildi aslında, en önemlisi bir delik açıp içeri girmektir. Bu iş içinse, Phileas Fogg'la arkadaşlarının elinde çakılarından başka bir şey yoktu. Neyse ki, tapınağın duvarları tuğla ve ağaç karışımıydı, dolayısıyla delmek oldukça kolaydı. İlk tuğlayı çıkardılar mı, arkası çorap söküşü gibi gelirdi.

Elden geldiğince az gürültü çıkarmaya çalışarak işe koyuldular. Bir yanda Parsi delikanlısı, öte yanda Passepartout çalışıyor, tuğlaları sökerek iki ayak genişliğinde bir delik açmaya uğraşıyorlardı.

İşin yarısında, tapınaktan bir çığlık yükseldi ve az sonra, dışardan gelen haykırışlar buna karşılık verdi.

Passepartout'yla kılavuz hemen durdular. Yakalanmış mıydılar? Tehlike işareti mi verilmişti? En basit güvenlik tedbiri oradan uzaklaşmalarını gerektiriyordu -onlar da, Phileas Fogg ve Sir Francis Cromarty'yle birlikte, öyle yaptılar. Yine ağaçların arkasına gizlendiler, orada tehlikenin geçmesini bekleyecek, ondan sonra yeniden işe koyulacaklardı.

Ancak -aksiliğe bakın ki- tapınağın mihrabında birkaç nöbetçi belirdi ve adamlar her türlü yaklaşma denemesini boşa çıkaracak biçimde yerleşip beklemeye başladılar.

Giriştikleri iş yarıda kalan bizim dört ahbap çavuşun uğradığı düş kırıklığını anlatabilmek çok güç. Kurbanlık kadının yanına varamadıklarına göre, nasıl edip de kurtaracaklardı zavallıyı? Sir Francis Cromarty yumruklarını yiyordu. Passepartout öfkesinden çılgına dönmüştü ve kılavuz onu güçlükle tutuyordu. Serinkanlı Fogg'sa, kılını kıpırdatmadan oturuyordu.

— Şimdi artık çekip gitmekten başka çaremiz yok galiba? diye sordu Tuğgeneral alçak sesle.

— Evet, öyle, diye karşılık verdi kılavuz.

— Durun, durun, dedi Fogg. Yarın öğleden önce Allahabad'da olmak yetişir bana.

— İyi ama daha ne umuyorsunuz? diye karşılık verdi Sir Francis Cromarty. Birkaç saat sonra güneş doğacak, ve...

— Şimdi bize sırtını dönen talih, son anda yüzümüze güler belki.

Tuğgeneral, düşüncelerini okumak üzere dikkatle Phileas Fogg'un gözlerine baktı.

Allah, Allah, neye güveniyordu bu soğukkanlı İngiliz? Tören sırasında bu cellat heriflerin üstüne atılmak ve genç kadını ellerinden almak mı istiyordu acaba?

Tam bir çılgınlık olurdu böyle bir hareket; doğrusu, bu denli kaçık olabileceğine de ihtimal verilemezdi. Bununla birlikte, Sir Francis Cromarty de, o korkunç sahnenin sonuna dek beklemeye karar verdi. Ancak, kılavuz, arkadaşlarını orada bırakmadı, ağaçsız kesimin öte yakasına geçirdi. Buradan ağaçların ardına gizlenip, uyuyanları gözetleyebilirlerdi.

Bu sırada, ağaçlardan birinin alçak dallarından birine tüneyen Passepartout, az önce bir şimşek gibi kafasında çakan ve şimdi bütün benliğini sarmış olan bir fikri geliştirmekteydi.

İlkin, kendi kendine, “Düpedüz çılgınlık canım!” demişti, şimdiyse, “İyi ama, neden olmasın? Elimizdeki tek yol bu, üstelik de bunlar gibi salak sürüsüyle!..” deyip duruyordu.

Passepartout, düşüncesini başka türlü dile getiremedi, bunla birlikte, bir yılan kıvraklığıyla en üst dalları yere doğru sarkan ağaca tırmanmaktan da geri durmadı.

Saatler geçiyordu, bir süre sonra, iyiden iyiye belirginleşen dallarla yapraklar, günün doğmak üzere olduğunu haber verdi. Bununla birlikte, ortalık hâlâ karanlıktı.

Vakit gelmişti. Pestil gibi uyuyan tören alayı bir anda canlanıverdi. Dört bir yanda kıpırtı başladı. Tamtamlar çınladı. Ezgiler ve haykırışlar her yanı kapladı. Zavallı kadının son saati çatmıştı.

Nitekim, az sonra tapınağın kapıları açıldı. İçerden, göz kamaştıran bir aydınlık yayıldı ortalığa. Bay Fogg’la Sir Francis Cromarty bu yoğun aydınlıkta, iki rahibin sürükleyerek dışarı çıkarmakta olduğu genç kadını gördüler. Zavallı kadının, afyonun verdiği uyuşukluğa rağmen, son bir yaşama içgüdüleriyle çırpındığını sandılar. Sir Francis Cromarty’nin yüreği sızladı, içgüdüsel bir hareketle Phileas Fogg’un eline sarıldı ve orada açık bir bıçağın bulunduğunu hissetti.

Tam o sırada, kalabalık dalgalandı. Genç kadın, kenevir tohumlarından çıkan dumanla yeniden kendinden geçmişti. Ulurcasına dinsel dualar okumakta olan Hint fakirlerinin arasından geçirildi.

Phileas Fogg’la arkadaşları, en sondaki adamların arasına karışıp kadını izlediler.

İki dakika sonra dere kıyısına gelmiş, Raca’nın cesedinin yatırıldığı odun yığınının elli adım kadar uzakta durmuşlardı. Alaca karanlıkta, zavallı kadının, kocasının cesedinin yanına yatırıldığını gördüler.

Derken, yanan bir meşale tutuldu odun yığınının ve gazlı odunlar bir anda tutuştu.

Sir Francis Cromarty'yle kılavuz, çılgınca bir gzpeklikle odun yığınınına doğru atılmaya kalkan Phileas Fogg'un kollarına yapıştılar.

Phileas Fogg onları itip ne fırlayacağı sırada, sahne değişti. Dört bir yandan müthiş bir korku çığlığı yükseldi. Kalabalık, büyük bir yıldıyla yerlere kapandı.

Yaşlı Raca ölmemişti, ansızın yattığı yerden kalktığını, bir hayalet gibi gen karısını kucağına aldığını ve kendisine hortlak görünüşü veren kapkara dumanlarla alevler arasında odun yığınınından indiğini gördüler.

Hint fakirleri, nöbetçiler, rahipler anlatılmaz bir korkuya kapılmış, yüzlerini yere yapıştırmış, başlarını kaldırıp bu inanılmaz mucizeye bakmaya bile cesaret edemiyorlardı.

Baygın yatan kadıncağızsa, hiç ağırlığı yokmuşçasına, iki güçlü kol üzerinde geçip gitti. Bay Fogg'la Sir Francis Cromarty, herkes gibi yerlere kapanmamış, ayakta kalmışlardı. Parsi delikanlısı başını önüne eğmiş, Passepartout da epey şaşırmıştı herhalde!..

Dirilen Raca, Bay Fogg'la Sir Francis Cromarty'nin yanına geldi ve alçak sesle:

— Tyelim!., dedi.

Hortlak, dumanlar arasında odun yığınının tepesine tırmanıvermiş olan Passepartout'dan başkası değildi! Ortalığın daha alacakaranlık oluşundan yararlanarak gen kadını ölümden kurtaran da Passepartout'ydu! Herkesin şaşkınlığından ve korkusundan yararlanarak, büyük bir gözü peklikle rolünü oynayan, onca insanın arasından geçip gelen de oydu!

Birkaç saniye sonra, bizim dört ahbap avuş ormanın derinliklerine dalıyor, fil de onları alıp uçuruyordu. Ama bağrışmalar, çığlıklar ve Phileas Fogg'un şapkasını delip geçen bir kurşun, hilenin akıldığını gösteriyordu.

Gerçekten de, ateşin çevresindekiler iyiden iyiye tutuşan odun yığını üstünde Raca'nın cesedini görmüşlerdi. Korkularını geçen rahipler, kadının kaçırıldığını anlamışlardı.

Bunun zerine, hemen ormana koşmuşlar, nöbetçiler de artlarına düşmüştü. Yaylım ateşine başladılar, ama bizimkiler epey hızlı gitmekteydi, birkaç saniye sonra okların ve kurşunların erişemeyeceği kadar uzaklaşmışlardı.

XIV

PHILEAS FOGG, O GÜZELİM GANJ VADİSİNİ SAĞINA SOLUNA BAKMADAN GEÇİYOR

Böylece, bu atak kaçırmayı başarmışlardı. Bir saat sonra, Passepartout hâlâ bu işi nasıl başardığını düşünüp gülmekteydi. Sir Francis Cromarty, yiğit delikanlının elini sıkmış, efendisi de, “Aferin!” demişti, onun gibi soylu bir beyin ağzında, bu laf övgülerin en büyüğüdü. Passepartout’ysa, bu işin bütün onurunun efendisinin olduğunu söyleyerek karşılık vermişti. Kendisi yalnız “garip” bir iş düşünmüştü, o kadar ve eski bir cambazın, itfaiyeci çavuşunun, süslü püslü ve kokulu bir Raca’nın, güzel bir kadının kocasının yerini aldığını düşündükçe kıkır kıkır gülüyordu.

Genç Hintli kadına gelince, olup bitenin farkında bile değildi. Battaniyelere sarılıp sarmalanmış, asma iskemlelerden birinde dinlenmekteydi.

Parsi delikanlısının büyük bir ustalıkla sürdüğü filse, karanlık ormanda hızla yol alıyordu. Pillaji tapınağından ayrıldıktan bir saat sonra, uçsuz bucaksız bir ovaya daldılar. Saat yedide mola verildi. Genç kadın hâlâ kendinde değildi. Kılavuz ona birkaç yudum su ve konyak içirdi, ama kolunu kanadını kıran uyuşukluk bir süre daha devam edecekti.

Kenevir tohumu dumanının verdiği sarhoşluğu bilen Sir Francis Cromarty, hiç mi hiç kaygılanmıyordu.

Sir Francis Cromarty genç kadının ayılıp ayılmaması konusunda değil, geleceği konusunda dertliydi. Bayan Auda’nın, Hindistan’da kalırsa, mutlaka cellatlarının eline geçeceğini Bay Fogg’a söylemekten çekinmedi. Bu gözü kararmış heriflerin yarımadanın dört bir yanına yayıldıklarını ve İngiliz polisine rağmen Madras’ta, Bombay’da ya da Kalküta’da da olsa, gelip kurbanlarını bulacaklarını söyledi. Ve sözünün doğruluğunu kanıtlamak üzere, pek yakında geçmiş olan, buna benzer bir olayı örnek verdi. Kendisine kalırsa, genç kadın ancak Hindistan’dan çıktıktan sonra güvenliğe kavuşabilirdi.

Phileas Fogg bu uyardımları hesaba katacağını, bu işin de çaresine

bakacağını söyledi.

Saat ona doğru, kılavuz, Allahabad istasyonuna yaklaştıklarını haber verdi. Kholby’de kesilen demir yolu burada yeniden başlıyor, trenler Allahabad’la Kalküta arasını bir gün bir geceden daha az bir zamanda alıyorlardı.

Bu duruma göre, Phileas Fogg ancak ertesi gün, yani 25 Ekim’de Hong Kong’a hareket edecek gemiye rahat rahat yetişebilecekti.

Genç kadını gardaki odalardan birine yatırdılar. Passepartout hemen gidip onun için entari, atkı ve kürk gibi bazı şeyler aldı. Efendisi, bu konuda kendisine sınırsız kredi açmıştı.

Passepartout alışveriş için, hemen Allahabad sokaklarına daldı. Allahabad, Tanrı Kenti demekti, sularıyla Hint yarımadasının bütün hacılarını oraya doğru taşıyan iki kutsal nehrin, Ganj’la Jumma’nın birleştiği yerde kurulduğundan, Hindistan’ın önemli kentlerinden biriydi. Bilindiği gibi, Ramayana efsanelerine göre, Ganj Nehri gökten doğmakta, sonra Brahma’nın izniyle yeryüzüne inmekteydi.

Passepartout alışveriş yaparken, hemen hemen bütün kenti gezdi; kent bir zamanlar, şimdi devlet hapishanesi olarak kullanılan müthiş bir kale tarafından korunmuş. Eskiden büyük bir sanayi ve ticaret merkezi olan kentte şimdi ne ticaret, ne de sanayi vardı. Passepartout, Regent-street’deki Farmer ve Ortakları mağazasından birkaç adım ötedeymiş gibi, en son yenilikleri bulduran mağazaları boşuna aradı durdu ve aradıklarını, kılı kırk yaran bir eskici Yahudi’de bulabildi ancak: İskoç kumaşından bir entariyle bir pelerin ve bir susamuru kürküne, gözünü kırpmadan, yetmiş beş sterlin verdi. Sonra, büyük bir iş başarmış insanların çalımıyla istasyona döndü.

Bayan Auda yavaş yavaş kendine geliyordu. Pillaji rahiplerinin yarattığı etki ağır ağır dağılıyor, o güzel gözleri, Hint dilberlerine özgü yumuşaklığa yeniden kavuşuyordu.

Ozan-Kral Uçaf Uddaul, Ahmehnegara’nın güzelliğini bakın nasıl dile getiriyor:

“Tam ortadan ikiye ayrılmış parlak saçları, temizlik ve tazelikten ötürü pırıl pırıl parlayan ince ve ak tenli yanaklarının uyumlu çizgilerini çerçeveler. Abanozdan yapılmış kaşları, aşk tanrısı Kama’nın yayı gibidir, uzun, ipek gibi yumuşak kirpiklerinin altında ışıldayan iri kara göz bebeklerinde, Himalayalar’ın kutsal göllerindekilere benzer katkısız yansılar dolaşmaktadır. Aynı boydaki, ince, beyaz dişleri, gülümseyen dudakları arasında, bir nar-çiçeğinin yarı açık sinesine düşmüş kırağı damlaları gibi parıldamaktadır. Kıvrımları birbirinin tıpatıp aynı minicik kulakları, lâl rengi elleri, lotus

tomurcuğunu andıran yumuk ve yumuşacık ayakları Seylan incileri, Golconde elmasları gibi ışıldar. Tek bir elle kavrayabileceğiniz beli, yuvarlak göğüsleriyle baharını yaşayan gençliğinin en yetkin hâzinelerini sergilediği gövdesinin güzelliğini bir kat daha arttırmakta, ipekli giysilerinin altında, vücudu, ölümsüz heykelci Vicvacarma'nın elinden çıkmış som gümüşten bir heykeli andırmaktadır.”

Bizse, bütün bu abartmaları bir yana bırakıp, Bayan Auda'nın, sözün Avrupalı anlamıyla, gerçekten sevimli bir kadın olduğunu belirtmekle yetineceğiz. İngilizce'yi ana dili gibi konuşmaktaydı ve bu genç Parsi güzelinin aldığı eğitimle tepeden tırnağa değiştiğini söyleyen Parsi delikanlısı sadece gerçeği dile getirmişti.

Bu arada, tren Allahabad'dan ayrılmak üzereydi. Parsi delikanlısı bekliyordu. Bay Fogg, kararlaştırılan fiyat üzerinden ücretini ödedi, hem de santimi santimine. Kılavuzun gösterdiği bağlılığı bilen Passepartout bu işe pek şaşı. Parsi delikanlısı, Pillaji tapınağında canını gerçekten tehlikeye atmıştı ve Hindular sonradan bunu öğrenirlerse hali haraptı.

Şimdi bir de Kiuni sorunu vardı. Onca paraya satın alınan bu fili ne yapacaklardı?

Bay Fogg bu konuda kararını çoktan vermişti.

— Bak oğlum Parsi, dedi kılavuza, bize canla başla hizmet ettin. Hizmetinin karşılığını verdim, ama bağlılığını ödeyemedim. İster misin şu fili? Al senin olsun.

Kılavuzun gözleri parladı.

— Beyefendi bana bir servet bağışlıyorlar! diye bağırdı.

— Kabul et onu, kılavuz, diye karşılık verdi Bay Fogg, fili alsan bile ben sana borçlu kalırım.

— Hey yavrum hey! diye bağırdı Passepartout. Al dostum, al! Kiuni akıllı ve yiğit bir hayvandır!

Sonra filin yanına gidip birkaç kesme şeker uzattı ve:

— Al, Kiuni, al, ye şunları! dedi.

Fil, keyifli keyifli homurdandı. Sonra Passepartout'yu hortumuyla belinden kavradı, başına dek kaldırdı. Bundan hiç mi hiç korkmayan Passepartout hayvanı bir güzel okşadı. Fil onu yere bırakınca, biri hortumunu, öbürü de elini uzatıp tokalaştılar.

Az sonra, Phileas Fogg, Sir Francis Cromarty ve Passepartout en iyi köşesini Bayan Auda'ya verdikleri kompartımanda, büyük bir hızla Benares'e doğru yol alıyorlardı.

Bu iki kent arasında çok çok seksen mil vardır ve tren bu yolu iki saatte aldı.

Yolculuk sırasında, genç kadın tümüyle kendine geldi; sıvı afyon buharının yarattığı sarhoşluk dağıldı.

Kendini öyle Avrupalı kılığında, tanımadığı insanların arasında, bir tren kompartımanında bulunca bilerseniz ne şaşırıldı!

Yol arkadaşları hemen çevresini alıp birkaç yudum içkiyle içini ısıttılar; sonra Tuğgeneral, başlarından geçeni anlattı. Özellikle, kendisini kurtarmak için canını tehlikeye atmaktan çekinmeyen Phileas Fogg'un yiğitliği üstünde durdu ve Passepartout'nun atak düş gücü yardımıyla kurtulduğunu belirtti.

Bay Fogg, generalin anlattıklarını ses çıkarmadan dinledi. Yüzü utançtan al olan Passepartout'ysa, "Aman efendim, o kadar büyütmeyin!" deyip durdu.

Bayan Auda sözden çok gözyaşıyla teşekkür etti kurtarıcılarına. Duyduğu gönül borcunu, dudaklarından çok, o güzel gözleri dile getirdi. Derken aklına yine o korkunç adak töreni geldi, gözleri bin bir tehlikenin kendisini beklediği Hint toprağını gördü ve tepeden tırnağa ürperdi.

Phileas Fogg, kadının zihninden geçenleri anladı ve kendisini alıp, tehlike geçene dek Hong Kong'a götürmeyi önerdi, tabii son derece soğuk bir tavırla.

Bayan Auda bu öneriyi de seve seve kabul etti. Rastlantıya bakın ki, Çin kıyılarında kurulmuş olmasına rağmen tam bir İngiliz kenti sayılabilecek bu kentte, oranın en büyük tüccarlarından biri ve kendisi gibi Parsi mezhebinden olan bir akrabası vardı.

Tren, saat yarımında Benares istasyonundaydı. Brahman efsanelerine göre, bu kent, eski Kasi'nin yerindeydi; Kasi'ye bir zamanlar, Muhammed'in mezarı gibi, uzayda, göğün en tepesiyle ayakucu arasında bir yerdeymiş. Ancak, eskiye oranla iyiden iyiye gerçekçi olan o çağda, Doğuluların deyimiyle Hindistan'ın Atina'sı sayılan Benares her türlü şiirsellikten uzak, tam bir yeryüzü kentiydi ve Passepartout kısa bir süre de olsa, yerel hiç bir özellik taşımayan, yaşlı görünüşlü, tuğla evli, çitle çevrili saz kulübeli bu kenti görebildi.

Sir Francis Cromarty burada inecekti. Komutasındaki birlikler, kentin birkaç mil kuzeyindeydi. Tuğgeneral, Phileas Fogg'a veda etti, gezisinin başarılı geçmesini diledi, "Bir dahaki sefere daha az garip, ama daha yararlı bir yolculuğa çıkarsınız inşallah," dedi. Bay Fogg, hafifçe sıkı yol arkadaşının elini. Bayan Auda'nın övgüleriye daha duygulu oldu. Sir Francis Cromarty'ye olan borcunu ömrünün sonuna dek unutamayacağını söyledi. Passepartout'ya gelince, büyük bir onur gösterisi olarak eli Tuğgeneral tarafından içtenlikle

sıkıldı. Bundan son derece duygulanan Passepartout, ne zaman ve nerede kendisine hizmet edebileceğini sordu. Bu iş de bittikten sonra ayrıldılar.

Demir yolu, Benares'ten sonra, bir süre Ganj vadisini izliyordu. Vagonun pencerelerinden oldukça açık bir havada, Behar ilinin çok değişik görünümü, daha geride yemyeşil dağlar, arpa, buğday ve mısır tarlaları, yeşilimtırak timsahlarla dolu dere ve gölcükler, bakımlı köyler, hâlâ yeşil duran ormanlar görülüyordu. Filler, kocaman boynuzlu, çift hörgüçlü öküzler ve mevsimin epey ilerlemiş, ısının düşmüş olmasına rağmen abdest almaya gelen kadınlı erkekli bir kalabalık kutsal ırmağın sularında yıkanmaktaydı. Buda dininin amansız düşmanı olan Brahmanlar, şu üç kutsal varlığın temsil ettiği Brahma dinine inanmaktadırlar: Güneş Tanrısı Visnu, Doğa Tanrısı Şiva ve rahiplerle yasa koyucuların yüce efendisi Brahma. İyi ama buharlı gemiler acı acı düdükle çalarak, Ganj'in kutsal sularını bulandırarak, üstünde uçuşan martıları, kıyılarında kaynaşan kaplumbağaları, yanında yöresinde yatmakta olan dindarları tedirgin ederek geçip giderken, Brahma, Şiva ve Visnu, şimdi artık iyiden iyiye "İngilizleşmiş" şu Hindistan'a hangi gözle bakıyorlardı acaba?

Bütün bu panorama şimşek hızıyla geçip gitti gözlerinin önünden ve bembeyaz bir buhar dumanı, sık sık doğanın ayrıntılarını gizledi bizimkilerden. Dolayısıyla yolcularımız Benares'in yirmi mil güney batısındaki, eskiden Behar Racaları'nın yaşadığı Chunar kalesini, gül suyu fabrikalarıyla anılan Gazepur'u, Ganj'in sol kıyısındaki Lord Cornwallis'in mezarını, surlarla çevrili Buxar'ı, Hindistan'ın en büyük afyon pazarının bulunduğu sanayi ve ticaret kenti Patna'yı, Avrupa kentlerinden ayırt edemeyeceğiniz, Manchester ya da Birmingham kadar İngilizleşmiş Mongir'i şöyle böyle görebildiler; dökümhaneleri, bıçak ve silah fabrikalarıyla ünlü Mongir'in yüksek fırınları - bu düşler ülkesinde, insanın suratına sert bir yumruk indirircesine- kapkara dumanlar savuruyorlardı Brahma'nın kutsal göğüne!

Derken gece oldu ve tren, lokomotifin önünden kaçan kaplanların, ayıların, kurtların korkunç sesleri arasında, hızla yoluna devam etti; bizimkiler ne Bengal'in harikalarını, ne Golgonde'yi, ne yıkıntı haline gelmiş Gur'u, ne bir zamanların başkenti Mürşidabad'ı, ne Burdwan ile Hougly'yi, ne de Passepartout'nun üzerinde dalgalanan bayrağını görmeye can atacağı, İngiliz toprakları ortasındaki Fransız kenti Chandemagor'u görebildiler.

Sabah yedide Kalküta'ya varmışlardı. Hong Kong'a gidecek gemi öğleyin kalkıyordu. Phileas Fogg'un bu duruma göre, beş saat vakti var demekti.

Elindeki çizelgeye göre, bizim soylu beyin Hint başkentine 25 Ekim'de, yani Londra'dan ayrılışını yirmi üçüncü günü varması gerekmekteydi ve işte o

gün Kalküta'daydı. Sizin anlayacağınız, ne geç kalmış, ne de erken gelmişti. Londra ile Bombay arasında kazandığı iki gün, bilindiği gibi, yarımadayı geçerken harcanmıştı - ama Phileas Fogg buna hiç üzülüyordu herhalde.

ÇANTADAKİ PARACIKLARIN BİRKAÇ BİN STERLİNİ DAHA GİDİYOR

Tren gara gelip durmuştu. İlkın Passepartout indi, yanındaki hanımın inmesine yardım eden Phileas Fogg da ardından. Phileas Fogg, bu tehlikeli ülkeden çıkana dek yanından ayrılmak istemediği Bayan Auda'yı yerleştirmek üzere, doğruca Hong Kong seferini yapacak gemiye gitmeyi tasarlıyordu.

Bay Fogg tam gardan çıkacağı sırada, bir polis memuru yanına gelip:

— Bay Phileas Fogg siz misiniz? dedi.

— Evet, benim.

— Bu adam da uşağınız mı? diye ekledi polis, Passepartout'yu göstererek.

— Evet...

— İkiniz de benimle gelir misiniz lütfen.

Bay Fogg, şaşkınlığını gösteren herhangi bir harekette bulunmadı. Polis memuru yasayı temsil ediyordu, bir İngiliz içinse, yasa kutsaldı. Passepartout, Fransız geleneği uyarınca, hemen akıl yürütmeye girişti, ama polis memuru elindeki copla kendisine hafifçe dokunurken, Phileas Fogg da söyleneni yapmasını işaret etti.

— Bu genç hanım da bizimle gelebilir mi? diye sordu Bay Fogg.

— Gelebilir, diye karşılık verdi polis memuru.

Ve sonra Bay Fogg'u, Bayan Auda'yı ve Passepartout'yu alıp, yerlilerin palki-gari dedikleri, dört kişilik, iki atlı arabaya götürdü. Arabaya binip yola çıktılar. Aşağı yukarı yirmi dakika süren yolculuk sırasında kimse ağzını açıp bir şey demedi.

Araba ilkin, kulübelerinde yetmiş iki ulustan yoksul insanın kaynaştığı, daracık sokaklı "kara mahalle"den geçti; sonra, bin bir renkli tuğla evlerle süslü, yolları Hindistan cevizi ağaçlarıyla gölgelenmiş, her yanından direkler yükselen ve sabahın o erken saatinde bile şık binicilerle allı pullu arabalara rastlanan Avrupa mahallesine daldılar.

Palki-gari, ev olarak kullanılmadığı belli, süssüz bir yapının önünde durdu.

Polis, mahpuslarını indirdi -gerçekten de mahpustular- demir parmaklıklı bir odaya götürüp:

— Sekiz buçukta, Yargıç Obadiah'ın karşısına çıkacaksınız, dedi.

Sonra kapıyı çekip çıktı.

— Hadi bakalım, kapana düştük işte! diye haykırdı Passepartout, kendini iskemlelerden birine bırakırken.

Bayan Auda, heyecanını gizlemeye çalışarak Bay Fogg'a döndü ve:

— Beni bırakın, beyefendi, dedi. Benim yüzümden kovuşturmaya uğruyorsunuz! Beni kurtardığınız için!

Phileas Fogg, böyle bir şey olamayacağını söylemekle yetindi. Yakılma töreni yüzünden kovuşturulmak ha! Olacak iş değildi bu! Davacılar hangi yüzle gelip yargıca başvurabilirlerdi ki? Bir yanlışlık vardı mutlaka. Bay Fogg sözlerini, genç kadını asla bırakmayacağını, kendisiyle birlikte Hong Kong'a götüreceğini tekrarlayarak bitirdi.

— İyi ama, gemi on ikide kalkıyor! dedi Passepartout.

— On ikiden önce gemide oluruz, diye karşılık verdi bizim soğukkanlı İngiliz.

Ve bunu öyle kesinlikle söyledi ki, Passepartout içinden:

— Öyle vallahi, on ikiden önce gemide oluruz mutlaka! demekten kendini alamadı.

Sekiz buçukta odanın kapısı açıldı. Polis memuru geldi, mahpusları yan odaya aldı. Bir duruşma salonuydu burası ve içerde, Avrupalı Hintli karışımı, oldukça büyük bir kalabalık vardı.

Bay Fogg, Bayan Auda ve Passepartout, yargıçla mahkeme yazmanına ayrılan yerin karşısındaki sıraya oturdular.

Az sonra salona Yargıç Obadiah, ardında yazman girdi. İriyarı, tostoparлак bir adamdı. Çiviye asılmış takma saçı alıp çabucak kafasına geçirdi.

— İlk dava, dedi.

Ve daha sözünü bitirmeden elini başına atıp:

— Hey, benim takma saçım değil bu! diye bağırdı.

— Haklısınız, Bay Obadiah, benimki o, diye karşılık verdi yazman.

— İyi ama, pek Sayın Bay Oysterpuf, bir yargıcın, yazman perukasıyla sağlam yargılar vermesi mümkün mü, rica ederim!

Takma saçlar değiştirildi. Bu değiş tokuş yapılırken, Passepartout yerinde oturamıyordu, çünkü yargı salonundaki kocaman duvar saatinin yelkovanı müthiş bir hızla ilerliyordu sanki.

— İlk dava, diye devam etti Yargıç Obadiah.

- Phileas Fogg kimdir? diye sordu Yazman Oysterpuf.
- Benim, diye karşılık verdi Bay Fogg.
- Passepartout?
- Buradayım! dedi Passepartout.
- Peki, dedi Yargıç Obadiah. Bay sanıklar, tam iki gündür, Bombay'dan gelen bütün trenlerde sizleri arıyoruz.
- Suçumuz nedir? diye bağırdı Passepartout.
- Az sonra öğreneceksiniz, diye karşılık verdi yargıç.
- Beyefendi, dedi bu sırada Bay Fogg, ben bir İngiliz yurttaşım ve hakkım...
- Bir saygısızlığa mı uğradınız? diye sordu Bay Obadiah.
- Hayır.
- Peki davacıları getirin.
- Yargıcın buyruğu üzerine, kapılardan biri açıldı ve mübaşir üç din adamını içeri aldı.
- Tamaam! diye mırıldandı Passepartout, bizim hanımı yakmak isteyen alçaklar bunlar!
- Din adamları yargıcın kargısına gelip dikildiler, yazman, yüksek sesle, Phileas Fogg'la uşağı hakkında açılan kutsal yerlere saygısızlık davasının dilekçesini okudu.
- İşittiniz mi? diye sordu yargıç Phileas Fogg'a.
- Evet, efendim, diye karşılık verdi Bay Fogg saatine bakarak ve itiraf ederim ki...
- Yaa! İtiraf ediyorsunuz demek?..
- Evet, böyle bir suç işlediğimizi itiraf ediyorum, yalnız, su üç rahibin de Pillaji tapınağında ne yaptıklarını söylemelerini istiyorum.
- Rahipler bakiştılar. Sanığın sözlerinden hiç bir şey anlamamış gibi bir halleri vardı.
- Evet, evet, kurbanları olan şu kadıncağızı yakmaya kalkıştıkları Pillaji tapınağı önünde ne yaptıklarını anlatsınlar! diye bağırdı Passepartout.
- Din adamları yine alık alık birbirlerine baktılar, Yargıç Obadiah da büyük bir şaşkınlığa düştü.
- Ne kurbanı? diye sordu. Yakılan kim? Hem de Bombay'ın göbeğinde!
- Bombay mı? diye bağırdı Passepartout.
- Evet, Bombay. Söz konusu tapınak Pillaji değil, Bombay'daki Malebar-Hill tapınağı.
- Ve kanıt olarak, işte dine karşı saygısızlıkta bulunanın pabuçları, diye

ekledi yazman, bir çift ayakkabıyı masasının üstüne koyarak.

— Benim pabuçlar bunlar! diye bağırды duyduğu şaşkınlıkla kendini tutamayan Passepartout.

O anda, efendiyle uşanın zihinlerindeki karışıklığı tahmin ediyorsunuzdur sanırım. Bombay'daki tapınakta geçen olayı tümüyle unutmuşlardı, oysa Kalküta'da, bu yüzden yargıç önüne çıkıyorlardı.

Polis hafiyesi Fix, bu talihsiz olaydan nasıl yararlanabileceğini inceden inceye hesaplamıştı. Yola çıkışını on iki saat geciktirmiş, gidip Malebar-Hill tapınağı rahiplerine akıl hocalığı etmişti; İngiliz Hükümeti'nin bu türlü suçlara karşı pek amansız davrandığını bildiğinden, yüklüce bir zarar-ziyan ödentisi alırsınız demiş ve bir sonraki trenle, onları da bizimkilerin ardına salmıştı. Ancak, genç dulu kurtarmak için vakit harcadıklarından, telgrafla Kalküta'ya iner inmez tutuklanmaları istenen Phileas Fogg'la uşığı, kente Fix'le rahiplerden sonra gelmişlerdi. Ve Phileas Fogg'un Hindistan'ın başkentine gelmediğini öğrendiği zaman Fix'in düştüğü hayal kırıklığını varın siz hesaplayın! Aradığı hırsızın, Hindistan Yarımadası Demiryolları'nın ara istasyonlarından birinde inip kuzey illerinden birine sığındığını sanmıştı. Fix yirmi dört saat, öldürücü kaygılar içinde, garda onu beklemişti. Ama Bay Fogg'u o sabah, yanında varlığına akıl erdiremediği bir kadınla trenden inerken görünce bilseniz ne sevinmişti. Polislerden birini hemen üstüne salmış ve böylece Bay Fogg, Passepartout ve Bundelkund Racası'nın dul karısı, Yargıç Obadiah'ın önüne getirilmişti.

Ve Passepartout kendi derdine düşmemiş olsaydı, yargılama salonunun bir köşesinde, anlaşılması kolay bir ilgiyle davayı izleyen polis hafiyesini görebilecekti - tahmin edeceğiniz gibi, Bombay'a, Süveyş'e gelemeyen tutuklama belgesi, Kalküta'ya da gelmemişti daha.

O arada, yargıç Obadiah, Passepartout'nun söylememiş olmak için varını yoğunu vereceği lafları açık seçik bir itiraf saymıştı.

— Olayı kabul ediyor musunuz? dedi.

— Ediyoruz, diye karşılık verdi Bay Fogg, soğuk bir sesle.

— Bu duruma göre, diye devam etti yargıç, İngiliz yasaları Hint halklarının dinlerini korumak istediğinden ve Bay Passepartout, 20 Ekim günü, Bombay'daki Malebar-Hill tapınağının kutsal zeminini saygısız ayaklarıyla çiğnediğinden, yargı kurulumuz, adı geçen Passepartout'yu on beş gün hapis ile üç yüz sterlin para cezasına çarptırmıştır.

— Üç yüz sterlin mi? diye haykırdı hapis cezasını umursamayan Passepartout.

— Susunuz! diye bağırdı yazman, cıyak cıyak bir sesle.

— Ayrıca, diye ekledi Yargıç Obadiah, efendiyle uşak arasında suç ortaklığı bulunduğu konusunda elde somut kanıtlar olmamakla birlikte, bir efendi parayla yanında çalıştırdığı uşağının edim ve hareketlerinden sorumlu sayılacağından, mahkememiz adı geçen Phileas Fogg'u da tutuklamakta, sekiz gün hapis ile yüz elli sterlin para cezasına çarptırmaktadır. Yazman, öbür dava gelsin!

Fix, gizlendiği köşede, karşı konmaz bir sevinç duymaktaydı. Phileas Fogg'un Kalküta'da sekiz gün kalması, beklediği tutuklama belgesinin on kez gelmesi demekti.

Passepartout şaşkına dönmüştü. Bu ceza efendisini tümünden yıkıyordu. Yirmi bin sterlinlik bir bahis, tam bir alık gibi o lanet tapınağa girdiği için yitiriliyordu!

Phileas Fogg'sa, cezaya çarptırılan kendisi değilmiş gibi, kılını bile kıpırdatmamıştı. Yazman başka bir davaya geçeceği sırada ayağa kalktı ve:

— Kefalet akçesi yatırmak istiyorum, dedi.

— Hakkınızdır, diye karşılık verdi yargıç.

Fix'in sırtından soğuk terler boşandı, ama hemen kendini toparladı, çünkü yargıcın "Phileas Fogg'la uşağının yabancı oldukları göz önünde bulundurulur" her biri için bin sterlinlik kefalet akçesi biçtiğini işitmişti.

Böylece, cezasını çekmek istemezse, Bay Fogg'un tam iki bin sterlin ödemesi gerekecekti.

— Ödüyorum, dedi bizim soylu İngiliz.

Ve Passepartout'un elindeki çantadan bir deste gıcır gıcır para alıp yazmanın masasına bıraktı.

— Paranız, hapisten çıktığınız zaman geri verilecek, dedi yargıç, şimdilik, kefaletle serbestsiniz.

— Yürüyün, gidiyoruz, dedi Phileas Fogg uşağına.

— Bari pabuçlarımı versinler! diye bağırdı öfkesinden deliye dönen Passepartout.

Pabuçlarını verdiler.

— Amma da pahalı pabuçlar ha! diye mırıldandı. Teki bin sterline geliyor mübareklerin! Üstelik de ayağımı sıkıyorlar!

Kolu kanadı kırılan Passepartout, genç hanımı koluna takıp yürüyen Bay Fogg'un ardına düştü. Fix hâlâ hırsızının iki bin sterlin gibi korkunç bir parayı gözden çıkaramayacağını, sekiz gün hapis yatacağını sanıyordu. Bu yüzden, o da arkalarına takıldı.

Bay Fogg hemen bir araba tuttu, Bayan Auda, Passepartout ve kendisi bindiler. Fix başladı arkalarından koşmaya. Rıhtımlardan birinde durdular.

Seren direğine hareket bayrağını çekmiş olan *Rangoon* yarım mil kadar açıkta demirlemişti. Saat on birdi.

Bay Fogg'un daha bir saati vardı. Fix, onun arabadan indiğini, Bayan Auda ve uşağıyla birlikte sandallardan birine bindiğini gördü. Bunun üzerine, polis hafiyesi, hırsıyla ayağını yere vurdu. "Vay alçak herif vay! diye bağırdı, gidiyor! İki bin sterlini gık demeden gözden çıkardı! Tam bir hırsız gibi eliaçık hınzırın! Yoo, gerekirse dünyanın öbür ucuna dek izleyeceğim onu; ama bu gidişle, çaldığı paralar kısa bir süre sonra suyunu çekeceğe benzer!"

Polis hafiyesi böyle akıl yürütmekte haklıydı elbet. Phileas Fogg, Londra'dan çikalı beri, yol parası, ödöl, fil parası ve ceza olarak beş bin sterlinden fazla harcamıştı; dolayısıyla, hırsızı yakalayacak polis hafiyesine vaat edilen para da gittikçe azalmaktaydı.

XVI

FIX, ANLATILAN ŞEYLERDEN HİÇ AMA HİÇBİR ŞEY ANLAYAMIYOR

Hint Yarımadası ve Doğu Ülkeleri Denizyolları İşletmesi'nin Çin ve Japon denizlerinde çalıştırdığı gemilerden biri olan *Rangoon*, demir gövdeli, pervaneli, yüküyle birlikte bin yedi yüz yetmiş ton çeken, dört yüz beygir gücünde, buharlı bir tekneydi. Hızı *Mongolia*'ninkine eşitti, ama ondan daha az rahattı. Bu yüzden Bayan Auda, Bay Fogg'un dilediğı kadar rahat ettirilemedi. Neyse ki, topu topu üç bin beş yüz millik, yani on bir - on iki günlük, yolları vardı ve genç kadın da kılı kırk yaran bir yolcu değildi.

Yolculuğun ilk günleri, Bayan Auda, Phileas Fogg'la daha yakından tanıştı. Her fırsatta duyduğı büyük gönül borcunu belli ediyordu kendisine. Bizim soğuk beyzadeyse, hiç değilse dış görünüşüyle, buz gibi bir tavırla onu dinliyor, ne sesiyle, ne de el kol hareketleriyle en küçük bir heyecan belirtisi göstermiyordu. Genç kadının bir eksiğinin kalmamasına dikkat ediyor, belli saatlerde, konuşmaya değilse bile, onu dinlemeye geliyordu. Bayan Auda'ya karşı son derece kibar davranıyor, ama bunu, hareketleri buna göre ayarlanmış bir robot şaşmazlığıyla yapıyordu. Bayan Auda'nın kafası gereğinden fazla çalışmaktaydı, ama Passepartout ona efendisinin garipliğini anlatmıştı. Efendisini Dünya gezisine çıkararak bahisten söz etmişti. Bayan Auda bunları duyunca gülümsemişti; ancak, her Şeye rağmen, canını Phileas Fogg'a borçluydu ve ona ancak duyduğı büyük gönül borcu açısından bakabilmekteydi.

Bayan Auda, kılavuzun dokunaklı öyküsünü doğrulamıştı. Kendisi, gerçekten de, Hindistan'daki ırklar arasında birinci sırayı tutan Parsi ırkıandı. Birkaç Parsi tüccarı, pamuk ticaretiyle, Hindistan'ın en büyük varlıklarını elde etmişlerdi. Bunlardan Sir James Jejeebhoy, İngiliz Hükümeti'nce soylu kılınmıştı, Bayan Auda da, Bombay'da oturan bu zengin adamın akrabasıydı. Hong Kong'da da, işte bu adamın yeğenlerinden saygıdeğer Jejeeh'in yanına gitmeyi tasarlıyordu. Orada acaba nasıl

karşılancak, kendisine kucak açılacak mıydı? Şimdiden bir şey söyleyemezdi doğrusu. O bunları söyledikçe, Bay Fogg hiç kaygılanmamasını, her şeyin bir matematik sorusu gibi tıkr tıkr çözüleceğini tekrarlıyordu. Evet, matematik sorusu gibi!

Genç kadın, bu korkunç lafı anlıyor muydu acaba? Bilmiyoruz. Bildiğimiz bir şey varsa, “Himalayalar’daki kutsal göller kadar duru” gözlerini Bay Fogg’dan ayıramıyordu. Ancak, ceketinin düğmeleri her zamanki gibi sıkı sıkıya ilikli Bay Fogg, bu duru göle dalmaya yanaşmıyordu.

Rangoon’daki yolculuğun ilk bölümü harika geçti. Hava yumuşaktı. Denizcilerin “Bengal körfezinin derin kulaçları” adını taktıkları o koca körfezi rahatça geçtiler. Kısa bir süre sonra, takımadaların bağı olan Büyük-Andaman’la tanıştılar; bu adanın göbeğindeki, ilginç görünümlü, sekiz yüz metre yükseklikteki Saddle-Peak Dağı, denizciler için, ta uzaklardan seçilen bir işarettir.

Adanın epey yakınından geçtiler. Ama adada yaşayan vahşi Papua’ları göremediler. İnsanlık merdiveninin en son basamaklarında yer alan bu insancıklara, haksız yere, yamyam denmiştir.

Bu takımadaların genel görünümü harikaydı. Latanyalar, arek denen palmiyeler, bambu ağaçları, küçük Hindistan cevizi ağaçları, Hint meşeleri, dev gibi mimozalar, ağaçlaşmış eğrelti otları ilk planı kaplıyor, onların ardındaysa dağların oya gibi çizgisi göze çarpıyordu. Kıyıdaysa, Çin İmparatorluğu’nda belli başlı besinlerden sayılan salangan kuşları, hem de binlerce. Ancak, Andaman takımadalarının gözler önüne serdiği bu renkli görünüm çabucak geçip gitti ve *Rangoon*, Çin Denizi’nin giriş kapısı Malaga Boğazı’na doğru yollandı.

Bu arada, hiç istemeden böyle denizaşırı bir yolculuğa sürüklenen polis hafiyesi Fix ne yapıyordu acaba? Kalküta’da, dört gözle beklediği şu tutuklama belgesi gelirse hemen Hong Kong’a yollanmasını istemiş, Passepartout’ya gözükmeyen *Rangoon*’a binmişti ve limana varana dek gizlenebileceğini umuyordu. Çünkü kendisini hâlâ Bombay’da sanan Passepartout’yu kuşkulandırmadan orada bulunuşunu açıklayabilmesi olanaksızdı. Ancak, içinde buldukları durumun zorunlu sonucu olarak, bizim dürüst oğlanla yeniden karşılaştılar. ‘Nasıl’ mı diyeceksiniz? Az sonra göreceğiz nasıl olduğunu.

Bizim polis hafiyesinin bütün umudu, bütün arzusu bu işi Hong Kong’da bitirebilmeyi, çünkü gemi Singapur’da pek az kalacaktı. Dolayısıyla, hırsız Hong Kong’da yakalarsa yakalayacak, yoksa tümünden kaçıracaktı.

Gerçekten de, Hong Kong, izledikleri yol üzerindeki son İngiliz toprağıydı. Ondan sonra, Bay Fogg, Çin'e, Japonya'ya, ya da Amerika'ya sığınabilirdi artık. Ardından geldiğine kuşkusuz bulunmayan tutuklama belgesini Hong Kong'da ele geçirebilirse, Bay Fogg'u tutuklayıp kent polisine teslim edecekti. Ve peynir ekmek yer gibi yapacaktı bu işi. Hong Kong'dan sonraysa, basit bir tutuklama belgesi yetmezdi. Yabancı bir ülkede olacağı için, suçlunun resmen istenmesi gerekirdi. Ve alçak adam bütün bu gecikmelerden, ağırkanlılıklardan ve engellerden yararlanıp sıvıştırdı. Onun için, işi Hong Kong'da bitiremezse, bundan böyle başarıya ulaşabilmesi olasılığı büsbütün ortadan kalkmasa bile, iyice azalacaktı.

“Demek ki,” diye düşünüyordu Fix kamerasında geçirdiği bitmez tükenmez saatler boyunca, “ya tutuklama belgesi Hong Kong'a gelir ve ben adamımı tutuklarım; ya da gelmez, o zamansa, ne yapıp eder hareketini geciktiririm! Bombay'da elim böğrümde kaldı, Kalküta'da da öyle! Hong Kong'da da tutturamazsam, hapı yuttum demektir! Öyleyse her ne pahasına olursa olsun başarmalıyım, iyi ama bu yola başvurmak zorunda kalırsam, nasıl edip de hareketini geciktirmeli şu lanet Fogg'un?”

Fix, son çare olarak Passepartout'ya durumu açmaya, suç ortağı olmadığı halde, nasıl bir efendiye hizmet ettiğini anlatmaya karar vermişti. Bu açıklamadan sonra, suç ortağı sayılmaktan korkan Passepartout, hiç kuşkusuz, kendisinden yana çıkacaktı. Yalnız, bu da epey tehlikeli, ancak başka çare kalmayınca başvurulacak bir yoldu. Passepartout'nun efendisine söyleyeceği tek bir laf bütün işi yatırırđı.

Sizin anlayacağınız, polis hafiyesinin başı iyice dertteydi; ancak, Bayan Auda'nın da Phileas Fogg'la birlikte *Rangoon*'da oluşu yeni umut kapıları açtı kendisine.

Bu kadın da neyin nesiydi? Nasıl olmuş da Fogg'la tanışmıştı? Bombay'la Kalküta arasında karşılaşmışlardı herhalde. Ama yarımadanın neresinde olmuştu bu karşılaşma? Phileas Fogg'la bu genç hanımı biraraya getiren şey acaba salt rastlantı mıydı? Yoksa bizim soylu bey, sırf bu sevimli insanla buluşmak için mi Hindistan'ın içerlerine dalmıştı? Doğrusu ya, kadın da gerçekten sevimliydi! Fix, onu Kalküta'daki yargılama salonunda inceden inceye seyretmişti çünkü.

Polis hafiyesinin kafasının ne denli karıştığını tahmin ediyorsunuzdur sanırım. Kadının zorla kaçırılıp kaçırılmadığını düşünmeye bile başlamıştı. Evet, evet! Mutlaka öyle olmuştu. Bu düşünce iyiden iyiye yer etti bizim hafiyenin zihninde ve bundan yararlanmaya karar verdi. Kadın ister evli ister

bekâr olsun, mutlaka kaçırılmıştı ve Hong Kong’da bizim katmerli hırsızın başına öyle parayla falan da söküp atamayacağı bir çorap örülebilirdi.

Ayrıca, Rangoon’un Hong Kong’a varmasını beklemek de gereksizdi. Şu lanet Fogg’un, geminin birinden inip öbürüne binmek gibi kötü bir huyu vardı ve en küçük bir gecikme, kuşun elden uçmasına yol açabilirdi.

Bu duruma göre, İngiliz yetkililerini önceden haberdar etmek ve gemi rıhtıma yanaşmadan olayı bildirmek gerekiyordu. Gemi Singapur’da duracağı ve bu kentle Çin arasında telgraf bağlantısı bulunduğu için, haberi kolayca ulaştırabilirdi.

Bununla birlikte Fix harekete geçmezden önce bir kere de Passepartout’yla görüşmeyi uygun buldu. Bu oğlanı konuşturmanın hiç de güç olmadığını biliyordu; ayrıca, o güne dek oynadığı saklambaçtan vazgeçmeye de karar vermişti. Yitirilecek zamanı yoktu çünkü. Ekimin 30’uydu ve gemi, ertesi gün Singapur’a yanaşacaktı.

Böylece Fix, o gün kamarasından çıktı, büyük şaşkınlık gösterileriyle üstüne yürümek üzere Passepartout’yu aramaya koyuldu. Passepartout ön güvertede dolaşmaktaydı. Polis hafiyesi:

— Siz de *Rangoon*'dasınız ha! diyerek ona doğru seğirtti.

— Bay Fix, siz de mi gemidesiniz! diye karşılık verdi *Mongolia*'daki yolculuk arkadaşımı karşısında görünce büyük bir şaşkınlığa düşen Passepartout. Allah, Allah!

Sizi Bombay’da bırakıp Hong Kong yolunda buluyorum! Siz de mi Dünya gezisine çıktınız yoksa?

— Hayır, hayır, diye karşılık verdi Fix, Hong Kong’da kalmayı tasarlıyorum - hiç değilse iki gün.

— Yaa! dedi bir an için şaşırın Passepartout. İyi ama nasıl oldu da Kalküta’dan ayrılalı beri ortalıkta göremedim sizi?

— Vallahi, şey... rahatsızdım da, deniz tuttu azıcık... Kamaramdan ayrılamadım.. Bengal Körfezi, Hint Denizi kadar iyi gelmedi bana. Efendiniz, Bay Fogg nasıllar acaba?

— Turp gibi maşallah ve kronometre gibi ayarlı! Bir gün bile gecikmiş değil! Ah Bay Fix, sizin haberiniz yok, ama bir de genç hanım var şimdi yanımızda!

— Genç bir hanım mı? diye karşılık verdi arkadaşının ne demek istediğini anlamıyormuş numarası yapan polis hafiyesi.

Passepartout onu merakta bırakmayıp bütün öyküyü anlattı hemen. Bombay tapınağındaki olayı, iki bin sterline bir fil satın alışlarını, kurban törenini,

Auda'nın kaçırlılışını, Kalküta mahkemesinde hüküm giyişlerini ve kefaletle serbest bırakılışlarını aktardı. Öykünün son bölümünü bilen Fix, görünüşe göre öbür bölümlerden habersizdi ve Passepartout başlarından geçenleri, kendisini böylesine ilgiyle dinleyen bu çelebi insana, ballandıra ballandıra anlatıyordu.

— Sözü'n kısıası, efendiniz bu kadını Avrupa'ya götürmek niyetinde, öyle mi? diye sordu Fis.

— Ne gezer, Bay Fix, ne gezer! Hong Kong'un varlıklı tüccarlarından biri olan bir akrabasına bırakacağız.

— İş yok! diye düşündü hayal kırıklığını gizlemeye çalışan polis hafiyesi. Bir bardak cine ne dersiniz, Bay Passepartout?

— Hay hay, Bay Fix. *Rangoon*'da da bulduğumuza göre, bu olayı kutlamak için bir bardak cin az gelir!

XVII

SİNGAPUR'LA HONG KONG ARASINDA BİR SÜRÜ ŞEY OLUYOR

O günden sonra, Passepartout'yla polis hafiyesi sık sık buluştular, ama Fix artık ölçülü davrandı ve yol arkadaşını konuşurmaya çalışmadı. Bay Fogg'uyorsa bir-iki kez şöyle uzaktan görebildi, bizimki ya Bayan Auda'ya arkadaşlık ediyor, ya da değişmez alışkanlığı uyarınca *Rangoon*'un büyük salonunda whist oynuyordu.

Passepartout'ya gelince, Bay Fix'i ikinci kez efendisinin yoluna çıkaran rastlantıyı ciddi ciddi düşünmeye başlamıştı. Çünkü gerçekten, hiç değilse şaşırtıcı bir rastlantıydı bu. Süveyş'te rastladığımız, sizinle birlikte *Mongolia*'ya binen, orada kalacağını söyleyerek Bombay'da gemiden inen, ama sonra *Rangoon*'la Hong Kong'a giderken yeniden karşınıza çıkan, kısacası Bay Fogg'u adım adım izleyen bu pek sevimli, pek kibar adam üzerinde durulmaya değerdi doğrusu. Çok garip bir rastlantıydı bu. Kimin ardındaydı bu Fix?

Passepartout -gözü gibi sakladığı- süslü çarıklarına bahse girerdi ki, Fix, Hong Kong'dan kendileriyle birlikte, hatta aynı gemiyle ayrılacaktı.

Passepartout böyle yüz yıl düşünse, polis hafiyesinin görevini tahmin edemezdi. Phileas Fogg'un, Dünya çevresinde, tıpkı bir hırsız gibi "izlendiğini" aklının köşesinden geçiremezdi. Ama her şeye bir açıklama bulmak insanın yaratılışında olduğundan, Passepartout da ansızın zihninde çakan bir şimşekle, Fix'in gemide bulunuşunu kendine göre yorumlayıverdi ve yorumu aslında gerçekten de epey geçerliydi. Passepartout'ya göre Fix, Bay Fogg'un ardına, gezinin önceden çizilen programa uygun olarak, Dünya çevresinde yapılıp yapılmadığını denetlemek isteyen Reform-Kulüp'teki arkadaşları tarafından takılmıştı.

"Tamam, tamam!" diye söyleniyordu bu dürüst oğlan, görüşünün keskinliğiyle de övünerek. "Kulüp üyesi beylerin ardımıza taktığı bir casus bu! Ama çok ayıp doğrusu! Bay Fogg gibi doğru, onurlu bir insana karşı hiç

yakışmıyor! Böyle bir adamın ardına hafiyeye takmak ha! Ah, pek sayın baylar, pahalıya ödeyeceksiniz bu saygısızlığınızı!”

Buluşunun sevinciyle kendinden geçen Passepartout, bahse tuttuğu insanların gösterdiği güvensizlikten ötürü haklı olarak incinecek efendisi üzülmesin diye ona hiç bir şey söylememeye karar verdi. Bununla birlikte, ilk fırsatta, çaktırmadan Fix’le dalga geçmeyi de kararlaştırdı.

30 Ekim Çarşamba günü, öğleden sonra, *Rangoon*, Malaga yarımadasıyla Sumatra’yı birbirinden ayıran Malaga Boğazı’nı dönüyordu. Alabildiğine sarp, ama bir o kadar da güzel adacıklar, Sumatra adasını görmelerine engel oluyordu.

Ertesi gün, sabah dörtte, *Rangoon*, tarifeye göre altı saat erken, kömür almak üzere Singapur’a yanaşıyordu.

Phileas Fogg kazanılan zamanı çizelgesine işledi, sonra Bayan Auda kentte şöyle bir - iki saat dolaşmak istediğinden, alışkanlığının tersine, karaya çıktı.

Fogg’un bu davranışını kuşkuyla karşılayan Fix, çaktırmadan artlarına düştü. Fix’in çevirdiği dolaplara kıs kıs gülen Passepartout’ysa, her zamanki gibi alışverişe çıktı.

Singapur adası ne fazla büyük, ne de pek öyle ahım şahımdır. Dağı, yani ufku kaplayan ovası yoktur. Bununla birlikte, ince uzun, sevimli bir adacıktır. İp gibi yollarla bölünmüş kocaman bir parkı andırır. Yeni Zelanda’dan getirilmiş yağız atların çektiği güzel bir araba, Bayan Auda’yla Phileas Fogg’u alıp gür yapraklı, kocaman gövdeli palmiyeler, karanfil ağaçları arasına daldırdı, bildiğimiz karanfil, bu ağacın tohumudur. Burada, Avrupa’daki dikenli çitlerin yerini armut ağaçları almıştı; gösterişli eğrelti otları, sagu ağaçları bu tropikal bölgeye çok değişik bir görünüm kazandırıyor, cilalı yapraklı Hindistan cevizi ağaçları ortalığa insanın genzini yakan bir koku salıyorlardı. Kıyıya yakın ormanlarda şaklaban suratlı, oyuncu maymun sürüleri, daha içerlerdeki vahşi bölgelerdeyse kaplanlar kol geziyordu. Böylesine küçük bir adada bu etobur hayvanların kökünün kazınmamış olmasına şaşacak kimselere, kaplanların boğazı yüzerek geçip Malaga’dan geldiklerini söyleyebiliriz.

Bayan Auda’yla arkadaşı -ki hiç bir şey görmeden, üstünkörü çevresine bakınmakla yetiniyordu- iki saat dolaştıktan sonra kente döndüler; burası, sevimli bahçelerle çevrili, ağır ve basık evli bir kentti, bahçelerde dünyanın en güzel meyveleri, ananaslar, mangustanlar yetişmekteydi.

Saat onda, gemiye döndüler, bir araba tutup artlarına düşmek zorunda kalan polis hafiyesince izlendiklerini akıllarına bile getirmemişlerdi.

Passepartout onları *Rangoon*'un güvertesinde bekliyordu. Oğlancık, orta boy elma büyüklüğünde, birkaç düzine mangustan satın almıştı; dıştan koyu kahve, içiyse kan kırmızı olan bu meyvenin ortasındaki beyaz çekirdek ağzınıza aldınız mı erir ve midesine düşkün kişilere doyulmaz bir tat verir.

Passepartout getirip onları büyük bir zevkle Bayan Auda'ya sundu, o da gülerek kendisine teşekkür etti.

Saat on birde, kömürünü alan *Rangoon* palamarları çözüyor, birkaç saat sonraysa yolcular, dünyanın en güzel kaplanlarını barındıran Malaga ormanlarını ve yüce dağlarını göremez oluyordular.

Çin kıyılarından ayrı minicik bir ada olan ve İngiliz egemenliğinde bulunan Hong Kong'la Singapur arası aşağı yukarı bin üç yüz mildir. Phileas Fogg, 6 Kasım'da Japonya'nın belli başlı limanlarından Yokohama'ya hareket edecek gemiye yetişebilmek için, bu yolu en çok altı günde almak istiyordu.

Rangoon iyice yüklüydü. Singapur'da, çoğu ikinci mevkiye yerleşen Hintli, Seylanlı, Çinli, Malezyalı, Portekizli bir sürü yeni yolcu binmişti.

O güne dek güzel giden hava, ayın son dördünde bozuverdi. Deniz kabardı. Rüzgâr fırtına biçimini aldı, ama güney-doğudan estiği için geminin hızını kesmiyordu. Rüzgâr uygun olduğu zaman, kaptan yelkenleri de açtırıyordu. İyice yükünü almış bulunan *Rangoon*, çoğunlukla gabya ve mizana yelkenleriyle yol aldı ve gerek buhar kazanlarının, gerekse yelkenlerin etkisiyle hızı arttı. Böylece, Annam ve Koşinşin kıyılarını epey ter dökerek, adeta bıçak sırtında yürür gibi geçtiler.

Ama suç denizden çok *Rangoon*'daydı, çoğu hastalanıp yatağa serilen yolcular yorgunluklarının sorumluluğunu gemiye yüklediler.

Gerçekten de, Çin Denizi'nde çalışan Hint Yarımadası Denizyolları İşletmesi gemilerinde önemli bir yapı kusuru vardır. Su altı kesimleri iyi hesaplanmadığı için, kabaran denize dayanamazlar. Su altında kalan, dalgaların erişemeyeceği kesimleri yetersizdir. Denizci ağzıyla söylersek, fazla "batık"tırlar, dolayısıyla, yandan gelen bir - iki dalga yollarını sapıttırmaya yeter. Sizin anlayacağınız, bu gemiler -motor ve suyun pompalanması yönünden değilse bile, yapı bakımından- Fransız Denizyolları İşletmesi'nin İmparatoriçe ya da Kamboç gibi gemilerinden geridir. Mühendislerin yaptıkları hesaplara göre, Fransız gemileri ancak ağız ağıza su dolunca battıkları halde, Hint Yarımadası İşletmesi'nin Gologonda, Kore ya da *Rangoon*'u ağırlıklarının altında biri suyla dibi boylayabilir.

Bu yüzden, kötü havada son derece tedbirli davranmak gerekiyordu. Zaman zaman hızı alabildiğine kesip geminin burnunu dalgalara vermek zorunda

kalıyorlardı. Böylece yitirdikleri zaman Phileas Fogg'u hiç mi hiç etkilemiyor, buna karşılık, Passepartout müthiş sinirleniyordu. O vakit hemen kaptanı, makineciyi, işletmeyi suçluyor, beceremeyecekleri işlere girişip yolcu taşımaya kalkışanları cehennem dibine gönderiyordu. Onun bu sabırsızlığında, evde kendi hesabına yanmakta olan havagazı lambasının da büyük payı vardı herhalde.

— Hong Kong'a bir an önce varmak istiyorsunuz galiba? diye sordu bir gün polis hafiyesi.

— Evet, bir an önce! diye karşılık verdi Passepartout.

— Bay Fogg'un Yokohama postasına yetişmek üzere sabırsızlandığınızı mı sanıyorsunuz?

— Hem de nasıl.

— Demek ki, şimdi artık bu Dünya gezisine siz de inanıyorsunuz?

— Yüzde yüz. Ya siz, Bay Fix?

— Ben mi? Hayır, inanmıyorum!

— Sizi gidi dalgacı sizi! diye karşılık verdi Passepartout, çapkın çapkın göz kırparak.

Bu laf bizim polis hafiyesini düşüncelere saldı. Nedendir bilinmez, bu sıfat işkillendirdi onu. Fransız, kim olduğunu sezmiş miydi acaba? Çünkü kafası hiç durmadan çalışıyordu hınzırın, iyi ama kendisinden başka kimsenin bilmediği polis hafiyeliğini Passepartout nereden öğrenebilirdi? Yalnız, kendisiyle böyle konuştuğuna göre, Passepartout'nun bir art düşüncesi olmalıydı.

Hatta bizim yiğit delikanlı, başka bir gün, kendini tutamayıp daha da ileri gitti.

— Ee, Bay Fix, diye sordu kurnaz kurnaz sırtarak, Hong Kong'a gelince sizden ayrılma talihsizliğine uğrayacak mıyız acaba?

— Şey, bilmem ki!., diye karşılık verdi epeyce telaşlanan Fix. Bakarsınız...

— Ah! dedi Passepartout. Bizimle gelseniz, ne çok sevinirdim! Hem, sizin gibi bir işletme memuru yarı yoldan dönmez ki canım! Bombay'a kadar geliyordunuz, bakın şimdi Çin'desiniz! Amerika nah şuracıkta, Amerika'yla Avrupa arasınca iki adım!

Fix, dikkatle karşısındakinin suratına bakıyordu; dünyanın en sevimli yüzüyle karşı karşıya olduğundan, Passepartout'nun şakasına onunla birlikte gülmekten başka çare bulamadı. Ama bizimki o gün kıvamındaydı, işi bu kadarla da bırakmayıp, "Nasıl, iyi para getiriyor mu sizin uğraş?" diye sordu.

— Fena sayılmaz, diye karşılık verdi Fix hiç istifini bozmadan, işin de iyisi var, kötüsü var elbet. Ancak, tahmin edeceğiniz gibi, kendi kesemden

yolculuk etmiyorum!

— Ooo! Buna hiç kuşku yok işte! diye bağırdı kocaman bir kahkaha savuran Passepartout.

Konuşma bilince Fix odasına çekildi ve düşünmeye başladı. Kimliğinin ortaya çıkarıldığına kuşku yoktu. Fransız, şöyle ya da böyle, kendisinin bir hafiyeye olduğunu çakmıştı. Yalnız, kimin hesabına çalıştığını da bulmuş muydu acaba? Oynadığı rol neydi? Efendisinin suç ortağı mıydı, değil miydi? Çevirdiği dolap sezilmiş, dolayısıyla iş tümenden yatmış mıydı? Bizim polis hafiyesi, böylece, kimi zaman her şeye bitmiş gözüyle bakarak, kimi zaman Fogg'un durumdan haberi olmadığını umarak, kısacası tam bir kararsızlık içinde birkaç saat geçirdi.

Derken zihnindeki kargaşa yatıştı, Passepartout'ya karşı açık oynamaya karar verdi. Hong Kong'da uygun koşulları bulamazsa, Fogg'u tutuklayamaz da adam İngiliz topraklarından uzaklaşmaya kalkarsa, gidip Passepartout'yla konuşacaktı. Uşak ya efendisinin suç ortağıydı -ki o zaman Fogg her şeyi biliyor demektir ve bu iş tümenden yatardı- ya da hırsızlıkla hiç ilişkisi yoktu, dolayısıyla hırsız kendisine teslim ederdi.

Bizim iki ahbap çavuşun durumu buydu işte; Phileas Fogg'sa, bütün bunların üstünde, kendi dünyasında yaşamaktaydı. Çevresinde dönen uydulara aldırmadan, Dünya çevresindeki gezisine tam bir akılcı gibi devam ediyordu.

Oysa -yine gök bilimcilerin terimleriyle söylersek- yanında yöresinde, bizim soylu beyin yüreğinde sarsıntılara yol açabilecek bazı ters uydular dolaşmaktaydı. Ama hayır, hayır! Bayan Auda'nın çekiciliği, Passepartout'yu hayretler içinde bırakarak, en küçük bir etki yaratmıyordu ve birtakım düzen bozulmaları varsa bile, bunlar, Uranüs'ün yörüngesinde saptanan ve Neptün'ün keşfine yol açan sapmalardan çok daha zor yakalanabilirdi.

Evet! Genç kadının gözlerinde efendisine duyulan büyük gönül borcunu okuyan Passepartout için bu durum sürekli bir şaşkınlık konusuydu! Kuşkuya yer yoktu canım! Phileas Fogg'un bir aşık değil, bir çelebi yüreği vardı! Bu Dünya gezisinin kendisine açacağı kapılarıysa hiç mi hiç düşündüğü yoktu.

Passepartout'ysa heyecanından durduğu yerde duramıyordu. Bir gün, "makine dairesi"nin korkuluğuna dayanmış, geminin öne arkaya sallanması sırasında uskurun su dışında kalmasıyla zangır zangır titremeye başlayan güçlü makineleri seyrediyordu. Buhar, o vakit supaplardan fişkırıyordu; bunu gören Passepartout'cuk öfkesinden deliye döndü.

— Yeterince ağır değil bu supaplar be! diye bağırdı. Kaplumbağa gibi yol

alıyoruz! Ah bu İngilizler, ah! Altımızdaki Amerikan gemisi olsaydı, supalarını atma pahasına, bunun iki katı hızla giderdik!

XVIII

PHILEAS FOGG, PASSEPARTOUT VE FIX AYRI AYRI KENDİ İŞLERİNİN ARDINDA KOŞUYORLAR

Yolculuğun son günleri hava kötü gitti. Rüzgâr azdıkça azdı. Kuzey-batıya çöreklenip geminin hızını kesti. Oturaksız bir gemi olan *Rangoon* sallandı da sallandı ve yolcular rüzgârın açık denizden koparıp getirdiği, insanı canından bezdiren bu dalgalara haklı olarak kızdılar.

Hele 3-4 Kasım günleri rüzgâr tam bir fırtına biçimini aldı. Bora, denizin altını üstüne getirdi. *Rangoon* yarım gün, dalgalarla baş edebilmek için hızını kesip burnunu rüzgâra vermek zorunda kaldı. Bütün yelkenler indirilip sımsıkı bağlandığı halde, geminin güvertesindeki nesnelere fırtınada acı acı ıslık çalmaktaydı.

Tahmin edileceği üzere, gemi iyiden iyiye yavaşladı, bu gidişle Hong Kong'a en az yirmi dört saat gecikmeyle varabilecek, fırtına düzelmezse, bu daha da artacaktı.

Phileas Fogg düpedüz kendisiyle inatlaşıyormuşa benzeyen bu azgın denizi her zamanki soğukkanlılığıyla izlemekteydi. Kaşları bir an bile çatılmadı. Oysa yirmi dört saatlik gecikme, Yokohama'dan kalkan gemiyi kaçırıp yolculuğunu tehlikeye düşürebilirdi. Ama bu sinirsiz adam ne sabırsızlanıyor, ne de üzülüyordu. Bu fırtına bile programında vardı, önceden tahmin edilmişti sanki. Yol arkadaşıyla kötü hava hakkında hoşbeş eden Bayan Auda, onu eskisi kadar sakin buldu.

Fix ise işleri öyle görmüyordu. Tam tersine. Fırtına hoşuna gidiyordu. Hatta *Rangoon* fırtınadan yılıp geri dönse, bayram ederdi. Gecikmelerine bayılıyordu, çünkü böylece Bay Fogg, Hong Kong'da birkaç gün beklemek zorunda kalacaktı. Gökyüzü en sonunda bora ve fırtınalarıyla kendisinden yana çıkıyordu. Azıcık hastalanmıştı, ama ne önemi vardı! Bulanık midesiyle uğraşmıyor, deniz tutmasıyla kıvrılırken sevinçten içi içine sığmıyordu.

Passepartout'ya gelince, bu kötü havaya nasıl yalansız dolansız kızdığını

tahmin edersiniz sanırım. O ana dek her şey yolunda gitmişti! Yer gök efendisinin buyruğundaydı sanki. Deniz yolları da, demir yolları da ona ayak uyduruyordu. Rüzgârla buhar el ele verip yolculuğunu kolaylaştırmıştı. Yoksa bütün o güzel rastlantıların faturasını ödeme saati mi gelip çatmıştı? Tutuşulan bahsin yirmi bin sterlini kendi cebinden çıkacakmış gibi, Passepartout yaşamaz olmuştu. Fırtına onu çileden çıkarıyor, sağanak cinlerini tepesine topluyordu, elinden gelse, bu söz dinlemez denizi bir temiz pataklardı! Zavallıcık!

Bu arada Fix, duyduğu sevinci ondan gizledi, iyi de etti, çünkü Passepartout onun bu gizli sevincini sezse, Fix'in hali duman olurdu herhalde.

Passepartout fırtına süresince *Rangoon'un* güvertesinden ayrılmadı. Aşağıda kalamazdı çünkü; seren direğine tırmanıyor, bir maymun çevikliğiyle her işe koşup tayfaları şaşırtıyordu. Onun bu telaşını görüp gülmekten kendilerini alamayan kaptanı, gemi subaylarını ya da tayfaları belki yüz kere sorguya çekti. Passepartout, fırtınanın ne kadar süreceğini öğrenmek istiyordu ille. O vakit kendisini, yükselmek bilmeyen barometreye yolluyorlardı. Passepartout aygıtı alıp sallıyor, ama ne bu, ne de sorumsuz aygıtı savurduğu küfürler bir işe yaramıyordu.

Sonunda fırtına dindi. 4 Kasım günü deniz yatıştı. Rüzgâr iki çeyrek güneye kayıp sakinleşti.

Passepartout havayla barıştı. Gabya yelkeniyle alt yelkenler açıldı ve *Rangoon* tam hızla yola koyuldu.

Ama yitirilen zamanı kazanmak olanaksızdı. Gecikmeyi sineye çekmek gerekiyordu, kara ancak 6 Kasım günü saat beşte gözüktü. Phileas Fogg yol çizelgesinde geminin varışını 5 Kasım diye işaretlemişti. Oysa ayın 6'sında varıyorlardı limana. Demek ki yirmi dört saat gecikmişlerdi dolayısıyla Yokohama'ya giden gemiyi mutlaka kaçıracaktı.

Saat altıda kılavuz kaptan gelip *Rangoon'un* kaptan köşküne kuruldu, gemiyi alıp dar boğazlardan geçirecek, Hong Kong limanına yanaştıracaktı.

Passepartout bu adamı sorguya çekmek, ona Yokohama postasının hareket edip etmediğini sormak için yanıp tutuşuyordu. Ama son ana dek bir umut kırıntısı saklayabilmek için bunu yapmaya cesaret edemiyordu. Kaygısını Fix'e açmış, beriki de -tilki gibi kurnaz bakışlarla- onu avutmaya çalışmış, Bay Fogg'un bir sonraki gemiye binmekle bir şey yitirmeyeceğini söylemişti. Buysa, Passepartout'yu çılgına çeviriyordu.

Passepartout kılavuz kaptanı sorguya çekemediyse de, Bay Fogg cebindeki Bradshaw tarifesine bir göz attıktan sonra, adama gidip her zamanki sakinliğiyle Hong Kong-Yokohama seferini yapan geminin hareket edip

etmediğini sormuştu.

— Yarın, şafakta hareket edecek, diye karşılık verdi kılavuz kaptan.

— Yaa! dedi Bay Fogg, en küçük bir şaşkınlık belirtisi göstermeden.

O sırada yanlarında bulunan Passepartout kendini tutmasa, kılavuz kaptanın boynuna sarılacak, Fix'se, elinden gelse, bu boynu koparacaktı.

— Geminin adı ne acaba? diye sordu Bay Fogg.

— *Carnatic*, diye karşılık verdi kılavuz kaptan.

— Dün yola çıkması gerekmiyor muydu?

— Evet, efendim, kazanlarından birinin onarılması gerekti, dolayısıyla hareket yarına kaldı.

— Teşekkür ederim, diye karşılık verdi Bay Fogg, sonra her zamanki sakin yürüyüşüyle *Rangoon*'un salonuna indi.

O gider gitmez, Passepartout kılavuz kaptanın eline sarılıp sertçe sıktı, “Yaşayın, Kılavuz Kaptan, siz bir aslansınız!” dedi.

Kılavuz kaptan, sorularına verdiği karşılıkların neden böyle dostça karşılandığını hiç bir zaman öğrenemedi elbet. Bir düdük sesi üzerine kaptan köşküne çıktı ve Hong Kong limanını dolduran balıkçı kayıkları, yelkenliler, tankalar arasından gemiyi rıhtıma yöneltti.

Saat birde *Rangoon* rıhtımdaydı. Yolcular karaya çıkıyordu.

Doğrusunu söylemek gerekirse, talih bu sefer de Phileas Fogg'a gülmüştü. Kazan onarımı olmasa, *Carnatic* 5 Kasım'da yola çıkacak, Japonya yolcuları ikinci sefer için tam sekiz gün beklemek zorunda kalacaktı. Gerçi Bay Fogg şimdi de yirmi dört saat gecikmiş durumdaydı, ama bu gecikme yolculuğun geri kalan yanını pek etkilemeyecekti.

Gerçekten de, Yokohama'dan San Francisco'ya hareket edecek buharlı gemi, Hong Kong'dan geleni bekler, bu gelmeden öbürü hareket etmezdi. Şimdilik yirmi dört saatlik bir gecikme vardı, ama daha sonraki yirmi iki günlük yolculuk sırasında bunu kolayca kapatabilirlerdi. Böylece, Phileas Fogg, Londra'dan hareketinden otuz beş gün sonra, şu yirmi dört saatlik gecikmenin dışında, tam programına uygun durumdaydı.

Carnatic ertesi gün saat beşte hareket edeceğinden, Bay Fogg'un önünde, işleriyle, daha doğrusu 'Bayan Auda'nın işleriyle ilgilenebilmek için tam on altı saat vakit vardı. Gemi rıhtıma yanaşınca kolunu genç kadına uzattı, bir tahtirevana götürdü.

Tahtirevanı taşıyan adamlara iyi bir otel sordu, onlar da Kulüp Oteli'ni salık verdiler. Önde tahtirevan, arkada Passepartout yola koyuldular, yirmi dakika sonra oteldeydiler.

Genç kadına bir daire tutuldu, Phileas Fogg hiç bir eksiğinin kalmamasına dikkat etti. Sonra, Bayan Auda'ya, kendisini teslim edeceği Hong Kong'lu akrabasını aramaya çıkacağını söyledi. Bu arada, hanımın yalnız kalmaması için, Passepartout'ya otelden ayrılmamasını buyurdu.

Bizim soylu bey tahtirevanla borsaya gitti. Orada, kentin en zengin tüccarlarından olan saygıdeğer Jejeeh'i tanırlardı mutlaka.

Nitekim, Bay Fogg'un sorguya çektiği simsar Parsi tüccarı tanıyordu. Ama adam iki yıldır Çin'de değildi. Yükünü tuttuktan sonra, Avrupa'ya -galiba Hollanda'ya- yerleşmişti, çünkü başlangıçta ticaretinin büyük bölümünü bu ülkeyle yapmıştı.

Phileas Fogg, Kulüp Oteli'ne döndü. Bayan Auda'dan izin isteyip odasına gitti ve sözü uzatmadan, saygıdeğer Jejeeh'in Hong Kong'da bulunmadığını, galiba Hollanda'ya yerleştiğini anlattı.

Bayan Auda ilkin hiç bir şey demedi. Elini alnında gezdirip biraz düşündü. Sonra, o tatlı sesiyle :

— Ne yapayım şimdi ben, Bay Fogg? dedi.

— Çok basit, diye karşılık verdi bizim beyzade. Avrupa'ya dönün.

— İyi ama iyi niyetinizi kötüye...

— Hiç bir şeyi kötüye kullanmıyorsunuz, varlığınız programımı aksatmaz...

Passepartout?

— Buyrun efendim? diye karşılık verdi Passepartout.

— *Carnatic*'e gidip üç kamara tutun.

Yolculuğa pek çok beğendiği genç kadınla birlikte devam edeceğine sevinen Passepartout hemen Kulüp Oteli'nden ayrıldı.

XIX

PASSEPARTOUT'NUN EFENDİSİYLE İYİDEN İYİYE İLGİLENİŞİ VE BUNUN DOĞURDUĞU SONUÇLAR

Hong Kong, 1842 Nanking anlaşmasıyla İngiltere'ye verilen bir adacıktır. Büyük Britanya'nın üstün sömürgecilik yeteneği burada, birkaç yılda, önemli bir kentle Victoria limanını kurmuştur. Bu adacık, Kanton Irmağı'nın ağzında, nehrin öbür kıyısına kurulmuş bulunan Portekiz kenti Makao'nun altmış mil uzağındadır. Hong Kong ticari savaşta Makao'yu yenecekti elbet, nitekim Çin akarsu ulaşımının büyük kesimi şimdi İngiliz kentinden yapılmaktadır.

Yükleme-boşaltma iskeleleri, hastaneler, rıhtımlar, ambarlar. Gotik tarzı katedral, "Vali Konağı", asfalt kaplı yollar, insanda, Kent ya da Surrey kontluklarından bir ticaret kentinin yerküreyi delip tam karşı tarafa rastlayan Çin'de su yüzüne çıktığı izlenimini uyandırmaktadır.

Passepartout elleri cebinde, Güneş İmparatorluğu'nda hâlâ kullanılmakta olan tahtirevanlara, tenteli el arabalarına, yollarda koşuşan Çinli, Japon ve Avrupalı insan kalabalığına bakarak Victoria limanına indi. Bizim ağırbaşlı oğlan kendini Bombay'da, Kalküta'da ya da Singapur'da sanıyordu. Böyledir işte, dünyanın dört bir yanında İngiliz kentlerine rastlar insan.

Passepartout, Victoria limanına vardı. Kanton Irmağı'nın ağzına kurulmuş limanda karınca gibi gemi kaynamaktaydı, İngiliz'i, Fransız'ı, Amerikalısı, Hollandalısı, savaş ya da ticaret gemisi, Çin ya da Japon gemileri, yelkenliler, sempanlar, tankalar ve suyun yüzünü kaplayan eğlence kayıkları...

Passepartout dolaşırken, sarı giysili, yaşlı mı yaşlı birtakım yerlilere rastladı. "Çinli gibi" tıraş olmak için girdiği berber dükkânında, yerli Figaro, eli ayağı düzgün İngilizcesiyle bu adamların en az seksen yaşında olduklarını ve imparatorluk rengi sayılan sarı kumaştan giysilere hak kazandıklarını öğretti kendisine. Nedendir bilinmez, Passepartout bayıldı bu işe.

Tıraş olduktan sonra, *Carnatic*'in yanaştığı rıhtıma gitti, orada beş aşağı beş yukarı dolaşan Fix'le karşılaştı ve hiç şaşmadı. Polis hafiyesinin

suratından düşen bin parçaydı.

“Güzeel!” dedi Passepartout kendi kendine, “Reform-Kulüp üyesi beylerin işi iyi gitmiyor besbelli!”

Ve suratının asıklığını görmezlikten gelerek, neşeli bir tavırla Fix’in yanına gitti.

Bizim hafiyeyse, yakasını bırakmayan tersliğe lanetler yağdırmakta haklıydı doğrusu. Tutuklama belgesi ortalarda yoktu! Ardından geldiğine ve ancak burada birkaç gün oyalanırsa eline geçeceğine kuşku yoktu. Beri yandan, Hong Kong yol üzerindeki son İngiliz kenti olduğundan, onu burada tutamazsa, Bay Fogg’u kesinlikle elinden kaçıracaktı.

— Ee, Bay Fix, bizimle Amerika’ya geliyor musunuz bakalım? diye sordu Passepartout.

— Evet, geliyorum, diye karşılık verdi Fix dişlerinin arasından.

— Yok canım! diye haykırdı Passepartout bir kahkaha patlattıktan sonra. Bizden ayrılamayacağınızı biliyordum, zaten! Hadi gelin de yer ayırtalım!

Birlikte deniz yolları yazıhanesine girip dört kişilik yer ayırttılar. Bilet satan memur, *Carnatic*’in onarımının sona erdiğini, önceden kararlaştırıldığı üzere ertesi sabah değil, hemen o akşam sekizde yola çıkacağını haber verdi.

“Çok iyi!” diye karşılık verdi Passepartout, “efendimin işine yarayacak bu. Hemen gidip haber vereyim.”

İşte o anda, Fix beklenmedik bir karar aldı. Passepartout’ya her şeyi olduğu gibi anlatacaktı. Phileas Fogg’u birkaç gün Hong Kong’da alıkoymanın biricik yolu belki de buydu.

Yazıhaneden çıkınca Fix, yol arkadaşına meyhanelerden birinde boğazlarını ıslatmayı önerdi. Passepartout’un vakti vardı. Fix’in çağrısını kabul etti.

Hemen rıhtıma bakan bir meyhane vardı. Görünüşü de çok çekiciydi. Girdiler. Burası güzel süslenmiş geniş bir salondu, dipte bol yastıklı bir kamp yatağı göze çarpıyordu. Üstünde de uyuyan birtakım adamlar.

Otuza yakın müşteri, salondaki hasır masaların başına çökmüştü. Kimisi İngiliz birası, ale ya da parter içiyor, kimisi de cin, brandy gibi alkollü içkiler. Ayrıca çoğu, içlerine tıka basa gül sulu afyon doldurulmuş uzun, kırmızı toprak pipoları tütürmekteydiler. Ara sıra, afyon içenlerden biri kendini tutamayıp masanın altına kayıyor, meyhanede çalışan oğlanlar adamı bacaklarından ve kafasından yakalayıp kocaman yatağa, afyonkeşlerden birinin yanına uzatıyorlardı. Böyle kendinden geçmiş yirmiye yakın afyonkeş vardı yatağın üstünde.

Fix'le Passepartout, İngiliz tüccarlarının yılda yüz altmış milyon franklık afyon sattığı o bir deri bir kemik kalmış, alık, yoksul, mankafa insanların devam ettiği afyonevlerinden birine girdiklerini anladılar! İnsan yaratılışının en öldürücü kusurlarından birine yaslanarak kazanılan milyonlar!

Çin hükümeti sert yasalarla bunun önünü almak istemiş, ama başa çıkamamıştı. Afyonu ilkin yalnız varlıklı sınıf kullanırken, sonradan bu iş alt tabakalara da bulaşmış ve bundan böyle kıyımın önü alınamamıştı. Ülkenin dört bir yanında, özellikle Orta İmparatorluk'ta afyon içilmektedir. Kadın erkek herkes bu kötü tutkuya kapılmakta ve korkunç mide sancıları çekmedikçe, bu öldürücü dumandan vazgeçmemektedirler. Büyük tiryakiler günde böyle yedi sekiz pipo içer, beş yılda göçer giderler.

Fix'le Passepartout da işte, serinlemek üzere, Hong-Kong'un dört bir yanı kaplayan bu afyon evlerinden birine dalmışlardı. Passepartout'un parası yoktu, ama zamanı ve yeri gelince karşılığını vermek üzere, yol arkadaşının "nazik çağrısını" seve seve kabul etmişti.

İki şişe porto ısmarladılar, Fransız hemen şişelere sarıldı, Fix'se yavaş gidiyor, dikkatle arkadaşını gözlüyordu. Şundan bundan, özellikle Fix'in *Carnatic'e* binme konusundaki eşsiz fikrinden söz ettiler. Söz gemiye gelince, şişeler de hızla boşaldığından, Passepartout, efendisine hareket saatini öne alındığını haber vermek üzere ayağa kalktı.

Fix koluna yapıştı.

— Bir saniye, dedi.

— Ne istiyorsunuz, Bay Fix?

— Ciddi şeyler konuşmak istiyorum sizinle.

— Ciddi şeyler mi! diye bağırdı bardağındaki birkaç damla şarabı da yuvarlayan Passepartout. Yarın konuşuruz canım. Bugün vaktim yok.

— Oturun, diye karşılık verdi Fix. Efendiniz söz konusu!

Bu sözü duyan Passepartout dikkatle karşısındakine baktı.

Fix'in yüzünde garip bir anlatım vardı. Oturdu.

— Nedir bana söylemek istediğiniz? diye sordu.

Fix elini arkadaşının koluna koydu, sesini alçaltıp:

— Kim olduğumu keşfettiniz mi? diye sordu.

— Elbette! dedi Passepartout sırtarak.

— Öyleyse, her şeyi itiraf edeyim size...

— Bütün bildiklerimden sonra mı, dostum! Eh, pek iç açıcı bir iş sayılmaz bu! Neyse, anlatın bakalım. Yalnız, şu kadarını söylememe izin verin, sizin o beyler boşu boşuna masrafa giriyorlar!

— Boşu boşuna mı! dedi Fix. Düşünmeden laf ediyorsunuz! Söz konusu miktarı bilmiyorsunuz besbelli!

— Yoo, biliyorum, diye karşılık verdi Passepartout. Yirmi bin sterlin!

— Elli beş bin! diye düzeltti Fix, Fransız'ın elini sıkarak.

— Nee? diye bağırdı Passepartout, Bay Fogg böyle bir şeye cesaret etti ha!.. Elli beş bin sterlin!.. Öyleyse, bir saniye bile yitirmeye gelmez, diye ekledi ayağa fırlarken.

— Elli beş bin sterlin! diye devam etti Fix ve yeni bir şişe brandy getirttikten sonra, Passepartout'yu oturmaya zorladı. Başarıya ulaşırsam, iki bin sterlin ödül alıyorum. Bana yardım ederek bunun beş yüzünü almak istemez miydiniz?

— Size yardım etmek mi? diye haykırdı gözleri fal taşı gibi açılan Passepartout.

— Evet, Bay Fogg'u Hong Kong'da birkaç gün alıkoyma konusunda!

— Hey, ne diyorsunuz siz kuzum? diye karşılık verdi Passepartout. Nasıl? Efendilerinizin efendimi izlettikleri, yasalara bağlılığına gölge düşürdükleri yetmiyormuş gibi, bir de ayağına köstek mi olmak istiyorlar! Onlar adına utandım doğrusu!

— Allah Allah! Ne demek istiyorsunuz siz? diye sordu Fix.

— Diyeceğim o ki, düpedüz nezaketsizlik bu. Gelip Bay Fogg'u soysunlar, varını yoğunu alsınlar bari!

— Evet, biz de bunu tasarlıyoruz zaten!

— İyi ama, tuzak bu! diye bağırdı Passepartout -Fix'in habire bardağına koyduğu ve farkında olmadan yuvarladığı brandy'nin etkisiyle gittikçe coşarak düpedüz tuzak! Düşünün bir, soylu beyler, kulüp arkadaşları!

Fix'in kafası karışmaya başlamıştı.

— Evet, Reform-Kulüp üyeleri! diye bağırdı Passepartout. Bana bakın, Bay Fix, efendim dürüst bir adamdır ve bir bahse tutuştu mu, bunu kuralına uygun biçimde kazanmak ister.

— İyi ama kim sanıyorsunuz siz beni? diye sordu Fix, gözlerini Passepartout'nun gözlerine dikerek.

— Ne sanıcam! Efendimin izleyeceği yolu denetlemekle görevlendirilmiş, Reform-Kulüp üyelerinin tuttuğu bir hafiyeye tabii! Yaptığınız işse, düpedüz küçük düşürücü! O yüzden kimliğinizi nicedir keşfettiğim halde, gidip bunu Bay Fogg'a açıklamaktan kaçındım!

— Kendisi bu konuda hiç bir şey bilmiyor mu?., diye sordu Fix, heyecanla.

— Hayır, bilmiyor, diye karşılık verdi Passepartout önündeki kadehi

kafasına dikerek.

Polis hafiyesi alnında biriken terleri eliyle sildi. Söze başlayıp başlamamak konusunda kararsızdı. Ne yapmalıydı? Passepartout'un yanılığısı içten gözükiyordu, ama o zaman işi iyiden iyiye güçleşiyordu. Bu oğlanın tam bir iyi niyetle konuştuğu -Fix'in korktuğu gibi- efendisinin suç ortağı olmadığı açıktı.

“Eh,” dedi kendi kendine, “suç ortağı değilse, mutlaka yardım eder bana.”

Polis hafiyesi, ikinci kez kararını vermişti. Ayrıca, bekleyecek zamanı da yoktu. Fogg'u Hong-Kong'da tutuklamak gerekiyordu.

— Dinleyin beni, dedi Fix kesin bir tavırla, hem de iyi dinleyin. Sandığınız adam, yani Reform-Kulüp üyelerinin tuttuğu bir hafiyeye değilim ben...

— Pöh! dedi Passepartout alaylı alaylı suratına bakarak.

— Londra güvenlik örgütünce özel bir görev verilmiş bir polis hafiyesiyim...

— Siz... polis hafiyesi ha!..

— Evet ve istediğiniz an kanıtlayabilirim bunu, diye devam etti Fix. İşte görev belgem.

Sonra cebinden bir tomar kâğıt çıkardı, içlerinden, Londra Polis Müdürü'nce imzalanmış görev belgesini alıp arkadaşına gösterdi.

Passepartout, şaşkınlıktan dili tutulmuş, tek söz etmeden Fix'e bakıyordu.

— Bay Fogg'un tuttuğu bahis, gerek sizi, gerek Reform-Kulüp'teki arkadaşlarını kandırmak için bulunmuş bir bahaneden başka bir şey değil, diye devam etti Fix, çünkü sizin bilinçsiz suç ortaklığınıza gereksinimi var.

— İyi ama neden?., diye bağırdı Passepartout.

— Dinleyin. Eylülün 28'inde, sonradan tanıkların verdikleri bilgilere göre kılığı kıyafeti saptanan, ancak adı sanı bilinmeyen biri İngiltere Bankası'ndan elli beş bin sterlin çaldı. Adamın tanımı burada ve tıpa tıp Bay Fogg.

— Hadi canım siz de! diye bağırdı Passepartout tombul yumruğunu masaya indirerek. Efendim dünyanın en dürüst insanıdır.

— Nereden biliyorsunuz? diye karşılık verdi Fix. Daha tanımıyorsunuz bile onu! Hareket edeceği gün girdiniz hizmetine ve akıl almaz bir bahaneyle, bavul mavul almadan, içi kâğıt para dolu tek bir çantayla yola çıktı, hem de apar topar! Siz de kalkmış, dürüst bir adam olduğunu ileri sürüyorsunuz.

— Evet, evet! diye tekrarlıyordu zavallı oğlan.

— Suç ortağı olarak tutuklanmak mı istiyorsunuz?

Passepartout başını ellerinin arasına almıştı. Tanınmaz haldeydi. Polis hafiyesinin yüzüne bakamıyordu. Bayan Auda'yı kurtaran o eli açık ve yiğit

adam, yani efendisi hırsızdı ha! İnanılacak şey değildi doğrusu. Oysa görünüşe göre öyleydi işte. Passepartout beynine üşüşen kuşkuları kovmaya çalışıyordu. Efendisinin suçluluğuna inanmak istemiyordu bir türlü.

— Peki, nedir benden istediğiniz? dedi polis hafiyesine, büyük çabayla kendini tutarak.

— İstedğim şu, diye karşılık verdi Fix. Bay Fogg'u buraya dek izledim, ama Londra'dan istediğim tutuklama belgesi henüz elime geçmedi. Onun için, kendisini Hong Kong'da alıkoymama yardım etmelisiniz...

— Nee! Ben ha...

— Bunu yaparsanız, İngiltere Bankası'nın vaat ettiği ödülü sizinle paylaşırım!

— Asla! diye karşılık verdi Passepartout, sonra ayağa fırlamak istedi, ama ne beyni, ne bedeni buna uydu.

— Bakın, Bay Fix, dedi dili dolaşarak, dedikleriniz doğru olsa... efendim aradığınız hırsız olsa bile... ki ben bunu bütün gücümle yadsıyorum... yanında çalıştım çünkü... iyi ve eli açık bir insan... olduğunu gördüm... Ona ihanet etmek ha... asla... hayır... asla... dünyanın altınını verseniz olmaz bu iş... Benim doğduğum köyde böyle haltlar yenmez!..

— Ret mi ediyorsunuz?

— Reddediyorum.

— Bu sözlerinizi işitmemiş olayım ve içelim.

— Evet, evet, içelim!

Passepartout gittikçe sarhoş olduğunu hissediyordu. Onu her ne pahasına olursa olsun efendisinden ayırmak gerektiğini anlayan Fix, bu işi burada bitirmek istiyordu. Masada birkaç tane afyon çubuğu vardı. Fix bunlardan birini Passepartout'nun eline tutuşturdu, oğlan pipoyu aldı, yaktı, birkaç soluk çekti, uyuşturucu maddenin etkisiyle ağırlaşan başı küt diye masaya düştü.

“Böylece, Bay Fogg, *Carnatic*'in hareket saatini öğrenemeyecek, öğrense bile, hiç değilse şu sefil Fransız'ı alamadan yola çıkacak!” dedi Passepartout'nun kendinden geçtiğini gören Fix.

Sonra hesabı ödeyip çıktı.

XX

FIX DOĞRUDAN DOĞRUYA PHILEAS FOGG'LA BAĞLANTI KURUYOR

Phileas Fogg, belki de geleceğini tehlikeye düşürecek bu işler olup biterken, Bayan Auda'yla birlikte İngiliz kentinin sokaklarında dolaşmaktaydı. Bayan Auda, Avrupa'ya götürülmeyi kabul edeli beri, Bay Fogg bu uzun yolculuğun bütün ayrıntılarını düşünmüştü. Onun gibi soylu bir İngiliz'in elinde tek bir çantayla Dünya gezisine çıkması bile akıl alacak şey değildi aslında; ama genç bir kadın böyle bir yolculuğa bu koşullar altında katlanamazdı. Dolayısıyla, yolda kullanılacak giysi ve öteberinin tamamlanması gerekiyordu. Bay Fogg, bu işi de her zamanki soğukkanlılığıyla yerine getirdi ve bunca iyilik karşısında utanıp kızaran, özürler dileyen, karşı çıkan genç dula:

— Bütün bunlar yolculuğuma uygun, programımda var, diye karşılık verdi hep.

Alışverişten sonra, Bay Fogg'la genç kadın otele döndüler, epey zengin olan tek tip listeye göre akşam yemeğini yediler. Biraz yorgun olan Bayan Auda, istifi bozulmayan kurtarıcısının elini “İngiliz usulü” sıktıktan sonra odasına çıktı.

Bizim soylu beyse, bütün akşam Times ve Illustrated London News okudu.

Yeryüzünde olup bitenlere şaşacak adam olsa, uşağının yatma vakti geldiği halde ortalarda görünmeyişine şaşması gerekirdi. Ancak, Yokohama postasının ertesi sabah kalkacağını bildiğinden, hiç üstünde durmadı bu işin. Ama Passepartout, ertesi gün, zile asıldığı zaman da gelmedi.

Uşağının otele dönmediğini öğrenince bizim soylu beyin ne düşündüğünü kimsecikler bilemez doğrusu. Bay Fogg çantasını alıp Bayan Auda'ya haber göndermek ve bir tahtirevan çağirtmakla yetindi.

O sırada saat sekizdi ve *Carnatic*'in limandan çıkmasına izin verecek deniz yükselmesi saat dokuz buçukta olacaktı.

Tahtirevan otelin kapısına gelince, Bay Fogg'la Bayan Auda bu rahat taşıta

kuruldular, bavullarsa arkadaki çek-çeke yerleştirildi.

Yarım saat sonra, bizim yolcular rıhtımdaydı ve Bay Fogg, *Carnatic*'in dün gece yola çıktığını öğrendi.

Rıhtımda hem gemiyi, hem de uşağını bulacağını uman Bay Fogg, şimdi ikisinden de yoksun kalmıştı. Ama en küçük bir umutsuzluk belirmedi yüzünde ve kaygıyla kendisine bakan Bayan Auda'ya:

— Üzülecek bir şey yok hanımefendi, olur böyle şeyler, demekle yetindi.

Tam bu sırada, bir köşeden dikkatle kendisini gözleyen biri yaklaştı yanına. Polis hafiyesi Fix'ti bu. Fogg'u selamladıktan sonra:

— Benim gibi, dün limana gelen Rangoon yolcularından değil misiniz, beyefendi? dedi.

— Evet, beyefendi, diye karşılık verdi Bay Fogg soğuk bir sesle, kiminle tanışmak onuruna erişiyorum acaba?..

— Özür dilerim, uşağınızla buluşacaktım burada.

— Nerede olduğunu biliyor musunuz, beyefendi? diye sordu genç kadın heyecanla.

— Nasıl? diye karşılık verdi Fix düzmece bir şaşkınlıkla. Yanınızda değil mi?

— Hayır, diye karşılık verdi Bayan Auda. Dünden beri gözükmedi. Bizsiz *Carnatic*'e binip gitmiş olmasın?

— Sizsiz mi, hanımefendi?., diye karşılık verdi polis hafiyesi. İyi ama sorumu bağışlayın, bu gemiyle gitmek niyetinde miydiniz?

— Evet, beyefendi.

— Ben de öyle, hanımefendi ve gördüğünüz gibi canım müthiş sıkkın. Onarımı tamamlanan *Carnatic*, kimseciklere haber vermeden, tam on iki saat önce kalkıp gitmiş, şimdi sekiz gün beklemek gerekecek öteki gemiyi!

Fix, "sekiz gün" derken keyfinden ağzı kulaklarına varıyordu. Sekiz gün! Fogg tam sekiz gün Hong Kong'da kalacaktı! Bu arada tutuklama belgesi mutlaka gelirdi. Talih yasa temsilcisinin yüzüne gülüyordu en sonunda!

Ama Phileas Fogg'un sakin bir sesle:

"Limanda *Carnatic*'ten başka gemiler de var sanırım," dediğini duyunca tepesine nasıl bir balyoz yediğini varın siz hesaplayın.

Ve Bay Fogg, bunu dedikten sonra, kolunu Bayan Auda'ya uzatıp Japonya'ya gidecek gemi aramak üzere rıhtımlara doğru yollandı.

Şaşkınlıktan ağzı dili tutulan Fix de arkalarındaydı. Gören, gizli bir iple Bay Fogg'a bağlı sanırdı.

Ancak talih, o ana dek güler yüz gösterdiği adamı yüz üstü bırakmış

gibiydi. Phileas Fogg tam üç saat, beş aşağı beş yukarı dolandı rıhtımlarda, gerekirse, kendisini Yokohama'ya götürecek bir tekne kiralamaya bile razıydı; ama rıhtımda yük alan ya da boşaltan gemilerden başkası yoktu, bunlar da yola falan çıkmayacaktı elbet. Fix yeniden umutlanmaya başlamıştı.

Ama Bay Fogg hiç istifini bozmuyor, Makao'ya dek uzanma pahasına, habire araştırıyordu; derken, iskelenin ucunda bir adam yanaştı yanına.

— Saygıdeğer Efendimiz gemi mi arıyorlar? diye sordu denizci şapkasını çıkararak.

— Harekete hazır geminiz mi var? diye sordu Bay Fogg.

— Evet, efendim, flotillanın en iyisi olan 43 numaralı kılavuz gemisi hareket etmek üzere.

— İyi gider mi?

— Aşağı yukarı sekiz dokuz mil. Görmek ister miydiniz?

— Evet.

— Saygıdeğer Efendimiz gemiden hoşlanacaklardır. Deniz gezintisi mi yapmak istiyordunuz?

— Hayır. Yolculuk.

— Yolculuk mu?

— Bizi Yokohama'ya götürme görevini verebilir miyim size?

Bunları duyan gemicinin kolları iki yanına düştü, gözleri fal taşı gibi açıldı.

— Saygıdeğer Efendimiz şaka mı ediyorlar acaba? dedi.

— Hayır! *Carnatic*'i kaçırdım, oysa en geç 14'ünde Yokohama'da olup San Francisco gemisine yetişmeliyim.

— Özür dilerim, ama olamaz, diye karşılık verdi kılavuz.

— Yüz sterlin veririm günde, ayrıca, vaktinde yetişirsek, iki yüz sterlin de ödül.

— Ciddi mi söylüyorsunuz? diye sordu gemici.

— Çok ciddi, diye karşılık verdi Bay Fogg.

Gemici şöyle azıcık uzaklaşmıştı. Böyle yüklü bir paraya konma arzusuyla, tehlikeli bir serüvene atılma korkusu arasında bocalıyordu besbelli. Fix ise öldürücü sinir krizleri geçiriyordu.

Bu arada, Bay Fogg, Bayan Auda'ya dönmüştü.

— Böyle bir yolculuktan korkmazsınız, değil mi, hanımefendi? diye sordu.

— Sizin yanınızda korkmam, Bay Fogg, diye karşılık verdi genç kadın.

Gemici yeniden Bay Fogg'a yaklaşmış, kasketini elinde evirip çevirmekteydi.

— Ee, ne karara vardınız bakalım, Kaptan? diye sordu Bay Fogg.

— Şey, Saygıdeğer Efendimiz, diye karşılık verdi gemici, çok çok yirmi tonilatoluk bir tekneyle ve bu mevsimde ne tayfalarımı, ne kendimi, ne de sizi tehlikeye atabilirim. Ayrıca, vaktinde de varamayız, çünkü Hong Kong’la Yokohama arası bin altı yüz elli mildir.

— Hayır, tam bin altı yüz mil, dedi Bay Fogg.

— Aynı şey.

Fix şöyle derin bir soluk aldı.

— Ama başka bir çare buluruz belki, diye ekledi kaptan.

Fix’in soluğu yeniden kesildi.

— Nasıl? diye sordu Phileas Fogg.

— Japonya’nın en güneyindeki Nagasaki’ye, ya da Hong-Kong’tan sekiz yüz mil ötedeki Şanghai’a gideriz. Hele bu sonuncusu, Çin kıyılarından uzaklaşmayacağımız, akıntı da bizi kuzeye sürükleyeceği için, iyice işimize gelir.

— Bana bak, Kaptan, diye karşılık verdi Phileas Fogg, ben Amerika postasına Şanghai ya da Nagasaki’den değil, Yokohama’dan bineceğim.

— Neden olmasın! diye karşılık verdi kaptan. San Francisco postası Yokohama’dan yola çıkmıyor ki. Yokohama’da ve Nagasaki’de durur, ama ilk hareket Şanghai’dandır.

— Bu dediğinizden emin misiniz?

— Elbette.

— Peki, gemi ayın kaçında ayrılıyor Şanghai’dan?

— 11’inde, akşamüstü yedide... Demek ki dört günümüz var. Dört gün, yani doksan altı saatte, iyi yakıt alırsak, rüzgâr güneyden eserse, deniz sakinse, ortalama sekiz millik bir hızla, Şanghai’la aramızdaki sekiz yüz mili rahat rahat alırız.

— Peki, siz ne zaman yola çıkabilirsiniz?..

— Bir saat sonra... Yani, yiyecek içecek ve öteberi alır almaz.

— Tamam, anlaştık... Geminin sahibi siz misiniz?

— Evet, adım John Bunsby, *Tankadere*’nin sahibiyim.

— Avans ister misiniz?

— Efendimiz uygun görürlerse...

— İşte size iki yüz sterlin... Siz de bundan yararlanmak isterseniz, beyefendi... dedi Phileas Fogg, Fix’e dönüp.

— Ben de sizden bunu rica edecektim, beyefendi, diye karşılık verdi Fix kararlı bir sesle.

— Peki. Yarım saat sonra gemide oluruz.

— İyi ama, şu zavallı oğlan ne olacak?., dedi Passepartout'nun gözden yitişini merak eden Bayan Auda.

— Onun için de elimden geleni yapacağım, diye karşılık verdi Phileas Fogg.

Ve sinirinden kuduran Fix, kaptanla birlikte gemiye giderken, bizimkiler de Hong Kong Güvenlik Yönetmenliğine yollandılar. Oraya varınca, Phileas Fogg, Passepartout'nun özelliklerini verip bulunduğu zaman yurduna gönderilmesi için yetecek parayı bıraktı. Sonra Fransız Konsolosluğu'na uğrayıp aynı işlemi yinelediler ve otele uğrayıp bavulları aldıktan sonra, tahtirevan bizim yolcuları iskele başına getirdi.

Saat üçü vuruyordu. 43 numaralı kılavuz gemisi tayfalarını ve yiyecekleri almış, harekete hazır bekliyordu.

Tankadere, yirmi tonlatoluk, sivri burunlu, yaygın gövdeli, uzun ve oturaklı şirin bir tekneydi. Gören gezi teknesi sanırdı. Pırıl pırıl parlayan bakır kesimleri, galvanizli demirleri, fil dışındanmış gibi ışıldayan beyaz kaptan köşkü, John Bunsby'nin gemisine iyi baktığını gösteriyordu. İki yelken direği hafifçe geriye yatıktı. Randa, mizana, trinketa, floka ve tepe yelkeni vardı ve rüzgâr arkadan esti mi pupa yelken gidebilirdi. Epey yolluydu herhalde, nitekim, kılavuz gemileri arasındaki “yarışlar”dan birkaçını kazanmıştı.

Tankadere'de kaptan John Bunsby'den başka dört de tayfa vardı. Bunlar, en kötü havalarda denize açılıp gemilere yol gösteren, denizleri avuçlarının içi gibi bilen yiğit denizcilerdi. Aşağı yukarı kırk beş yaşlarında, güçlü kuvvetli, güneşten kararmış, bakışları canlı, yüzü enerjik, kararlı, işinin ehli bir adam olan John Bunsby en çekingen insanlara bile güven verebilirdi.

Phileas Fogg'la Bayan Auda gemiye bindiler. Fix çoktan gelmişti. İki direkli geminin kış kaportasından, kare biçiminde bir odaya iniliyordu; odanın duvarları, yuvarlak bir divanın çevresinde çerçeve biçiminde yükselmekteydi. Tam ortada, tavandan sarkan bir lambanın aydınlattığı bir masa vardı. Oda küçük, ama temizdi.

— Size daha iyisini sunamadığım için üzgünüm, dedi Bay Fogg, hiç bir şey demeden eğilip kendisini selamlayan Fix'e.

Polis hafiyesi, Bay Fogg'un nezaketinden yararlandığı için bir çeşit utanç duyuyordu.

“Çelebi olmasına çelebi, ama yine de namussuzun biri!” diye düşünüyordu.

Üçü on geç yelkenler fora edildi. Seren direğinde İngiliz bayrağı dalgalanıyordu. Yolcular güvertede oturuyorlardı. Bay Fogg'la Bayan Auda,

Passepartout'yu görebilir miyiz diye, son bir kez dönüp rıhtıma baktılar.

Fix'in içi de pek rahat değildi doğrusu, çünkü pek yakışsız bir biçimde davrandığı zavallı oğlan çıkagelebilir, ondan sonra, bizim polis hafiyesi işin içinden nasıl sıyrılırdı kim bilir. Ama Fransız gözükmedi, hâlâ o müthiş uyuşturucu maddenin etkisindeydi besbelli.

Derken, John Bunsby açık denize çıktı ve *Tankadere*, rüzgârı randa, mizana ve flokların ardına alarak dalgaların üstünde ileri atıldı.

“TANKADERE”İN SAHİBİ İKİ YÜZ STERLİNLİK ÖDÜLÜ YİTİRME TEHLİKESİYLE KARŞILAŞIYOR

Yirmi tonlatoluk bir tekneyle, hele bu mevsimde, sekiz yüz millik yolculuğa çıkmak gerçekten akıl almaz bir serüvendi. Çin denizleri, hele gün dönümlerindeki korkunç rüzgârların etkisinde, gerçekten pek kötüdür ve bizimkiler de kasımın ilk günlerindeydiler.

Günde o kadar para verilince, yolcularını Yokohama’ya götürmek aslında kaptanın yararınaydı. Ama sözünü ettiğimiz koşullarda böyle bir yolculuğa girişememişti; ayrıca Şanghay’a gitmek de çılgınlık değilse bile, epey yiğitlikti. Ancak, dalgaların tepesinde yırtıcı bir hayvan gibi seken *Tankadere*'ye güveni vardı John Bunsby'nin ve belki de bunda haklıydı.

Tankadere o günün ilk saatlerinde, Hong Kong’un maymun iştahlı boğazlarında yol aldı ve rüzgâra kimi zaman tam arkasını, kimi zaman da hafif yanını vererek harika bir biçimde ilerledi.

— Bakın, Kaptan Bey, dedi Phileas Fogg tekne açık denize çıktıktan sonra, elinizden geldiğince hızlı gitmenizi söylemeyi gereksiz buluyorum.

— Saygıdeğer Efendimiz işi bana bırakınlar, diye karşılık verdi John Bunsby. Bütün yelkenleri açtık. Tepe yelkenlerinin bir işe yarayacağını sanmıyorum, olsa olsa hızımızı keserler.

— Orası sizin bileceğiniz iş, benim değil. Kaptan, size güveniyorum.

Phileas Fogg bacaklarını iki yana açmış, dimdik vücuduyla, kırk yıllık denizci gibi gözünü kırpmadan dalgalı denize bakıyordu. Genç kadınsa, zayıf bir tekneyle göğüslemeye kalktığı, yavaş yavaş alaca karanlığa gömülen okyanusu geminin kışından seyrederken epeyce heyecanlıydı. Başının üstünde, kendisini alıp uzayın derinliklerine uçuran kocaman kanatlara benzeyen ak bulutlar uçuşuyordu. Rüzgârın önüne katılmış giden iki direkli kılavuz gemisiyse, denizde değil de, gökyüzünde yüzüyordu sanki.

Gece oldu. Ay ilk dördüneydi, zayıf ışığı da az sonra ufku kaplayan sisler

arasında eriyip gidecekti. Doğudan kara kara bulutlar geliyordu, göğün bir kesimi daha şimdiden örtülmüştü.

Kaptan, yerini gösteren fenerleri astırmıştı - karaya yakın olduğu için geliş-gidişin çok olduğu bu deniz yolunda bunu yapmak zorunluydu. Her an bir gemiyle karşılaşabilirler ve bu hızla, kılavuz gemisi en küçük çarpışmada tuz buz olurdu.

Fix geminin burnunda dikilmiş düş kuruyordu. Fogg'un pek konuşkan olmadığını bildiğinden hep uzak duruyordu. Ayrıca, yardımını kabul ettiği adamla konuşmak hoşuna da gitmiyordu. Geleceği düşünüyordu. Fogg'un Yokohama'da durmayacağı, hemen San Francisco postasına atlayacağı ve o ucsuz bucaksız Amerika'nın kendisini yasanın elinden kurtarıp güvenlik altına alacağı besbelliydi. Phileas Fogg'un tasarısını çok basit buluyordu.

Fogg denen şu adam, sıradan bir hırsız gibi İngiltere'den doğruca Amerika'ya geçecek yerde, en uzun yolu seçmiş, Dünya'nın dörtte üçünü dolaşmıştı; böylece Amerika kıtasına çok daha güvenlik içinde varacak, polisi ektikten sonra, İngiltere Bankası'nın paracıklarını oturup afiyetle yiyecekti. İyi ama Birleşik Devletler'e ayak bastıktan sonra, Fix ne yapacaktı? Adamın yakasını bırakacak mıydı? Hayır, asla! Onu sınır dışı ettirene dek ardından ayrılmayacaktı. Görevi buydu ve o bu görevi sonuna dek götürecekti. Her şeye rağmen, iyi bir şey olmuştu: Passepartout artık efendisinin yanında değildi ve Fix'in itiraflarından sonra, uşakla efendinin bir daha görüşmemesi gerekiyordu.

Öte yandan, Phileas Fogg da garip bir biçimde ortadan yiten uşağını düşünmekteydi. En sonunda, zavallı oğlanın, bir anlaşmazlık sonunda *Carnatic'e* binmiş olması mümkündür kanısına vardı. Kendisine pek çok şey borçlu bulunduğu bu dürüst uşağı yürekten özleyen Bayan Auda da bu fikirdeydi. Dolayısıyla, belki de Yokohama'da bulacaklardı Passepartout'yu; *Carnatic* onu alıp oraya götürmüşse, kısa zamanda öğrenebilirlerdi bunu.

Saat ona doğru serin bir imbat çıktı. Yelkenlerden birini indirmek yerinde olurdu belki, ama kaptan gökyüzünü dikkatle inceledikten sonra, hepsini yerli yerinde bıraktı. Ayrıca, su çekimi güçlü olduğundan, *Tankadere* onca yelkene rahatça dayanıyordu ve tehlike anında bütün yelkenleri bir anda indirecek donanımı vardı.

Phileas Fogg'la Bayan Auda, gece yarısı kamaraya indiler. Fix onlardan önce gelmiş, hamaklardan birine uzanmıştı. Kaptanla adamlarına gelince, onlar geceyi kaptan köşkünde geçirdiler.

Ertesi gün yani 8 Kasım'da, gün ağarırken kılavuz gemisi yüz milden fazla yol almış durumdaydı. Sık sık denize daldırılan hız ölçme aygıtı, ortalama

hızın sekiz dokuz mil olduğunu gösteriyordu. Tankadere rüzgârı tam arkadan alıyor, yelkenlerinin hepsini fora ettiğinden, son hızla gidiyordu. Böyle giderse, talih yüzüne gülecek demektir.

Tankadere o gün, akıntı da uygun düştüğünden, kıyıdan pek uzaklaşmadı. Kıyı, iskele yanından çok çok beş mil açıktaydı ve bulutların aralandığı yerlerde, uzaktan, hayal meyal seçilebiliyordu. Rüzgâr karadan estiği için deniz pek dalgalı değildi; bu da bizimkilerin işine yarayan bir durumdu, çünkü hafif tekneler özellikle hızlarını kesen, gemici deyiimiyle “işlerini bitiren” açık deniz dalgasından korkarlar.

Öğleye doğru rüzgâr hafifleyip güney-doğuya kaydı. Kaptan tepe yelkenlerini de çekti; ama iki saat sonra indirmek zorunda kaldılar, çünkü rüzgâr yeniden sertleşiyordu.

Büyük bir rastlantıyla deniz tutması nedir bilmeyen Bay Fogg’la genç kadın gemideki konservelerle bisküvileri iştahla yediler. Gemiler kadar midelere de safra koymanın gerekliliğini bilen Fix, çağrı üzerine onlara katılmak zorunda kaldı, ama istemeye istemeye! Kovaladığı adamın kesesinden yolculuk etmek, yiyip içmek azıcık ağırlığına gidiyordu. Az da olsa bir şeyler atıştırdı.

Ancak, yemekten sonra, Bay Fogg’u bir köşeye çekip konuşma zorunluluğu duydu ve:

— Beyefendi... dedi.

Beyefendi derken dudakları yanıyor, ‘beyefendi’ nin yakasına yapışmamak için kendini zor tutuyordu!

— Beyefendi, beni de geminize almakla büyük incelik gösterdiniz. Ancak, olanaklarım sizin kadar rahat davranmama izin vermese de, payıma düşeni vermek isterdim...

— Söz etmeyelim bundan, beyefendi, diye karşılık verdi Bay Fogg.

— Yok, yok, ısrar ediyorum...

— Hayır, beyefendi, bırakalım, diye tekrarladı Fogg kestirip atan bir sesle. Masraf hanesinde bu da var nasıl olsa!

Fix eğilip selam verdi, sıkıntıdan patlayacak gibiydi, gidip geminin burnuna uzandı, bütün gün ağzını açmadan yattı.

Bu arada, gemi hızla yol alıyordu. John Bunsby’nin ağzı kulaklarındaydı. Birkaç kez gelip Şanghay’a tam vaktinde varacaklarını söyledi Bay Fogg’a. Nitekim, bütün tayfalar bunun için ellerinden geleni yapmaktaydılar. Alacakları ödül bu yiğit insanları aşka getirmişti. Dolayısıyla, kaptanın her buyruğu anında yerine getiriliyordu. Çekilmedik tek bir yelken yoktu. Dümenci en küçük bir hata yapmıyordu. Krallık Yat Kulübü’ne bağlı tekneler de ancak

böyle yönetilirdi herhalde.

Kaptan akşamüstü, Hong Kong'dan çıkalı beri iki yüz yirmi mil yol geldiklerini hesapladı; dolayısıyla Phileas Fogg, Yokohama'ya genel programa göre gecikmesiz varabileceklerini, umacak durumdaydı. Böylece, Londra'dan, ayrıldığı günden beri karşılaştığı ilk ciddi terslik de işini aksatmayacağına benziyordu.

O gece, sabahın ilk saatlerinde *Tankadere*, Formoza adasıyla Çin arasındaki Fo-Kien Boğazı'ndan geçiyor, bu arada Yengeç dönencesini de aşıyordu. Bu boğazda, karşılaşılan ters akıntılardan ötürü, deniz pek sertti. Kılavuz gemisi orayı geçene dek epey ter döktü. Kısa ve sert dalgalar hızını kesiyordu. Güvertede ayakta durabilmek iyice güçleşmişti.

Gün doğduktan sonra rüzgâr daha da sertleşti. Gökte fırtına belirtisi vardı. Ayrıca, barometre de havanın kısa bir süre sonra değişeceğini gösteriyordu; günlük çizgi hiç düzgün değildi, cıva habire yükselip alçalıyordu. Denizin de, "fırtına habercisi" açık deniz dalgalarıyla güney-doğudan doğru kabarmaya başladığı görülüyordu. Zaten bir gün önce de güneş, okyanusun fosforlu pırıltıları arasında, kızıl bir sis içinde batmıştı.

Kaptan göğün bu kötü görünüşünü uzun uzun inceledikten sonra dişlerinin arasından anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. Ve bir ara yolcusuyla yan yana gelince:

— Saygıdeğer Efendimiz, size her şeyi açıkça söyleyebilir miyim acaba? diye sordu alçak sesle.

— Elbette, diye karşılık verdi Phileas Fogg.

— Öyleyse, yakında fırtınaya tutulacağız.

— Güneyden mi gelecek, kuzeyden mi? diye sormakla yetindi Bay Fogg.

— Güneyden. Bakın. Tayfun geliyor!

— Güneyden gelecek tayfuna eyvallah, nasıl olsa yolumuzu kesmez, diye karşılık verdi Bay Fogg.

— Eh, siz işi bu yandan aldıktan sonra bana söz düşmez! diye yanıtladı kaptan.

John Bunsby'nin içine doğan yanlış değildi. Yılın daha önceki aylarında olsa, tayfun ünlü bir hava tahmin uzmanının deyimiyle, elektrik kıvılcımlarından oluşmuş parlak bir çağlayan halinde akıp giderdi; ama mevsim kışa döndüğünden korkunç bir şiddetle patlamasından korkulurdu.

Kaptan, tedbirini önceden aldı. Bütün yelkenleri sıktırdı, serenleri güverteye çekirtti. Tepe yelkenleri indirildi. Ek yelken çekilen direkler söküldü. Ambar kapakları sımsıkı kapatıldı. Artık bir damla bile su giremezdi

tekneye. Rüzgârı arkadan alabilmek için, trinkota yerine, üçgen biçiminde küçük bir yelken bırakıldı yalnız. Ve başladılar beklemeye.

John Bunsby, yolcularını kamaraya inmeye çağırmıştı; ancak, o daracık ve havasız yerde, gemi oradan oraya yalpa vururken hapis kalmak da pek hoş değildi doğrusu. Bu yüzden, ne Bay Fogg, ne Bayan Auda, ne de Fix yanaştı güverteden ayrılmaya.

Saat sekize doğru sağanak ve fırtına, bastırdı. *Tankadere*, o avuç içi kadar yelkeniyle, fırtına halinde estiği zaman neler yapabileceğini sözle anlatamayacağımız rüzgârın önünde kuş gibi havalanmaya başladı. Hani olanca hızıyla giden bir lokomotiften dört kere daha hızlıydı desek bile, gerçeği dile getirmiş olmayız.

Gemi bütün gün, dağ gibi dalgaların tepesinde sıçrayarak kuzeye doğru koştu, neyse ki hızı dalgalarınkine denkti. Belki yirmi kez ardında yükselen dağ gibi dalgaların altında kalma tehlikesiyle karşılaştı; ama kaptanın ustaca bir dümen kırışı onları felaketten kurtarıyordu. Yolcular zaman zaman feylesofça karşıladıkları bir dalga serpintisine tutuluyorlardı. Fix'in için için küfrettiği belliydi, korkusuz Auda'ysa, gözlerini hayran olmaktan kendini alamadığı yoldaşına dikmiş, ona layık olmaya çalışıyor, her şeye göğüs geriyordu. Phileas Fogg'a gelince, bu tayfun bile programında varmışçasına sakindi.

Tankadere akşama dek kuzeye doğru yol aldı; ancak akşamüstü, korkulan başa geldi, üç çeyrek kayan rüzgâr kuzey-batıdan esmeye başladı. Ve dalgayı yandan yiyen kılavuz gemisi korkunç bir biçimde çalkalanmaya koyuldu. Deniz, böyle bir teknenin en küçük parçalarının birbirine nasıl kenetlendiğini bilmeyenleri korkutacak bir şiddetle dövüyordu gemiyi.

Geceleyn fırtına daha da azıttı. Karanlığın bastırıldığını, karanlıkla birlikte fırtınanın da gemi azıya aldığı gören John Bunsby kaygılanmaya başladı. Kendi kendine, "Acaba bu işten vazgeçsem mi?" diye düşündü ve tayfalarını toplayıp fikirlerini aldı.

John Bunsby, adamlarıyla görüşükten sonra Bay Fogg'un yanına gitti ve:
— Saygıdeğer Efendimiz, en yakın limanlardan birine girsek iyi olacak sanırım, dedi.

— Ben de aynı fikirdeyim, diye karşılık verdi Bay Fogg.

— Yaa! dedi kaptan, ama hangisine girelim?

— Benim bildiğim tek bir liman var, diye yanıtladı Phileas Fogg, sakın bir sesle.

— Evet!..

— Şanghay.

Kaptan, ilk birkaç saniye, bu karşılıktaki inat ve direngenliği kavrayamadı. Sonra bağırdı:

— Elbette, canım, elbette! Efendimiz haklıdırlar. Doğru Şanghay'a!
Ve *Tankadere*'in burnu kuzeyden bir milim ayrılmadı.

Müthiş bir gece geçirdiler! Küçük teknenin batmaması gerçekten mucizeydi. İki kez dalgalara kapıldılar, halatlarla sımsıkı bağlanmamış olsaydılar, güvertedeki her şey denize sürüklenirdi. Bayan Auda yorgunluktan bitmişti, ama ağzını açıp tek laf etmedi. Bay Fogg, birkaç kez üstüne kapanıp azgın dalgalardan korumak zorunda kaldı onu.

Derken sabah oldu. Fırtına yine olanca hızıyla devam ediyordu. Ancak, rüzgâr yine güney-doğuya dönmüştü. Bu değişiklik işlerine yaradı ve *Tankadere* denizin dalgasıyla çarpışan dalgacıklar yapa yapa yola koyuldu. Bu iki dalganın çatışması öyle şiddetliydi ki, daha çürük bir tekne çoktan sulara gömülüp giderdi.

Zaman zaman aralanan sislerden kıyı gözüküyordu, ama tek bir gemi yoktu ortalıkta. Yalnız *Tankadere* kafa tutuyordu bu azgın denize.

Öğleyin fırtına hafifler gibi oldu ve güneşin batıya doğru alçalmasıyla, bu hafifleme daha da belirgin hale geldi.

Fırtınanın böyle az sürmesi, şiddetinin çokluğundandı. Tam anlamıyla bitkin düşen yolcular, fırsattan yararlanıp bir lokma bir şey yiyip azıcık dinlendiler.

Gece oldukça sakin geçti. Kaptan, en alttaki yelkenleri çekti. Geminin hızı epey arttı. Ertesi gün, yani 11 Kasım'da, John Bunsby kıyıya bakıp yerini saptadıktan sonra Şanghay'dan çok çok yüz mil uzakta olduklarını haber verdi.

Yüz mil ha! Demek ki, yalnız bir günlük yolları kalmıştı. Zaten, Yokohama postasını kaçırmamak için, Bay Fogg'un bu akşam Şanghay'da olması gerekiyordu. Kendilerine epey zaman yitirten şu fırtına olmasa, şimdi limanın otuz mil açığında bulunacaklardı.

Rüzgâr hissedilir derecede azalmıştı, ama çok şükür onunla birlikte dalgalar da yatışıyordu. Geminin bütün yelkenleri çekildi. Tepe yelkenleriyle ıstralya yelkenleri bile çekilmişti; deniz geminin burnunda köpürmekteydi.

Tankadere, öğleyin, Şanghay'dan kırk beş mil açıktaydı. Yokohama postası kalkmadan limana varabilmek için altı saat vakti vardı.

Gemidekilerin yüreğine bir korkudur düştü. Her ne pahasına olursa olsun, vaktinde varmak istiyorlardı. Hepsinin -Phileas Fogg bunun dışındaydı tabii- yüreği küt küt atıyordu. Küçük teknenin dokuz millik hızdan aşağı düşmemesi gerekiyordu, oysa rüzgâr gittikçe hafifliyordu. Rüzgâr dediğin de, karadan

esen, habire yön değiştiren, maymun iştahlı bir yeldi. Bu esintiler de zaman zaman duruyor, denizin yüzü çarşaf gibi oluyordu.

Bununla birlikte, tekne son derece hafif, yelkenler de ince kumaştan olduğu için, akıntının da yardımıyla, saat altıda, John Bunsby'nin tahminiyle şanghay Irmağından on mil uzaktaydılar; kentin kendisiyse, ırmak ağzından on iki mil içerdeydi.

Saat yedide, şanghay'ın üç mil ağığındaydılar. Korkunç bir küfür döküldü kaptanın dudaklarından... İki yüz sterlinlik ödülün havaya gideceği belliydi. Dönüp Bay Fogg'a baktı. Bay Fogg'un kılı bile kıpırdamıyordu, oysa bütün geleceği buna bağlıydı...

Tam bu sırada, kapkara dumanlarla çevrilmiş uzun, kara bir burun gözüktü ufukta. Tam vaktinde yola çıkan Amerikan gemisiydi bu.

— Hay Allah kahretsin! diye bağırdı umutsuz bir hareketle dümeni fırl fırl döndüren John Bunsby.

— İşaret verin! demekle yetindi Phileas Fogg.

Tankadere'in burnunda küçük, dökme bir top yatıyordu. Sisli havalarda işaret vermeye yarardı.

Top tıka basa dolduruldu ve tam kaptan fitili ateşleyeceken:

— Bayrağı yarıya indirin, dedi Bay Fogg.

Bayrak yarıya indirildi. Bu, yas işaretiydi, Amerikan gemisi onu görünce bir an için yolunu kesip kendilerine yanaşırdı belki.

— Ateş! dedi Bay Fogg.

Ve dökme topun gümbürtüsü yeri göğu inletti.

XXII

PASSEPARTOUT, ANAYURTTAN BİNLERCE MİL UZAKTA DA OLSA, YANINDA BİR POLİS HAFİYESİ BULUNDURMANIN İŞE YARAYACAĞINI GÖRÜYOR

7 Kasım günü, akşamüstü altı buçukta Hong Kong'dan ayrılan *Carnatic*, son hızla Japonya'ya doğru yol alıyordu. Tıka basa mal ve yolcu yüklüydü. Gerideki iki kamara boş kalmıştı. Bunlar, Bay Phileas Fogg için tutulmuş kamaralardı.

Ertesi sabah, geminin burnundaki insanlar, saçları başları dağınık, yarı baygın bakışlı, sağa sola yalpa vurarak yürüyen bir adamın ikinci mevki kapısından çıkıp babalardan birine çöktüğünü gördüler.

Bu, Passepartout'un ta kendisiydi. Şimdi başına gelenleri görelim...

Fix'in afyon evinden ayrılışından birkaç saniye sonra, meyhanede çalışan iki oğlan gelmiş, körkütük uyuyan Passepartout'yu kaldırıp afyonkeşlerin yanına yatırmışlardı. Ancak, üç saat sonra gördüğü korkulu düşler arasında bile zihnindeki saplantıyı söküp atamayan Passepartout uyanıyor, uyuşturucu maddenin etkisiyle boğuşmaya başlıyordu. Yerine getiremediği görevin sıkıntısı daldığı uykuyu dağıtıyordu. Afyonkeşlerin arasından çıkıyor, sendeleye sendeleye, duvarlara tutuna tutuna, düşe kalka afyonevinden çıkıyor, düş görüyormuşçasına, "*Carnatic! Carnatic!*" diye bağıra bağıra yola koyuluyordu.

Gemi orada, rıhtımda, kazanları fayrap etmiş harekete hazır bekliyordu. Passepartout iki adım sonra gemideydi. Asma köprüye saldırdı, iskele kapısını geçti, *Carnatic*'in palamarlarının bulunduğu burna gitti, küt diye düşüp bayıldı.

Bu gibi sahnelere alışık olan birkaç gemici zavallı oğlanı yakalayıp ikinci

mevki kamaralardan birine indirdiler; Passepartout ertesi sabah, Çin topraklarından yüz elli mil uzakta kendine geldi.

İşte böylece, Passepartout o sabah *Carnatic*'in güvertesinde temiz deniz havası alıyordu. Temiz hava onu iyice ayılttı. Zihnini toparlamaya çalıştı, ama pek kolay olmadı bu iş. En sonunda, bir gün önceki olayları, Fix'in itiraflarını, afyon evini falan hatırladı.

“İyice kafayı bulmuşum besbelli,” diye düşündü! “Ne diyeceğim şimdi Bay Fogg’a? Neyse ki gemiyi kaçırmadım, eh, en önemlisi de bu.”

Sonra, Fix'i düşünüp:

“Bu adama gelince, inşallah bana yaptığı öneriden sonra, *Carnatic*'e binmeye cesaret edememiştir de, kendisinden kurtulmuşuzdur,” dedi. “İngiltere Bankası'nı soymakla suçlanan efendimin ardında polis hafiyesi! Hadi canım sen de: Bay Fogg hırısızsa, ben de katilim demektir!”

Passepartout olup biteni efendisine anlatacak mıydı? Bu işte Fix'in oynadığı rolü gidip kendisine haber vermek doğru olur muydu acaba? Yoksa, oturup gülebilmek için, Londra'ya kadar bekleyip bir polis hafiyesinin kendisiyle birlikte Dünya'yı dolaştığını orada mı söylemeliydi? Evet, en iyisi buydu herhalde. Neyse, üzerinde durulacak bir konuydu bu. Şimdilik en önemlisi Bay Fogg'u bulmak, bu yakışık almaz davranıştan ötürü özür dilemekti.

Bunun üzerine, Passepartout kalktı. Deniz dalgalıydı, gemi alabildiğine sallanıyordu. Bacakları daha pek tutmayan bizim yiğit oğlan, yalpa vura vura geminin kış tarafına gitti.

Güvertede, ne efendisine, ne de Bayan Auda'ya benzer biri vardı.

—Tamam, dedi, Bayan Auda bu saatte uyuyordur daha. Bay Fogg'a gelince, whist oynayan birini bulmuştur muhakkak, her zamanki gibi...

Passepartout, böyle dedikten sonra salona indi. Bay Fogg orada da yoktu. O zaman yapılacak tek şey kalıyordu: gemi yazmanına Bay Fogg'un hangi kamarada kaldığını sormak. Ancak, gemi yazmanı, böyle birini tanımadığını söyledi.

— Özür dilerim, dedi Passepartout ısrar ederek. Uzun boylu, soğuk tavırlı, pek az konuşan, yanında genç bir hanım bulunan soylu bir İngiliz'i arıyorum...

— Gemide böyle genç bir hanım yok, diye karşılık verdi yazman. Hem uzun söze ne gerek, alın size yolcuların listesi. Kendiniz bakın.

Passepartout listeye baktı... Efendisinin adı yoktu.

Birden gözleri ışıldı. Ve ansızın aklına geldi.

— Eyvah! *Carnatic*'de miyim ben? diye bağırdı.

— Evet, diye karşılık verdi yazman.

— Yokohama'ya mı gidiyoruz?

— Dosdoğru.

Passepartout bir an için yanlış gemiye bindiğini sanmıştı! Ama *Carnatic*'teydi işte ve efendisi yoktu.

Passepartout kendini koltuklardan birine bıraktı. Yıldırımın vurulmuş dönmüştü. Derken bir şimşek çaktı kafasında. *Carnatic*'in yola çıkış saatinin öne alındığını, kendisinin gidip bunu efendisine haber vermesi gerektiğini, ama yapamadığını hatırladı! Demek ki, Bay Fogg'la Bayan Auda'nın gemiyi kaçırmış olmaları kendi suçuydu.

Evet, onun suçuydu bu, ama aynı zamanda kendisini efendisinden ayırmak, Bay Fogg'u Hong Kong'da tutmak isteyen, bunun için de ona içki içiren hainin de suçuydu! En sonunda çakmıştı polis hafiyesinin çevirdiği dolabı. Ve Bay Fogg şu anda yıkılmış, bahsi yitirmiş, tutuklanmış, belki de hapse tıkmıştı!..

Passepartout, bunu düşündükçe saçını başını yoluyordu. Ah, ah! Şu Fix denen adamı bir eline geçirirse, bakın nasıl hesabını görecekti!

İlk kızgınlık geçtikten sonra, Passepartout oturdu, durumu gözden geçirdi. Doğrusu ya, durum pek iç açıcı değildi. Fransız, Japonya yolundaydı. Oraya varmak bir şey değildi, ama ya dönüş? Cepleri tamtakırdı. Ne bir şilin vardı, ne de bir peni! Neyse ki gemideki yatak ve yiyecek parası peşin ödenmişti. Böylece, herhangi bir karara varabilmek için önünde beş altı günlük vakti vardı. Ve bu yolculuk sırasında nasıl yiyip içtiğini ne siz sorun, ne biz anlatalım. Hem kendi yerine, hem de Bayan Auda'yla efendisinin yerine yiyip içti. İneceği Japonya bir çölmüş ve her türlü besin maddesinden yoksunmuş gibi beslendi.

13 Kasım sabahı, deniz yükselirken, *Carnatic* Yokohama limanına giriyordu.

Burası, Pasifik Okyanusu'nun önemli bir konaklama yeridir, Kuzey Amerika, Çin, Japonya ve Malezya adaları arasında sefer yapan yük ve yolcu gemileri buraya uğrar. Yokohama, Japon İmparatorluğu'nun ikinci başkenti Yeddo'dan az uzakta, aynı adı taşıyan koydadır; Yeddo bir zamanlar, doğrudan doğruya göklerden inmiş, tanrıların hısımı Mikado'nun oturduğu Maeko'nun en büyük rakibiymiş ve ölümlülerin imparatoru, bu kentte oturmuş.

Carnatic, Yokohama rıhtımına, dalgakıranla gümrüklerin bulunduğu kesime yanaşıp türlü ulusların gemileri arasına demirledi.

Passepartout, Güneşin Oğlu'nun toprağına epey keyifsiz ayak bastı. Kendini rastlantıya bırakmaktan, sokaklarda gelişigüzel dolaşmaktan başka

çaresi yoktu.

Passepartout kendini ilkin, zarif sütunların süslediği verandalı, az katlı evleriyle tam bir Avrupa kentini andıran bir mahallede buldu; mahalle sokakları, alanları, rıhtımları ve ambarlarıyla ırmak ağzına dek bütün yarımadayı kaplıyordu. Burada, tıpkı Hong Kong ya da Kalküta'daki gibi Amerikalısından tutun da, İngilizine, Çinlisine, Hollandalısına dek her ulustan insan kaynaşmaktaydı; bizim Fransız, her şeyi alıp satmaya hazır bu kalabalık arasında kendini Hotanto'lar ülkesindeymişçesine yabancı hissediyordu.

Passepartout'nun başvuracağı bir kapı vardı: gidip Yokohama'daki İngiliz ya da Fransız Konsolosluğu'na sığınabilirdi; ama efendisinkinden ayrılmayan öyküsünü anlatmak hiç hoşuna gitmiyor, bu son kapıyı çalmazdan önce bütün öbür olanakları sınamak istiyordu.

Böylece, işine yarayacak herhangi bir şeye rastlayamadan kentin Avrupalı kesimini geçti, gerekirse Yeddo'ya dek uzanma kararıyla, Japon kesimine daldı.

Yokohama'nın bu kesimine, yakın adalarda tapınılan deniz tanrıçalarından birinin adıyla Benten denir. Burada, insanı hayran bırakan çam ve sedir ağaçlarıyla çevrili yollar, garip bir mimari yapıya sahip kutsal kapılar, bambular ve sazlar arasına gömülmüş köprüler, yüzlerce yıllık sedir ağaçlarının gölgesinde uyuyan tapınaklar, bahçelerinde Buda rahipleriyle Konfiçyus dinine bağlı kişilerin sebze yetiştirdiği mabetler, göz alabildiğine uzayıp giden sokaklar vardı; bu sokaklarda, kısacık bacaklı kuçularla, sokulgan mı sokulgan, kuyruksuz, sarımtırak kediler arasında oynayan, tek bir kalıptan çıkarılmış benzeyen minicik insan örnekleri, çocuklar kaynaşmaktaydı.

Zaten sokaklar mahşer yeri gibiydi: ellerindeki davulları tekdüze bir sesle çalarak alay halinde geçen Buda rahipleri, Yakuninler, parlak siperli, sivri uçlu şapkalar giymiş, bellerinde ikişer kılıç taşıyan gümrük ya da polis memurları, beyaz çizgili mavi yünlü uniformalar giymiş, ateşli silahlar taşıyan askerler, Mikado'nun ipek pantolonlu, zırhlı, örme etekli silahçıları ve daha başka bir sürü subay - askerlik Çin'de ne denli küçük görülürse, Japonya'da o denli sayılır. Öte yandan, yardım parası toplamaya çıkmış din adamları, uzun cüppeli gezginler, düz ve kara saçlı, koca kafalı, uzun gövdeli, ince bacaklı, kısa boylu, ten renkleri bakırdan açık beyaza dek uzanan, ama hiç bir zaman Çinliler gibi sarı olmayan -ki Japonlarla Çinlileri ayıran başlıca niteliktir bu- siviller. Ve bütün o arabalar, tahtirevanlar, atlar, hamallar, tenteli çekçekler, lake kaplı "norimon"lar, bambudan yapılmış yumuşacık yatağa benzer "kango"lar arasında, ipek pabuçlu, keten sandallı ya da ağaç çarıklı minicik

ayaklarıyla minicik adımlar atarak koşuşan, “kimono” denen ulusal giysiyi kendilerine yakıştırmış, günün modası uyarınca dişleri karartılmış, çirkince kadınlar göze çarpıyordu; o çağın Parisli dilberlerinin Japon kadınlarından ödünç aldıkları bu “kimonolar”lar, göğüsten ipekli bir başörtüyle çaprazlama bağlanmış, geniş kemeri arkaya doğru kocaman bir düğümle uzanan giysilerdir.

Passepartout bu bin bir renkli kalabalık arasında dolaşıp garip ve zengin dükkânlara, Japon mücevherciliğinin bütün hünerlerinin yığıldığı pazarlara, kendisine yasak olan, bayraklarla, yaftalarla süslü “güzelleştirme evleri” ne, mis kokulu sıcak çayların mayalanmış pirinçten yapılmış “saki” denen içkiyle birlikte yudumlandığı çayhanelere, Japonya’da pek bilinmeyen afyonun değil de, en ince tütünlerin içildiği rahat kahvelere baktı.

Passepartout sonra kırlara, uçsuz bucaksız pirinç tarlalarına baktı. Burada, kokularının ve renklerinin son demlerini yaşayan çiçekler arasında, çalılıklarda değil de, koskoca ağaçlarda biten parlak renkli kamelyalar görülüyordu; bambuyla çevrili bahçelerde, kiraz, erik, elma ağaçları vardı, yerli halk bunları meyveleri için değil, daha çok çiçekleri için yetiştiriyor ve bu çiçekleri serçelerden, kargalardan, daha başka obur kuşlardan ürkünç korkuluklarla, cıyak cıyak bağırarak dolaplarla koruyorlardı. Tek bir ulu sedir yoktu ki, üstünde yırtıcı kuşlardan biri yuvalanmamış olsun; ağlayan söğütlerse, yerlere dek uzanan yapraklarıyla, tek ayakları üstünde kara kara düşünen balıkçıl kuşlarını örtmekteydi; bunların dışında, dört bir yan kuzgunla, yaban ördeği ve kazıyla, çakırdoğanla ve Japon’ların “Derebeyi” saydıkları uzun ömrün, mutluluğun simgesi turnayla doluydu.

Passepartout, böyle başıboş dolaşırken, otlar arasında birkaç menekşe gördü.

“Tamam! dedi, bizim yemek çıktı işte!” Ancak alıp kokladığı zaman, hiç kokmadıklarını fark etti.

“Talihimiz yokmuş!” diye düşündü. Gerçi bizim ihtiyatlı oğlan *Carnatic*'ten ayrılmazdan önce tıka basa bir öğle yemeği yemişti; ancak, akşama dek sağda solda sürttüğünden, o anda açlıktan midesi kazınıyordu. Yerli kasaplarda koyun, keçi ya da domuz etine rastlamamıştı, yalnız tarım işlerinde kullanılan sığırların kesilmesinin de yasak olduğunu bildiğinden, Japonya’da pek et yenmediğine karar vermişti. Yanılmıyordu; ama kasaplık hayvan bulamasa da, Japon’ların pirinçle birlikte bol bol yedikleri şu balık ya da tavuk, yaban domuzu ya da sığın, keklik ya da bıldırcın etinden azıcık bulabilse, midesi hiç ses çıkarmayacaktı doğrusu. Gel gör ki, kötü giden talihi güler yüzle karşılamaktan başka çaresi yoktu, yiyecek bulma işini ertesi güne

bırakmak zorunda kaldı.

Gece bastırđı. Passepartout yerli mahallesine döndü, türlü hünerler yapan meydan soytarılarını, bütün halkı başlarına toplayan palavracı falcıları seyrederek bin bir renkli fenerlerle donanmış sokaklarda gezinmeye başladı. Derken, çıra ışığında balık tutan kayıkların kaynaştığı limanı karşısında buluverdi yeniden.

En sonunda sokaklar boşaldı. Kalabalığın yerini gece devriyesine çıkmış Yakuninler aldı. Artlarında bir bölük askerle dolaşan bu süslü püslü subaylar büyükelçiye benziyordu ve Passepartout bu göz kamaştırıcı devriye kollarından birine rastladıkça, alaylı alaylı:

“Hadi bakalım!” diyordu, “Yeni bir Japon elçisi daha gidiyor Avrupa’ya!”

XXIII

PASSEPARTOUT'NUN BURNU ALABİLDİĞİNE UZUYOR

Ertesi gün, yorgunluktan canı çıkan, açlıktan midesi kazınan Passepartout, “Yok azizim, dedi kendi kendine, her ne pahasına olursa olsun yiyecek bulmalı, hem de çabuk.” Gerçi cep saatini satıp karnını doyurabilirdi, ama böyle bir şey yapmaktansa açlıktan gebermeye razıydı. Bu durumda, doğanın kendisine bağışladığı, uyumlu değilse bile, güçlü sesi kullanmaktan başka çaresi yoktu.

Birkaç Fransız ve İngiliz şarkısı biliyordu, bunları denemeye karar verdi. Her işi zille, davulla, dümbelekle yaptıklarına göre, Japonların müziksever olmaları ve Avrupa’dan gelmiş bir ustaya layık olduğu değeri vermeleri gerekirdi. Yalnız, konser vermek için vakit biraz erkendi galiba ve müzikseverler ansızın uykudan uyandırılınca, bakarsın Mikado’nun resmini taşıyan paralarla değil, başka bir şeyle öderlerdi ücretini.

Bunun üzerine Passepartout birkaç saat beklemeye karar verdi; ama yolda, gezginci bir sanatçı için fazla iyi giyimli gözükebileceğini düşündü ve aklına, durumuyla uyuşan bir kılığa girme fikri geldi. Öte yandan, sırtındakilerle daha eski giysilerin değiştirilmesinden eline birkaç kuruş da para kalır, bununla gidip karnını doyurabilirdi.

Hemen bu kararın uygulamasına girişti. Ancak, uzun araştırmalardan sonra bulabildi bir Japon eskici, bulunca da adama fikrini açtı. Avrupalı giysi adamın hoşuna gitti ve Passepartout, az sonra dükkândan, kafasına zamanın etkisiyle solmuş, türbana benzer kenarlı bir şapka, sırtına da eski bir Japon giysisi geçirmiş olarak çıktı. Kılığı pek iç açıcı değilse de, cebinde şıngırdayan birkaç metelik vardı.

“Aldırma canım,” diye düşünüyordu, “diyelim ki karnavaldayız!”

Böylece ‘Japonlaşan’ Passepartout’nun ilk işi, gösterişsiz bir ‘çayhane’ye girip birkaç parça tavukla bir iki avuç pirinç yemek oldu; akşam yemeğiniyse, şimdilik aklına bile getirmiyordu.

“Şimdi artık aklımızı başımıza devşirmeliyiz,” dedi kendi kendine, karnını

tıka basa doyurduktan sonra. “Bundan böyle, sırtımdaki partalları verip daha Japon işi bir şey de alamam. Demek ki, ancak kötü bir anı olarak saklayacağım şu Güneş Ülkesi’nden bir an önce ayrılmanın çaresine bakmalıyım!”

Passepartout, bunun üzerine, Amerika’ya gidecek gemileri gözden geçirmeyi kararlaştırdı. Karşılığında yalnız yol ve yiyecek masrafının istenmemesi koşuluyla, aşçı ya da uşak olarak bunlardan birine girmeyi tasarlıyordu. San Francisco’ya varduktan sonra Allah kerimdi. En önemli sorun, Japonya’yla Yeni Dünya arasındaki dört bin yedi yüz mili aşabilmektir.

Aklına geleni sürüncemede bırakanlardan olmayan Passepartout hemen rıhtıma yollandı. Ancak ilkin çok basit görünen bu fikir, rıhtıma yaklaştıkça gerçekleştirilmesi güç hale geliyordu. Amerikan yolcu gemilerinden birinde bir aşçı ya da bir uşağa gereksinim duyuluyor muydu bakalım? Ve şu garip kılık içersinde neden ona güvensinlerdi? Kim kendisini salık verecek? İyi durum belgesini kimden alacaktı?

Böyle düşününe düşününe yol alırken, soytarıya benzer bir adamın Yokohama sokaklarında dolaştırdığı kocaman bir ilana takıldı gözü. İngilizce yazılmış ilanda şunlar okunuyordu:

SAYGIDEĞER WILLIAM BATULCAR YÖNETİMİNDEKİ JAPON AKROBATLARI TOPLULUĞU

-----0-----

Amerika Birleşik Devletlerine Hareketten Önce

ULU TANRI TİNGU TARAFINDAN KORUNAN UZUN-BURUN-UZUN- BURUNLARIN SON TEMSİLLERİ

Büyük Gösteri!

— Amerika Birleşik Devletleri ha! diye bağırdı Passepartout, arayıp da bulamadığım şey işte!..

İlancı adamın ardına düşüp Japon mahallesine daldı. Bir çeyrek sonra, tepesine şerit flamalar çekilmiş, duvarlarına, derinliği olmayan hokkabaz resimleri çizilmiş kocaman bir barakanın önüne geldiler.

Bu, ünlü Amerikan sirkî Barnum’a benzer bir cambaz, hokkabaz, soytarı, akrobat, ip cambazı ve jimnastikçi topluluğunu yöneten Saygıdeğer Batulcar’ın gösteri yeri idi; topluluk ilandan da anlaşılacağı üzere, Güneş Ülkesinden ayrılıp Birleşik Devletler’e gitmezden önceki son temsillerini veriyordu.

Passepartout, kulübenin önündeki sütunlu taraçaya girip Bay Batulcar'ı sordu. Az sonra çıkageldi Bay Batulcar.

— Ne istiyorsunuz? diye sordu ilkin yerli sandığı Passepartout'ya.

— Uşağa ihtiyacınız var mı? dedi Passepartout.

— Uşak mı! diye bağırdı Batulcar, çenesinin altında kıvır kıvır uzanan kırçıl sakalını sıvazlayarak, sözünden ayrılmayan, sadık, boğazı tokluğuna yanımda çalışan iki uşağım var... İşte, karşınızdalar, diye ekledi, damarları kontrbas telini andıran yapılı kollarını göstererek.

— Demek hiç bir işinize yarayamam, öyle mi?

— Hiç bir işimize...

— Hay Allah kahretsin! Oysa ne de iyi olurdu sizinle birlikte gelebilmem.

— Hele, hele! dedi Saygıdeğer Batulcar. Ben ne kadar maymunsam, siz de o kadar Japon'sunuz galiba! İyi ama neden böyle giyindiniz?

— İnsan ancak bulabildiğini giyiyor!

— Doğru be. Fransız mısınız siz?

— Evet, hem de Parislinin hası...

— Ee, şaklabanlık gelir öyleyse elinizden?

— Vallahi, diye karşılık verdi, ulusunun kendisini böyle garip bir iş önermesiyle karşılaştırmasına canı sıkılan Passepartout, biz Fransızlar gerçekten de şaklabanlıkta ustayızdır, ama Amerikalıların eline su dökemeyiz gene de.

— Doğrudur. Her neyse azizim, uşak olarak alamasam da, soytarı olarak tutabilirim sizi. Tamam mı, aslanım. Fransa'da yabancı soytarılar gösterilir, dışarıdaysa, Fransız soytarılar!

— Yaa!

— Ayrıca, sağlam bir adama benziyorsunuz?

— Öyleyimdir, hele yemekten kalktıktan sonra.

— Şarkı da söyler misiniz?

— Söylerim, diye karşılık verdi bir zamanlar sokak şarkıcılığı da etmiş olan Passepartout.

— Peki, sol ayağınızın tabanında bir topaç döndürür, sağ ayağınızın tabanında da sivri bir kılıç taşırken, baş aşağı da söyleyebilir misiniz?

— Elbette! diye karşılık verdi, gençliğinde öğrendiği cambazlıkları hatırlayan Passepartout.

— Anlıyorsunuz ya, bütün iş bunda! diye yanıtladı Saygıdeğer Batulcar.

Ve hemen oracıkta sözleşmeyi yapıverdiler. Passepartout, en sonunda bir iş bulmuştu. Ünlü Japon topluluğundaki bütün numaraları yapacaktı. Gerçi pek iç

açıcı bir şey değildi bu, ama böylece, bir haftaya kalmadan San Francisco yolunda olacaktı.

Saygıdeğer Batulcar'ın korkunç bir gürültüyle saat üçte başlayacağını duyurduğu temsil için daha şimdiden, trampet ve davullardan kurulu bir Japon orkestrası sirkin kapısında şamataya başlamıştı. Tahmin edileceği üzere, göstereceği numaraya hazırlanmamış olan Passepartout, yüce tanrı Tingu'nun Uzun Burunları'nın kuracağı "büyük piramit"te, güçlü omuzlarıyla yer alacaktı. Bu "büyük gösteri"yle kapanacaktı temsil.

Saat üç olmadan, koca kulübe seyirci dolmuştu. Avrupalısı yerlisi, Çinlisi Japonu, kadını, erkeği, çocuğu koşmuş, daracık sıralara, sahneye bakan localara yerleşmişti. Çalgıcılar da yerlerini almış, bir yığın gong, tamtam, flüt, zil, dümbelek ve davul kulakları sağır edercesine ötmeye başlamıştı.

Gösteri, bütün o akrobat gösterilerine benzer bir şey oldu. Ancak şunu da itiraf etmek gerekir ki, şu Japonlar dünyanın en usta dengeçileridirler. İçlerinden biri, eline bir yelpazeyle küçük kâğıt parçaları almış, çiçek-kelebek oyunu oynuyordu. Bir başkası piposunun kokulu dumanıyla, havaya çabucak seyircileri öven birtakım mavimtırak sözcükler yazıyordu. Beriki, yanan mumlarla hokkabazlık yapıyor, mumlar dudaklarının hizasından geçerken teker teker söndürüyor, sonra birbiri ardı sıra yakıyordu. Başka biri, dönen topaçlarla akla hayale gelmedik hünerler gösterdi; bu vızıldayan makineler onun elinin altında sanki canlanıyor, hiç durmamacasına dönüyorlardı; pipo saplarında, kılıç üstünde, sahnenin bir başından öbür başına uzatılmış, saç inceliğindeki çelik tellerde koşuyor; bambudan yapılmış merdivenleri çıkıyor, sahnenin dört bir yanına dağılıyor, değişik fonlardaki vızıltılarıyla garip bir uyum yaratıyorlardı. Hokkabazlar onlarla oynuyor, topaçlar havada dönmeye devam ediyordu; adamlar onları tahta raketlerle top gibi savuruyor, topaçlar yine dönüyordu; alıp ceplerine tıkıyorlar, çıkardıklarında bir de bakıyordunuz, yine dönüyorlar - ve bu iş, gevşeyen bir yay kendilerini havai fişek gibi dört bir yana saçana dek sürüyordu.

Burada topluluğun jimnastikçileriyle akrobatlarının yaptığı akıllara durgunluk veren numaraları bir bir saymak gereksiz. Merdiven, sırık, top ve fiçi numaraları büyük bir titizlikle yapıldı. Ama temsilin başlıca gösterisi, Avrupa'nın henüz görmediği şu şaşırtıcı 'Uzun Burunlar'dı...

Uzun Burunlar, yüce tanrı Tingu'nun koruduğu özel bir topluluktu. Orta Çağ çavuşları gibi giyinen bu adamların sırtında birer çift görkemli kanat vardı. Ama başlıca özellikleri suratlarının ortasına kondurulmuş upuzun burunları ve bunu kullanış biçimleriydi. Bu burunlar aslında, beş, altı, on ayak uzunluğunda,

düz, eğri, kaygan ya da pürtüklü bambulardan başka bir şey değildi. Adamların bütün gösterisi de, suratlarına sıkıca tutturulmuş bu burunlarla yapılıyordu. Tingu'culardan on - on ikisi sırtüstü yatıyor, arkadaşları da gelip yıldırım çeker gibi uzanan burunlar üstünde atlayıp zıplıyor, akıl almaz gösteriler yapıyorlardı.

Son olarak da, elliye yakın Uzun Burun'un gerçekleştireceği "Jaggernaut'nun Arabası" adı verilen canlı piramit vardı. Ancak, Saygıdeğer Batulcar'ın sanatçıları bu piramidi birbirlerinin omzuna basarak değil, burunları üstünde kuracaklardı. Arabanın temelinde duran adamlardan biri topluluktan ayrıldığı ve bu iş için güçlü kuvvetli olmak gerektiği için, yerini Passepartout'ya vermişlerdi.

Bizim yiğit oğlan, Orta Çağ kılığına bürünüp de suratının ortasına altı ayak uzunluğunda bir burun oturtulunca -gençliğinin hüznü anısı aklına geldiğinden- azıcık kederlendi elbet! Ama neylersin, ekmek parası için hepsini sineye çekmek zorundaydı.

Passepartout sahneye girdi ve Jaggernaut'nun Arabası'na temel taşı olmak üzere arkadaşlarının yanında yer aldı. Hep birlikte, burunları havada, sırtüstü uzandılar. Bir ikinci cambaz takımı gelip bu burunların üstüne çıktı, üçüncü takım onların, dördüncü takım da bu sonuncuların burnuna yerleşti; böylece, tiyatronun tavanına değen, insandan yapılmış bir anıt kuruldu.

Tam bütün salon alkıştan inler, orkestradaki bütün çalgıcılar avaz avaz bağırırken, piramit sarsıldı, denge bozuldu, en alttaki burunlardan biri aradan çekildiği için, insan anıt iskambil kâğıdından yapılmış bir şato gibi çökuverdi...

Suç Passepartout'daydı, yerini bırakmış, kanatlarını kullanmadan ön sahneyi aşmış, sağdaki galeriye tırmanmış, seyircilerden birinin ayağına kapanıp:

"Ah, Efendim! Efendiciğim!" diye bağırmıştı.

— Siz ha?

— Benim ya!

— Peki evladım, hadi gemiye öyleyse!..

Bundan sonra Bay Fogg, yanından ayırmadığı Bayan Auda ve Passepartout, hızla kulübenin koridoruna doğru yürüdüler. Ama yarı yolda, 'kırılıp dökülen'ler için para isteyen, öfkeden deliye dönmüş Saygıdeğer Batulcar dikildi karşılına. Bay Fogg bir avuç para fırlatarak adamın öfkesini yatıştırdı. Bay Fogg'la Bayan Auda, saat altı buçukta, tam kalkmak üzereyken, sırtındaki koca kanatlarla suratındaki altı ayaklık burnu çıkarıp atmaya vakit

bulamamış Passepartout'nun ardından gemiye biniyorlardı.

XXIV

PASİFİK OKYANUSU GEÇİLİYOR

Şanghai’da olup bitenleri tahmin ediyorsunuzdur. *Tankadere*’nin verdiği işaretler Yokohama postasınca görülmüştü. Bayrağın yarıya indirildiğini gören yolcu gemisinin kaptanı, doğruca küçük teknenin yanına gelmişti. Az sonra Phileas Fogg, anlaştıkları üzere, John Bunsby’nin cebine beş yüz elli sterlin koyuyordu. Bu iş de bitince, bizim saygıdeğer İngiliz, Bayan Auda ve Fix buharlı gemiye binmiş ve Nagasaki üzerinden Yokohama’ya doğru yola çıkmıştı.

Phileas Fogg, 14 Kasım sabahı, tam zamanında limana varmış, Fix’i kendi haline bıraktıktan sonra, hemen *Carnatic’e* gitmiş ve Bayan Auda’yı sevindiren -aslında belki kendisini de sevindiren, ama hiç belli etmediği- haberi almış, Fransız Passepartout’un bir gün önce Yokohama’ya geldiğini öğrenmişti.

O akşam San Francisco’ya hareket etmek zorunda bulunan Phileas Fogg hemen uşağını aramaya koyuldu. Hiç bir sonuç elde edemedi Fransız ve İngiliz konsolosluklarına başvurdu, Yokohama sokaklarında boşu boşuna dolaştıktan sonra, Passepartout’yu bulmaktan umudunu kestiği sırada, rastlantı ya da bir çeşit önsezi onu Saygıdeğer Batulcar’ın sirkine soktu. Uşağını o garip kılığıyla tanıyamadı elbet; ama beriki, sırtüstü yatarken, galeride boy gösteren efendisini tanıdı. Görür görmez burnunun oynamasına engel olamadı. Burnu oynayınca da denge bozuldu ve bildiğiniz işler oldu.

Passepartout, Bayan Auda’nın ağzından ilkin bunları, sonra da, Bay Fix’le birlikte, iki direkli Tankadere ile Hong Kong’dan Yokohama’ya gelişlerini öğrendi.

Fix, Passepartout sözünü işitince hiç istifini bozmadı. Passepartout ise, polis hafiyesiyle aralarında geçenleri efendisine anlatma zamanının gelmediği kanısındaydı.

Bu yüzden de, olup biteni anlatırken, Hong Kong’daki bir afyon evinde uyuşturucu maddeden içip sızdığı için kendini suçlayıp özür dilemekle yetindi.

Bay Fogg bu öyküyü tek söz etmeden, büyük bir soğukkanlılıkla dinledi; sonra, gidip gemiden kendisine uygun bir kılık bulabilmesi için uşağına para

verdi. Bir saat geçmeden, bizim dürüst oğlan burnunu kesmiş, kanatlarını koparmış, yüce tanrı Tingu'nun kullarına benzer bir yanı kalmamıştı.

Yokohama - San Francisco postasını yapan gemi, "Pacific Mail Steam" Şirketi'ne bağlıydı, adı da *General-Grant*'tı. Bu, yandan çarklı, iki bin beş yüz tonluk, oturaklı, hızlı, geniş bir gemiydi. Kocaman sarkaç güvertede bir yükseliyor, bir alçalıyordu; bir ucunda piston kolu, öbüründe ise düz hareketi dairesel hareket haline getirip doğruca çark miline ileten kol vardı. *General-Grant*, üç direkli bir gemiydi, kocaman yelkenleri buhar kazanının işini kolaylaştırıyordu. On iki millik hızla, Pasifik Okyanusu'nu çok çok yirmi bir günde geçirdi. Böylece Phileas Fogg, 2 Aralık'ta San Francisco'da, 11 Aralık'ta New York'ta ve 20'sinde -yani bahsin sona ereceği 21 Aralık'tan birkaç saat önce- Londra'da olmayı umabilirdi.

Gemide epey yolcu vardı, bunlar İngiliz, Amerikalı, Amerika'ya göç eden Çinli ya da Japon işçiler ve izinlerinde dünya gezisine çıkmış Hintli subaylardı. Yolculuk sırasında tek bir deniz olayı olmadı. Geniş çarklarına yaslanan, güçlü yelkenlerinden destek alan tekne pek az sallanıyordu. Pasifik Okyanusu, adına layık dingin bir deniz olduğunu göstermekteydi. Bay Fogg her zamanki gibi sakin ve suskundu. Genç yol arkadaşı, gün geçtikçe bu adama gönül borcunun dışında birtakım bağlarla bağlandığını hissediyordu. Aslında son derece eli açık olan bu suskun insan onu sandığından daha çok etkiliyordu ve farkında olmaksızın, giz dolu Fogg'un hiç mi hiç etkilenmiyorsa benzediği duygusuna kapılıyordu.

Bayan Auda, ayrıca, soylu İngiliz'in tasarılarıyla da yakından ilgilenmekteydi. Yolculuğu tehlikeye düşürecek zorluklarla karşılaşacaklar diye ödü kopuyordu. Çoğu kez, Bayan Auda'nın gönlünden geçenleri okumakta güçlük çekmeyen Passepartout'yla hoşbeş ediyordu. Bu yiğit oğlan, şimdi artık efendisine bir madenci gibi bağlıydı; onun dürüstlüğü, eli açıklığını, kendini yakınlarına adayışım öve öve bitiremiyordu; sonra, Çin ve Japonya gibi garip ülkelerden çıktıklarını, uygar ülkelere döndüklerini, Dünya çevresindeki bu güç yolculuğu tamamlayabilmek için, kendilerini alıp San Francisco'dan New York'a götürecek bir trenle, oradan Londra'ya aktaracak bir gemi yeteceğine göre, işin zor kısmının atlatıldığını söyleyerek Bayan Auda'nın yüreğine su serpiyordu.

Yokohama'dan ayrılışlarının dokuzuncu günü, Phileas Fogg Yerküre'nin tam yarısını geçmiş durumdaydı.

Gerçekten, de, *General-Grant*, 23 Kasım'da, yüz sekseninci boylamdan geçmekteydi, buysa tam Londra'nın karşısına rastlıyordu. Bay Fogg, kendisine

verilen seksen günün elli ikisini kullanmış, geriye yalnız yirmi sekiz gün kalmıştı. Ancak, bizim soylu İngiliz “boylam daireleri yönünden” yolun yalnız yarısını geçtiyse de, aslında, toplam yolun üçte ikisinden çoğunu bitirmişti. Gerçekten de, Londra’yla Aden, Aden’le Bombay, Kalküta’yla Singapur ve Singapur’la Yokohama arasında ne de çok dönüp dolaşmışlardı! Londra’dan geçen ellinci enlemi dümdüz izlemiş olsa, bütün yol on iki bin mil tutacaktı; oysa Phileas Fogg, ulaşım araçlarından ötürü, yirmi altı bin mil geçmek zorundaydı, bunun hemen hemen on yedi bin beş yüzünü aşmıştı 23 Kasım’da. Şimdi artık yol düzdü ve Fix de ayak bağı olamazdı!

23 Kasım günü, Passepartout müthiş keyiflendi. Bildiğiniz gibi, bizim inatçı oğlan, geçtiği ülkelerin yerel saatlerini kabul etmeyip atadan kalma köstekli saatini Londra’ya göre ayarlamaya devam ediyordu. O günse, saatini ne ileri, ne geri aldığı halde, gemideki kronometrelerle çakışmıştı.

Passepartout’nun bundan ne türlü bir zevk duyduğunu anlamak kolay elbet. Fix’in, yanında olsa, ne diyeceğini merak ediyordu doğrusu.

“O aşağılık herif de bana boylam daireleri, Güneş, Ay üstüne bir sürü şey anlatırdı!” deyip duruyordu Passepartout. “Hey gidi, hey! Bu adamları dinlese, saatimiz da saate benzerdi ha! Günün birinde, güneşin benim saate göre doğmaya karar vereceğinden emindim zaten!..”

Oysa Passepartout’nun bilmediği bir şey vardı: saatinin kadranı İtalyan saatlerindeki gibi yirmi dörde bölünmüş olsaydı, sevinmeye fırsat bulamayacaktı, çünkü gemideki saatler sabah dokuzu gösterirken, kendi saati akşamın dokuzunu, yani gece yarısından sonra yirmi biri gösterecekti - Londra’yla yüz sekseninci boylam arasındaki fark da bu kadardır zaten.

Ancak Fix, bu fizik olayı açıklayabilse bile, Passepartout belki anlar, ama kabul etmezdi. Ayrıca, gerçi olacak şey değildi ya, hani polis hafiyesi bir çılgınlık edip de tam o sırada ortalarda görünse, Passepartout haklı hıncının verdiği öfkeyle, ona böyle paşa paşa saat işini değil, çok daha başka bir şeyi sorardı herhalde.

Peki ama, Fix nerelerdeydi acaba?..

General-Grant'ta tabii!

Gerçekten de, polis hafiyesi, Yokohama’ya gelince, akşamüstü yeniden buluşacağı Bay Fogg’dan ayrılmış, hemen İngiliz Konsolosu’na koşmuştu. Orada, bunca zamandır beklediği tutuklama belgesini bulmuştu; Bombay’dan beri ardından koşan -Hong Kong’dan buraya, kendisinin de bindiğini sandıkları *Carnatic*'le gelmiş olan- belgenin daha kırk günlük geçerliliği vardı. Bu durumda, varın siz hesaplayın polis hafiyesinin hayal kırıklığını!

Belge artık hiç bir ise yaramazdı! Bay Fogg, İngiliz topraklarından ayrılmıştı! Şimdiden sonra onu tutuklayabilmek için, Amerika'dan çıkarılmasını sağlamak gerekiyordu!

“Olsun!” dedi Fix ilk öfkesini yendikten sonra, “belge burada işime yaramıyorsa, İngiltere’de yarar. Bu namussuz herif, polisi atlattığına aklı kestiğinden, yurda dönmek niyetinde galiba. Dönsün bakalım. Oraya dek ardından ayrılmam. Paraya gelince, inşallah tükenmemiştir! Ancak adamım, yol, ödül, dava, ceza, fil parası falan derken, şimdiye dek beş bin sterlinden fazla harcadı herhalde. Neyse, Banka zengindir nasıl olsa!”

Böylece karara vardıldıktan sonra, General-Grant’a bindi. Bay Fogg’la Bayan Auda gemiye geldiklerinde, o çoktan yerleşmişti. O garip kılık içinde de olsa, Passepartout’yu görür görmez tanıdı ve ağzı bir karış açık kaldı. Bütün işleri altüst edecek bir açıklamada bulunmak zorunda kalmamak için, hemen koşup kamarasına gizlendi -gemide çok sayıda yolcu bulunduğundan, düşmanının gözüne çarpmayacağını tahmin ediyordu; ama günün birinde, geminin burnunda yüz yüze geliverdiler.

Passepartout tek laf etmeden Fix’in gırtlığına sarıldı, hemen kendisini tutan birtakım Amerikalıların sevinç çığlıkları arasında, Fransız boksunun İngiliz boksundan üstün olduğunu gösterip bir temiz patakladı zavallı polis hafiyesini.

Dayak faslı bittiğinde, Passepartout sakinleşmiş, adeta bir yükten kurtulmuştu. Fix epey kötü bir durumda doğruldu, rakibine bakıp soğuk bir tavırla:

- Bitti mi? dedi.
- Evet, şimdilik.
- Öyleyse, gelin de konuşalım azıcık.
- Nee, ben mi?..
- Efendinizin iyiliği için.

Adamın soğukkanlılığı karşısında alıklaşan Passepartout polis hafiyesinin ardına düştü, birlikte gidip geminin burnuna çöktüler.

— Bir temiz ıslattınız beni, dedi Fix. Şimdi de sözlerime kulak verin. Bugüne dek Bay Fogg’un karşısındaydım, ama artık ondan yanayım.

— Çok şükür! diye haykırdı Passepartout, dürüst bir insan olduğuna inandınız mı?

— Hayır, diye karşılık verdi Fix soğuk bir sesle, hâlâ alçak bir insan olduğuna inanıyorum... Şiişt! Sakın yerinizden kıpırdamayın ve beni dinleyin. Bay Fogg, İngiliz topraklarındayken tutuklama belgesi beklediğim için hep kendisine engel olmaya çalıştım. Bunun için elimden geleni yaptım.

Bombay’da din adamlarını üstüne saldıım, Hong Kong’da sizi uyuttum, efendinizden ayırdım, ona Yokohama postasını kaçırttım...

Passepartout, yumruklarını sıkıımş dinliyordu.

— Ama şimdi, Bay Fogg İngiltere’ye dönüyor galiba? diye devam etti Fix. Eğer öyleyse, ben de ardındayım demektir. Yalnız, bundan böyle, şimdiye dek engel çıkarmak için gösterdiğim çabayı engelleri ortadan kaldırmaya harcayacağım. Gördüğünüz gibi, oyunum değiştı, çünkü çıkarım buna bağlı. Öte yandan şunu da belirteyim ki, sizin çıkarmanız da bunu gerektiriyor, çünkü ancak İngiltere’de bir suçluya mı, yoksa dürüst bir adama mı hizmet ettiğinizi anlayabileceksiniz!

Passepartout büyük bir dikkatle dinlemişti Fix’i ve adamın gerçekten iyi niyetle konuştuğuna akılı kesmişti.

— Dost muyuz artık? diye sordu Fix.

— Dost mu? Yok canım! diye karşılık verdi Passepartout. İsterseniz müttefik diyelim, o da çıkarlarımız uygun düştüğü için, çünkü en küçük ihanetinizde boynunuzu koparırım.

— Anlaştık, dedi polis hafiyesi sakın bir tavırla.

General-Grant on bir gün sonra, 3 Aralık’ta Altın Kapısı koyuna girip San Francisco’ya varıyordu.

Bay Fogg ne bir gün kazanmış, ne de yitirmişti.

BİR AÇIK HAVA TOPLANTISI SIRASINDA SAN FRANCISCO'YA KISA BİR BAKIŞ

Çıktıkları yüzer iskeleye bu ad verilebilirse, Phileas Fogg, Bayan Auda ve Passepartout, Amerika kıtasına ayak bastıklarında saat sabahın yedisiydi. Gelgitte birlikte alçalıp yükselen bu yüzer iskeleler gemilerin yüklenip boşaltılmasını kolaylaştırmaktaydı. Her boydan yelkenliler, her ulustan buharlı gemiler ve Sacramento ile yöresinde çalışan birkaç katlı tekneler hep bu iskelelere yanaşır. Öte yandan, Meksika'dan Peru'ya, Şili, Brezilya, Avrupa, Asya ve Okyanus Adaları'na uzanan bir ticaret ağının ürünleri de yine buraya yığılır.

En sonunda Amerikan toprağına ayak basabildiğine sevinen Passepartout, gemiden, çok tehlikeli bir perendeyle çıkması gerektiğine karar vermişti. Ama çürük iskeleye düştüğünde, az kalsın öbür dünyayı boyluyordu. Bizim dürüst oğlan bu yeni kıtaya “ayak basış” biçiminin verdiği şaşkınlıkla öyle bir çılgılık attı ki, yüzer iskelelerin sürekli konukları pelikanlarla karabataklar sürü halinde havalandılar.

Bay Fogg, gemiden iner inmez New York treninin kaçta hareket ettiğini sorup öğrendi. Akşam altıda hareket ediyordu. Demek ki, Bay Fogg'un önünde, Kaliforniya eyaletinin başkentinde geçirecek koskoca bir gün vardı. Bayan Auda'yla kendisi için bir araba getirtti. Passepartout arkaya kuruldu ve böyle bir seferi üç dolara yapan taşıt aracı International-Hotel'e yollandı.

Passepartout, oturduğu yüksek yerden, büyük bir merakla bu kocaman Amerikan kentini seyrediyordu: geniş yollar, ip gibi dizilmiş alçak evler, Anglo-Sakson tarzında yapılmış Gotik kilise ve tapınaklar, uçsuz bucaksız rıhtımlar, kimisi tahta, kimisi tuğla saraya benzer ambarlar; sokaklarda çeşit çeşit arabalar, omnibüsler, tramvay “arabaları”; kaldırımlarda, Amerikalı ve Avrupalıların yanı başında, Çinli ve Hintliler - sizin anlayacağımız, iki yüz bini aşkın bir kalabalık.

Passepartout gördükleri karşısında epey şaşırdı. O hâlâ 1849'ların

efsanevi kentinde, altın aramaya gelmiş haydutların, kundakçıların, katillerin yığınak yaptığı, toplum dışı itin uğrunun, bir elde tabanca, bir elde bıçak, altın tozuyla kumar oynadığı çıfit çarşısındaydı. Oysa geçip gitmişti “o güzel günler”. San Francisco şimdi büyük bir ticaret kentine benziyordu, içine yerleştirilmiş gözcülerin gece gündüz çevreyi gözledikleri ulu Belediye Kulesi, dik açılarla kesişen, aralarında yemyeşil halk bahçelerinin uzandığı sokak ve caddelere tepeden bakıyordu; bir köşedeyseniz, Gök İmparatorluğu'ndan alınıp oyuncak kutusu içinde buraya getirilmiş benzeyen şirin Çin Mahallesi vardı. Ortalıkta ne Meksika şapkası, ne altın arayıcılarına özgü kırmızı gömlek, ne de kafası tüylü Kızılderili kalmıştı, çevrenizde yalnızca, durmadan koşuşan beylerin çoğunun giydiği ipek şapkalarla kara giysileri görebiliyordunuz. Kimi caddelerde, hele -Londra'nın Regent-street'ine, Paris'in İtalyan Bulvarı'na, New York'un Broadway'ine benzeyen-Montgomery-street'teki göz kamaştırıcı mağazalarda dünyanın dört bir yanından gelmiş ürünler sergilenmekteydi.

International-Hotel'e geldiklerinde, Passepartout kendini İngiltere'de sandı.

Otelin zemin katında, orada kalan bütün müşterilere parasız içki veren kocaman bir “bar” vardı. Burada, müşterinin kesesine el atmasına gerek kalmadan, istendiği kadar söğüş et, istiridye çorbası, bisküvi ve chester peyniri yenip içiliyordu. Canı serinlemek isteyen, yalnızca, içtiği ale, porto ya da xeres'in parasını veriyordu. Bu iş pek “Amerikanvari” geldi Passepartout'ya.

Otelin lokantası epey rahattı. Bay Fogg'la Bayan Auda masalardan birine yerleştiler, son derece güzel tenli zenciler onlara minnacık tabaklarda yemek getirdiler.

Phileas Fogg yemekten sonra, Bayan Auda'yı da yanına alıp otelden çıktı, pasaportunu gösterip damgalatmak üzere İngiliz Konsolosluğu'na yollandı. Dışarıda uşağıyla karşılaştı, beriki efendisine, Pasifik postasına binmeden bir iki düzine Enfield karabinası ya da Colt tabancası satın almanın yerinde olup olmayacağını sordu. Passepartout, İspanyol hırsızları gibi canları çektiği zaman trenin yolunu kesen Siu'larla Pavni'lerin yaptıklarını işitmişti çünkü. Bay Fogg böyle bir şeyin gereksiz olduğunu söyledi, ama yine de onu bildiği gibi davranmakta özgür bıraktı. Sonra, doğruca İngiliz Konsolosu'nun yazıhanesine yollandı.

Phileas Fogg daha iki yüz adım atmadan, “büyük bir rastlantıyla” Fix'e rast geldi. Polis hafiyesi müthiş şaşırmış gibi davrandı. Allah, Allah! Bay Fogg'la

birlikte Pasifik Okyanusu'nu geçmiş ve birbirlerini görmemişlerdi demek? Her neyse, Fix, pek çok şey borçlu bulunduğu soylu İngiliz'e rastlamaktan olsa olsa onur duyardı ve işleri kendisini Avrupa'ya çağırdığından, yolculuğun geri kalan kesimini bir arada yapmaktan büyük mutluluk duyacaktı.

Bay Fogg, asıl onurun kendisine ait olduğunu söyledi ve -onu bir an bile gözden ırak tutmak istemeyen- Fix, şu garip San Francisco'yu birlikte gezebilmeleri için izin istedi, izin verildi.

Az sonra, Bayan Auda, Phileas Fogg ve Fix sokaklarda dolanmaya başlamışlardı bile. Derken kendilerini, büyük bir kalabalığın toplandığı Montgomery-street'te buldular. Durmadan gelip giden tramvay ve omnibüslere rağmen, rayların üstünde, sokağın ortasında, dükkânların önünde, hatta damlarda müthiş bir kalabalık vardı. Aralarda duyuru-adamlar dolaşıyordu. Üstü yazılı bezlerle bayraklar havalarda uçuşuyor, dört bir yandan haykırışlar yükseliyordu.

— Yaşasın Kamerfield!

— Yaşasın Mandiboy!

Bir açık hava toplantısıydı bu. Daha doğrusu, Fix öyle düşündü ve bu düşüncesini Bay Fogg'a aktarıp ekledi:

— Onun için, beyefendi, isterseniz bu kalabalığa girmeyelim. Olsa olsa hırpalanırız.

— Haklısınız, diye karşılık verdi Phileas Fogg, siyasal da olsa, yumruk yumruktur!

Fix, bu söz üzerine gülümsemek zorunda kaldı ve Bayan Auda, Phileas Fogg ve kendisi, gürültüye patırtıya karışmadan her şeyi görebilmek üzere, tam Montgomery-street'in karşısındaki bir taraçaya çıkan merdivenin en üst basamağına yerleştiler. Önlerinde, sokağın öte yakasında, bir kömürkünün iskelesiyle bir gaz satıcısının arasında kocaman bir kürsü vardı ve dört bir yandan akan kalabalık buraya yönelmekteydi.

Peki ama niçin yapılıyordu bu açık hava toplantısı? Nedeni neydi? Phileas Fogg'un bu konuda en küçük fikri yoktu. Asker ya da sivil bir yüksek memur, bir vali ya da Kongre üyesi mi seçiliyordu acaba? Kenti fokur fokur kaynatan şu korkunç kalabalığa bakılırsa, öyle olması gerekirdi.

Tam bu sırada, büyük bir kaynaşma oldu. Bütün eller havadaydı. Bu ellerin kimisi, yumruk biçiminde sıkılmış olarak kalkıyor, sonra, bağrış çağrış arasında hızla iniyordu - bu da oy vermenin başka bir türlüsüydü besbelli. Kalabalık dalga dalga büyüyordu. Bayraklar sallanıyor, bir an yok oluyor, sonra hep birlikte ortaya çıkıyordu, insan denizinin dalgası bizimkilerin

tünedikleri merdivenin dibine dek vuruyor, başlar, apansız patlayan bir sağanağın dövdüğü denizin yüzündeki kabarcıklara benziyordu. Kara şapkalar gözle görülecek derecede azalmaktaydı, kalanların da boyu kısalıyordu.

— Evet azizim, siyasal bir toplantı bu, dedi Fix, üstelik de epey ateşli bir konuda yapılıyor olmalı. Bana kalırsa, üstünden epey zaman geçmiş olmasına rağmen, yine de şu ünlü Alabama işi alevlenmiştir.

— Olabilir, diye karşılık verdi Bay Fogg.

— Şöyle ya da böyle, diye devam etti Fix, iki şampiyon, saygıdeğer Kameranfield'le saygıdeğer Mandiboy karşılaşılıyor.

Bayan Auda, Phileas Fogg'un koluna girmiş bu gürültülü patırtılı toplantıyı şaşkınlıkla seyrediyordu; Fix tam yanındakilerden birine bu müthiş kalabalığın nedenini sormak üzereyken, ötekileri bastıran bir kaynaşma oldu. Küfürlü bağrışmalar iki katına çıktı. Havada sallanan flamalar gözdağı veren bir görünüş aldı. Artık eller değil, yalnız yumruklar göze çarpıyordu. Durdurulmuş arabaların, yoldan alıkonmuş omnibüslerin tepesinden yumruklar savruluyordu.

Ele geçen her şey fırlatılmaktaydı. Çizmeler ve pabuçlar ısıklık çalarak uçuşuyor, hatta tabancalar bile ulusal patlamalarıyla halkın haykırışlarına katılıyordu.

Kalabalık, merdivenin dibine geldi, ilk basamakları doldurdu, iki yandan biri geri püskürtülmüştü, ama bizimkiler üstünlüğün Mandiboy'da mı, yoksa Kameranfield'de mi kaldığını anlayamamışlardı.

“Çekilsek iyi olacak,” dedi ‘adamının’ kim vurduya gitmesini ya da başına dert açmasını istemeyen Fix. “Bütün bunların nedeni İngiltere'ye ve adamlar da bizi tanırsa, gürültü patırtı arasında bir güzel pataklanırız!”

“Soylu bir İngiliz...” diye karşılık verdi Phileas Fogg.

Ama cümlesini bitiremedi. Tam arkalarından, yerleştikleri merdivenin açıldığı taraçadan korkunç bir gürültü koptu. Halk, “Ya, ya, ya... ga, şa, ga... Mandiboy, Mandiboy çok yaşa!” diye bağıırıyordu. Bunlar, Kameranfield'i tutanları yandan vurmaya gelen seçmenlerdi.

Böylece Bay Fogg, Bayan Auda ve Fix iki ateş arasında kalmıştı. Sıvışmak için vakit çok geçti. Ellerinde kurşunlu sopalar ve balyozlar bulunan bu insan seline karşı koymak olanaksızdı. Genç kadını korumaya çalışan Phileas Fogg'la Fix epey hırpalandılar. Her zamanki gibi soğukkanlılığı elden bırakmayan Bay Fogg, doğanın her İngiliz'e bağışladığı silahlarla kendini korumaya çalıştıysa da, boşuna. Kızıl tenli, kızıl sakallı, geniş omuzlu, hareketlerinden gelenlerin başı olduğu belli olan iriyarı biri o koca yumruğunu kaldırdığı gibi Bay Fogg'un suratına indirmek istedi ve Fix tam bir bağlılıkla

atılıp bu yumruğu yemeseydi, bizim soylu İngiliz hapı yutmuştu. Zavallı polis hafiyesinin yamyassı olan ipek şapkasının altında bir anda kocaman bir yumru belirmişti.

— Bana bak Yankee! diye bağırdı Bay Fogg, müthiş küçümseyen bakışlarla karşısındakini süzerek.

— Ne var be İngiliz! diye karşılık verdi beriki.

— Görüşürüz sizinle!

— Ne zaman isterseniz. Adınız?

— Phileas Fogg. Sizinki?

— Albay Stamp W. Proctor.

Bu konuşma sona erdiğinde, sel de akıp gitmişti. Fix yere devrilmişti, üstü başı parçalanmış olarak doğruldu, bereket kötü bir yara almamıştı. Paltosu değişik büyüklükteki iki parçaya ayrılmış, pantolonuysa, kimi Kızılderililerin -sırf modadan ötürü- poposunu kestikten sonra giydikleri kısa pantolonlara benzemişti. Sonuç olarak Bayan Auda hırpalanmaktan kurtulmuş, yalnız Fix yemişti yumruğu.

— Teşekkür ederim, dedi Bay Fogg polis hafiyesine, kalabalıktan kurtuldukları zaman.

— Değmez, diye karşılık verdi Fix, hadi gidelim.

— Nereye?

— Hazır giyim mağazasına.

Gerçekten de, tam sırasıydı. Bizim İngiliz beyleri de Kamerfield ya da Mandiboy hesabına dövüşmüş gibi, Phileas Fogg'la Fix'in giysileri lime limeydi.

Bir saat sonra adam gibi giyinmiş, saçlarını başlarını taramışlardı. Bunun üzerine International-Hotel'e döndüler.

Passepartout, satın aldığı yarım düzine altıpatlarla efendisini bekliyordu. Bay Fogg'un yanında Fix'i görünce kaşları çatıldı. Bayan Auda bir iki cümleyle olup biteni anlatınca yüreğine su serpildi. Fix artık düşman değil, dosttu. Sözünü tutuyordu.

Akşam yemeğinden sonra, yolcularla bavullarını gara götürmek üzere bir araba çağrıldı. Bay Fogg, tam arabaya binerken Fix'e dönüp:

— Şu Albay Proctor'ı bir daha görmediniz mi? diye sordu.

— Hayır, görmedim, diye karşılık verdi Fix.

— Bu adamı bulmak için özel olarak döneceğim Amerika'ya, diye devam etti Phileas Fogg buz gibi bir sesle. Soylu bir İngiliz'in kendisine bu türlü davranılmasına izin vermesi yakışık almaz.

Polis hafiyesi karşılık vermeyip gülümsemekle yetindi. Ama görüldüğü gibi, Bay Fogg, kendi yurdunda düelloya karşı oldukları halde, yabancı ülkelerde, onurlarını korumak için, çekinmeden dövüşen İngilizlerdendi.

Yolcular, altıya çeyrek kala gara vardılar, tren harekete hazırды.

Bay Fogg, tam trene binerken bir memur gördü, yanına gidip:

— Affedersiniz, dostum, dedi, bugün San Francisco'da bir karışıklık olmadı mı?

— O karışıklık değil, açık hava toplantısıydı efendim, diye karşılık verdi görevli.

— İyi ama sokaklarda müthiş bir canlılık gözüme çarptı.

— Basit bir seçim toplantısıydı bu.

— Bir orduya baş seçiliyordu herhalde? diye sordu Bay Fogg.

— Hayır, efendim, bir Sulh Mahkemesi'ne yargıç seçiliyordu.

Bunun üzerine Bay Fogg vagona bindi ve tren son hızla yola koyuldu.

XXVI

BİZİMKİLER PASİFİK EKSPRESİ'NE BİNİYOR

“OCEAN TO OCEAN” (Okyanustan Okyanusa) der Amerikalılar ve Amerika Birleşik Devletleri’ni boydan boya geçen “grand trunk” a (büyük hatta) aslında bu ad verilmeliydi. Ancak, “Pacific rail-road” (Pasifik Demiryolları) iki ana parçaya bölünür: San Francisco ile Ogden arasındakine “Central Pacific”, Ogden ile Omaha arasındakine de “Union Pacific” denir. Beş ayrı yönden gelen demir yolu Omaha’da birleşir, oradan New York’a sık sık tren vardır.

Böylece San Francisco’yla New York, uzunluğu üç bin yedi yüz seksen milden aşağı olmayan, kesintisiz bir demir şeritle birbirine bağlanır. Omaha ile Pasifik Okyanusu arasında, demir yolu, hâlâ Kızılderililerle vahşi hayvanların kol gezdiği bir bölgeden geçer - Illinois’ten kovulan Mormonlar bu geniş toprakları 1845’te sömürgeleştirmeye başlamışlardır.

Eskiden, en iyi koşullarda, New York’tan San Francisco’ya tam altı ayda gidiliyordu. Öykümüzün geçtiği günlerdeyse, yalnız yedi günde.

Demir yolu, 1862’de, hattı kendi bölgelerinden geçirmek isteyen Güneyli milletvekillerinin bütün direnmelerine rağmen, kırk birinci enleme kırk ikinci enlem arasından geçirilmiştir. Hâlâ büyük bir saygıyla anılan Başkan Lincoln’ün kendisi saptamıştı tren yolunun başlangıç noktasını: Nebraska eyaletinin Omaha kentiydi bu. Ve ne kırtasiyecilikle, ne de kalem efendiliğiyle ilişkisi bulunmayan, Amerikalılara özgü bir hızla çalışmaya başlanmıştı. Bu hızlı çalışma demir yolunun sağlamlığına zarar vermiyordu. Ovada, günde bir buçuk millik hat döşeniyordu. Bir lokomotif, bir gün önce döşenen raylardan geçerek bir gün sonraki rayları getiriyor ve döşenen kesimlerde koşup duruyordu.

Pasifik demir yolu, Iowa, Kansas, Colorado ve Oregon eyaletlerinde birçok kola ayrılmaktadır. Omaha’dan çıktıktan sonra, kuzey kolunun ağzına dek Platte Irmağı’nın sol yakasını izlemekte, sonra güney koluna eşlik etmekte,

Laramie'den ve Wahsatch Dağları'ndan geçmekte. Tuz gölünün çevresinden dolanmakta, Mormonların başkenti Lake Salt City'ye uğradıktan sonra uçsuz bucaksız Amerikan çölü Tuilla vadisine dalmakta, Cedar ve Humboldt Dağları'nı aşmakta, Humboldt Irmağı'yla Sierra Nevada'yı geçmekte, Sacramento üzerinden Pasifik'e inmektedir ve bütün yol boyunca, eğimi, Kayalık Dağlar bölgesinde bile, mil başına on iki ayağı geçmemektedir.

Trenlerin yedi günde aldıkları, saygıdeğer Phileas Fogg'u 11 Aralık'ta New York'tan hareket edecek olan Liverpool postasına yetiştirecek -şimdilik umudu buydu- o upuzun demir yolu buralardan geçiyordu işte.

Phileas Fogg'un bindiği vagon, her biri dört tekerlek üstüne oturtulmuş, böylece küçük çaplı dönemeçleri kolaylıkla alabilecek bir hareketliliğe kavuşturulmuş iki ayrı bölümden oluşmuştu. Vagonda kompartıman yoktu: Her vagondaki tuvalete falan giden dar geçidin iki yanına, karşılıklı olarak, iki dizi sıra konmuştu. Trenin bütün vagonları köprücüklerle birbirine bağlıydı, yolcular böylece bir vagondan öbürüne geçebiliyor, yemekli vagondan, taraçalı vagondan, kahveli ya da salonlu vagondan yararlanabiliyorlardı. Bir tek tiyatro vagonu eksikti. Günün birinde o da olurdu elbet.

Vagonları bağlayan köprücüklerden, bağıra çağıra mallarını tanıtan kitap ve gazete satıcılarıyla, müşteri bulmakta güçlük çekmeyen yiyecek içecek ve sigara satıcıları eksik olmuyordu.

Bizimkiler, Oakland'dan akşamüstü altıda yola çıkmışlardı. Ortalık çoktan kararmıştı - soğuk ve karanlık bir geceydi bu, gökyüzünü örten bulutlar neredeyse kara dönüşecekti. Tren pek hızlı gitmiyordu. Duruşlar da hesaba katılırsa, saatte yirmi mili ancak tutturuyordu, ama bu hız, Amerika Birleşik Devletlerini tarifede gösterilen zamanda aşmasına izin verecekti.

Vagonda pek az konuşuluyordu. Zaten az sonra herkesin uykusu gelecekti. Passepartout polis hafiyesinin yanına düşmüştü, ama adamla konuşmuyordu. Son olaylardan sonra, ilişkileri iyiden iyiye soğuklaşmıştı. Birbirlerine ne yakınlık gösteriyorlardı, ne dostluk. Fix'in tutumunda bir değişiklik olmamıştı, ama Passepartout, diken üstünde oturuyor, en küçük kuşkuda eski dostunun gırtlığına sarılacakmış gibi duruyordu.

Yola çıktıktan bir saat sonra kar yağdı - neyse ki bu, trenin yolunu kesmeyecek, ince bir kardı. Pencereden bakıldığında artık uçsuz bucaksız bir çarşaftan başka bir şey görülüyor, lokomotifin kıvrım kıvrım uzanan buharı bu ak örtü üzerinde kül rengine çalıyordu.

Saat sekizde, vagona giren bir "steward" yolculara yatma vaktinin geldiğini haber verdi. Burası bir "sleeping-car"dı, vagon birkaç dakikada

yatakhaneye çevrildi. Sıraların arkalıkları yatırıldı, özenle katlanmış döşekler büyük bir ustalıkla açıldı, kısa zamanda, tek kişilik kabinler yapıldı, böylece her yolcu, kendisini saygısız bakışlardan koruyan kalın perdelerle çevrili rahat bir yatağa kavuştu. Çarşafkar kar gibi beyaz, yastıklar yumuşacıktı. Yatıp uyumaktan başka iş kalmamıştı - nitekim, tren olanca hızıyla Kaliforniya eyaletine doğru yol alırken, yolcular da, bir geminin rahat kamarasındaymışlarcasına, yatıp uyudular.

San Francisco'yla Sacramento arasındaki bölgede arazi pek engebeli değildir. "Central Pacific road" adını taşıyan demir yolu Sacramento'dan yola çıkar, doğuya doğru ilerler, Omaha'dan gelen hatla birleşir. Tren yolu, San Francisco'dan çıktıktan sonra, San Pablo körfezine dökülen Amerikan-river'ı izleyerek doğruca kuzey-batıya, Kaliforniya eyaletinin başkentine yollanır. Bu iki önemli kent arasındaki yüz yirmi mil altı saatte alındı ve bizim yolcular, gece yarısına doğru, ilk uykularında Sacramento'yu geçtiler. Dolayısıyla, Kaliforniya eyaletinin başı olan bu kentin ne o güzel rıhtımlarını, ne geniş caddelerini, ne göz kamaştırıcı otellerini, ne parklarını, ne de tapınaklarını görebildiler.

Tren Sacramento'dan çıktıktan sonra Junction, Roclin, Auburn ve Colfax istasyonlarını geçti, Sierra Nevada Dağları'na vurdu. Cisco istasyonunu sabah saat yedide geçtiler. Bir saat sonra yatakhane yine sıradan bir vagon haline gelmişti ve yolcular, pencerelerden bu güzel dağlık ülkeyi seyredebiliyorlardı. Tren yolu Sierra'nın keyfine uyuyor, kimi yerde dağın yamacından gidiyor, kimi yerde uçurumların kıyıcığından geçiyor, dik açılardan kaçınıp tatlı yaylar çiziyor, insanda çıkışı yokmuş izlenimi uyandıran daracık boğazlara dalıyordu. Demirci çekici gibi kıvılcımlar saçan lokomotif, önde bir mahmuz gibi uzanan "inek-kovucu"su, gümüş gibi parlayan çam ve dört bir yana kızıl ışıklar gönderen kocaman feneriyle, çavlan ve çağlayanların gürültüsü arasında çufçuf ede ede, böğüre böğüre ilerliyor, kara dumanını çam dallarına dolandırıyor.

Geçtikleri yol üzerinde yok denecek kadar az tünel vardı, köprüyse hiç yoktu. Demir yolu, iki nokta arasındaki en kestirme yolu aramıyor, doğayı zorlamıyor, bütün engellerin yanından dolaşıyordu.

Tren, saat dokuza doğru, yine kuzey-doğuya doğru yol alarak, Garson vadisinden geçip Nevada eyaletine giriyordu. Öğleyin de Reno'dan hareket ediyordu, yolculara burada yirmi dakikalık yemek molası verilmişti.

Demir yolu, bundan sonra, Humboldt Irmağı'nı izleyerek, birkaç mil kuzeye doğru çıktı. Sonra doğuya döndü, bundan böyle, Nevada eyaletinin hemen hemen doğu sınırına rastlayan Humboldt-Ranges bölgesindeki kaynağa

dek akarsudan ayrılmayacaktı.

Bay Fogg, Bayan Auda ve arkadaşları, öğle yemeğinden sonra vagonlarına döndüler. En rahat biçimde yerleşen Phileas Fogg, genç kadın, Fix ve Passepartout önlerinden geçip giden değişik görünümleri seyrediyorlardı -ta ufka dek uzanan geniş çayırlar, imgeleri göğe vuran sıradağlar, köpüre köpüre akan ‘derecikler’ bunlar arasındaydı. Ötelerde toplanan bizon sürüleri, zaman zaman, canlı su bentlerini andırmaktaydı. Bu kalabalık geviş getirenler ordusu, sık sık trenlerin önünü keserdi. Sımsıkı diziler halinde, saatlerce tren yolundan geçtikleri görülmüştür. O vakit lokomotif durmak, yolun açılmasını beklemek zorundadır.

O sefer de böyle oldu. Akşamüstü üçe doğru, on - on iki bin başlık bir sürü demir yolunu kesti. Makine önce hızını yavaşlatıp boynuzunu o kalın et yığına daldırmayı denedi, ama sonunda vazgeçti.

Geviş getirenlerin -Amerikalıların buffalo dedikleri yaban öküzlerinin- zaman zaman kulakları sağır eden böğürtülerle, ağır ağır geçişlerini seyrediyorlardı. Boyları Avrupa’daki boğalarınkinden uzun, bacaklarıyla kuyrukları kısaydı, boynuzları daha dipten epey ayrıktı, başlarında, boyunlarında ve omuzlarında uzun tüylü bir yele vardı. Bu göçü durdurmak kimsenin aklından geçmiyordu tabii. Yaban öküzleri yola düştüler mi, kimse onları bundan alıkoyamaz, ya da yönlerini değiştiremezdi. Hiç bir engelin durduramayacağı canlı bir et seli halinde akıp giderlerdi.

Vagonlar arasındaki köprücüklere dağılan yolcular bu garip gösteriyi izliyorlardı. İçlerinde en tez canlı olması gereken adam, Phileas Fogg’sa yerinden bile kıpırdamamış, bilgece yaban öküzlerinin kendisine yol vermesini bekliyordu. Passepartout bu hayvan selinin yarattığı gecikmeden ötürü kızıp köpürmüştü. Elindeki bütün silahları üzerlerine boşaltmak istiyordu.

“Ne ülke be!” diye bağırdı. “Allah’ın öküzleri trenleri durduruyor ve gezmeye gider gibi, kıllarını bile kıpırdatmıyorlar! Vay canına be! Bay Fogg’un bu tersliği de programa katıp katmadığını öğrenmek isterdim doğrusu! Hele makinesini bu lanet hayvan sürüsünün üstüne süremeyen makiniste ne demeli!”

Makinist engeli devirmeye kalkışmamış, sakınımlı davranmıştı. Üstlerine yürüse, lokomotifin önündeki mahmuzla ilk sıradaki öküzleri öldürürdü elbet; ama ne denli güçlü olursa olsun, makine az sonra durmak zorunda kalır, lokomotif yoldan çıkar, tren oracıkta kalıverirdi.

En iyisi sabırla beklemek, açılan arayı sonradan kapatmaya çalışmaktı. Yaban öküzlerinin geçidi tam üç saat sürdü ve yol ancak karanlık basarken

boşaldı. O sırada, ilk geçenler güney ufkunda yitip giderken, sürünün son hayvanları hâlâ hattın üzerindeydiler.

Tren Humboldt-Ranges'ları aşarken saat sekiz, Utah eyaletinin ünlü Tuz Gölü bölgesine, yani Mormonların garip ülkesine girdiğindeyse dokuz buçuktu.

XXVII

PASSEPARTOUT, SAATTE YİRMİ MİLLİK BİR HIZLA BİR MORMON TARİHİ DERSİNİ İZLİYOR

Tren, 5-6 Aralık gecesi, aşağı yukarı elli millik yol aldı güney-doğuya doğru; sonra, Tuz Gölü'ne yaklaşır kuzey-doğuya yöneldi.

Passepartout sabah dokuza doğru, vagon aralarındaki köprücüklerden birine hava almaya çıktı. Hava soğuk, gökyüzü kül renkliydi, ama kar yağmıyordu. Sis inileştirdiği güneş kocaman bir altın tekerleği andırıyordu, Passepartout gözünü dikmiş, bunun sterlin olarak değerini kestirmeye çalışırken, garip bir adam gelip onu daldığı düşlerden ayırdı.

Trene Elko'da binen bu adam çok uzun boylu, esmer mi esmer, kara bıyıklı, kara çoraplı, kara ipek şapkalı, kara yelekli, kara pantolonlu, beyaz kravatlıydı, köpek derisinden eldiven takmıştı. Gören din adamı sanırdı. Trenin bir başından öbürüne gidiyor ve her vagonun kapısına, balmumuyla, el yazısı bir duyuru asıyordu.

Passepartout kapıya yanaşır bu kâğıtlardan birinde saygıdeğer Mormon misyoneri "birader" William Hitch'in, 48 numaralı katarında bulunuşundan yararlanarak, saat on birle on iki arasında, 117 numaralı vagona, Mormonluk üzerine bir konuşma yapacağını, "Yeni Zaman Ermişleri"nin dini konusundaki gizleri öğrenmek isteyen herkesi bu toplantıya çağırdığını okudu.

"Giderim elbet," dedi kendi kendine, Mormonluk konusunda bu toplumun temeli olan çok eşlilikten başka bir şey bilmeyen Passepartout.

Haber bir anda yayıldı yüze yakın yolcusu bulunan trene. Bunların çok çok otuzu, konuşmanın çekimine kapılmış, saat on birde 117 numaralı vagonun sıralarına çökmüştü. Passepartout en ön sıradaydı. Ne efendisi, ne de Fix yerlerinden kıpırdamayı gerekli bulmamışlardı.

Birader William Hitch, bildirilen saatte kalktı ve daha başından kendisine karşı çıkılmış gibi, sinirli bir sesle bağırdı:

"Ben diyorum ki, Joe Smyth bir din şehididir, kardeşi Avram da öyle ve

Birleşik Devletler Hükümetinin peygamberlerimize karşı giriştiği baskılar devam ederse, pek yakında Brigham Young da din şehitleri arasına katılacaktır! Kim cesaret edebilir bunun tersini söylemeye?”

Bu apansız coşkunluğu doğal sakinliğiyle çelişen din yayıcısına hiç biri karşı çıkmaya cesaret edemedi. Öfkesinin, Mormonluğun son zamanlarda uğradığı ağır baskılardan geldiği belliydi. Gerçekten de Birleşik Devletler Hükümeti, üstelik büyük çabalardan sonra, bu kör inançlı kişilerin sayısını epey azaltmıştı. Utah eyaleti ele geçirilmiş, Birleşik Devletler yasalarına bağlanmış, Brigham Young, başkaldırma ve çok eşlilik suçlarıyla hapse tıkılmıştı. O günden beri, peygamberin öğrencileri çabalarını iki katına çıkarmış, eyleme geçmezden önce, Kongre'nin tasarılarına sözle direnmeye başlamışlardı.

Görüldüğü gibi, birader William Hitch demir yollarında bile dinini yaymaya çalışıyordu.

Ve başladı Tevrat günlerinden bu yana Mormonluğun öyküsünü anlatmaya, gerek sesiyle, gerek el kol hareketleriyle anlatışını tutkulu bir biçime sokarak: “İsrail’de, Joseph oymağına bağlı bir Mormon peygamberinin yeni dinin tarihçesini yayımlayıp bunu oğlu Morom’a bırakışını; aradan yüzyıllar geçtikten sonra, Mısır harfleriyle yazılmış bu küçük kitabın, 1825 yılında Vermont eyaletinde ortaya çıkıp peygamberliğini ilan eden Joseph Smyth Jr. tarafından İngilizceye çevrilişini ve en sonunda, gökten inen bir habercinin, aydınlık bir ormanda önüne çıkıp kendisine Tanrı’nın bildirisini getirişini,” anlattı.

Tam bu sırada, din yayıcının bu çok özel öyküsünden sıkılan birkaç dinleyici vagonun yanından ayrıldı; ama William Hitch istifini bozmadı, öyküsüne devamla “Genç Smyth’in, babası, iki kardeşi ve birkaç öğrencisiyle birlikte Yeni Zaman Ermişleri dinini kuruluşunu; bu dinin yalnız Amerika’da değil, aynı zamanda İngiltere, İskandinavya, Almanya’da kabul edilmesini; buna inananlar arasında zanaatçılarla birlikte daha birçok serbest uğraş sahibinin bulunduğunu; Ohio’daki kolun kuruluşunu; Kirkland’da, iki yüz bin dolara bir tapınakla koca bir kentin yapılışını; Smyth’in gözü pek bir bankacı oluşunu, basit bir mumyacıdan elinden, Hazreti İbrahim ve benzeri ermiş Mısırlıların kaleminden çıkmış öyküleri anlatan bir papirüsün alışı,” aktardı.

Anlatı uzayınca, dinleyici sıraları biraz daha boşaldı, sonunda kala kala yirmi kişi falan kaldı.

Ama bizim ateşli birader, bu kaçışlara aldırmandan devam etti: “Joe Smyth’in 1837’de iflas edilmesini, paraları batırılan hisse senedi sahiplerinin onu katrana buladıktan sonra kuş tüyleri içinde yuvarlayışlarını; birkaç yıl sonra,

Bağımsızlık Savaşı sırasında Missouri’de, eskisinden daha ünlü ve sayılan bir adam olarak, en az üç bin kişilik bir dindar topluluğunun başına geçişini ve dinsizlerin şerrinden Amerika’nın batısına kaçışını” bütün ayrıntılarıyla anlattı.

Bu bölüm sona erdiğinde, vagona topu topu on dinleyici kalmıştı, anlatılanları tüm dikkatiyle dinleyen dürüst Passepartout da bunlar arasındaydı. Bu sabırlı dikkati sayesinde “Smyth’in, yıllarca kovalandıktan sonra, 1839’da, Mississippi Irmağı kıyılarında Nauvoo-la-Belle kentini kuruluşunu, kentin nüfusunun yirmi beş bini buluşunu; Smyth’in buraya hem Belediye Başkanı, hem yargıç, hem kumandan oluşunu; 1843’te, Birleşik Devletler başkanlığına adaylığını koyuşunu; Carthage’de tuzağa düşürülüp hapse atılışını ve burada, maskeli adamlar tarafından öldürülüşünü,” öğrendi.

O anda Passepartout vagona yapayalnızdı ve bizim ateşli birader, gözlerinin içine bakıp sözleriyle büyüleyerek ona, Smyth’in ölümünden iki yıl sonra, ardılı (halefi), Tanrı’nın peygamberi Brigham Young’ın Nauvoo’dan ayrılıp Tuz Gölü kıyılarına yerleştiğini ve bu seyrine doyulmaz ülkede verimli topraklarda, Utah’tan Kaliforniya’ya göç eden insanların yolu üzerinde, dinin yeni bir kolunun kurulduğunu, Mormonluğun ayrılmaz parçası olan çok eşlilik sayesinde kısa zamanda geliştiğini hatırlattı.

“Ve işte bu yüzden, sırf bu yüzden Kongre’nin kıskançlığı üzerimize döndü!” diye ekledi William Hitch. “İşte bu yüzden Birleşik Devletler askerleri Utah topraklarını çiğneyip geçti! İşte bu yüzden başkanımız, peygamber Brigham Young, yasalar çiğnenerek hapse atıldı! Kaba kuvvet karşısında boyun mu eğeceğiz? Asla! Vermont’dan, Illinois’dan, Ohio’dan, Missouri’dan, Utah’tan kovulmuş olmamıza rağmen, çadırımızı dikecek bağımsız bir toprak bulacağız elbet... Peki ya siz, benim sadık kardeşim,” diye ekledi ateşli birader şimşekler çakan gözlerini biricik dinleyicisinin gözlerine dikerek, “çadırımızı getirip bayrağımızın gölgesine dikecek misiniz?”

“Hayır,” diye karşılık verdi yiğit Passepartout ve sonra gözü dönmüş Mormon’u vaazıyla baş başa bırakıp tüydü.

O bu konuşmayı dinlerken, tren hızla yol almış, yarıma doğru, Tuz Gölü’nün kuzey-batı ucuna varmıştı. Buldukları noktadan, aynı zamanda Ölü Deniz diye anılan ve Amerika’daki kutsal ırmaklardan birinin döküldüğü Tuz Gölü’nün genişçe bir bölümü görülebiliyordu. Bu, son derece güzel, oturaklı, tuza belenmiş kayalıklarla çevrili, bir zamanlar epey geniş bir alanı kaplayan nefis bir göldü; ama zamanla kıyıları yükselmiş, genişliği azalırken derinliği artmıştı.

Uzunluğu yetmiş, genişliği otuz beş mili bulan Tuz Gölü denizden üç bin sekiz yüz ayak yüksekliktedir. Kendisinden bin iki yüz ayak daha alçakta olan Asfalt Gölü'ne hiç benzemeyen bu gölde tuz oranı yüksektir ve yapısındaki maddelerin dörtte biri suyunda erimiş durumdadır. Damıtık suyun özgül ağırlığı 1000, Tuz Gölü'nünkiyse 1170'tir. Dolayısıyla, burada balık yaşayamaz. Kutsal Irmak'ın, Weber'in ve daha başka bir iki akarsuyun getirdiği balıklar hemen ölür; ama suyunun insan giremeyecek kadar yoğun olduğu doğru değildir.

Gölün çevresindeki topraklar çok iyi işlenmişti, çünkü Mormonlar toprak işinden anlıyordu: Hayvanlar için kümes ve avlular yapılmış, tarlalara buğday, mısır, Hint dansı ekilmiş, yemyeşil çayırlar yetiştirilmişti, altı ay sonra yaban gülleri, akasyalar, sütleğenler dört bir yanı kaplayacaktı herhalde; şimdilik, toprak incecik bir karla kaplıydı.

Yolcular, saat ikide Ogden'e indiler. Tren saat altıda yola çıkacağından, Bay Fogg'la Bayan Auda ve arkadaşlarının küçük bir ara yolla Ogden istasyonundan ayrılan Ermişler Kenti'ne (Salt Lake City) gidecek vakitleri vardı. Victor Hugo'nun deyiimiyle "dik açılardan iç karartıcı hüznünü" taşıyan ve kocaman satranç tahtalarını andıran düz çizgili Amerikan kentlerinin tipik örneği olan bu minik kenti iki saatte gezdiler. Ermişler Kenti'ni kuran mimar da Anglo-Saksonlara özgü simetri gereksiniminden kurtaramamıştı kendini. İnsanların kuramlarının düzeyine erişemediği bu garip ülkede, evlerden kentlere, hatta salaklıklara varana dek her şey "ölçülü"ydü.

Böylece, bizim yolcular, saat üçte Kutsal Irmak'la Wahsatch Dağları arasına oturtulmuş kentin sokaklarındaydılar. Pek az kilise görebildiler, buna karşılık peygamberin evi, Adliye Sarayı ve silah fabrikası hemen gözlerine çarptı; bunların dışındaysa, akasyalarla, palmiye ve keçiboynuzu ağaçlarıyla çevrili, maviye çalan tuğlalarla yapılmış, bahçeli verandalı, galerili evler dikkati çekmekteydi. 1853'te yapılmış taş ve topraktan örölme bir duvar vardı kentin çevresinde. Pazarın kurulduğu ana caddede, bayraklarla süslü birkaç otel yükseliyordu, bunlardan biri de Lake-Salt-house'du.

Bay Fogg'la arkadaşları kenti pek kalabalık bulmadılar. Sokaklar hemen hemen ıssızdı - ancak tahta perdelerle çevrili birkaç mahalleyi geçtikten sonra ulaşabildikleri tapınağın yanında yöresinde insana rastlayabildiler. Kadınlar daha çoktu, bu da Mormon ailelerinin yapısından ileri geliyordu. Yalnız, bütün Mormonların çok eşli olduğunu sanmamak gerekir. Bu konuda herkes özgürdür, ama belirtmek yerinde olur ki, Utah eyaletinde özellikle kadınlar kocaya varmak isterler, çünkü ülkede geçerli dine göre, Mormon tanrısı evlenmemiş

kadınları cennetine almamaktadır. Sokakta gördükleri zavallı kadınlar ne mutlu, ne de varlıklıya benziyordu. En zenginleri olduklarına kuşku bulunmayan kimileri beli açık, kara ipek bir yelek giyyordu, başlarında da bir kapüşon ya da sıradan bir atkı vardı. Geri kalanlarsa yerli kılığındaydı.

İmanı bütün bir insan olan Passepartout, tek bir erkeğin gönlünü etmeye çalışan bu Mormon kadınlarına adeta ürkerek bakıyordu. Sağduyusuna dayanarak, en çok kocalara acıyordu. Bir kocanın bunca kadını yaşamın dolambaçlı yollarından geçirip sürü halinde Mormon cennetine ulaştırmakla yükümlü bulunmasına bir türlü aklı ermiyordu ve bu tadına doyumaz cennetin başlıca süsü olan anlı şanlı Smyth'in yanına vardığında, aynı kadınlarla, sonsuza dek bir arada yaşamak zorunda kalacağını düşündükçe soğuk terler döküyordu. Doğrusu ya, kendisi böyle bir işe hiç mi hiç yatkın değildi ve - belki de yanılıyordu ama- Great-Lake-City'li hanımların ona kaygı verici bakışlarla baktığını sanıyordu.

Neyse ki, Ermişler Kenti'nde fazla kalmayacaktı. Saat dörtten birkaç dakika önce, bizimkiler gara gelmiş, trendeki yerlerini almışlardı.

Derken tren düdüğü çaldı; ama raylar üstünde patinaj yapan tekerlekler katarı yola çıkaracağı sırada: "Durun! Durun!" diye bir çığlık duyuldu.

Oysa yola çıkan tren durdurulmaz. Böyle bağırın adam, herhalde, treni kaçıran bir Mormon'du. Dili dışarıda koşup duruyordu. Neyse ki garın ne kapısı, ne parmaklığı vardı. Trenin ardına takıldı, son vagonun basamağına atladı ve gelip soluk soluğa kendini sıralardan birine bıraktı.

Bu cambazlığı büyük bir heyecanla izlemiş olan Passepartout gidip treni kaçıran adamın başına dikildi; hele bu Utahlı'nın bir kavga sonucu evden kaçtığını öğrenince, adama ilgisi iyiden iyiye arttı. Mormon soluk alacak duruma gelince, Passepartout, büyük bir çelebilikle, kaç karısı olduğunu sordu adama - kaçış hızına bakılırsa, en azından yirmi karısı vardır sanıyordu.

"Bir tane, beyefendi!" diye karşılık verdi Mormon ellerini havaya kaldırarak, "Ve bu bir tane canıma yetti!"

XXVIII

PASSEPARTOUT AKLIN SESİNİ KİMSECİKLERE DİNLETEMİYOR

Tren, Great-Salt-Lake'ten ve Ogden istasyonundan ayrıldıktan sonra, bir saat kuzeye, Weber Irmağı'na doğru yol aldı; böylece, San Francisco'dan ayrıldığından beri, aşağı yukarı dokuz yüz mil yol gelmiş oluyordu. Sözünü ettiğimiz noktadan sonra, Wahsatch Dağları arasından doğuya yöneldi. Amerikan mühendisleri en büyük güçlüğü işte bu dağlarla Kayalık Dağlar arasında kalan bölgede çekmişlerdi. Dolayısıyla, ovadaki katkısı mil başına on altı bin dolar olan Birleşik Devletler Hükümeti, dağlık bölgede bu katkıyı aşağı yukarı kırk sekiz bin dolara çıkarmak zorunda kalmıştı; ama mühendisler, daha önce de söylediğimiz gibi, doğanın akışını bozmamış, güçlüklerin yanından yöresinden dolaşmış, onca yol boyunca bin dört yüz ayaklık bir tek tünel kazmışlardı.

Demir yolu, en yüksek noktaya Tuz Gölü'nde erişmişti. Bu noktadan sonra, eğrisi uzun eğimle alçalıyor, Bitter-creek vadisine doğru iniyor, sonra Atlantik'le Pasifik arasındaki su ayrımı noktasına doğru yeniden yükseliyordu. Bu dağlık bölgede bir sürü derecik vardı. Muddy, Green ve benzeri derecikleri küçük köprülerle geçtiler. Sona yaklaştıkça Passepartout'nun sabrı tükenmeye başlamıştı. Fix'se, bu geçişi zor bölgeyi çoktan aşmış olmak arzusundaydı. Gecikmelerden korkuyor, kazalardan çekiniyordu ve İngiliz toprağına ayak basma konusunda Phileas Fogg'dan daha sabırsızdı!

Akşam altıda tren Fort-Bridger'daydı, az sonra buradan ayrılıyor, yirmi millik yolu geçip Bitter-creek vadisinden Wyoming eyaletine -eski Dakota'ya- giriyordu; Colorado vadisindeki akarsuların büyükçe bir kısmı Bitter-creek'ten çıkmaktaydı.

Ertesi gün, yani 7 Aralık'ta, Green-river istasyonunda on beş dakika durakladılar. Gece boyunca lapa lapa kar yağmış, ancak yarı erimiş sulu kar olduğundan tren yolunu örtememişti. Bununla birlikte, kötü hava, yine de Passepartout'nun huzurunu kaçırmıştı, çünkü kar, tekerleklerin arasına dolup

kendilerini yoldan alıkoyabilirdi.

“Şu benim efendim de hangi akla hizmet ederek kışın yolculuğa çıktı bilmem ki? diyordu kendi kendine. “Güzel mevsimi bekleyip talihini arttırsa olmaz mıydı yani?”

Bizim dürüst oğlan gökyüzüyle ve düşen ısıyla ilgilenirken, Bayan Auda da, çok daha başka kaynaktan gelen ciddi korkular geçirmekteydi.

Gerçekten de, yolculardan bir ikisi vagonlarından inmiş, trenin hareketini beklerken, Green-river istasyonunda geziniyorlardı. Ve genç kadın, pencereden, bunlardan birinin, San Francisco’daki siyasi toplantı sırasında Phileas Fogg’a kabalık eden Albay Stamp W. Proctor olduğunu görmüştü. Adama gözükmemek istemeyen Bayan Auda, hızla geri çekilmişti.

Bu rastlantı genç kadını epey heyecanlandırmıştı. Çünkü soğuk da olsa, her gün kendisine büyük bir yakınlık gösteren adama yürekten bağlanmıştı. Kurtarıcısına beslediği duygunun derinliğini ölçemiyordu elbet ve buna şimdilik, gönül borcu diyordu, ama sevgisi bundan öte bir şeydi. Dolayısıyla, Bay Fogg’un er geç hesap sormayı tasarladığı kaba adamı görünce kalbi cendereye sokulmuş gibi daraldı. Albay Proctor’ı bu trene salt rastlantı getirmişti elbette, ama rastlantı mastlantı, trendeydi işte, ne yapıp edip Phileas Fogg’un onu görmesine engel olmak gerekiyordu.

Tren hareket ettikten sonra, Bay Fogg’un uyuduğu bir andan yararlanan Bayan Auda, gidip durumu Fix’le Passepartout’ya anlattı.

— Proctor denen adam trende, ha! diye bağırdı Fix. Üzülmeysin, hanımefendi, bu adam beyefendiden... şey, yani Bay Fogg’dan önce bana hesap verecektir! Aslını ararsanız, bu işte en büyük hakaret bana edilmiş durumda!

— Ayrıca, albaylığına falan bakmayıp bu işi ben üstüme alıyorum, diye ekledi Passepartout.

— Bakın, Bay Fix, diye devam etti Bayan Auda, Bay Fogg öcünü alma işini kimselere bırakmaz. Kendi ağzıyla söyledi, bunun için Amerika’ya dönmeyi bile göze almış durumda. Albay’ı görürse, çok tatsız olaylara yol açacak bir çatışmayı önleyemeyiz. Onun için, bu adamı görmemeli.

— Haklısınız, hanımefendi, diye karşılık verdi Fix, böyle bir çatışma her şeyi altüst edebilir. Yense de, yenilse de, Bay Fogg gecikir ve...

— Ve bu da Reform-Kulüp üyelerinin işine gelir, diye ekledi Passepartout. Dört gün sonra New York’tayız! Efendim bu dört gün içinde vagonundan dışarı adım atmazsa, şu lanet Amerikalıyla yüz yüze gelmez! Bizler buna engel olabiliriz herhalde...

Konuşma yarıda kesildi. Bay Fogg uyanmış, karlı pencereden dışarıyı

seyrediyordu. Epey zaman sonra Passepartout, efendisine ve Bayan Auda'ya duyurmadan, polis hafiyesinin kulağına eğilip:

— Onun için dövüşmekten çekinmeyeceğiniz doğru mu? diye sordu.

— Onu Avrupa'ya canlı götürebilmek için elimden gelen her şeyi yaparım! diye karşılık vermekle yetindi sesinden sarsılmaz bir istek okunan Fix.

Passepartout bir anda tüylerinin diken diken olduğunu hissetti, ama efendisine olan inancı yine de sarsılmadı.

Peki, şimdi nasıl edip de Albay'la karşılaşmasını önlemek üzere kompartımanda tutacaklardı Bay Fogg'u? Bizim soylu İngiliz pek gezegen ve meraklı bir adam olmadığından bunda büyük bir güçlük çekmeyebilirlerdi. Her neyse, ilk çareyi polis hafiyesi buldu galiba, çünkü az sonra Phileas Fogg'a dönüp şunları söylediği işitildi:

— Trende geçirilen saatler de ne uzun, ne bitmez saatlerdir beyefendi.

— Gerçekten öyledir, diye karşılık verdi soylu İngiliz, ama gene de geçerler.

— Gemilerde whist oynardınız, öyle değil mi? diye devam etti polis hafiyesi.

— Evet, diye yanıtladı Phileas Fogg, ama burada zor bu iş. Ne kâğıdım var, ne oyun arkadaşım.

— Oo! Kart alırız. Amerikan trenlerinde bol bol kâğıt bulunur. Oyun arkadaşına gelince, eğer hanımefendi...

— Elbette, beyefendi, diye karşılık verdi genç kadın heyecanlı bir sesle, whist bilirim, İngiliz eğitimi içinde bu gibi oyunlar da vardır.

— Bense bu oyunu iyi oynadığına inananlardanım, diye devam etti Fix. Eh, hadi öyleyse...

— Nasıl isterseniz, beyefendi, diye karşılık verdi trende bile gözde oyununa kavuştuğuna sevinen Phileas Fogg.

Passepartout hemen yolcuların hizmetine bakan adamı aramaya koştu ve az sonra elinde iki deste kâğıt, fişler, jetonlar ve çuha kaplı küçük bir masa olduğu halde geri döndü. Her şey tamamı. Oyun başladı. Bayan Auda whist'i epey biliyordu, hatta asık suratlı Phileas Fogg'dan bir iki övgü bile aldı. Polis hafiyesine gelince, gerçekten birinci sınıf bir oyuncuydu ve bizim soylu İngiliz'e rahatça kafa tutabiliyordu.

“Şimdi artık kısıvrak bağladık onu,” diye söylendi Passepartout. “Hiç bir yere kıpırdamaz bundan sonra!”

Tren sabah on birde, iki okyanusa dökülen akarsuların ayrım çizgisine gelmişti. Burası, Passe-Bridger bölgesine rastlayan, tren yolunun Kayalık

Dağlar'dan geçerken ulaşacağı en yüksek noktaydı ve denizden, İngiliz ölçüsüyle, yedi bin beş yüz yirmi dört ayak yukardaydı. Yolcular, iki yüz mil sonra, Atlantik Okyanusu'na dek uzanan ve doğanın demir yolu döşensin diye özel olarak yarattığı dümdüz ovalara vardılar.

Dağların Atlantik havzasına bakan yamaçlarında daha şimdiden North-Platte-river'in ikinci ya da üçüncü dereceden kollarını meydana getiren dereciklere rastlanıyordu. Bütün kuzey ve doğu ufku, Laramie Dağı'nın egemenliğindeki, yarım daire biçiminde uzanıp giden ulu Kayalık Dağlar'ın güney kesimiyle kaplıydı. Bu dağ çemberiyle demir yolu arasında, alabildiğine sulanan geniş ovalar uzanmaktaydı. Demir yolunun sağındaysa, Missouri Irmağı'nı besleyen başlıca kaynaklardan biri olan Arkansas Nehri'nin çıkış noktalarının bulunduğu dağlara dek uzanan tepelerin ilk kıvrımları vardı.

Yolcular, saat yarımında, bu bölgeye hükmeden Halleck kalesini bir an için uzaktan gördüler. Birkaç saat sonra Kayalık Dağlar geçilmiş olacaktı. Dolayısıyla, trenin bu zor bölgeden olaysız geçmesi umudu belirmişti. Kar dinmişti. Hava yavaş yavaş ayaza çekiyordu. Lokomotifin havalandırdığı kocaman kuşlar uçuşuyordu ötelerde. Ovada ne bir ayı, ne de bir kurt göze çarpıyordu. Çöl, olanca çıplaklığıyla uzayıp gidiyordu.

Ayaklarına getirilen epey rahat bir yemekten sonra, Bay Fogg'la arkadaşları yeniden o bitmez tükenmez whist'e koyulmak üzereydiler ki, tiz düdük sesleri işitildi. Tren durdu.

Passepartout, hemen kafasını uzattı kapıdan, ama trenin durmasına yol açan şeyi göremedi. Görünürde istasyon falan yoktu.

Bayan Auda'yla Fix, bir an Bay Fogg'un aşağı inmeye kalkmasından korktular. Ama bizim soylu İngiliz, uşağına:

“Bakın bakalım, ne olmuş,” demekle yetindi.

Passepartout hemen dışarı koştu. Kırka yakın yolcu inmişti trenden, Albay Stamp W. Proctor da bunlar arasındaydı.

Tren, demir yolunu örten bir kırmızı ışığın önünde durmuştu. Makinistle biletçi, duracakları ilk istasyon olan Medicine-Bow garı şefinin gönderdiği hat bekçisiyle tartışmaktaydılar. Yolcular da yaklaşmış, tartışmaya katılmışlardı - hele Albay Proctor yüksek sesi, aşırı el kol hareketleriyle herkesi bastırıyordu.

Biriken kalabalığın yanına gelen Passepartout, hat bekçisinin:

“Hayır, efendim, hayır! geçemezsiniz! Medicine-Bow köprüsü sallanıyor, tren miren çekemez”, dediğini işitti.

Söz konusu köprü, trenin durduğu yerden aşağı yukarı bir mil ötedeki asma köprüydü. Hat bekçisinin dediğine bakılırsa, çelik tellerden kimisi koptuğu

için yıkılma tehlikesiyle karşı karşıyaydı, dolayısıyla geçmeye kalkmak olanaksızdı. Hat bekçisi geçemezsiniz derken, hiç abartmıyordu. Ayrıca, Amerikalıların o ünlü kayıtsızlığı düşünülürse, sakınlı davranmaya başladıkları zaman başka türlü bir davranışın çılgınlık olacağına inanmak gerekir.

Duyduklarını gidip efendisine aktarmaya cesaret edemeyen Passepartout, dışlerini sıkışmış, heykel gibi konuşulanları dinliyordu.

— Hadi canım sen de! diye bağırdı Albay Proctor, burada kalıp karlar içinde kök salacak değiliz herhalde!

— Albayım, diye karşılık verdi biletçi, Omaha'ya tel çekip bir tren istedik, ama saat altıdan önce Medicine-Bow'a gelemiz sanırım.

— Altı mı! diye haykırdı Passepartout.

— Evet, diye yanıtladı biletçi. Ayrıca, biz de yürüyerek daha önce varamayız istasyona.

— Yürüyerek mi! diye bağıştı yolcular.

— Peki ama ne kadar uzakta bu istasyon? diye sordu içlerinden biri.

— Nehrin öte yakasından on iki mil uzakta.

— Karda kışta on iki mil ha! diye bağırdı Stamp W. Proctor.

Albay bundan sonra, demir yolları işletmesine de, biletçiye de küfürler yağdırdı, öfkesinden çılgına dönen Passepartout da onunla birlikte. Bu sefer öyle somut bir engelle karşılaşmışlardı ki, efendisinin cebindeki bütün sterlinler çaresiz kalırdı.

Öte yandan, gecikme bir yana, karla kaplı ovada on beş mile yakın yol tepmek zorunda kalan yolcular arasındaki hoşnutsuzluk gittikçe artmaktaydı. Dört bir yandan bağış çağırışlar ve küfürler yükseliyordu, bizim soylu İngiliz kendini oyuna iyiden iyiye kaptırmamış olsa, çoktan çıkıp gelirdi.

Bu arada Passepartout, istese de istemese de efendisine haber vermek zorundaydı, başı önde vagona doğru yollandığı sırada, tam bir Yankee olan makinist Forster sesini yükseltip:

— Bakın baylar, dedi, yine de geçeriz belki.

— Köprüden mi? diye karşılık verdi yolcunun biri.

— Köprüden.

— Bizim trenle mi? diye sordu Albay.

— Bizim trenle.

Passepartout durmuş, büyük bir dikkatle makinisti dinliyordu.

— İyi ama, köprü yıkılmak üzereymiş! diye söze girişti biletçi.

— Olsun, diye karşılık verdi Forster. Bence, trene son hızını verirsek belki

de geçeriz.

— Vay canına be! diye bağırdı Passepartout.

Ama yolcuların bir bölümü bu önerinin büyüüne kapılmıştı bile. Hele Albay Proctor bayılmıştı bu işe. Bu ateşli adam önerilen şeyi pek kolay ve çekici buluyordu. Hatta kimi mühendislerin akarsuları olanca hızlarıyla ileri atılan trenler üstünde “köprüsüz” geçme tasarıları kurduklarını falan anlattı. Ve sonunda, bütün ilgililer makinistin fikrine katıldı.

— Geçebilme olasılığımız yüzde elli, diyordu birisi.

— Yüzde altmış, diyordu başka biri.

— Yüzde seksen!.. Yüzde doksan!

Passepartout şaşkına dönmüştü, gerçi Medicine-creek’i geçebilmek için elinden gelen her şeyi yapardı, ama girişilecek denemeyi yine de pek “Amerikanvari” buluyordu.

“Ayrıca,” diye düşünüyordu, “bundan çok daha kolay bir şey var, ama adamlar bunu akıllarına bile getirmiyor!..”

— Bakın, Bayım, dedi yolculardan birine, makinistin önerdiği yol bana biraz tehlikeli gözüküyor, ama...

— Başarı olasılığı yüzde seksen! diye karşılık verdi yolcu ve sırtını döndü.

— Biliyorum, biliyorum, diye yanıtladı Passepartout başka bir efendinin yanına giderek, ama basit bir akıl yürütmeye...

— Akıl yürütmek falan istemez! diye karşılık verdi seslendiği Amerikalı omuz silkererek, baksanıza makinist geçeriz diyor!

— Elbette geçeriz, diye devam etti Passepartout, ancak şöylesi daha sakınlı olmaz mıydı...

— Nee! Sakınım mı, dediniz! diye bağırdı ters bir rastlantıyla Passepartout’nun lafını işiten ve iğne batırılmış gibi sıçrayan Albay Proctor. Son hızla diyoruz size! Anlıyor musunuz? Son hızla ileri!

— Anlıyorum.. biliyorum.. deyip duruyordu konuşmasına fırsat verilmeyen Passepartout, sakınım lafından hoşlanmadıysanız, doğal diyelim...

— Kim? Ne? Neyi? Ne istiyormuş bu doğalcı herif?.. diye bağırdı dört bir yandan.

Zavallı oğlan kime söz dinleteceğini bilemiyordu.

— Korkuyor musunuz yoksa? diye sordu Albay Proctor.

— Ben mi korkacağım! diye bağırdı Passepartout. Hadi bakalım, sizin dediğiniz olsun! Bir Fransız’ın Amerikalı’dan çok Amerikalı olabileceğini göstereyim hepinize!

— Yerlerinize! Yerlerinize! diye bağırdı biletçi.

— Evet, herkes yerine, herkes yerine! diye tekrarlıyordu Passepartout da. Hem de çabuk! Ama gene de, ilkin yolcuları yaya olarak geçirip sonra treni geçirmenin çok daha doğal olacağını düşünmemi engelleyemezsiniz!..

Ama kimsecikler kulak asmadı bu bilgece akıl yürütmeye, hiç kimse yanaşmadı bunun doğruluğunu kabul etmeye.

Yolcular vagonlarına yerleşmişti. Passepartout, olup biten konusunda tek söz etmeden yerini almıştı. Oyuncularınsa akli fikri kâğıtlardaydı.

Lokomotif acı acı düdük çaldı. Makinist buharı ters yönde göndererek treni -atlamak için açılan atlet gibi—-aşağı yukarı bir mil geriye aldı.

Sonra, ikinci bir düdük sesiyle ileri doğru fırladılar: Yavaş yavaş hızlandılar; az sonra hız ürkütücü bir hale gelmişti; şimdi artık yalnızca lokomotifin kişnemesi işitiliyor; pistonlar saniyede yirmi kez gidip geliyordu; dingiller, yağ kutularından duman çıkarmaktaydı. Saatte yüz mil hızla giden trenin raylara hiç bir ağırlık bindirmediği hissediliyordu. Hız, ağırlığı yenmişti.

Ve karşıya geçtiler! Hem de şimşek gibi! Köprüyü falan gören olmadı. Katar, hani terim yerindeyse, bir kıydan öbürüne sıçradı ve makinist alıp başını giden lokomotifi istasyonun beş mil ötesinde durdurabildi ancak.

Beri yandan, tren nehri geçtiği anda, iler tutar yeri kalmayan köprü, müthiş bir çatırtıyla Medicine-Bow'un köpüklü sularına gömülüyordu.

XXIX

ANCAK BİRLEŞİK DEVLETLER DEMİR YOLLARINDA RASTLANAN BİRTAKIM OLAYLAR

Tren, o akşam, hiç bir engelle karşılaşmadan yoluna devam ediyor, Saunders kalesini geçiyor, Cheyenne Boğazı'nı aşıyor, Evans geçidine varıyordu. Demir yolu bu noktada en yüksek düzeyine, yani denizden sekiz bin doksan bir ayağa ulaşıyordu. Yolcular bundan sonra, akarsuların dilimlediği uçsuz bucaksız ovalardan geçip Atlantik Okyanusu'na ineceklerdi.

Colorado'nun başkenti Denver-city'den gelen hat da işte hurda ana yolla birleşmekteydi. Bölge özellikle altın ve gümüş yönünden zengindir ve daha şimdiden elli bini aşkın insanı barındırmaktadır.

O anda, üç gün üç gece yolculuktan sonra, San Francisco'dan bin üç yüz seksen iki mil uzaktaydılar. Bu duruma göre, dört gün dört gecede New York'a varacaklar demektir. Böylece, Phileas Fogg'un programı aksamamış oluyordu.

Gece, Walbah ordugâhının sağından geçtiler. Wyoming ve Colorado eyaletlerini ayıran dümdüz sınır çizgisini izleyen Lodge-pole-creek, burada demir yoluyla at başı gidiyordu. Saat on birde Nebraska'ya giriyor, Sedgwick yakınlarından geçiyor, Platte-river'in güney kolu üzerindeki Julesburgh'a geliyorlardı.

Başmühendisliğini J. M. Dodge'un yaptığı Pasifik Demiryolları 23 Ekim 1867'de, işte burada açılmıştı. Dokuz vagon dolusu konuğu getiren iki güçlü lokomotif burada durmuştu, konuklar arasında Başkan Yardımcısı Bay Thomas C. Durant da vardı; alkışlar işte burada çınlamış; Siyu'larla Pavi'ler işte burada küçük bir savaş gösterisi yapmışlardı; havai fişekler atılmış ve son olarak, taşınabilir bir baskı makinesiyle Railway Pioneer'ın ilk sayısı yine burada yayımlanmıştı. Uçsuz bucaksız çölde uzayıp giden, henüz kurulmamış kentlerle kasabaları birleştirecek o büyük demir yolunun, uygarlık ve gelişme aracının açılışı işte böyle kutlanmıştı.

Amphion'un^[6] lirinden daha güçlü olan lokomotifin düdüğü, kısa zamanda

yerden mantar gibi bitirmişti o kasabalarla kentleri.

Sabah sekizde, Mac-Pherson kalesi geride bırakılmıştı. Omaha'yla buranın arası üç yüz elli yedi mildir. Demir yolu, Platte-river'in güney kolunu soluna almış, büyük bir sabırla onun sayısız kıvrımlarını izlemekteydi. Saat dokuzda, ırmağın iki kolunun birleştiği noktaya oturtulmuş, önemli bir kent olan North-Platte'ye varıyorlardı; ırmağın iki kolu burada birleşip tek bir akarsu haline geliyor, bu da, Omaha'nın az yukarısında Missouri'ye katılıyordu.

Yüz birinci boylamı geçmişlerdi.

Bay Fogg'la arkadaşları kendilerini yine oyuna vermişlerdi. Hiç biri yolun uzunluğundan yakınmıyordu artık. Fix ilkin birkaç el kazanmış, şimdiyse kazandıklarını yitirmekteydi, ama hiç istifini bozmuyor, oyuna Bay Fogg kadar tutku gösteriyordu. O sabah, talih özellikle bizim soylu İngiliz'e güldü. Bütün kozlar ona geliyordu. Bir ara, epey gözü pek bir oyuna girişmiş, maça ası oynamaya hazırlanıyordu ki, oturduğu sıranın ardından:

“Ben olsam, karoyu oynardım...” diyen bir ses geldi.

Bay Fogg, Bayan Auda ve Fix aynı anda başlarını kaldırdılar. Albay Proctor tepelerindeydi.

Stamp W. Proctor'la Phileas Fogg hemen tanıdılar birbirlerini.

— Oo! Siz miydiniz Bay İngiliz? diye bağırdı Albay, maça asını oynamak üzere olan sizsiniz demek?

— Oynamak üzere olan değil, oynayan, diye karşılık verdi Phileas Fogg bir maça birlisi oynayarak.

— Bense, hâlâ karoyu oynayın derim, diye yanıtladı Albay Proctor sinirli bir sesle.

Ve masaya atılan kartı almak üzere elini uzattı:

— Hiç bilmiyorsunuz bu oyunu, dedi.

— Başka bir oyunu daha ustalıkla oynarım belki, diye karşılık verdi Phileas Fogg ve doğruldu.

— İsterseniz deneyelim, John Bull'un oğlu! diye yanıtladı kaba adam.

Bayan Auda'nın yüzü kül gibi olmuştu. Damarlarındaki bütün kan çekilmişti sanki. Phileas Fogg'un koluna yapıştı, o da hafifçe kendisini itti. Passepartout, son derece saldırgan bir tavırla efendisine bakan Amerikalı'nın üstüne çullanmak üzereydi. Tam bu sırada Fix kalktı, Albay Proctor'un yanına gidip:

— Alışverişinizin benimle olduğunu, bana hakaret etmekle kalmayıp düpedüz vurduğunuzu unutuyorsunuz galiba, bayım! dedi.

— Özür dilerim Bay Fix, ama bu iş yalnız beni ilgilendirir, dedi Bay Fogg.

Maça asını oynamakla yanılığa düştüğümü söyleyerek Albay bana dil uzatmış oldu ve bunun hesabını verecek.

— Ne zaman ve nerede isterseniz, diye yanıtladı Amerikalı, dilediğiniz silahla!

Bayan Auda, Bay Fogg'a engel olmaya çalıştı, ama boşuna. Polis hafiyesi de kavgayı üstüne çekmek istedi. Passepartout'ysa az kalsın Albay'ı tuttuğu gibi trenden atıyordu, ama efendisinin bir işareti bunu engelledi. Phileas Fogg vagondan ayrıldı, Amerikalı da ardından.

— Beyefendi, dedi Bay Fogg rakibine, bir an önce Avrupa'ya dönmek zorundayım, ufacık bir gecikme bana pahalıya patlayabilir.

— Ee! Bana ne bundan? diye karşılık verdi Albay Proctor.

— Bakın, beyefendi, diye çelebice devam etti Bay Fogg, San Francisco'daki karşılaşmamızdan sonra, eski kıtadaki işlerimi bitirir bitirmez Amerika'ya dönüp sizi bulmayı tasarlamıştım.

— Yok canım!

— Altı ay sonra buluşalım mı?

— İsterseniz altı yıl sonra olsun, ha?

— Altı ay sonra diyorum size, diye yanıtladı Bay Fogg, ve dediğim gün gelirim.

— Palavra bütün bunlar! diye bağırdı Stamp W. Proctor. Ya şimdi olur, ya da hiç olmaz.

— Peki, diye karşılık verdi Bay Fogg. New York'a mı gidiyorsunuz?

— Hayır.

— Şikago'ya mı?

— Hayır.

— Omaha'ya mı?

— Size ne bundan! Plum-Creek'i bilir misiniz?

— Hayır, diye karşılık verdi Bay Fogg.

— Önümüzdeki ilk istasyondur. Bir saat sonra oradayız. On dakika kalacağız. On dakikada birkaç el ateş edilebilir.

— Tamam, diye yanıtladı Bay Fogg. Plum-Creek'te ineceğim.

— Bana sorarsanız, orada da kalırsınız! diye karşılık verdi Amerikalı benzeri görülmemiş bir yüzüzlükle.

— Kim bilir, beyefendi? dedi Bay Fogg, sonra, her zamanki soğukkanlılığıyla vagona döndü.

Bizim soylu İngiliz, vagona döndükten sonra, şamatacılardan korkulmaz diyerek Bayan Auda'yı yatıştırmaya çalıştı. Ardından, Fix'e dönüp yapılacak

karşılaşmada kendisine tanıklık etmesini istedi. Fix bu ricayı geri çeviremezdi elbet ve Phileas Fogg hiç bir şey olmamış gibi masa başına geçti, son derece sakin bir tavırla maça asını oynadı.

Saat on birde, lokomotifin düdüğü Plum-Creek'e yaklaşmakta olduklarını haber verdi. Bay Fogg kalktı, Fix'le birlikte iki vagon arasındaki köprüye çıktı. Passepartout, elinde bir çift tabancayla ardından geliyordu. Bayan Auda'ysa, sapsarı bir benizle vagonda kalmıştı.

Tam bu sırada öteki vagonun kapısı açıldı ve Albay Proctor, ardında kendisi gibi iri yarı bir Amerikalı tanıkla çıkageldi. Ama bizimkiler trenden incekleri anda biletçi sükün etti ve bağırarak:

— İnmek yok, baylar, dedi.

— Nedenmiş? diye sordu Albay.

— Yirmi dakika gecikmiş durumdayız, tren burada durmayacak.

— İyi ama ben bu beyle dövüşecektim.

— Çok üzgünüm, beyefendi, diye karşılık verdi memur, ama hemen yola çıkıyoruz. Bakın kampana çaldı bile!

Gerçekten de kampana çalıyor, tren hemen yola çıkıyordu.

— İnanın çok üzöldüm, baylar, dedi biletçi. Elimde olsa sizlere yardım etmek isterdim. Ancak, aşağı inip çarpışamadığımıza göre, neden yolda yapmıyorsunuz bu işi?

— Böylesi beyefendinin işine gelmez belki! dedi Albay alaylı bir sesle.

— Yoo, çok işime gelir, diye yanıtladı Phileas Fogg.

— Vallahi tam Amerika'ya yaraşır iş bu! diye düşündü Passepartout, şu biletçi de bulunmaz bir çelebi!

Ve efendisinin ardına düştü.

İki rakip, önde biletçi, arkada tanıklar, vagondan vagona geçerek trenin en arkasına gittiler. Son vagonda on - on iki yolcu vardı ancak. Biletçi, yolculardan, birkaç dakika için vagonu bir onur sorununu çözmek isteyen şu iki beye bırakıp bırakamayacaklarını sordu.

Aman efendim! Bu da sorulur muydu? Yolcular bizim soylu kişilere hizmetten zevk duyacaklardı, hemen vagondan çıktılar.

Aşağı yukarı elli ayak uzunluğundaki vagon da tam bu iş içindi. Kavgacılar sıralar arasında birbirlerine doğru yürüyüp diledikleri gibi ateş edebileceklerdi. Hiç bir düello bu kadar kolay olmamıştır. Bay Fogg'la Albay Proctor, ellerinde ikişer altıpatlar, vagona girdiler. Dışarıda kalan tanıklar kapıları üstlerine örttüler. Lokomotifin ilk düdüğüyle ateşe başlayacaklar... on dakika sonra, sağ kalan vagondan çıkarılacaktı.

Gerçekten de, bundan daha basit iş olamazdı. Hatta o denli basitti ki, Passepartout'nun yüreği sıkıntıdan duracak gibiydi.

Trenin düdüğünü beklerken, ansızın, korkunç çığlıklar işitildi. Ardından da silah sesleri, ama bütün bunlar bizim düelloocuların bulunduğu vagonlardan gelmiyordu. Patlamalar tam tersine, demir yolu boyunca trenin başına dek uzanıyordu. Katardansa korku çığlıkları yükselmekteydi.

Albay Proctor'la Bay Fogg, elde tabanca vagonlardan çıktılar ve çığlıklarla silah seslerinin geldiği baş tarafa doğru koştu.

Trenin Siuların hücumuna uğradığını anlamışlardı.

Bu gözü pek Kızılderililer hiç de acemi çaylak değillerdi, daha önce bir sürü trenin yolunu kesmişlerdi. Her zamanki gibi, katarın durmasını beklememiş, yüzlercesi koşmakta olan bir atın sırtına fırlayan soytarılar gibi önce basamaklara, oradan da vagonların tepesine sıçramışlardı.

Siular tüfekliydi. Patlamalar buradan geliyor, hemen hepsi silahlı yolcular da onlara tabancayla karşılık veriyordu. Kızılderililer ilkin lokomotiflere saldırmışlardı. Makinist ve ateşçi, başlarına yedikleri sopalarla yarı baygın yere serilmişlerdi. Siu önderlerinden biri, makineden anlamadığı için, lokomotifi durdurmaya kalkınca buhar vanasını dibine dek açmış, dolayısıyla tren duracak yerde olanca hızıyla ileri fırlamıştı.

Bu arada Siular vagonlara dolmuş, tepede koşuyor, kapıları omuzluyor, yolcularla göğüs göğüğe çarpıyorlardı. Yük vagonunun kapısı kırılmış, içindekiler aşağı atılmıştı. Silah sesleriyle çığlıkların ardı arkası kesilmiyordu.

Ancak, yolcular da büyük bir yiğitlikle kendilerini savunuyorlardı. Kapıları sıralarla desteklenen kimi vagonlar, saatte yüz mil hızla uçan gezici kaleler gibi hâlâ direnmekteydi.

Bayan Auda, saldırının başından beri tam bir yüreklilik göstermişti. Elinde tabanca, vahşilerden biri üstüne geldi mi, kırık camdan ateş ediyordu. Ağır yaralı yirmi kadar Siu yere serilmişti, vagon aralarındaki köprülerden kayanlarıysa trenin tekerlekleri karınca gibi ikiye biçmekteydi.

Kurşunla ya da topuzla ağır yaralar alan yolcular sıralarda yatmaktaydı.

Bu arada, savaşın sonu yaklaşıyordu. Çatışma başlayalı on dakika olmuştu, tren durmazsa, Siuların yenilgisiyle bitecekti. Gerçekten de, Kearney kalesi istasyonu iki mil ötedeydi. Orada bir Amerikan birliği vardı; ama Kearney kalesini geçtiler mi, sonraki istasyona dek Siular trene egemen olacak demekti.

Bay Fogg'un yanında çarpışmakta olan biletçi bir kurşunla yere serildi. Adam, düşerken bağırdı:

— Tren beş dakikaya dek durmazsa, hapı yuttuğumuzun resmidir!

— Duracak! dedi Phileas Fogg ve kapıya doğru seğirtti.

— Durun, Efendim, diye bağırdı Passepartout. Bu benim işim!

Phileas Fogg bu yiğit oğlana engel olmaya vakit bulamadı, beriki yerlilere gözükmeyen kapılardan birini açtı, vagonun altına süzüldü. Ondan sonra, çatışma devam ederken, kurşunlar tepesinde vızıldarken, eski cambazlığından ve kıvraklığından yararlanıp, zincirlere tutunarak, fren kollarıyla ana merteklere yapışarak vagonun önüne doğru yollandı. Kimselere gözükmemiş, gözükmemişti.

Yük vagonuyla kömür vagonu arasına gelince, bir eliyle kendini askıya aldı, öbürüyle de bağlantı zincirlerini çözdü, ama beklenmedik bir sarsıntı asıl kancayı fırlatmasa, iki vagonu birbirinden ayıramayacaktı; yükü azalan lokomotif daha büyük bir hızla alıp başını giderken, tren de yavaşlayıp gerilerde kaldı.

Tren, aldığı hızla daha bir süre gitti, ama vagonların içinde frenler sıkıştırıldı ve katar, Kearney istasyonundan çok çok yüz adım ötede durdu.

Silah seslerini işiten askerler, koşarak geldiler. Siularsa askerleri beklememiş, daha tren durmadan tabanları yağlayıp kaçmışlardı.

Ancak, yolcular peronda toplanınca, içlerinden birkaçının, bu arada, kendi canını tehlikeye atarak hepsini kurtarmış bulunan yiğit Fransız'ın orada olmadığı anlaşıldı.

XXX

PHILEAS FOGG YALNIZCA GÖREVİNİ YERİNE GETİRİYOR

Passepartout'yla birlikte üç yolcu eksikti. Çatışma sırasında mı ölmüşlerdi? Yoksa Siulara tutsak mı düşmüşlerdi? Kimse bir şey bilmiyordu.

Yaralı sayısı kabarıktı, ama hiç birinin ağır olmadığı görüldü. En ağır yaralılarından biri Albay Proctor'dı, kasığına yediği kurşunla yıkılana dek yiğitçe savaşmıştı. Hemen bakımı gerektiren birkaç yolcuyla birlikte gara taşındı.

Bayan Auda sapasağlamdı. Gözünü budaktan esirgememiş olan Phileas Fogg'un küçük bir çizdiği bile yoktu. Fix kolundan yaralanmıştı, ama önemsiz bir yaraydı bu. Yalnız Passepartout ortalıkta yoktu ve genç kadın enikonu gözyaşı döküyordu.

Bu arada, yolcular da trenden inmişlerdi. Tekerlekler kan içindeydi. Poyralarda ve dingillerde et parçaları sallanıyordu. Göz alabildiğine uzayıp giden ovada kızıl izler vardı. En son yerliler de, o anda, güneyde, Republican-river dolaylarında gözden yitmekteydi.

Bay Fogg, kollarını kavuşturmuş, öylece dikiliyordu. Ciddi bir karar almak üzereydi. Bayan Auda, yanı başında durmuş, tek söz etmeden ona bakıyordu...

Fogg bu bakışlardaki anlamı yakaladı. Uşağı Kızılderililere tutsak düştüyse, onu kurtarmak için her şeyi göze alması gerekmez miydi?

— Ölü ya da diri, mutlaka bulacağım onu, demekle yetindi Bayan Auda'ya.

— Ah, Bay Fogg, ah! diye bağırdı genç kadın yoldaşının ellerine sarılıp gözyaşlarıyla yıkarken.

— Ve hiç vakit yitirmezsek, diri olarak bulurum! diye ekledi Bay Fogg.

Phileas Fogg, aldığı bu kararla her şeyi gözden çıkarmış oluyordu. Kendi yıkım fermanını imzalamıştı. Bir günlük gecikme ona New York'tan kalkan gemiyi kaçtırdı. Tutuştuğu bahis hapı yutuyordu. Ama, "Benim görevim bu!" diye düşünmüş, bir an bile duraksamamıştı.

Kearney kalesi kumandanı yanlarındaydı. Adamları -yüze yakın asker-

Siuların doğrudan doğruya gara saldırabilecekleri düşünülerek, savunma durumuna geçmişlerdi.

— Üç yolcumuz eksik, beyefendi, dedi Bay Fogg yüzbaşıya.

— Ölü mü? diye sordu yüzbaşı.

— Ölü ya da tutsak, diye karşılık verdi Phileas Fogg. Ancak, bu noktanın hemen aydınlığa kavuşturulması gerek. Siuları izlemek niyetinde misiniz?

— Böyle bir şeye kalkışmak tehlikeli olabilir beyefendi, dedi yüzbaşı. Bu adamlar Arkansas'tan öteye dek kaçabilirler! Bana teslim edilen kaleyi bırakamam.

— İyi ama, beyefendi, üç kişinin yaşamı söz konusu, diye devam etti Phileas Fogg.

— Elbette... ancak, üç kişi için elli kişiyi tehlikeye atabilir miyim?

— Atabilir misiniz, atamaz mısınız bilmem, ama atmalısınız.

— Bakın, beyefendi, diye karşılık verdi yüzbaşı, hiç kimse görevimi öğretmez bana.

— Öyle olsun, dedi Phileas Fogg soğuk bir sesle. Ben de yalnız giderim!

— Siz mi gideceksiniz! diye bağırdı yanlarına gelmiş olan Fix, tek başınıza mı düşeceksiniz Kızılderililerin ardına!

— Şuradaki insanların tümünün canlarını borçlu buldukları o talihsiz oğlanı ölüme mi göndereyim yani? Gideceğim elbet.

— Öyleyse, tek başınıza gidemezsiniz! diye bağırdı elinde olmaksızın heyecanlanan yüzbaşı. Hayır! Yiğit bir insansınız! Yalnız bırakamam sizi... Otuz gönüllü arıyorum! diye ekledi askerlerine dönerek.

Bütün birlik bir adım öne çıktı. Yüzbaşı bu yiğit insanlar arasında seçme yapmak zorunda kaldı. Otuz er seçildi, başlarına da yaşlı bir çavuş getirildi.

— Teşekkür ederim, Yüzbaşım! dedi Bay Fogg.

— Sizinle gelmeme izin verir misiniz? diye sordu Fix soylu İngiliz'e.

— Nasıl isterseniz, beyefendi, diye karşılık verdi Phileas Fogg. Ama bana yardım etmek istiyorsanız, Bayan Auda'nın yanında kalın. Bana bir şey olursa...

Polis hafiyesinin yüzü ansızın sapsarı kesildi. Büyük bir inatla adım adım izlediği adamdan ayrılmak ha! Onu bu ıssız çölde, sonu bilinmeyen bir serüvene yollamak! Fix, dikkatle soylu İngiliz'in yüzüne baktı ve bütün sakınına, kafasında kaynaşan bin bir düşünceye karşın, onun sakin ve içten bakışı önünde gözlerini yere indirdi. "Kalıyorum," dedi.

Bay Fogg az sonra genç kadının elini sıkıyordu; o değerli yol çantasını kendisine bırakıp çavuş ve birliği eşliğinde yola koyuldu.

Hareketten önce, askerlere dönüp:

“Arkadaşlar,” demişti, “tutsakları kurtarırsak, bin sterlin var size!”

Vakit öğleyi birkaç dakika geçiyordu. Bayan Auda gardaki odalardan birine çekilmiş, Phileas Fogg’u basit ve yüce eli açıklığını, soğukkanlı yürekliliğini düşünerek bekliyordu. Bay Fogg daha önce varını yoğunu harcamıştı, şimdi de, bir an bile duraksamadan, parlak cümleler döktürmeden, salt görev duygusuyla canını tehlikeye atıyordu. Phileas Fogg, onun için, gerçek bir kahramandı artık.

Polis hafiyesi Fix’se böyle düşünmüyor, heyecanından durduğu yerde duramıyordu. Garda beş aşağı beş yukarı gidip geliyordu. Bir an olayların etkisinde kalmıştı, ama şimdi yine kendine dönüyordu. Fogg gittikten sonra, onu bırakmakla ettiği sersemliği anlamıştı. Dünyanın öbür ucuna dek izleyeceği adamı salıvermişti ha! Polisliği ağır basıyor, kendi kendini suçluyor, Londra polis müdürü tarafından suçüstü yakalanmış bir memur gibi azarlıyordu kendini.

“Ne budalalık ettim!” diye düşünüyordu. “Öbür oğlan bizimkine kim olduğumu söylemiştir mutlaka! Çekti gitti işte, bir daha da geri gelmez! Nerede bulurum artık onu? Hey Allahım, ya Rabbim, cebinde adamın tutuklama belgesi de bulunan kırk yıllık polis hafiyesi Fix nasıl yapabildi bunu? Yok canım, şapşalın biriyim ben!”

Bizim polis hafiyesi, bir türlü dilediği kadar çabuk geçmeyen saatler boyu böyle düşünüyordu işte. Zaman zaman, gidip her şeyi olduğu gibi Bayan Auda’ya anlatma arzusuna kapılıyordu. Nasıl bir tavır takınırdı acaba genç kadın? Kendisini nasıl karşılayacağını pek kestiremiyordu. Zaman zaman da, o bembeyaz ovada Fogg’un ardına düşmek geliyordu içinden! Bulamamayı olanaksız sayıyordu. Yola çıkan birliğin ayak izleri hâlâ tazeydi karla kaplı ovada!.. Ama kısa bir süre sonra yeniden kar yağacak, ne iz kalacaktı, ne bir şey.

İşte o zaman tümünden umutsuzluğa kapıldı Fix. İçinde, karşı konmaz bir her şeyi yüzüstü bırakma arzusu uyandı. Ve tam o sırada, Kearney istasyonundan uzaklaşma, bin bir dertle dolu bu yolculuğu tamamlama fırsatı belirdi önünde.

Gerçekten de, saat ikiye doğru, kar lapa lapa yağarken, doğudan gelen uzun düdük sesleri işitildi. Sis alabildiğine büyüyüp devimsi bir görünüş kazandırdığı, önünde kızıl bir ışık bulunan kocaman bir karaltı ağır ağır yaklaşıyordu.

Oysa doğudan tren falan beklenmiyordu. Telgrafla yardım istemişlerdi, ama bu kadar çabuk gelemezdi, Omaha - San Francisco postasıysa ancak ertesi gün

gececekti. Herkes şaşkına dönmüştü.

Çufçuf ederek ağır ağır gelen lokomotif, trenden ayrıldıktan sonra, içinde baygın yatan makinistle ateşçiyi de alarak olanca hızıyla yoluna devam eden lokomotiften başkası değildi. Raylar üstünde bir süre daha böyle ilerlemiş; sonra, kömürsüzlükten ateş sönmüş; buhar azalmış ve makine gittikçe yavaşlamış, Kearney'in yirmi mil açığında durmuştu.

Makinistle ateşçi yedikleri topuzlarla ölmemiş, uzunca bir baygınlıktan sonra kendilerine gelmişlerdi.

O sırada makine de durmuştu. Makinist, kendini vagonuz lokomotifle çölün ortalık yerinde görünce olup biteni anlamıştı. Lokomotifin kataradan nasıl ayrıldığını bilemiyordu, ama geride kalan trenin perişan olduğuna kuşkusu yoktu.

Makinist yapacağı şey konusunda bir an bile duraksamamıştı. Omaha'ya doğru gitmek çok daha sakınlı bir işti elbet; Kızılderililerin hâlâ yağma etmekte oldukları kataraya dönmekse düpedüz tehlikeliydi... Ama ne önemi vardı! Kazana yeniden odun ve kömür atıldı, ateş canlandırıldı, basınç yükseldi, saat ikiye doğru, lokomotif Kearney istasyonuna dönüyordu. Sisler içinde çufçuf eden oydu.

Yolcular lokomotifin gelip katarın başına geçtiğini görünce pek sevindiler. Çok tatsız bir biçimde yarıda kalan yolculuğa devam edebileceklerdi.

Lokomotif geri gelince, Bayan Auda gardan çıkmış, biletçinin yanına gidip:

— Hareket ediyor musunuz? diye sormuştu.

— Hemen, hanımefendi.

— İyi ama, tutsaklar... talihsiz arkadaşlarımız...

— Seferi aksatmam, diye karşılık verdi biletçi. Üç saat gecikmemiz var zaten.

— Peki, San Francisco'dan gelen öbür tren ne zaman geçecek?

— Yarın, hanımefendi.

— Yarın akşam ha! İyi ama, çok geç kalırız o zaman. Beklemelisiniz...

— Olanaksız, diye yanıtladı biletçi. Gelmek istiyorsanız, hemen binin trene.

— Gelmeyeceğim, diye karşılık verdi genç kadın.

Fix bu konuşmayı işitmişti. Az önce, elinde hiç bir taşıt aracı yokken Kearney'den ayrılmaya kararlıydı; şimdise, tren oracıkta, elinin altında, harekete hazır beklerken, gidip vagonuna kurulabilecekken, karşı konmaz bir güç onu olduğu yere çiviliyordu. Dolaştığı gar ayağının altını yakıyor, ama çekip gidemiyordu bir türlü, içindeki savaş yeniden alevlenmişti.

Başarısızlığın öfkesi gırtlığını sıkıyordu. Sonuna dek direnmek istiyordu.

Bu arada yolcularla yaralıları -durumu ağırca olan Albay Proctor da bunlar arasındaydı- yerlerini almışlardı. Alabildiğine kızan kazan hırsla soluyor, kapakçıklardan kızgın buharlar çıkıyordu. Makinist düdüğünü öttürdü, tren yola koyuldu ve az sonra, beyaz dumanını kar fırtınasına karıştıra karıştıra gözden yitti.

Polis hafiyesi Fix orada kalmıştı.

Birkaç saat geçti. Hava kötü, soğuk bıçak gibi keskindi, gardaki sıralardan birine çöken Fix kıpırdamadan bekliyordu. Gören, ayakta uyuyor sanırdı. Bayan Auda, kar fırtınasına aldırmadan, her an kendisine ayrılan odadan çıkıyor, garın ucuna dek gidiyor, uçuşan karlar arasında, daracık ufkunun ötesini görmeye, en küçük gürültüyü yakalamaya çalışıyordu. Ama ne bir şey görebiliyor, ne de işitebiliyordu. Soğuktan buz kesmiş olarak geri dönüyor, az sonra aynı denemeyi yineliyor, ama bir sonuç alamıyordu.

Akşam oldu. Küçük birlik hâlâ geri dönmemişti. Neredeydiler acaba şu anda? Yerlileri bulabilmişler miydi? Çatışma olmuş muydu, yoksa yollarını yitiren askerler durmadan dönmekte miydiler? Kearney kalesi komutanı, göstermemeye çalışmasına karşın, epey kaygılıydı.

Gece kar azaldı, buna karşılık kuru soğuk arttı. En gözü pek insan bile bu uçsuz bucaksız karanlığa gözünü kırpmadan bakamazdı. Ovada çıt yoktu. O sonsuz dinginliği ne bir kuş uçuşu bozuyordu, ne de vahşi bir hayvanın ayak sesi.

Bayan Auda zihninde karanlık düşünceler, yüreğinde müthiş bir sıkıntı, bütün geceyi istasyonun bitip ovanın başladığı noktada dolanmakla geçirdi. Hayal gücü kendisini alıp ta ötelere götürüyor, bin bir tehlike gösteriyordu ona. Bu geçmek bilmez saatler boyunca çektiği acıyı, ne siz sorun, ne biz söyleyelim.

Fix, hep aynı yerde kıpırdamadan oturuyor, ama uyumuyordu. Bir ara adamın biri yanına gelmiş, bir şeyler söylemiş, ama polis hafiyesi başıyla olumsuz bir işaret yapıp adamı geri göndermişti.

Gece böylece geçti. Sabah, güneşin solgun tekerleği sisli ufukta belirdi. Çıplak gözle aşağı yukarı iki mil ötesi görülebiliyordu. Phileas Fogg'la askeri birlik güneye gitmişlerdi... Güneyse, şu anda, bomboştur. Saat yediydi.

Kaygılar içinde yüzen yüzbaşı ne edeceğini bilemiyordu, ilk birliği kurtarmak üzere ikinci bir birlik gönderse miydi? Daha önce gözden çıkarılmış insanları kurtaracağım diye, yenileri de tehlikeye atmalı mıydı? Ama bu kararsızlığı çok sürmedi, bir el hareketiyle teğmenlerinden birini yanına

çağırđı, güneye doğru bir keşif kolu göndermesini söyledi - tam bu sırada, silah sesleri işitildi. Bir işaret miydi bu? Askerler kalenin dışına fırladılar ve yarım mil ilerde, tam bir düzen içinde geri dönmekte olan küçük birlikle karşılaştılar.

Bay Fogg, yanında Passepartout'yla Siuların elinden kurtarılmış öbür iki yolcu, en başta yürüyordu.

Kearney'in on mil güneyinde yaman bir savaş vermişlerdi. Birliğin gelişinden az önce, Passepartout'yla iki arkadaşı kendilerini tutsak edenlerle dövüşe başlamışlardı ve Fransız, efendisiyle askerler yardımlarına koştuğu sırada, yumrukla yerlilerden üçünü haklamıştı bile.

Kurtarıcılar da, kurtarılanlar da sevinçle karşılandı ve Phileas Fogg, askerlere daha önce vaat ettiği ödülü dağıttı; o sırada Passepartout, kendi kendine:

“Doğrusu ya, efendime epey tuzluya patlıyorum!” diyordu ve pek de haksız değildi hani.

Fix, tek söz etmeden Bay Fogg'a bakıyordu, zihnindeki izlenimleri çözümlemek epey güçtü. Bayan Auda'ya gelince, soylu İngiliz'in eline yapışmış, ağzını açıp tek laf edemeden sıkıyordu.

Passepartout, gara gelir gelmez treni aramıştı. Onu orada, Omaha'ya doğru harekete hazır bulacağını sanıyor, yitirdikleri zamanı kapatabileceklerini umuyordu.

— Tren nerede, tren! diye bağırdı.

— Gitti, dedi Fix.

— Peki, bundan sonraki ne zaman geçecekmiş? diye sordu Phileas Fogg.

— Bu akşam.

— Yaa! demekle yetindi bizim soğukkanlı İngiliz.

XXXI

POLİS HAFİYESİ FIX, PHILEAS FOGG'UN ÇIKARLARINI CİDDİYE ALMAYA BAŞLIYOR

Phileas Fogg, o anda, yirmi dört saat gecikmiş durumdaydı. Bu gecikmenin gönülsüz nedeni olan Passepartout karalar bağlıyordu. Bu sefer efendisini tünden yıkmıştı işte!

Tam bu sırada, polis hafiyesi Bay Fogg'a yaklaştı ve gözlerinin içine bakarak:

— Gerçekten çok mu aceleniz var, beyefendi? diye sordu.

— Gerçekten var, diye yanıtladı Phileas Fogg.

— Israrımı bağışlayın, diye devam etti Fix, 11 Aralık'ta, saat dokuzdan, yani Liverpool'a giden geminin kalkışından önce New York'ta olmak istiyorsunuz, değil mi?

— Hem de nasıl!

— Şu Kızılderili saldırısı yolculuğunuzu yarım bıraktırmamış olsaydı, 11 Aralık sabahı New York'ta bulunacaktınız, öyle değil mi?

— Evet, geminin hareketinden on iki saat önce.

— Peki. Demek ki yirmi saat gecikmiş durumdasınız. On ikiyle yirmi arasındaki fark sekizdir, Bu sekiz saatin kazanılması gerek. Denemek ister miydiniz?

— Yaya mı? diye sordu Bay Fogg.

— Yok canım, kızakla, diye karşılık verdi Fix, yelkenli kızakla. Demin adamın biri bana bu yolu önerdi.

Bu, gece polis hafiyesinin yanına gelip bir önermede bulunan, Fix'in geri çevirdiği adamdı.

Phileas Fogg, Fix'e karşılık vermedi; doğruca, Fix'in gösterdiği, garın kapısında dolaşan kızakçıya yöneldi. Az sonra, Phileas Fogg'la Mudge adlı Amerikalı, Kearney kalesinin dibindeki bir kulübeye giriyorlardı.

Bay Fogg burada, uçları bir kızağınki gibi kıvrık iki kalın kalasa çakılmış

tahtalardan oluşan beş altı kişi alabilecek genişlikteki garip taşıtı görüp inceledi. Aracın ortasında, öne doğru, upuzun bir direk, direkte de kocaman bir yelken vardı. Çelik tellerle kızağa tutturulan direkte o kocaman yelkeni çekip çevirmeye yarayan yine demirden bir ıstralya göze çarpıyordu. Gerideki boyana küreğine benzer dümense araca yön vermeye yarıyordu.

Görüldüğü gibi, bu, şalupa haline getirilmiş bir kızaktı. Kışın, trenler kar yüzünden yolda kalınca, bu taşıtlar donmuş ovada, oldukça büyük bir hızla istasyondan istasyona adam taşımaktadırlar. Yelkenleri epey -hatta her an devrilme tehlikesinde bulunan kotralarınkinden daha- güçlüdür ve rüzgârı arkalarına aldılar mı, ekspreslerden daha hızlı değilse bile, en az onlar kadar hızlı giderler düz ovada.

Bay Fogg'la bu kara gemisinin kaptanı arasında birkaç saniye içinde bir pazarlık yapıldı. Rüzgâr uygundu. Batıdan ve oldukça sert esiyordu. Kar dona çekmişti, Mudge, Bay Fogg'u birkaç saatte Omaha garına götürebileceği savındaydı. Orada, her an Chicago ve New York'a giden tren bulunurdu. Bakarsın aradaki gecikmeyi kapatırlardı. Onun için, hemen bu serüvene atılmak gerekiyordu.

Hızın daha bir dayanılmaz kılacağı bu soğukta yapılacak yolculuğun sıkıntılarına sokmak istemediği için Bay Fogg, Bayan Auda'ya Passepartout'yla birlikte Kearney'de kalmayı önerdi. Dürüst oğlan genç kadını alacak, en rahat yoldan, en iyi koşullar içinde Avrupa'ya getirecekti.

Bayan Auda, Bay Fogg'tan ayrılmak istemedi, bu karara en çok sevinen de Passepartout oldu. Gerçekten de, Fix yanında kalacağı için, dünyayı verseler efendisinden ayrılmak istemiyordu.

Polis hafiyesinin zihninden geçenleri anlatmaksa epey zor. Phileas Fogg konusundaki yargısı değişmiş miydi, yoksa onu, Dünya gezisini tamamladıktan sonra kendini İngiltere'de tam bir güvenlik içinde hissedecek sıfır numara üçkâğıtçı mı sayıyordu? Aslında, Fix'in Phileas Fogg konusundaki yargısı belki de değişmişti, ama yine de görevini yapmaktan geri durmuyor, onu bir an önce İngiltere'ye kavuşturabilmek için elinden gelen çabayı gösteriyordu.

Saat sekizde, kızak yola çıkmaya hazırды. Yolcular -insanın gemi yolcuları diyesi geliyor- yerlerini alıyor, battaniyelerine sarınıp birbirlerine sokuluyorlardı, iki kocaman yelken çekilmişti ve araç, rüzgârın önüne düşmüş, buz tutmuş karlar üstünde kırk mil hızla kaymaktaydı.

Kearney'le Omaha arası, düz bir çizgi çekilirse, -Amerikalıların deyimiyle, arı uçuşu- çok çok iki yüz mildi. Rüzgâr böyle devam ederse, bu yolu beş saatte alırlardı. Hiç bir olay çıkmazsa, kızak öğleden sonra birde

Omaha'da olurdu.

O ne yolculuktu öyle! Birbirlerine sokulan yolcular ağızlarını açıp tek söz edemiyorlardı. Hızın etkisiyle artan soğuk, sözlerini bile donduracaktı sanki.

Kızak karlar üstünde, sudaki bir tekne gibi rahatça kayıyordu - üstelik de sağa sola yalpa vurmada. Rüzgâr yerden doğru esti mi, kızak koca kanatlı bir kuş gibi havalanacak gibi oluyordu. Mudge dümenin başına geçmiş, aracı doğru yolda tutuyor, küçük kürek vuruşlarıyla sapmaları önlüyordu. Bütün yelkenler fora edilmişti. Flok yelkeni çekilmiş, randanın yedeğinden kurtarılmıştı. Seren direğindeki çanaklık açıldığı gibi, küçük tepe yelkeni de gücünü ötekilere eklemişti. Matematik bir kesinlikle hesaplanamazdı elbet, ama kızağın hızı kırk milden aşağı değildi herhalde.

“Kırık çıkık olmazsa, vaktinde varırız!” dedi Mudge.

Ve vaktinde varmak Mudge'in da işine geliyordu, çünkü Bay Fogg, kendi dizgesi uyarınca, adama yüklüce bir ödül vaat etmişti.

Kızağın diklemesine kestiği ova deniz gibi dümdüzdü. Gören, buz tutmuş kocaman bir göl sanırdı. Demir yolu, bu bölgede güney-batıdan kuzey-batıya doğru çıkıyor, Grand-Island'dan, Nebraska'nın en önemli kenti olan Columbus'a, oradan Schuyler'a, Fremont'a ve Omaha'ya uzanıyordu. Yol boyunca, Platte-river'in sağ kıyısını izliyordu. Kızaksa kestirmeden gidiyor, demir yolunun çizdiği yarım dairenin girişinden yürüyordu. Mudge, Platte-river'in Fremont'ın az berisinde yaptığı dirsekten de çekinmiyordu, çünkü ırmak bu mevsimde donmuş olurdu. Sizin anlayacağınız yolda hiç bir engel yoktu ve Phileas Fogg ancak iki şeyden korkabilirdi: ya aracın bozulmasından, ya da rüzgârın yön değiştirip dinmesinden.

Ama rüzgâr dineceğe benzemiyordu. Tam tersine, gittikçe artıyordu. Hatta çelik tellerin sımsıkı bağladığı seren direğini esnetecek kadar hızlı esiyordu. Bir çalgının tellerini andıran çelik teller, üstlerinde bir yay gidip geliyormuş gibi ses çıkarmaktaydı. Kızak kendine özgü, acıklı bir ezgi eşliğinde kayıp gidiyordu.

“Bizim teller de epey pes perdeden ses veriyor,” dedi Bay Fogg.

Ve bütün yolculuk boyunca bundan başka laf çıkmadı ağızdan. Kürklere ve battaniyelere sarılan Bayan Auda, soğuktan olabildiğince korunmaktaydı.

Passepartout'ya gelince, yüzü sisler arasından batan güneş gibi kıpkırmızı, bu keskin havayı alıp veriyordu. O şaşmaz iyimserliğiyle, yeniden umuda kapılmıştı. New York'a sabah değil de, akşam varacaklardı, ama bakarsın Liverpool postasına yetişirlerdi.

Passepartout'nun içinden, gidip müttefiki Fix'in elini sıkmak bile gelmişti

bir ara. Yelkenli kızağı, yani kendilerini tam vaktinde Omaha'ya ulaştıracak aracı bulanın Fix olduğunu unutmuyordu çünkü. Ancak nedendir bilinmez, eyleme geçmeyip her zamanki gibi sakımlı davranmayı yeğledi.

Ama şurası bir gerçektir ki, Passepartout, Bay Fogg'un, kendisini Suilardan kurtarmak için gözünü kırpmadan canını tehlikeye atışını ömrü boyunca unutmayacaktı. Bay Fogg böylece canını da, malını da gözden çıkarmıştı... Hayır, hayır, uşağı bunu unutmayacaktı!

Yolcuların her biri ayrı düşüncelere dalıp giderken, kızak da uçsuz bucaksız kardan halı üzerinde uçuyordu. Yanlarından yörelerinden Little-Blue-river'in Atlas Okyanusu'na ya da Büyük Okyanus'a dökülen kollarından biri geçse bile fark etmiyorlardı. Tarlalar da, akarsular da tekdüze bir beyazlık altında yok olup gitmişti çünkü. Ova tam anlamıyla ıssızdı. Pasifik Demiryolu'yla Kearney'i Saint-Joseph'e bağlayan hat arasında kalan bu bölge, insansız, büyük bir adayı andırıyordu. Ne bir köy vardı ortalıkta, ne bir istasyon, ne de bir kale. Zaman zaman beyaz karaltısı rüzgârın önünde boyun eğen asık suratlı bir ağaç yıldırım hızıyla yanlarından geçip gidiyordu. Kimi zaman vahşi kuş sürüleri havalanıyor; kimi zaman da, açlıktan kemikleri çıkmış, korkunç bir gereksinimin kamçılacağı kurt sürüleri kızağın ardına düşüyor, bir süre onları izliyordu. Passepartout, bunun üzerine, elde tabanca, en yakındakilere ateşe hazırlanıyordu. O sırada bir kaza olsa da kızak dursa, bizim yolcular büyük bir tehlikeyle karşılaşırdu. Ama kızak dayanıyor, az sonra arayı açıyor, uluyan sürü gerilerde kalıyordu.

Mudge, öğleyin, birtakım belirtilerden Platte-river'ı geçtiklerini anladı. Hiç bir şey demedi, ama yirmi mil sonra Omaha'da olacaklarından emindi.

Nitekim, bu usta kılavuz dümeni bırakıp yelkenlere saldırdığı zaman saat bire bile gelmemişti, iyice hız almış bulunan kızak, yelkenler indirildikten sonra en az yarım mil daha gitti. Sonunda durdular ve Mudge, karla kaplı bir dam kümesini göstererek:

— Geldik, dedi.

Gelmişlerdi ha! Evet, gerçekten de, her gün Birleşik Devletler'in doğusuna kalkan bir sürü trenin uğradığı istasyona gelmişlerdi işte!

Passepartout'yla Fix kızaktan inmiş, uyuşan kollarını bacalarını sallamaktaydılar. Bay Fogg'la genç kadının inmesine de yardım ettiler. Phileas Fogg, Mudge'ın hesabını fazlasıyla gördü, Passepartout da çok yakın dostuymuş gibi sıktı adamın elini ve sonra hep birlikte Omaha garına seğirttiler.

Asıl Pasifik demir yolu Nebraska'nın bu ünlü kentinde son bulmakta ve

Mississippi havzasıyla Büyük Okyanus'u bağlamaktadır. Omaha'yla Chicago arasındaysa "Chicago-Rock-island-road" (Chicago Kayalık Ada Demiryolu) adını almakta, doğuya doğru giderken tam elli istasyona uğramaktadır.

Aktarmasız bir tren kalkmak üzereydi. Phileas Fogg'la arkadaşları kendilerini vagonlardan birine zor attılar. Omaha'yı görememişlerdi, ama Passepartout kendi kendine bunun üzülmeye değmediğini, şu anda gezip görmeye uğraşamayacaklarını tekrarlıyordu.

Tren, Council-Bluffs'a, Des Moines'a, Iowacity'ye uğrayarak Iowa eyaletini geçti. Gece, Davenport'ta Mississippi'yi aşıyor, Rock-Island üzerinden Illinois'e giriyordu. Ertesi gün, yani 10 Aralık'ta, akşamüstü dörtte Chicago'ya varıyorlardı; yerle bir olan bu ünlü kent, o güzelim Michigan gölünün kıyısında, eskisinden daha görkemli bir biçimde yükselmekteydi.

Chicago'yla New York'un arası dokuz yüz mildir. Chicago'da tren sıkıntısı çekilmiyordu. Bay Fogg bir trenden inip ötekine bindi. "Pittsburg-Fort-Wayne-Chicago-rail-road"un çevik lokomotifi, bizim soylu İngiliz'in yitirecek bir saniyesi bile bulunmadığını anlamış gibi son hızla ileri fırladı. Indiana'yı, Ohio'yu, Pensilvanya'yı, New Jersey'i yıldırım gibi geçtiler, sokakları ve tramvayları olan, ama henüz eve rastlanmayan, adları dededen kalma kentlere uğradılar. En sonunda Hudson Nehri gözüktü; 11 Aralık'ta, akşam on biri çeyrek geçte tren, Hudson Irmağı'nın sağ yakasında, Cunard deniz yolları işletmesinin, yani "British and North American royal mail steam packet Co."nin gemilerinin yanaştığı rıhtımın hemen önündeki gara giriyordu.

Liverpool'a giden *China* kırk beş dakika önce kalkmıştı!

XXXII

PHILEAS FOGG KÖTÜ GİDEN TALİHE KARŞI AMANSIZ BİR SAVAŞA GİRİŞİYOR

China, giderken, Phileas Fogg'un son umudunu da birlikte götürmüştü sanki.

Gerçekten de, Amerika'yla Avrupa arasında çalışan öbür gemilerin hiç biri, ne Fransız transatlantikleri, ne "White-Starline" işletmesinin gemileri, ne Imman Kumpanyası vapurları, ne de Hamburg Kumpanyası'nınkiler bizim soylu İngiliz'in işini görebilirdi. Çünkü -hız yönünden öbür işletmelerden aşağı kalmayan, rahatlık yönündense bütün işletmeleri bastıran- Fransız Denizaşırı Ulaşım İşletmesi'ne bağlı Pereire gemisi ancak ertesi gün, yani ayın 14'ünde yola çıkıyordu. Ayrıca, tıpkı Hamburg şirketinkiler gibi, doğruca Liverpool ya da Londra'ya değil, Le Havre'a gidiyordu, Le Havre'la Southampton arasındaki ek yolculuk Phileas Fogg'u iyice geciktirecek, son çabalarını da boşa çıkaracaktı.

Imman işletmesi gemilerine gelince, onların City-of-Paris'i de ancak ertesi gün yola çıkacağından, üzerinde bile durulmazdı. Özellikle göçmen taşıyan bu gemilerin makineleri zayıftır, kimi zaman yelkenle, kimi zaman buharla yol alırlar, hızları da iyice düşüktür. New York'la İngiltere arasını, Bay Fogg'a tuttuğu bahsi kazandırmayacak kadar uzun sürede alırlar.

Bizim soylu İngiliz bütün bunları, elindeki, Atlas Okyanusu'nda çalışan tüm gemilerin geliş gidiş zamanlarını gösteren Bradshaw kılavuzuna bakarak öğrenmişti.

Passepartout'nun kolu kanadı kırılmıştı. Kırk beş dakika için gemiyi kaçırmış olmak öldürmüştü onu. Bütün bunlar, bu konuda yardımcı olacak yerde, efendisinin ayağına köstek vuran kendisinin suçuydu! Hele yolculuk sırasında karşılaştıkları olayları hatırladıkça, sırf kendisi için ve boşu boşuna harcanan paraları hesapladıkça, artık hiç bir anlamı kalmayan bu gezinin altından kalkılmaz harcamalarıyla o büyük bahsin Bay Fogg'u tamı tamına yaktığını düşündükçe, saçını başını yoluyor, kendi kendine lanetler

yağdırıyordu.

Bay Fogg'sa ağzını açıp tek laf etmedi bu konuda, denizaşırı gemilerin yanaştığı rıhtımdan ayrılırken:

— Gelin bakalım, yarın bir çaresini buluruz bu işin, demekle yetindi.

Bay Fogg, Bayan Auda, Fix ve Passepartout, Hudson Nehri'ni Jersey-city-ferry-boat'uyla geçtiler, bir arabaya binip Broadway'deki Saint-Nicolas oteline gittiler. Hepsine birer oda verildi, mışıl mışıl uyuyan Bay Fogg'a son derece kısa, heyecandan gözlerine uyku girmeyen Bayan Auda'yla arkadaşları'naysa alabildiğine uzun gelen geceyi orada geçirdiler.

Ertesi gün ayın 12'siydi. 12 Aralık saat yediden 21 Aralık yirmi kırk beşe dek dokuz gün, on üç saat, kırk beş dakika zaman vardı. Phileas Fogg bir gün önce, *China* ile yola çıkmış olsaydı -ki bu gemi Cunard şirketinin en iyi vapurlarından biriydi- ilkin Liverpool'a, sonra da Londra'ya vaktinde varabilecekti!

Bay Fogg, uşağına orada kalıp kendisini beklemesini ve Bayan Auda'ya her an yola çıkacak gibi hazırlık yapmasını haber vermesini söyleyerek otelden ayrıldı.

Bay Fogg, otelden çıktıktan sonra doğruca Hudson kıyısına indi, rıhtıma bağlı ya da nehre demirlemiş tekneler arasında yola çıkmak üzere olan birini aramaya başladı. Pek çok gemi hareket bayrağını çekmiş, suların yükselmesini bekliyordu; o kocaman ve güzelim New York limanından, her gün, dünyanın dört bir köşesine en az yüz gemi kalkardı; ama bunların çoğu yelkenliydi, dolayısıyla Phileas Fogg'un işine yaramazlardı.

Bizim soylu İngiliz son girişimden de umudunu kesmek üzereydi ki, Batarya'nın tam önünde, ince uzun, uskurlu bir ticaret gemisinin yattığını gördü, bacasından çıkan kara dumanlar yola çıkmaya hazırlandığını gösteriyordu.

Phileas Fogg, hemen sandallardan birine seslendi, bindi ve birkaç kürekte, gövdesi demir, üstü ağaç, buharlı *Henrietta*'nın asma köprüsüne ulaştı.

Henrietta'nın kaptanı gemideydi. Phileas Fogg güverteye çıktı, kaptanı sordu. Adam az sonra geldi.

Bu, elli yaşlarında, hiç de uysal bir adama benzemeyen, tam bir deniz kurduydü. İri gözleri, bakıra çalan yanık teni, kızıl saçları, kalın ensesiyle pek de iç açıcı bir görünüşü yoktu doğrusu.

— Kaptan siz misiniz? diye sordu Bay Fogg.

— Benim.

— Ben de Londralı Phileas Fogg'um.

- Bense, Cardifli Andrew Speedy.
- Yakında mı hareket ediyorsunuz?..
- Bir saat sonra...
- Gidiş ne yana?..
- Bordeaux'ya.
- Yükünüz nedir?
- Ambar çakıl taşı dolu. Navlun yok. Safrayla yola çıkıyorum.
- Yolcu var mı?
- Yok. Yolcu almam. Yolcu demek, insana ayak bağı olan, durmadan toriği çalıştıran yük demektir çünkü.
- Hızlı mıdır sizin tekne?
- Dokuzla on iki mil arası. Herkes bilir *Henrietta*'yı.
- Benimle birlikte üç yolcuyu Liverpool'a götürür müsünüz?
- Liverpool'a mı? Yok canım, isterseniz Çin olsun, ha?
- Ben Liverpool'a gitmek istiyorum.
- Olmaz!
- Olmaz mı?
- Olmaz. Bordeaux'ya hareket etmek üzereyim, başka yere gitmem.
- Kaç para verilirse gidersin?
- Kaç para verilirse verilsin. Kaptan bunları başka bir söze gerek bırakmayan bir tavırla söylemişti.
- İyi ama, *Henrietta*'nın sahipleri... diye devam etti Phileas Fogg.
- Geminin sahibi benim, diye karşılık verdi Kaptan.
- Öyleyse kiralıyorum bu gemiyi.
- Olmaz.
- Satın alıyorum.
- Olmaz.

Phileas Fogg, bu sözler karşısında kılını bile kıpırdatmadı. Oysa durum çok ciddiye. New York, Hong Kong'a, *Henrietta* da *Tankadere*'ye hiç benzemiyordu. Bizim soylu İngiliz'in parası o ana dek bütün engelleri aşırıtmıştı. Ama bu sefer para sökmüyordu.

Bununla birlikte -çok tehlikeli ve gerçekleştirilmesi güç bir iş olan balonla yolculuk düşünülemezine göre- Atlantik'i gemiyle aşmanın yolunu bulmak gerekiyordu.

Tam o sırada, Phileas Fogg'un aklına bir çare geldi galiba, çünkü kaptana dönüp:

- Peki, Bordeaux'ya götürür müsünüz beni? dedi.

- Hayır, adam başına iki yüz dolar verseniz bile götürmem!
- Adam başına iki bin dolar veriyorum.
- Adam başına mı?
- Adam başına.
- Ve dört kişisiniz, öyle mi?
- Dört.

Kaptan Speedy, derisini yüzecekmiş gibi alnını kaşımaya başladı. Yol değiştirmeden sekiz bin dolar kazanmak, o köklü yolcu düşmanlığından vazgeçmeye değerdi doğrusu. Ayrıca, tanesi iki bin dolara taşınan yolcu da yolcu değil, çok değerli bir yük sayılırdı.

— Saat dokuzda yola çıkıyorum, dedi yalnızca Kaptan Speedy, siz de arkadaşlarınızla o saatte burada olur musunuz?..

— Saat dokuzda gemide olacağız! diye karşılık vermekle yetindi Bay Fogg.

Saat sekiz buçuktu. Bizim soylu İngiliz, hiç bir durum ve koşulda bozmadığı soğukkanlılığıyla gemiden indi, Saint-Nicolas oteline gitti, Bayan Auda'yı, Passepartout'yu ve her zamanki çelibiliğiyle kendilerine eşlik etmesini dilediği Fix'i alıp geri döndü. *Henrietta*'nın motorları çalışmaya başladığı anda bizimkiler gemideydiler.

Bu son yolculuğun kendilerine kaç patlayacağını öğrendiği zaman, Passepartout, pes perdenin bütün notalarını kapsayan derin bir "Off!" çekti.

Fix'se İngiltere Bankası'nın bu işten epey zararla çıkacağını düşündü. Gerçekten de, Londra'ya vardıklarında, Bay Fogg yolda birkaç avucunu daha denize atmasa bile, para tomarından en az yedi bin sterlin eksilmiş olacaktı!

XXXIII

PHILEAS FOGG HER DURUM VE KOŞULUN ADAMI OLDUĞUNU GÖSTERİYOR

Bir saat sonra *Henrietta*, Hudson Nehri'nin ağzındaki feneri geçiyor, Sandy-Hook burnunu dönüyor, denize açılıyordu. Gün boyu Long-Island kıyılarını izleyip, Fire-Island açıklarından doğuya doğru yol aldılar.

Ertesi gün, yani 13 Aralık'ta, öğleyin adamın biri güverteye çıkıp geminin yerini saptadı. Şimdi siz, bunun Kaptan Speedy olduğunu sanacaksınız elbet! Ama hayır, hiç de öyle değildi. Sayın Phileas Fogg'du bu.

Kaptan Speedy'ye gelince, kamarasına kapatılıp kapı üstüne kilitlendiği için, haklı bir öfkeyi dile getiren naralar atmaktaydı.

Olup biten çok basitti. Phileas Fogg, Liverpool'a gitmek istiyor, Kaptan'sa istemiyordu. Bunun üzerine Phileas Fogg, ilkin Bordeaux'ya gitmeyi kabul etmişti, ama gemiye bineli otuz saati geçmeden, öyle ustalıklarla para dağıtmıştı ki -kaptanla araları pek iyi olmayan- bütün tayfalar kendisinden yana dönmüştü. Bu yüzden, Kaptan Speedy'nin yerine gemiye şimdi Phileas Fogg kumanda ediyordu, Kaptan kamarasına kilitlenmişti ve *Henrietta*, Liverpool'a doğru yol alıyordu. Ve kaptan köşkündeki hareketlerine bakıldığı an, Bay Fogg'un iyi bir denizci olduğu anlaşılıyordu.

Bu serüvenin nasıl biteceğini ilerde göreceğiz. Bu arada, Bayan Auda bir şey demese de, epey kaygılanıyordu. Fix, önce olup biten karşısında şaşkına dönmüştü. Passepartout'ysa efendisinin yaptığına hayran kalmıştı.

Kaptan Speedy, "Dokuz - on iki mil yapar," demişti ve *Henrietta* gerçekten de ortalama bu hızla gidiyordu.

Eğer -daha ne çok "eğer" vardı!- deniz kötülemezse, rüzgâr doğuya dönmezse, tekneye bir şey olmaz, makineler bozulmazsa *Henrietta* 12 Aralık'la 21 Aralık arasındaki dokuz günde New York'la, Liverpool'u ayıran üç bin mili alırdı. Ancak, limana vardıktan sonra, banka işine bir de *Henrietta* eklenince, bizim soylu İngiliz umduğundan çok daha ötelere düşebilirdi.

İlk günler, yolculuk son derece iyi geçti. Deniz pek sert değildi; rüzgâr kuzey-doğuya yerleşmiş gibiydi; yelkenler de açılınca Henrietta tam bir transatlantik olup çıkmıştı.

Passepartout'nun ağzı kulaklarındaydı. Efendisinin, sonunu düşünmek istemediği bu son girişimi onu pek keyiflendirmişti. Tayfalar, o güne dek böyle neşeli, böyle çevik adam görmemişlerdi. Gemicilere bin bir şaka yapıyor, akıl almaz hünerler gösteriyordu. Onlara en tatlı sözcüklerle sesleniyor, en güzel içkileri veriyordu. Kendisine sorarsanız, gemiciler birer çelebi gibi davranıyor, ateşçiler de birer kahraman gibi çalışıyordu. Bütün sıkıntı ve tehlikeleriyle geçmişi unutmuştu. Yalnızca pek yakında ulaşacakları hedefi düşünüyor ve zaman zaman öylesine sabırsızlanıyordu ki, gören, *Henrietta*'nın kazanlarının Passepartout'nun içinde kaynadığını sanırdı. Yiğit oğlan, çoğu kez Fix'in bile çevresinde pervane oluyordu; "çok şey anlatan!" gözlerle bakıyordu ona; ama ağzını açıp tek söz etmiyordu, çünkü iki eski dost arasında en küçük bir yakınlık kalmamıştı artık.

Öte yandan, doğrusunu söylemek gerekirse, Fix de artık hiç bir şey anlayamıyordu bu işten! *Henrietta*'nın ele geçirilişi, tayfaların satın alınışı, Fogg denen adamın kırk yıllık denizci gibi kaptanlık edişi onu tümünden şaşkına çevirmişti. Zavallıcık ne düşüneceğini bilemiyordu. Ancak, elli bin sterlin çalan adam, elin gemisine de el koyardı elbet. Ve tabii Fix, Fogg'un yönetimindeki *Henrietta*'nın, Liverpool'a falan değil, korsanlığa başlayan bu hırsızın tehlikelerden uzak yaşayabileceği, bilinmeyen bir yere doğru yol aldığına inanmaya başladı. Eh, bundan daha sağlam bir varsayım da olamazdı yani ve bizim polis hafiyesi bu işe burnunu soktuğuna bin pişmandı.

Kaptan Speedy'ye gelince, kamarasında böğürmeye devam ediyor, ona bakmakla görevlendirilen Passepartout, bütün gücüne kuvvetine karşın, bin bir sakınımla kendisine yiyecek getiriyordu. Bay Fogg'sa gemide bir kaptanın bulunduğunu unutmuş gibiydi.

Ayın 13'ünde, Yeni Dünya'nın en doğu ucundan geçtiler. Burası denizciler için epey kötü bir bölgedir. Hele kışın, sis eksik olmaz, rüzgâr epey serttir. Dünden beri düşen hava basıncı, havanın pek yakında değişeceğini gösteriyordu. Nitekim, gece ısı değişti, soğuk keskinleşti ve rüzgâr güney-doğuya kayd.

Hava bozmuştu. Ama rotasını bozmak istemeyen Bay Fogg yelkenleri indirip buharı fayrap etti. Bununla birlikte gemi yavaşladı, gövdesini döven dalgalar hızını kesmişti. Başladılar beşik gibi sallanmaya, hızı azaltan da buydu zaten. Rüzgâr yavaş yavaş fırtınaya dönüşüyordu, *Henrietta*'nın

dalgalara karşı duramadığı an düşecekleri durumu şimdiden kestirebiliyorlardı. Oysa bir kez kaçmaya başladılar mı, sonlarının nereye varacağı bilinmezdi.

Passepartout'un suratı gökyüzüyle birlikte karardı, zavallı oğlan tam iki gün ölümcül sıkıntılar geçirdi. Ama Phileas Fogg gözü pek bir denizciydi, azgın denize kafa tutmayı biliyordu, hem de hızını falan kesmeden. *Henrietta*, dalgayı burundan aşamazsa yandan alıyor, tepeden tırnağa yıkanıyor, ama gene de aşıyordu. Dağ boyu dalgalar gelip de geminin kıçını havaya kaldırdı mı pervane dışarıda kalıyor, boşlukta çılğınca dönüyor, ama gemi yoluna devam ediyordu.

Ancak, rüzgâr korktukları kadar azıtmadı. Hızı saatte doksan mili aşan kasırgalardan biri haline gelmedi. Hep orta şiddette esti, ama güney-doğuya çakılıp kaldığından bizimkilere yelken açtırmadı. Oysa az sonra göreceğimiz gibi, ne de iyi olacaktı yelkenlerin açılması!

16 Aralık, Londra'dan ayrılışlarının yetmiş beşinci günüydü. Böylece, *Henrietta* pek öyle dişe dokunur derecede gecikmiş sayılmazdı. Atlantik'in hemen hemen yarısını aşmış, tehlikeli bölgeden çıkmışlardı. Yazın olsa, bu işi başarmış sayılırlardı. Ama kışın, kötü havanın boyunduruğundaydılar. Passepartout'un ağzını bıçak açmıyordu. Bununla birlikte, yine de umutluydu, rüzgâr değilse bile, buhar kazanları kendilerinden yanaydı.

Ama o gün, makinist güverteye gelip Bay Fogg'u buldu ve kendisiyle ateşli bir konuşmaya girişti.

Nedendir bilinmez -belki de bir önseziyle- Passepartout müthiş kaygılandı. Makinistin efendisine söylediklerini işitebilmek için kulaklarından birini vermeye razıydı. Konuşulanların bir parçası kulağına çalınıyordu; bir ara efendisinin:

— Emin misiniz bundan? dediğini işitti.

— Eminim, efendim, diye karşılık verdi makinist. Unutmayın ki, yola çıktığımızdan beri, kazanları fayrap etmiş durumdayız, kömürümüzse bizi, yarım yolla, New York'tan Liverpool'a değil, ancak Bordeaux'ya götürecek kadardı!

— Peki, bir çaresine bakarım, diye yanıtladı Bay Fogg.

Passepartout olup biteni anlamıştı. Dolayısıyla, öldürücü bir kaygıya kapıldı.

Kömür bitmişti!

“Efendim bu işin de çaresine bakarsa,” dedi kendi kendine, “pes doğrusu!” Az sonra Fix'le karşılaştı, kendini tutamayıp durumu ona da bildirdi.

— Sizce, gerçekten Liverpool’a mı gidiyoruz yani? diye karşılık verdi polis hafiyesi dışlarının arasından.

— Elbette!

— Sersem! diye yanıtladı polis hafiyesi, omuz silkerek uzaklaştı.

Passepartout az kalsın, pek de anlam veremediği niteleme sıfatının hesabını soracaktı adama; ama Fix’in yanlış adamın ardına takılıp Dünya’yı boşu boşuna dolaşmış olmanın gurur kırıklığı ve ezikliği içinde böyle konuştuğunu düşünüp cezadan vazgeçti.

Peki, şimdi ne yapacaktı acaba Phileas Fogg? Doğrusu ya, herhangi bir çözüm yolu bulmak son derece güçtü. Ancak, bizim giz dolu İngiliz galiba bir çare buldu, çünkü akşamüstü makinisti çağırtıp:

“Ocakları besleyip kömür bitene dek tam yol ilerleyin”, dedi.

Az sonra, *Henrietta*’nın bacası kapkara dumanlar kusuyordu.

Böylece gemi tam hızla yola devam etti; ancak makinist, iki gün sonra, yani ayın 18’inde, kömürün o gün biteceğini haber verdi.

“Sakın ateşi azaltmayın,” diye yanıtladı Bay Fogg. “Tam tersine. Bütün kazanlar buhar dolsun.”

Phileas Fogg o gün öğleye doğru, haritada yerlerini saptadıktan sonra Passepartout’yu çağırttı, gidip Kaptan Speedy’yi getirmesini söyledi. Oysa bu, bizim yiğit oğlandan gidip bir kaplanı çözmesini istemek gibi bir şeydi.

Passepartout:

“Eh, adam şimdi küplere biner işte!” diye söylenerek kamaraya indi.

Nitekim, az sonra, bağırsık çağrışı ve küfürler arasında bir bomba çıktı güverteye. Kaptan Speedy’ydi bu bomba. Patlamaya hazır olduğu belliydi.

Öfkeden ağzı köpüre köpüre ilkin, “Neredeyiz?” diye sordu ve beyin kanamasına yatkın bir adam olsaydı, o anda nalları dikmesi işten bile değildi.

— Neredeyiz? diye yineledi allak bullak bir suratla.

— Liverpool’dan yüz yetmiş mil uzaktayız, diye karşılık verdi Bay Fogg büyük bir soğukkanlılıkla.

— Korsan! diye haykırdı Andrew Speedy.

— Sizi getirtmemin nedeni, beyefendi...

— Deniz korsanı sen de!

— ... evet, beyefendi, diye devam etti Phileas Fogg, geminizi bana satmanızı rica edecektim.

— Hayır, cehennem bütünü zebanileri adına yemin ederim ki, hayır!

— Çünkü onu yakmak zorundayım!

— Gemimi mi yakacaksınız!

— Evet, hiç değilse ağaç kesimlerini, çünkü kömürümüz bitti.

— Gemimi yakmak ha! diye bağırdı Kaptan Speedy, lafları bin bir güçlkle söyleyerek. Elli bin dolarlık gemiyi mi yakacaksınız?

— Alın size altmış bin dolar, diye karşılık verdi Phileas Fogg, Kaptan'a bir tomar para uzatarak.

Para tomarı müthiş bir etki yaptı Andrew Speedy üzerinde. Zaten altmış bin doları görüp de heyecanlanmayan adam Amerikalı değildir. Kaptan, öfkesini de, hapsedilişini de, yolcularına duyduğu bütün hıncı da bir anda unuttu. Gemisi yirmi yıllıktı. Böyle bir alışveriş arayıp da bulamayacağı şeydi!.. Bomba artık patlayamazdı. Bay Fogg bombanın fitilini koparmıştı.

— Geminin demir kesimi bana kalacak, dedi ansızın yumuşayan bir sesle.

— Demir kesimi de, makineler de size kalacak, beyefendi. Tamam mı?

— Tamam.

Ve Andrew Speedy para tomarını kapıp hızla saydı, sonra cebine indirdi.

Passepartout, bütün bunları kireç gibi bir yüzle izlemişti. Fix'se, az kalsın kan boğmasına uğruyordu. Aşağı yukarı yirmi bin sterlin gitmişti ve şu Fogg denen adam tekneyi de, makineleri de satıcıya bırakıyordu! Sizin anlayacağınız, geminin asıl para eden kesimlerini... Evet, evet, bankadan çalınan para gerçekten elli beş bin sterlin olmalıydı!

Andrew Speedy parayı cebe indirdikten sonra:

— Bakın, beyefendi, dedi Bay Fogg, sakın bu olup bitenlere şaşmayın. Yalnız şu kadarını bilmiş olun ki, 21 Aralık'ta, saat yirmi kırk beşte Londra'da olamazsam, yirmi bin sterlinim boşa gidecek. New York'tan kalkan gemiyi kaçırmıştım, siz de Liverpool'a gitmek istemiyordunuz...

— İyi ki istememişim, canına yandığının iblisleri, diye bağırdı Andrew Speedy, baksana en azından kırk bin dolar kazanıyorum.

Sonra, daha kararlı bir sesle:

— Yalnız, biliyor musunuz, Kaptan... diye devam etti.

— Fogg.

— Biliyor musunuz Kaptan Fogg, Yankee'lik var sizde.

Böylece yolcusuna kendince övgüde bulunduktan sonra tam gideceği sırada Phileas Fogg:

— Kısacası, gemi şimdi benim, değil mi? diye sordu.

— Elbette, omurgasından direklerine dek sizin, ama yalnız "ağaç" kesimleri tabii!

— Peki. Hemen iç bölmelerini kırıp ateşi besleyin.

Buhar kazanma gerekli basıncı verebilmek için bu kuru ağaçlardan ne

kadarını parçalamak zorunda kaldıklarını varın siz hesaplayın. O gün kış güverte, güverte kamaraları, alt kamaralar, ambarlar ve sintine güvertesi sökülüp parçalandı.

Ertesi gün, yani 19 Aralık'ta, irili ufaklı bütün direkler yakıldı. Seren direkleri devrildi, baltalarla parçalandı. Tayfalar inanılmaz bir çaba gösteriyordu. Passepartout'ysa kesiyor, biçiyor, yarıyor, on kişilik iş görüyordu. Bir yıkımdır gidiyordu.

Ertesi gün, 20 Aralık'ta, küpeşteler, donanma bayrakları, su üstünde kalan tahta kesimler, güvertenin büyükçe bir bölümü ateşe atıldı. *Henrietta* artık yenik içindeki bir kalafat teknesine dönmüştü.

Ama o gün, İrlanda kıyılarına varmış, Fastenet fenerini görmüşlerdi.

Ancak, gemi, akşam saat onda gele gele Queenstown açıklarına gelmişti. Phileas Fogg'un, Londra'ya varabilmek için yalnızca yirmi dört saati kalmıştı! Bu kadar zamanda olsa olsa Liverpool'a varabilirdi *Henrietta* -hem de tam yol giderse. Oysa bizim gözü pek İngiliz pek yakında buharsız kalacaktı!

— Size gerçekten acıyorum, beyefendi, dedi en sonunda Bay Fogg'un tasarılarıyla ilgilenmeye başlayan Kaptan Speedy. Her şey size karşı sanki! Gele gele Queenstown'a geldik ancak.

— Yaa! dedi Bay Fogg, ışıklarını gördüğümüz kent Queenstown demek?

— Evet.

— Limana girebilir miyiz?

— Üç saatten önce giremeyiz. Yani ancak deniz yükseldikten sonra.

— Bekleyelim! diye karşılık verdi Phileas Fogg sakın bir sesle ve yüzünden, ters giden talihi yenmek üzere aklına son bir çare geldiği asla anlaşılmıyordu.

Gerçekten de, Queenstown, Birleşik Devletler'den gelen denizaşırı gemilerin yanaşıp mektuplarını boşalttıkları İrlanda limanıydı. Mektuplar buradan, her an harekete hazır bekleyen ekspreslerle Dublin'e götürülürdü. Dublin'den de, çok hızlı buharlı gemilerle Liverpool'a giderler - böylece, deniz yollarının en hızlı gemilerinden bile on iki saat önce oraya varmış olurlardı.

Phileas Fogg da işte Amerika postasının kazandığı bu on iki saati kazanmak niyetindeydi. *Henrietta*'yla, ertesi gün akşam varacağı Liverpool'a öğleyin varacak, böylece, akşam sekiz kırk beşten önce Londra'da olabilecekti.

Henrietta, sabah bire doğru, yani deniz yükseldikten sonra Queenstown limanına giriyor ve Phileas Fogg elini yürekte bir dostlukla sıktığı Kaptan Speedy'yi, sattığı fiyatın en az yarısı değerindeki gemi iskeletinde bırakarak

karaya çıkıyordu!

Hemen gemiden indiler. Fix, tam, o sırada Bay Fogg'u tutuklamayı geçirdi kafasından. Ama yapmadı. Niçin acaba? Nasıl bir çatışma olmuştu içinde? Bay Fogg'dan yana mı dönmüştü? En sonunda anlamış mıydı yanıldığını? Her neyse, gerçi tutuklamadı, ama yanından da ayrılmadı. Fix, Bayan Auda ve artık soluk almaya fırsat bulamayan Passepartout, saat bir buçukta trene biniyor, şafak sökerken Dublin'e varıyor, vakit geçirmeden gemilerden birine atılıyorlardı - tepeden tırnağa çelikten yapılmış, yalnız makineyle çalışan bu füze gibi gemiler, öyle dalgaya burun verme gereğini falan duymaz, yolu tuttu mu giderdi.

Phileas Fogg 21 Aralık'ta, on ikiye yirmi kala Liverpool'a iniyordu. Londra'dan altı saatlik yoldaydı artık.

Tam bu sırada Fix yanına geldi, elini omzuna koydu, tutuklama belgesini gösterip:

- Bay Phileas Fogg sizsiniz, değil mi? dedi.
- Evet, beyefendi.
- Kraliçe adına sizi tutukluyorum!

XXXIV

PASSEPARTOUT, YAKIŞIK ALMASA DA, KORKUNÇ LAFLAR ETME FIRSATINI BULUYOR!

Phileas Fogg hapisteydi. Onu alıp Custom-house'a, yani Liverpool gümrüğüne kapatmışlardı, Londra'ya aktarılmak üzere geceyi bekleyecekti.

Tutuklama sırasında, Passepartout, az kalsın polis hafiyesinin üstüne çullanıyordu. Ama polisler engel oldu buna. Hiç bir şeyden haberi olmayan ve böyle bir şeyi beklemeyen Bayan Auda şaşkına dönmüştü. Passepartout ona durumu anlattı. Canını borçlu bulunduğu şu dürüst ve yiğit Bay Fogg hırsız diye tutuklanmıştı. Genç kadın bu haksızlık karşısında kendini tutamayıp ağlamaya başladı, kurtarıcısını kurtarabilmek için hiç bir şey yapamıyor, hiç bir şeye girişemiyordu. Fix'e gelince, suçlu olsa da olmasa da, görevi gerektirdiği için tutuklamıştı Bay Fogg'u. Gerisi yargıcın bileceği işti.

Ve işte o anda, Passepartout'nun aklına, bütün bunlara yol açan korkunç fikir geldi! Gerçekten de, neden Bay Fogg'dan saklamıştı bu serüveni? Fix kimliğini ve yüklendiği görevi açıkladığı zaman, neden gidip bunları efendisine anlatmamıştı? Efendisi durumu öğrenince Fix'e suçsuz olduğunu gösteren kanıtları verirdi elbet; yanıldığını anlatırdı polis hafiyesine; bu tatsız hafiyeyi, parasını cebinden vererek yanında taşımazdı, çünkü adamın ilk işi, İngiliz Krallığı toprağına, ayak basar basmaz kendisini tutuklamak olacaktı. Zavallı oğlan, yaptığı patavatsızlıkları, işlediği hataları düşündükçe büyük bir pişmanlık duymaktaydı. Ağlıyor, saçını başını yoluyordu. Elinden gelse, kafasını taşlara çalacaktı.

Bayan Auda'yla ikisi, kuru soğuşa karşın, gümrük kapısında kalakaldılar. Hiç biri oradan ayrılmak istemiyordu. Bay Fogg'u son bir kez görmek arzusundaydılar. Bizim soylu İngiliz'e gelince, bu sefer tam anlamıyla yıkılmıştı, hem de hedefine varmak üzereyken. Bu tutuklama, işini bitirecekti mutlaka. 21 Aralık'ta, on ikiye yirmi kala Liverpool'a inmişti, Reform-Kulüp'e gidebilmek için önünde tam sekiz saat kırk beş dakika vardı-

Londra'yaysa altı saatte gidiliyordu.

O anda gümrük odasına giren biri, Bay Fogg'u tahta sıralardan birinde, öfkesiz, heyecansız oturur bulurdu. Talihe boyun eğdiği söylenemezdi elbet, ama bu son olay da onu hiç sarsmamıştı, ya da hiç değilse öyle görünüyordu. Acaba içinde, dizginlendikleri için, son anda bomba gibi patlayan o korkunç öfkelerden biri mi vardı? Bilemeyiz. Yalnız şurasını söyleyebiliriz ki, Phileas Fogg orada oturmuş, sakın sakın bekliyordu... neyi? Hâlâ umudu var mıydı? Hapishanenin kapısı üstüne kilitlendiği zaman bile başarıya ulaşacağını mı sanıyordu?

Her neyse işte, Bay Fogg saatini çıkarmış, özenle masalardan birine koymuş, akreple yelkovanı izliyordu. Ağzından tek söz çıkmıyor, büyük bir dikkatle saate bakıyordu.

Doğrusu ya, durum gerçekten korkunçtu ve bu soğukkanlı adamın bilincini okuyamayan için şöyle özetlenebilirdi:

Dürüst Phileas Fogg hapı yutmuştu.

Yok, eğer hırsızsa, o zaman da yasanın pençesindeydi.

O anda kaçmayı düşündü mü dersiniz? Bu yazıhanede bir çıkış yolu bulunup bulunmadığını araştırdı mı acaba? Kaçmayı tasarlıyor muydu? Gören öyle sanırdı, çünkü bir ara kalkıp odayı dolaştı. Ama kapı sımsıkı kapalıydı, penceredeysen demir parmaklık vardı. Dönüp yerine oturdu, cüzdanından yol çizelgesini çıkardı.

“21 Aralık, cumartesi, Liverpool”

yazısının yanına:

“80'inci gün, sabah 11.40” sözünü ekledi ve beklemeye koyuldu.

Custom-house'un saati biri vurdu. Bay Fogg kendi saatinin iki dakika ileri olduğunu saptadı.

Derken iki oldu! Şu anda bir eksprese atlasa, akşam sekiz kırk beşten önce Londra'da, Reform-Kulüp'te olabilirdi.

Saat iki buçukta, dışardan hızla açılıp kapanan kapıların gürültüsü geldi.

Passepartout'yla Fix'in sesleri işitildi.

Phileas Fogg'un bakışları bir an için parladı.

Yazıhanenin kapısı açıldı ve Bay Fogg, Bayan Auda, Passepartout ve Fix'in kendisine doğru seğirttiklerini gördü.

Fix soluk soluğaydı, saçı başı darmadağınktı... Konuşacak hali yoktu!

“Şey... Beyefendi... diye geveledi, çok özür... dilerim... üzücü bir benzerlik... Hırsız üç gün önce yakalanmış... siz... siz özgürsünüz!..”

Phileas Fogg özgürdü ha! Kalkıp polis hafiyesinin yanına gitti. Gözlerini

gözlerine dikti ve ömrü boyunca yapmadığı, yapmayacağı bir iş yaptı, kollarını yana açtı, yumruklarını sıktı, bir robot gibi iki yandan zavallı polis hafiyesinin suratına indirdi.

“Harika bir vuruş!” diye bağırdı Passepartout ve sonra, tam bir Fransız gibi, müthiş bir sözcük oyunu yapıp, “Yaşsa be! İngiliz yumruğu diye buna derim işte,” dedi.

Yere yıkılan Fix ağzını açıp tek söz etmedi. Hak ettiği cezayı bulmuştu. Bay Fogg, Bayan Auda ve Passepartout, hemen gümrükten ayrıldılar. Bir arabaya atlayıp, iki üç dakikada Liverpool garına vardılar.

Phileas Fogg, Londra’ya hareket edecek tren olup olmadığını sordu...

Saat iki kırktı... Ekspres otuz beş dakika önce gitmişti.

Phileas Fogg, bunun üzerine, özel bir tren istedi.

Harekete hazır bir sürü hızlı lokomotif vardı; ama bunların katara bağlanması zaman aldığından, özel tren saat üçten önce yola çıkamadı.

Phileas Fogg, makiniste kazanılacak ödül konusunda iki laf ettikten sonra, saat üçte, genç hanım arkadaşı ve sadık uşağıyla birlikte Londra’ya doğru uçuyordu.

Liverpool’la Londra arasını beş buçuk saatte almaları gerekiyordu - yol açıksa, kolayca başarılacak bir işti bu. Ama ister istemez beklemek zorunda kaldılar ve bizim soylu İngiliz gara girdiğinde, Londra’daki saatler sekiz elliyi gösteriyordu.

Phileas Fogg, Dünya gezisini beş dakika gecikmeyle bitirmişti!..

Bahsi yitirmişti.

XXXV

PASSEPARTOUT, EFENDİSİNİN BUYRUĞUNU ANINDA YERİNE GETİRİYOR

Ertesi gün, Saville-row'da oturanlara Bay Fogg'un eve döndüğünü söylemeniz, epey şaşarlardı doğrusu. Kapı baca sımsıkı kapalıydı çünkü. Dışarıdaysa en küçük bir değişiklik olmamıştı.

Gerçekten de, Phileas Fogg gardan ayrıldıktan sonra Passepartout'ya gidip yiyecek içecek almasını söylemiş, kendisi de eve dönmüştü.

Bu soylu adam, tepesine çöken felaketi her zamanki serinkanlılığıyla karşılamıştı. Tam anlamıyla yıkılmıştı işte! Hem de şu beceriksiz polis hafiyesi yüzünden! O uzun yolu emin adımlarla geçtikten, bin bir engeli aşmış, bin bir tehlikeye göğüs gerdikten, yolda bir iki de iyilik yaptıktan sonra, limanda, önceden kestiremeyeceği, dolayısıyla kendisini savunmasına fırsat bırakmayan apansız bir olayla karşılaşmak, gerçekten korkunç bir şeydi! Yola çıkarken yanına aldığı paradan pek az bir şey kalmıştı geriye. Servetinden, kala kala Baring Kardeşler bankasındaki yirmi bin sterlin kalmıştı, bunu da Reform-Kulüp'teki arkadaşlarına verecekti. Onca harcamadan sonra bahsi kazansa bile zenginleşmeyecekti elbet, ayrıca -salt onur için bahse giren insanlardan olduğundan- para pul ardında da değildi belki, ama şimdi işi tümünden bitikti. Üstüne üstlük, kararını da vermişti. Ne yapacağını çok iyi biliyordu.

Saville-row'daki odalardan biri Bayan Auda'ya ayrılmıştı. Genç kadın umutsuzluk içindeydi. Ağzından dökülen bir iki sözden, Bay Fogg'un karanlık şeyler tasarladığını anlamıştı.

Zihinlerine saplanan tek bir fikrin etkisiyle, bu çılgın İngilizlerin işi nerelere vardıracağını hepimiz biliriz. Dolayısıyla, Passepartout hiç çaktırmadan efendisini gözlüyordu.

Ama bizim dürüst oğlan, her şeyden önce odasına çıkmış, seksen gündür yanmakta olan gaz lambasını söndürmüştü. Posta kutusunda Gaz Kurumu'ndan gelen bir kâğıt bulmuş, yol açtığı harcamaların önünü alma zamanının geldiğine

karar vermişti.

O gece öylece geçti. Bay Fogg yatmıştı, ama gözüne uyku girmiş miydi acaba? Bayan Auda'ya gelince, bir an bile gözünü kırpmadı. Passepartout'ysa, kuçu gibi, efendisinin kapısında beklemişti.

Ertesi gün, Bay Fogg onu çağırdı ve bir iki cümleyle, Bayan Auda'nın kahvaltısıyla ilgilenmesini buyurdu. Kendisiyse, bir fincan çayla bir parça kızarmış et istiyordu. Bayan Auda öğle ve akşam yemekleri için kendisini bağışlamalıydı, işlerini düzene koymasına gerekiyordu. Bu yüzden aşağı inemeyecekti. Yalnız akşama, Bayan Auda'dan birkaç saniyesini kendisine ayırmasını rica edecekti.

Günlük programı alan Passepartout için söylenenleri yerine getirmekten başka çare yoktu. Yüzünde en küçük bir kıpırtı olmayan efendisine bakıyor, bir türlü odadan ayrılamıyordu. Yüreği kabarmış, içi pişmanlık acısıyla dolmuştu, bu onulmaz yıkıma yol açan kendisiydi çünkü! Evet, evet! Bay Fogg'a haber verseydi, Fix'in tasarılarını anlatsaydı, efendisi polis hafiyesi Fix'i Liverpool'a dek ardında sürüklemeydi elbet, ondan sonra da...

Passepartout kendini tutamadı.

— Bay Fogg! Sayın efendim! diye bağırdı, Ne isterseniz deyin bana. Bütün bunlar benim, yüzümden...

— Kimseyi suçlamıyorum, diye karşılık verdi Phileas Fogg son derece sakin bir sesle. Gidebilirsiniz.

Passepartout odadan çıkıp genç kadının yanına gitti, efendisinin dediklerini aktardı.

— Bakın, hanımefendi, diye ekledi, hiç, ama hiç bir şey gelmiyor benim elimden! Efendim üzerinde en küçük bir etkim yok. Belki siz...

— Benim ne gibi bir etkim olabilir ki, diye karşılık verdi Bayan Auda. Bay Fogg kimsenin etkisinde kalmıyor! Kendisine duyduğum gönül borcunun taşmak üzere olduğunu sezdi mi? Kalbimden geçenleri okuyabildi mi? Hayır dostum, hayır, bir dakika bile yanından ayrılmamalı onun! Bu akşam benimle konuşmaya niyetlendiğini söylemişsiniz galiba?

— Evet, hanımefendi, İngiltere'deki durumunuzu ayarlamak üzere sanıyorum.

— Bekleyelim, görürüz, diye yanıtladı genç kadın ve sonra düşüncelere daldı.

Böylece, o pazar, Saville-row'daki ev içinde kimsecikler yokmuş gibi hareketsiz kaldı ve Phileas Fogg bu eve taşınalı beri ilk kez, Meclis binasının saati on bir buçuğu çalarken kulübe gitmedi.

Hem zaten neden gitsindi canım? Arkadaşları onu beklemiyorlardı bile. Bir gün önce, yani şu uğursuz cumartesi gecesi saat sekiz kırk beşte Reform-Kulüp'te bulunamadığına göre, Phileas Fogg bahsi yitirmişti. Hatta şu yirmi bin sterlinlik hesabı kapatmak üzere bankaya gitmesine bile gerek yoktu. Rakiplerinin elinde imzalı bir çek vardı, Baring Kardeşler'e küçük bir pusula yollamak, yirmi bin sterlini kendi hesaplarına geçirmeye yeterdi.

Dolayısıyla, Bay Fogg'un dışarı çıkmasına gerek yoktu, o da çıkmadı. Odasına kapanıp işlerini düzene koydu. Passepartout, durmadan inip çıktı Saville-row'daki evin merdivenlerini. Zavallı oğlan için saatler geçmek bilmiyordu. Efendisinin kapısını dinliyor ve bunu yaparken kabalık ettiğini sanmıyordu! Anahtar deliğinden bakıyor ve buna hakkı olduğuna inanıyordu! Passepartout, her an bir felaket bekliyordu. Zaman zaman Fix'i düşünüyordu, ama büyük bir değişim olmuştu zihninde. Polis hafiyesine kızmıyordu artık. Fix de herkes gibi efendisi konusunda yanılmıştı, ardına düşüp tutuklarken yalnızca görevini yapmıştı, oysa kendisi... Bu düşünce onu yiyip bitiriyor, kendini dünyanın en sefil yarattığı sayıyordu.

Sonunda yalnızlığa dayanamaz oldu, Bayan Auda'nın kapısını çalıp odasına girdi, tek söz etmeden bir köşeye çöktü, hâlâ düşünceler içinde bulunan genç kadını seyretmeye başladı.

Saat yedi buçuğa doğru Bay Fogg, Bayan Auda'ya kendisini kabul edip edemeyeceğini sordurdu, az sonra kadının odasında baş başaydılar.

Phileas Fogg, bir iskemle alıp ocağın başına, Bayan Auda'nın tam karşısına oturdu. Yüzünde en küçük bir heyecan belirtisi yoktu. Geziden dönen Fogg, geziye çıkan Fogg'un tıpkısıydı. Aynı serinkanlılık, aynı dinginlik...

Beş dakika konuşmadan oturdu. Sonra gözlerini Bayan Auda'ya çevirip:

— Hanımefendi, dedi, sizi alıp İngiltere'ye getirdiğim için kusurumu bağışlayacak mısınız acaba?

— Ben mi, Bay Fogg!.. diye karşılık verdi Bayan Auda, yüreğinin çarpıntısını bastırmaya çalışarak.

— İzin verin de sözümü bitireyim, diye devam etti Bay Fogg. Sizi alıp o tehlikeli yerlerden uzaklaştırmaya karar verdiğim zaman zengindim, varlığımın bir parçasını size sunmayı düşünüyordum. Böylece mutlu ve özgür bir insan gibi yaşayabilirdiniz. Ama şimdi yıkıldım.

— Biliyorum, Bay Fogg, diye yanıtladı genç kadın, bu yüzden ben de sizden, ardınıza düşüp geldiğim, böylece -kim bilir?- belki de geciktirerek yıkıminize katkıda bulunduğum için beni bağışlayıp bağışlamayacağınızı soracaktım?

— İyi ama, hanımefendi, Hindistan’da kalamazdınız, güvenliğiniz ancak o gözü kararmış adamların sizi bulamayacağı kadar uzağa gitmenize bağlıydı.

— Demek ki, Bay Fogg, diye devam etti Bayan Auda, beni korkunç bir ölümden kurtardığınız yetmiyormuş gibi, geleceğimi de mi güvenlik altına almak istiyordunuz?

— Evet, hanımefendi, diye yanıtladı Bay Fogg, ama olaylar buna izin vermedi. Ancak, yine de, elimde kalan serveti size sunmama izin vermenizi dileyeceğim.

— İyi ama, Bay Fogg, siz ne olacaksınız? diye sordu Bayan Auda.

— Benim artık hiç bir şeye ihtiyacım yok, hanımefendi, diye karşılık verdi soylu İngiliz buz gibi bir sesle.

— Peki, nasıl yaşayacaksınız acaba?

— Olması gerektiği gibi, hanımefendi.

— Hayır, hayır, sizin gibi bir insan yoksulluk içinde yaşayamaz, diye devam etti Bayan Auda. Dostlarınız...

— Dostum yoktur, hanımefendi.

— Yakınlarınız...

— Yakınım da yoktur.

— Öyleyse yürekte acırım size. Bay Fogg, kimsesizlik üzücü bir şeydir. Acılarınızı paylaşacak kimseniz yok demek! Oysa yoksulluğun el birliğiyle daha kolay yenildiğini söylerler!

— Öyle derler, hanımefendi.

— Peki, Bay Fogg, dedi Bayan Auda ayağa kalkıp elini Bay Fogg’a uzatarak, hem bir akraba, hem de bir dost ister misiniz? Karınız olmamı ister misiniz?

Bu sözler üzerine Bay Fogg da ayağa kalkmıştı. Gözlerinde alışılmadık bir parıltı, dudaklarında titremeye benzer bir şey vardı. Bayan Auda dikkatle ona bakıyordu. Her şeyini borçlu bulunduğu adamı kurtarmak için varlığını ortaya koyan bu soylu kadının bakışının içtenliği, dürüstlüğü, kararlılığı ve yumuşaklığı Phileas Fogg’u ilkin şaşırttı, sonra etkiledi. Bir an gözlerini yumdu, bu bakışın iyice içine işlemesini önlemek istiyordu sanki... Açtığına:

— Sizi seviyorum! dedi yalnızca. Evet, inanın bana, dünyadaki en kutsal şey üstüne yemin ederim ki seviyorum sizi ve bütün varlığımla sizinim!

— Ah!., diye bağırdı Bayan Auda elini kalbine götürerek.

Zile asılıp Passepartout’yu çağırdılar. Oğlan koşarak geldi. Bay Fogg, Bayan Auda’nın elini hâlâ bırakmamıştı, Passepartout görür görmez durumu kavradı ve yüzü tropikal bölge güneşi gibi ışıldadı.

Bay Fogg ona, Mary-le-Bone kilisesi rahibi Sayın Samuel Wilson'ı çağırmaq için vaktin geç olup olmadığını sordu.

Passepartout otuz iki dişini göstererek gülümsedi.

— Bu konuda geç yoktur, dedi.

Saat daha sekizi beş geçiyordu.

— Yarınki pazartesi günü için, değil mi? diye sordu.

— Yarınki pazartesi günü olur mu? diye tekrarladı Bay Fogg genç kadına bakarak.

— Olur! diye yanıtladı Bayan Auda. Passepartout koşarak çıktı.

XXXVI

PHILEAS FOGG BORSADA YENİDEN DEĞER KAZANIYOR

Şimdi artık, İngiltere Bankası'nı soyan -James Strand adındaki- asıl hırsızın 17 Aralık'ta Edimbourg'da yakalanışından sonra Birleşik Krallık'ta meydana gelen kamuoyu değişikliğinden söz edelim azıcık.

Üç gün önce, Phileas Fogg polisin şiddetle aradığı bir suçluyken, şimdi Dünya çerçevesindeki garip gezisini matematik bir şaşmazlıkla tamamlayan dürüst bir insan olup çıkmıştı.

O zaman varın siz hesaplayın gazetelerin kopardığı gürültüyü! Bizim soylu İngiliz'den yana ya da ona karşı bahse tutuşanlar, bir anda yeniden alevlendiler. Yapılan bütün anlaşmalar yeniden değer kazanıyordu. Bağlanmalar yine geçerli sayılıyor ve doğrusunu isterseniz, bahse tutuşanlar bir misli artıyordu. Phileas Fogg adı borsada yeniden büyük bir değer haline geldi.

Bizim soylu İngiliz'in Reform-Kulüp'teki beş arkadaşı, son üç günü belli bir kaygıyla geçirdiler. Unuttukları Phileas Fogg yeniden karşlarına dikilivermişti!

Neredeydi acaba o anda? 17 Aralık'ta -yani James Strand'ın tutuklandığı gün- Phileas Fogg yola çıkalı yetmiş altı gün olmuş ve kendisinden hiç bir haber alınamamıştı. Bir yerlerde göçüp gitmiş miydi acaba? Direnmekten vazgeçmiş miydi, yoksa kararlaştırılan çizgi üzerinde yoluna devam mı ediyordu? 21 Aralık Cumartesi akşamı sekiz kırk beşte, bir şaşmazlık tanrısı halinde Reform-Kulüp'ün kapısında boy gösterecek miydi?

İngiliz kibarlar dünyasının bu üç günü nasıl kaygılı geçirdiğini anlatmaktan vazgeçiyoruz. Phileas Fogg'dan haber alabilmek için Amerika'ya, Asya'ya teller çekildi! Sabah akşam, Saville-row'a adam yollandı... adamlar eli boş döndü! Polis bile, Fix'in ne olduğunu bilmiyordu artık, zavallıcık yanlış adamın ardına düşmüştü. Ama bütün bu belirsizlikler tutuşulan bahislere daha bir hız verdi. Phileas Fogg, yarış atı gibi son tura giriyordu. Şimdi artık öyle

yüzle değil, yirmiyle, onla, beşle değerlendiriliyor, hatta şu yaşlı ve felçli Lord Albermale onu kendine denk tutuyordu.

Dolayısıyla, Cumartesi akşamı, Pall-Mall ve çevresindeki sokaklar hınca hınç kalabalıktı. Reform-Kulüp'ün yanını yöresini simsarlar sarmıştı sanki. Tartışılıyor, ağız dalaşı ediliyor, "Phileas Fogg" senetleri İngiliz Bankası senetleri gibi satılıyordu. Polisler halkı tutmakta güçlük çekiyor, Phileas Fogg'un geleceği saat yaklaştıkça heyecan artıyordu.

O akşam, soylu İngiliz'in beş arkadaşı sabah dokuzda Reform-Kulüp'ün büyük salonuna gelmişlerdi. Bankacı John Sullivan'la, Samuel Fallentin, mühendis Andrew Stuart, İngiltere Bankası Müdür Yardımcısı Gauthier Ralph ve bira fabrikatörü Thomas Flanagan sıkıntı içinde beklemekteydiler.

Büyük salondaki saat sekiz yirmi beşi gösterdiği anda Andrew Stuart ayağa kalkıp:

— Baylar, dedi, yirmi dakika sonra Bay Phileas Fogg'la kararlaştırdığımız süre dolacak.

— Liverpool'dan kalkan son tren kaçta geldi? diye sordu Thomas Flanagan.

— Yedi yirmi üçte, diye karşılık verdi Gauthier Ralph; ondan sonrakiye gece yarısı gelecek.

— Bu duruma göre, baylar, diye devam etti Andrew Stuart, Phileas Fogg yedi yirmi üç treniyle gelseydi, şimdi burada olurdu. Bahsi kazanmış sayabiliriz kendimizi.

— Bekleyelim, hiç bir şey demeyelim daha, diye karşılık verdi Samuel Fallentin. Arkadaşımızın gariplikte birinci olduğunu bilirsiniz. Saat konusundaki şaşmazlığı da belli. Hiç bir zaman vaktinden önce ya da sonra gelmez, buraya da son dakikada gelmezse şaşarım.

— Bense, dedi her zamanki gibi sinirli olan Andrew Stuart, gözümle görsem inanmam geri döndüğüne.

— Gerçekten de çok saçmaydı Phileas Fogg'un tasarısı, diye söze karıştı Thomas Flanagan. Zaman konusunda ne denli titiz olursa olsun, birtakım gecikmeleri önleyemez elbet, oysa iki üç günlük gecikme yeter bu yolculuğu tehlikeye düşürmeye.

— Ayrıca, bildiğiniz gibi, arkadaşımızdan tek bir tel almadık bugüne dek, diye ekledi John Sullivan, oysa geçtiği yol üzerinde telgrafhane vardı.

— Yitirdi, baylar, yüz kere yitirdi! diye devam etti Andrew Stuart. Biliyorsunuz ki, New York'tan Liverpool'a vaktinde geçmesine izin verecek tek gemi olan China dün geldi. Shipping Gazette'nin yayımladığı yolcu listesi

burada, Phileas Fogg'un adı yok aralarında. Arkadaşımız, en iyi tahminle, Amerika'dadır şu anda! Kararlaştırılan tarihten en az yirmi gün sonra gelebileceğini sanıyorum, dolayısıyla, bizim yaşlı Lord Albermale de beş bin sterlininden olacak!

— Evet, öyle, diye karşılık verdi Gauthier Ralph, bizim içinse, Phileas Fogg'un çekini yarın Baring Kardeşler'e götürmekten başka iş kalmıyor.

O sırada saat sekiz kırkı vurdu.

“Beş dakika daha var,” dedi Andrew Stuart.

Beş arkadaş bakiştılar. Nabızları azıcık artmış gibiydi, çünkü girişilen bahis en hızlı oyuncular için bile büyüktü! Ama heyecanlarını belli etmek istemiyorlardı, Samuel Fallentin'in önerisiyle oyun masasındaki yerlerini aldılar.

“Üç bin dokuz yüz doksan dokuz sterlin verseler bile, bu bahisten kazanacağım dört bini vermem,” dedi Andrew Stuart yerini alırken.

Saatın yelkovanı, o sırada, sekiz kırk ikiyi gösteriyordu.

Oyuncular kartlarını almışlardı, ama gözleri saatteydi. Kazanacakları konusundaki güvenlerine karşın, hiç bir zaman dakikaların onlara bunca uzun gelmediğini söyleyebiliriz!

“Sekiz kırk üç”, dedi Thomas Flanagan kâğıtları kesip Gauthier Ralph'a uzatarak.

Derken bir an için bütün sesler kesildi. Kulüp'ün koskoca salonunda çıt çıkmıyordu. Dışardansa, toplanan kalabalığın, zaman zaman çığlık biçimini alan gürültüsü geliyordu. Saatin sarkacı matematik bir şaşmazlıkla saniyeleri vuruyordu. Oyuncuların her biri, dakikanın altmışta birini gösteren bu vuruşları açık seçik sayabiliyordu.

“Sekiz kırk dört!” dedi John Sullivan dizginlenemeyen bir heyecanı yansıtan bir sesle.

Kala kala bir dakika kalmıştı ve bahis kazanılmıştı. Andrew Stuart ve arkadaşları oyunu falan bırakmışlardı. Kâğıtlar masadaydı! Şimdi artık saniyeleri sayıyorlardı!

Kırkıncı saniyede gelen giden yoktu! Ellinci saniyede de!

Elli beşinci saniyede dışardan gök gürültüsünü andıran bir bağrıış çağrıış, alkış, hatta üst üste yinelenen yaşa varol sesleri geldi.

Oyuncular ayağa kalktı.

Elli yedinci saniyede salonun kapısı açıldı, Phileas Fogg ardında çılgın bir kalabalıkla eşikte görünüp sakin bir sesle: “Baylar, ben geldim,” dediğinde altmışıncı saniye dolmamıştı.

XXXVII

PHILEAS FOGG'UN DÜNYA GEZİSİNE ÇIKMAKLA, MUTLULUĞUN DIŞINDA HİÇ BİR ŞEY KAZANAMADIĞI BELLİ OLUYOR

Evet! Gelen, Phileas Fogg'un ta kendisiydi.

Hatırlanacağı gibi, akşam saat sekiz beşte -yani Londra'ya gelişlerinden aşağı yukarı yirmi beş saat sonra- Passepartout, efendisinden Sayın Peder Samuel Wilson'la hemen ertesi gün yapılacak evlenme törenini konuşma görevini almıştı.

Ve Passepartout, ağız kulaklarında evden çıkmıştı. Hızlı hızlı sayın Peder Samuel Wilson'ın evine gitmişti, adam evde yoktu. Tabii Passepartout orada şöyle bir yirmi dakika beklemişti.

Sözün kısası, rahibin evinden çıkarken saat sekizi yirmi beş geçiyordu. Ama o nasıl çıkıştı öyle! Saçı başı darmadağınık, şapkasız, ha babam koşuyor, yoldan geçenleri deviriyor, bir kasırga gibi esiyordu kaldırımlarda!

Üç dakika sonra Saville-row'daki evdeydi ve o hızla, soluk soluğa Bay Fogg'un odasına damladı.

Konuşamıyordu.

— Ne var, ne oluyor? diye sordu Bay Fogg.

— Efendim... diye geveledi Passepartout... nikâh... kıyılmıyor.

— Kıyılmıyor mu?

— Yarın kıyılmıyor.

— Neden?

— Çünkü yarın... pazar!

— Hayır, pazartesi, diye karşılık verdi Bay Fogg.

— Hayır, efendim... bugün... cumartesi.

— Cumartesi mi? Olamaz!

— Oldu bile, oldu bile; diye bağırdı Passepartout. Günü şaşırdınız! Yirmi

dört saat önce geldik... ama şimdi yalnız on dakikamız var!

Passepartout efendisinin yakasına yapışmış, karşı koymasına izin vermeden sürüklüyordu!

Böyle yaka paça sürüklenen Phileas Fogg odasından çıktı, bir arabaya atladı, arabacıya yirmi sterlin vaat etti, iki köpek ezip beş arabaya çarptıktan sonra Reform-Kulüp'e vardı.

Saat sekiz kırk beşi gösteriyordu büyük salonun kapısındaki içeri adımını attığı anda.

Phileas Fogg, Dünya gezisini seksen günde tamamlamıştı!..

Phileas Fogg, yirmi bin sterlinlik bahsi kazanmıştı!

Peki ama, onun gibi titiz, şaşmaz bir adam nasıl olmuş da günü şaşırmıştı? Londra'ya 21 Aralık Cumartesi günü geldiğini sanırken, nasıl olmuş da, hareketinden yetmiş dokuz gün sonra, 20 Aralık günü gelebilmişti?

Nedeni şu, bu yanılığın: Hem de çok basit. Phileas Fogg, yolda "farkına varmadan" bir gün kazanmıştı - ve bu da, sırf, gezisini doğuya yaptığı için olmuştu; batıya doğru gitseydi, tam tersine, bir gün yitirecekti.

Gerçekten de, Phileas Fogg, doğuya doğru yol alırken hep güneşten yön alıyor, her boylam derecesinde saatler dört dakika küçülüyordu. Dünya'nın çevresindeyse üç yüz altmış boylam vardır, bunu dörtle çarptınız mı, tamı tamına yirmi dört saat eder - yani farkına varmadan koskoca bir gün kazanılır. Bir başka deyişle, Phileas Fogg doğuya doğru giderken, Güneş'in belli bir boylam dairesinden seksen kez geçtiğini görüyordu, Londra'da kalan arkadaşlarıysa yetmiş dokuz kez. Dolayısıyla, Bay Fogg'un pazar sandığı cumartesi günü, arkadaşları kendisini Reform-Kulüp salonunda bekliyorlardı.

Ve -Londra ayarından ayrılmamış olan- Passepartout'un saati, dakika ve saatlerin yanında günleri de gösterseydi, bizimkiler de bunu saptayacaklardı!

Phileas Fogg böylece yirmi bin sterlini kazanmıştı. Ama yolda aşağı yukarı on dokuz bin sterlin harcadığından, kazancı hiç denecek kadar azdı. Ancak, daha önce de söylediğimiz gibi, saygıdeğer İngiliz bu geziye çıkarken kazancı değil, onurunu düşünmüştü. Hatta açıktan gelen bin sterlini Passepartout'yla, bu işte hiç bir kusuru bulunmayan talihsiz Fix arasında pay etti. Yalnız, düzeni bozmamak için, unutkanlığından ötürü boşa harcanan bin dokuz yüz yirmi saatlik gazın parasını uşağından kesti.

O akşam, Bay Fogg, her zamanki serinkanlılığı ve anlaşılmazlığıyla Bayan Auda'ya:

— Bu evlilik hâlâ işinize geliyor mu, hanımefendi? diyordu.

— İyi ama Bay Fogg, diye karşılık verdi Bayan Auda, bunu asıl ben size

sormalıyım. Dün yıkılmış bir adamdınız, bugünse yine zengin oldunuz...

— Özür dilerim, hanımefendi, bu servet sizindir. Şu evlilik fikri aklınıza gelmemiş olsaydı, uşağım Sayın Peder Samuel Wilson'ın evine gitmeyecek ve ben yaptığım yanlışlığı öğrenemeyecektim, dolayısıyla...

— Ah, sevgili Bay Fogg... dedi genç kadın.

— Sevgili Auda... diye karşılık verdi Phileas Fogg.

Tahmin edileceği üzere, nikâh ancak kırk sekiz saat sonra kıyılabilirdi ve anlı şanlı, görkemli, gözleri kamaştıran törende Passepartout, genç kadının tanıdığı oldu. Canını kurtaran kendisi olduğuna göre, bu onuru ona borçlu değiller miydi?

Yalnız, ertesi gün, şafakla birlikte Passepartout efendisinin kapısına dayandı.

Kapı açıldı, bizim serinkanlı İngiliz gözüktü.

— Ne var, Passepartout?

— Şey var, efendim! Az önce öğrendiğime göre...

— Ne öğrendiniz?

— Dünya gezisini yetmiş sekiz günde bitirebilirmişiz.

— Elbette, diye karşılık verdi Bay Fogg, Hindistan'ı bir baştan öbürüne geçmeseydik... Ancak, oradan geçmeseydik Bayan Auda'yı kurtaramazdım, o benim eşim olamazdı, dolayısıyla...

Ve Bay Fogg sözünün arkasını getirmeden kapıyı örttü.

Kısacası, Phileas Fogg bahsi kazanmıştı. Dünya gezisini seksen günde tamamlamıştı! Bunun için yolcu gemisi, demir yolu, araba, yat, yük gemisi, kızak ve fil gibi taşıt araçlarını kullanmıştı. Ve bu garip İngiliz, yolculuk sırasında olağanüstü bir soğukkanlılık ve şaşmazlık örneği vermişti. Peki sonra? Ne kazanmıştı onca yer dolaşmaktan? Ne getirmişti bu yolculuğun sonunda?

Hiç bir şey, mi diyeceksiniz? Evet, o sevimli kadının dışında hiç bir şey getirmedi gerçekten - ama bu kadın, belki inanmayacaksınız, onu dünyanın en mutlu insanı kıldı!

Ee, sırf bunun için Dünya gezisine çıkmaya değmez mi acaba?

Jules Verne

Doğumu: 8 Şubat 1828, Nantes, Fransa
Ölümü: 24 Mart 1905, Amiens, Fransa

Fransız bilim kurgu yazarı. Yazmaya 1850 yılında başladı. İlk yazdığı eserler tiyatro oyunlarıydı. Balonla Beş Hafta adlı romanı ile büyük ün kazandı. Verne birçok icadı önceden tahmin ettiği için “bilim falcısı” lakabı ile anılır. Denizaltı, uzay yolculuğu, oksijen tüpü gibi onun zamanında olmayan birçok olayı öngördü. İnatçı Keraban adlı romanında Osmanlı İmparatorluğunu ve Türk insanını anlattı. Kitaplarında öngördüğü icatlara, genelde onun kullandığı isimler verilmiştir. Jules Verne, eserleri dünyada başka dillere en çok çevrilmiş yazardır. Eserleri 148 dile çevrilmiştir.

Yayınevimiz Jules Verne Kütüphanesi serisinde yazarın daha önce Türkçe yayınlanmamış eserlerine de yer vermektedir. Bunlardan bazıları:

Denizde Bulunan Çocuk
Bir Gazetecinin Yolculuk Notları
Güneş Sisteminde Seyahat
Buzlar Sfenksi

Dipnotlar

1 Eski Fransız güldürülerindeki saygısız ve saldırgan uşak tipleri.

2 Richard Brinsley Butler Sheridan (1751-1816), bir iki oyunla üne erişip zengin olmuş, sonra yazarlığı bırakıp siyasete atılmış, türlü bakanlıklarda bulunmuş ve kumar yüzünden beş parasız can vermiş ünlü bir yazar ve söylevci.

3 21 şilin değerindeki bir İngiliz parası.

4 İngilizlerin “Alabama” adlı gemisi, Amerikan İç Savaşı’nda Güneylileri tutmuş, onlar hesabına epey kuzey gemisi batırmış ya da tutsak almıştır. Washington’un 1871’de Cenevre Uluslararası Mahkemesi’nde açtığı dava sonunda İngiltere 15 milyon dolar ödemek zorunda kalmıştır.

5 Sivil memurların maaşları daha da yüksekti. En alt aşamadaki bir yardımcı 12.000 F, yargıçlar 60.000 F, mahkeme başyazmanları 25.000 F, valiler 300.000 F, genel valilerse 600.000 franktan fazla para alıyordu bir yılda.

6 Zeus’la Antiope’un oğlu olan Amphion, ünlü bir ozan ve çalgıcıydı; efsaneye göre, Thebai kentinin duvarlarını tek başına yapmış: O lir çaldıkça, taşlar gelip üst üste konuyormuş.